

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β'. ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Έγκεκριμένα διὰ τὴν πενταετίαν 1931—1936

Τιμᾶται μετά τοῦ βιβλιοσήμου καὶ φόρου δρ.
Βιβλιόσημον καὶ Φόρος Ἀναγκ. Δανείου ἀξίας δρ.
*Αριθμὸς ἔγχριτικῆς ἀποφάσεως 34.941

*Αριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΔΚΟΤΑΙ: ΙΩ. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

8 ΟΔΟΣ ΠΙΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 8

1931

ΔΙΟΝ. ΜΠΑΝΤΟΥΝΑ — ΝΩΝΤΑ ΕΛΑΤΟΥ
Καθηγητοῦ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β'. ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1931—1936

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩ. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ^η
ΒΙΒΛΙΟΠΩΔΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
8 ΟΔΟΣ ΠΙΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 8
1.9.31

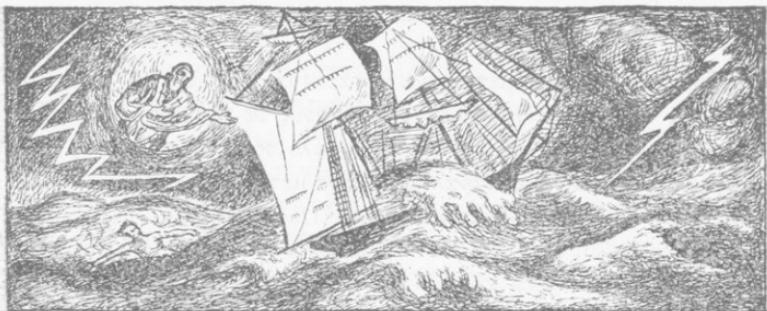
18505

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφὴν τοῦ
ἔνδος τῶν συγγραφέων καὶ τὴν σφραγῖδα τῶν ἔκδοτῶν.

John M. Hart
John M. Hart

ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ Ο ΑΓΙΟΣ

το παραμονή του Ἅγίου Νικολάου. Πρὸ δύο
ἡμερῶν τρικυμία δεινὴ μαστίσασα καὶ παράλια
καὶ βουνὰ τῆς χθαμηλῆς νήσου, εἶχεν ἐξ ιτμίσει
πλέον ὅλην τὴν τὴν δρμῆν εἰς ἀφροὺς καὶ βίαν ἀνέμων ἀνταγω-
νιζομένων, καὶ ἥδη σχετική τις γαλήνη οὖτα ἐν χειμῶνι εἶναι δυ-
νατή, ἐπεκράτει, παρέχουσα φαιδροτάτην ὄψιν εἰς τὸν πρὸ τοῦ
χωρίου εὐρύκολπον λιμένα, ὅπου ἵκανα διαχειμάζοντα πλοῖα ἐπι-
νεπαύοντο μὲν γυμνοὺς τοὺς ἴστούς. Αἱ πρὸ τοῦ λιμένος μικραὶ
νηγσίδες ὡς νῆσσαι γιγαντώδεις ἐπεκάθηγαν στακατήσασαι ἐκεῖ ἐπὶ
τῶν ἡρέμα κινουμένων κυμάτων, τὰ δὲ κατατικρύ βουνὰ τῆς Εύ-
βοίας, ἀνακαθίσθεντα ἀπὸ τῶν γεφῶν, ἐπεδείκνυον ὅλην τὴν λάμ-
ψιν τῆς χιόνιος τῶν, διακριγομένης πάντοτε τῆς τριγωνικῆς Δίρ-
φυος διὰ τὴν στίλθουσαν λευκότητά της. Η θάλασσα ἀποσυρθεῖσα
τῆς ἀκτῆς εἰς ἀπόστασιν ἵκανῶν μέτρων, ὡς συμβαίνει ὅτε ἐπικρα-
τοῦσι βόρειοι ἔνηροι ἀνεμοι, ἀπέδειξε μίαν εὐωδιάζουσαν καὶ καθαρὰν
παραλίαν, ἀποτελουμένην ἀπὸ ποικίλα τὸ χρῶμα καὶ τὸν σχηματι-
σμὸν λιθάρια ἀπαστράπτοντα ἐκ τῆς λειότητος, ἀπὸ ἔνηρά κελύφη
διστρειδίων, πεταλίδων καὶ ἀχιθάδων, πάλευεν καὶ μὲν ὑποπρασί-
νους καὶ ἐλαφρῶς ῥοδίγους χρωματισμούς, διτινα ἐσπαρμένα ἐπὶ τῆς
ἐπιμόρων ὑπὸ τῶν κυμάτων ἔπειλυθείσης ἄμμου ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀπε-
τέλουν εὔμορφον τῆς ἀκτῆς κόσμημα, οἵτις ἐνόμιζες, ἐστολίσθη,
ἴνα πανηγυρίσῃ καὶ αὐτὴ τὴν ἔօρτὴν τοῦ προσφιλοῦς τῆς Ἅγίου.
Πρόσθεις τὰ λοιπὰ ἀλλα θραύσματα ποικίλων ἀγγείων καὶ κερα-
μίνων σκευῶν, ὥραια διάπο τῆς θαλάσσης τορνευμένα, τὰ μεσχοδο-
λοῦντα θαλάσσια φύκη, τὰ ἀλλα ἐκείνα ἔύλινα τεμάχια ἀπὸ ναυα-
γίων ἢ τοὺς ἔνηρούς καὶ ἀποφυλλισμένους κλαδίσκους, διτινα τόσαν

δεξιῶς γνωρίζει σύμπιετρα γὰ κατασκευάζη τὸ ἄγριον κῦμα ἔως οὖ, τίς οἶδεν, ἐκ τίνος θαλασσίου βάθους τὰ ἔξαγάρη ἐκεῖ ἔξακολουθοῦν ἀκόμη γὰ τὰ κτυπᾶ μὲ τὸν φλοισθόν του, καὶ ἔχεις πλήρη τὴν ἀκτινοβόλον τῆς παραλίας εἰκόνα μετὰ τὴν τρικυμίαν· ἀλλὰ τὸ ὠραῖον θέμα ποὺ δὲν διαρκεῖ πολύ. "Ολα τὰ ὠραῖα θεάματα δὲν διαρκοῦν πολύ. Μετ' ὀλίγον θὰ ἐλθωσιν αἱ φαιδραὶ συντροφίαι τῶν παιδίων, ἀτιγάντωντα μετά τινος ἀρμογίας ίδιοφυοῦς «^ε τὸ γιαλό, σ' τὸ γιαλό» θὰ διασκορπισθῶσι μὲ λασπώδη τὰ πλεῖστα ὑποδήματα, η καὶ ξυπόλυτα ἐπὶ τῷ ἀκτινοβολούντων ἐκείνων πραγμάτων τοῦ αἰγαλοῦ, καὶ θὰ καταστρέψουν τὴν ὠραίαν ἐκείνην πολύχρωμον εἰκόνα, ἀγκυσταλίζοντα ἐγ τῇ ἀμφιφράσι τάχα τὰ «ματάκια τῆς Παναγίας», ἐπιμελῶς ἀπεξεμένας κορυφὰς κογχυλίων, η τὰ ὠραῖα ἐκείνα γουρουνάκια, δστρακόδερμα μικρὰ μὲ δύο μελανὰ σημεῖα ἐμπρὸς ὡς ὁφθαλμούς, μὲ ἐρυθρωπὴν καμπυλωτὴν ὡς χοιριδίου ράχιν καὶ μὲ λευκὴν ἀπεσιμένην κοιλίαν, ἐκβράσματα περίεργα τοῦ ὀργίλου πάντου.

Οἱ ήλιοις ἀνατείλας λαμπρὸς μὲ ὑποθέρμους ἀκτίνας ἐφώτιζεν δλας τὰς οἰκίας τῆς μεσημβρινῆς πολίχνης, ητις ἐφαίγετο ἐγδεδυμένη τὴν ἑορταστικήν της περιβολήν. Αἱ πλεῖσται αὐτῆς οἰκίαι, νεωστὶ ἐπιχρισθεῖσαι δι^ε ἀσθέστου, ἔλαιμπον, φεγγοθολούσαι εἰς τοῦ ἥλιου τὸ ἀκτινοβόλημα, τὰ δὲ φύλλα τῶν θυρίδων καὶ θυρῶν καλῶς πλυμέντα η χρωματισθέντα, ἐφαίγοντο ὡς καινουργῆ εἰς καινουργεῖς οἰκίας. Οἱ "Αγιος Νικόλαος εἰνες η τρυφερωτέρα τῶν νησιωτικῶν ἑορτῶν. Δὲν ὑπάρχει σχεδὸν οἰκία ἐν τῇ γῆσσῳ γὰ μὴ ἔχῃ καὶ ἔνα ναύτην καὶ δὲν ὑπάρχει ναύτης γὰ μὴ ὅγοιμάζεται Νικόλαος. Ἐννοεῖται τώρα ποία εὐχάριστος κίνησις ἐν τῷ χωρίῳ θὰ προσηγανῇ τὴν γῆμέραν τῆς παραμονῆς, τὴν φθίνουσαν πανήγυριν, δτε οἱ ἑορτάζοντες οἰκοι ἀμιλλῶνται εἰς τὴν καθαριότητα καὶ τὴν καθόλου διάταξιν τῶν πραγμάτων, δι^ε ὣς θὰ φανερώσωσιν δτε ἑορτάζουσι.

Παρῆλθεν ἥδη η μεσημβρία. Οἱ οερεῖς καλοεγδεδυμένοι καὶ πρόσχαροι μετέβαινον εἰς τοὺς ναοὺς ἐνωρίς διὰ τὸν ἑσπερινόν. Αἱ γυναικεῖς ἐπέστρεψαν ἥδη ἀπὸ τοὺς κλιθάρους, κομιζούσαι μὲ χαρὰν τὰ ἐτοιμασθέντα μεγάλα ἐκείνα πρόσφορα, τὰ δποῖα μετὲ τόσης ιδιαιτέρας προσοχῆς καὶ δεξιότητος ζυμωθέντα, εἰτα δὲ ψηθέντα, ἀμικα σημάναντος τοῦ ἑσπεριγοῦ, θὰ κομισθῶσιν εἰς τὸν ναόν. Αἱ κόραι ἀσπρισαν ἥδη καὶ τὸ κατώφλιον τῆς θύρας, ἔρριψαν διὰ τὴν ἀπὸ τῶν ὑποδημάτων λάσπην χονδρὸγ σκοτιέ, ἀπὸ

Έκεινα έντδες τῶν ὁποίων θλίβουσι τὰς ἐλαίας εἰς τὰ ἐλαιοπιεστήρια, καὶ εἰσῆλθον γὰρ διασκευάσωσιν ἑορταστικῶς καὶ τὰς αἰθούσας. Ἀργότερον ἀκόμη αἱ μητέρες, ἀποκτήσασαι καλῇ μοίρᾳ τὸ πολυάσχολον ἔκεινο τῆς πενθερᾶς ὕφος, φαιδραὶ ὥστε νὰ γελῶσι σχεδὸν καμαρώνουσαι ὥστε νὰ βαδίζωσι σιγά σιγά, ἐκόμιζον ἀπὸ τοὺς αἱθάνους πάλιν ἐπὶ παμμεγίστων σιγίων τοὺς μπακλαβάδες, τὰ εὐώδη χορταστικὰ ἔκεινα νησιώτικα γλυκύσματα, πρωρῷσμένα «γιὰ τὸν γαμπρό», διτις εἰς ὅλα τὰ ταξείδια καὶ εἰς ὅλας τὰς τρικυμίας δινειρεύεται αὐτὴν τὴν εὐφρόσυνον ἡμέραν, ὅτε, ἀρραδωνιασμένος, νὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν νῆσόν του καὶ νὰ εἴπῃ εὐχαριστημένος εἰς τὴν γραῖαν μητέρα του, δικρύουσαν ἐκ τῆς χαρᾶς, «φάγε, μάνα, μπακλαβᾶ ἀπὸ τὴν νύφη». Ολόκληρον τὸ χωρίον εὐρίσκετο εἰς αὐτὴν τὴν ἀτελεύτητον προετοιμασίαν τῆς ἑορτῆς, ὅτε νομίζει τις διτις ὅλα τὰ ἔχει καὶ ὅλα λείπουν, καὶ μόνον ὁ πράκτωρ τῆς ἀτμοπλοϊκῆς, ὑψηλὸς καὶ ἔγραφγινός τις διοπτροφόρος, ἀναιδοκατέβαινε εἰς τὴν παραλίαν, διότι περιεμένετο τὸ καθυστερῆσαν ἀτμόπλοιον.

* * *

Πλὴν ὅλην αὐτὴν τὴν χαράν, ἥτις ἐμεγεθύνετο δύσον ἐπληγσίας· ή νύξ, διέκοπτε κατὰ διαλείμματα δυσσίωνος θρήνος, κακὸν μοιρολόγιον ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ, διπερ ἐξερχόμενον ἀπό τινος οἰκίσκου εἰς τὴν ἀγωφέρειαν ἔκει ἐπάνω ἐχύνετο ὡς ἔνδακρυ ρεῦμα ἀερῶδες. Αἱ γραῖαι αἱ ὁποῖαι ἐπέστρεψον εἰς τοὺς οἶκους μὲ τὰ γλυκά, καταΐδαξαν τὰ πρόσωπα πρὸς τὸ ἄκουσμα τοῦ θρήνου καὶ ἔρριπτον τινὲς ἐπάνω εἰς τὸ σιγίον τὴν μανδήλαν των, μὴ τύχῃ τάχα καὶ ὁ ἀέρας μοιλυσμένος ἀπὸ τὸ μοιρολόγιον, κτυπῶν ἐπάνω, ἐγκολάψη τὸ πένθος του. Ἀλλαὶ δὲν ἐκύτταξον διόλου πρὸς τὰ ἐπάνω τὴν στιγμὴν ἔκεινην, ἀλλὰ κύπτουσαι ἐτάχυνον τὸ θῆμα, σκογτάπτουσαι ἐδῶ καὶ ἔκει, ὡς ἀν σκύλος κακὸς νὰ ἦτο ὁ θρήνος καὶ τὰς ἐδίωκε καὶ ὀρμητικῶς εἰσήρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν, κλείουσαι ὅπισθεν τὴν θύραν, τινὲς δὲ αὐθαδέστεραι, ἀφίγουσαι καὶ καμπύλαν βλασφημίαν.

«Τώρα εὐρέθη καὶ αὐτὸς γ' ἀποθάνῃ!»

Τοῦτο ἦτο τὸ ἐλαφρότερον παράπονον κατὰ τοῦ πενθέμου τούτου ἐπεισοδίου τῆς φαιδρᾶς ἀλλως πανηγύρεως τοῦ Ἀγ. Νικολάου.

Πλὴν τὸν δειγότερον πειρασμὸν διηῆλθεν ἡ γειτονικὴ τῆς πενθούσῃς οἰκία, ἣτις τελοῦσα ἔορτὴν προσφιλοῦς μέλους τῆς οἰκογενείας, Νικολάου ὀνομαζομένου, εἶχεν ἀντικρύ της τὸ πένθος κατάμαυρον καὶ σπαρακτικόν.

Ἄπὸ πρωῖας ἡ κόρη, προσπαθοῦσα γ^ράσπριση τὰς κλίμακας καὶ τὴν αὐλήν, ἐπαιδεύετο μὲ τὴ σκοῦπα ἢ τὸ χέρι, καὶ δὲν ἤδυνατο νὰ τελειώσῃ. Διότι μόλις ἐπλατσάνιζε κακέν γ σκαλοπάτι, νὰ καὶ ἤκουετο ὁ θρῆγος καὶ ἐτρύπωνεν ἀμέσως ἡ κόρη τρομακμένη.

— Μὰ μου κάγουν κακὸ αὐτὰ τὰ κλαύματα. Δὲν ἤμπορῳ γὰ τὰ ἀκούω.

Ἐλεγε καὶ σχεδὸν ἔκλαιεν ἀπὸ τὴν δργήν της διότι ἐνίστε ἐσπόγγιζε τοὺς μαύρους δρφθαλμούς της μὲ τὴν λευκὴν πάνινον πετσέταν, δι^λ ἡς εἶχε περιτυλίξη τὴν κεφαλήν της, ἀφήσασα μόνον πρὸς τοὺς δρφθαλμούς μέρος ἀνοικτόν, ὡς αἱ ὅθωμανίδες διὰ νὰ μὴ κηλιδώσῃ τὴν ὥραίαν ἔανθην κόμην της, ἡς οἱ βόστρυχοι ἀερίζοντο ὅπισθεν ὠσάν βέργαις δροσερᾶς ἀγράμπελης.

Ἡ δὲ γραῖα μήτηρ της, ἡ γρηὰ τὸ Μορφάκι, μικροκαμψένη καὶ μικροπαγδρευμένη, χήρα πλέον, ἦτο «νὰ σκάσῃ ἀπὸ τὸ κακό της».

— Ακοῦς τώρα γὰ βρεθῇ κι^λ αὐτὴ νὰ μοιρολογάῃ. Κακὸ καιρὸ γὰ ἔχῃ!

— Οχι, μητέρα μου! ἔλεγε συμπαθοῦσα πάλιν ἡ κόρη. Μήπως τὸ ἥθελε καὶ αὐτή!

— Ετοι αἱ! Νὰ μὴ μ^λ ἀφήσῃ νὰ γιορτάσω τοῦ παιδιοῦ μου τὴ γιορτή;

Καὶ ἔφερε γύρω εἰς τὴν αἴθουσαν χωρὶς νὰ κάμην τίποτε.

Τὸ μοιρολόγιον πρὸς καιρὸν εἶχε παύσει. Καὶ τότε ἀγαθαρρήσασα ἡ κόρη εἶχε τελειώσῃ σχεδὸν τὰς βαθμιδας ὅλας τῆς κλίμακος. Ἐμενεν ἡ αὐλή, τὴν ὄποιαν καὶ ἀρχισε νὰ ἀσπρίζῃ. Ἡ δὲ γρηὰ τὸ Μορφάκι εἶχεν ἀγαθῆ εἰς τιγα ἔδραν καὶ προσεπάθει να στερεώσῃ καθρέπτην τιγὰ καὶ δι^λ ὅθιογῶν μεταξωτῶν ἔγθεν καὶ ἔθεν τὸν περικοσμήσῃ, δτε γοερώτατος ἀκούεται θρῆγος.

Ἐνόμιζες δτι αὐτὴ ἔδω ἡ οἰκία ἐθρήγνει· καὶ ἵδου ἡ κόρη μετὰ πατάγου ὀρμητικῶς ἀνερχομένη ὡς νὰ ἔδιώκετο, καὶ καθὼς ἔκρατει εἰς χεῖρας τὴν σκοῦπα συνεκρύσθη ἐκεὶ πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς ἔδρας ἀναιδασμένην μητέρα της· καὶ ἵδου κατὰ γῆς καὶ γραῖα καὶ ἔδρα καὶ δ καθρέπτης πάρα πέρα, γενόμενος θρύμματα.

‘Η κόρη ἔμαρτιάρωσε. Δὲν ἤξευρε τί νὰ εἰπῃ. Ὁφοδήθη διὰ τὴν μητέρα της περισσότερον. Ἄλλο αὐτὴ ἡγέρθη καλῶς ἔχουσα καὶ ἥρξατο βαναύσως νὰ ὑδρίζῃ καὶ νεκροὺς καὶ ζωγταγόνες, ἀπαρηγόρητος πλέον, διότι ἔθραυσε τὸν ὄρατον καθρέπτην, παλαιὸν τῆς Βενετίας μὲ κεχρυσωμένου πλαίσιον.

Τὸ δὲ μοιρολόγιον ἤκουετο τώρα σπαρακτικώτατο· διεκρίνοντο καὶ οἱ λυγμοί.

— Τὸ βλέπω ὅτι δὲν ἡμποροῦμεν νὰ γιορτάσωμεν ἔτσι. Ἡμπορεῖς κουτά σὲ τέτοιο νεκροταφεῖο νὰ χορεύῃς, νὰ τραγουδήσῃς, νὰ γελάσῃς;

— Μὰ τί φταιεις ἡ κακομοίρα, ἐψιθύρισε πάλιν ἡ κόρη!

‘Η γραία ἔκλεισε τὰ παράθυρα ἑρμητικῶς καὶ ἐπειδὴ ἐσήμαινεν ἡδη ὁ Ἐσπερινός, ἔφορεσε μίαν καλὴν μανδήλαν, ἔλαβε τὴν προσφοράν ἦν ἐκάλυψεν ὑπερηφάνως μὲ μίαν ὀλομέταξον λεπτοκαμιωμένην διθόγην, ἔλαβε τὸ μικρὸν εἰκόνισμα τοῦ ‘Ἄγιου καὶ τὰς λαμπάδας καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν χωρὶς νὰ εἰπῃ ἀλλο τίποτε. Μετ’ ὀλίγον αἱ γειτόνισαι ἐγέλων κρυφά, βλέπουσαι τὴν γρηγὸ τὸ Μορφάκι «καμαρωτὴ-καμαρωτὴ ἡ ὥργισμένη» νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, κρατοῦσα τεταμένην ἔκει πέρα τὴν μεγάλην προσφοράν καὶ ἀφίγουσα τὸν ἐλαφρὸν ἄνεμον ἐλαφρῶς νὰ ξανεμίζῃ τὰς φουντωτὰς ἀκρας τῆς μεταξίνης διθόνης.

‘Η κόρη ἐγκατέλειπε πλέον τὴν σκοῦπαν, ἀφήρεσε τὴν λευκὴν πετσέταν ἀπὸ τὴν ξαυθήγη κόμην της καὶ ἥρχε νὰ γίπτεται ἀπελπισθεῖσα περὶ τῆς πανηγύρεως, ἀλλὰ ψιθυρίζουσα πάγτοτε συμπαθητικῶς· «μήπως τὸ ἥθελεν ἡ κακομοίρα;»

* * *

Πρὸ ἡμερῶν, τὸν πρῶτον χειμῶνα τοῦ Νοεμβρίου τρικυμία συμβᾶσσα ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ ἐπήγεγκε μεγάλα δυστυχήματα. Πλέον τῶν δέκα ιστιοφόρων ἐγαυάγγησαν εἰς τὴν ἀξείνηγη θάλασσαν. Ὁ Νεολόγος ἐφημερίς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶχεν ἀναγράψει μὲ πένθος τὰ γαυάγια ἀκείνα προσθέσας καὶ τὰ ὄνόματα τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων καὶ τοὺς λιμένας εἰς οὓς ἀνήκον, ἐνὸς δὲ καὶ τὰ ὄνόματα τῶν γαυτῶν τοῦ πληρώματος. Τὸ πλοῖον, τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἀνήκειν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Γαλαξειδίου διακρινόμενον διὰ τὰ ὄρατα καὶ μεγάλα αὐτοῦ ιστιοφόρα. Τὸ μέγα τοῦτο βρίκιον μὴ δυνηθὲν νὰ ὑπολογίσῃ καλῶς τὴν εἰσοδον τοῦ Βοσπόρου, ώς ἐκ

τῆς δεινῆς τρικυμίας παρακολουθουμένης ὑπὸ δεινοτέρας ὅμιχλης, προσέκρουσεν ἐπὶ τῶν πρὸς ἀριστερὰν βράχων ἔκει εἰς τὰ καθάκια καὶ συνετρίβη. Οὕτε γέτο δυνατὸν γὰρ σωθῆ τις ἐκ τῶν ναυτῶν του, μεταξὺ τῶν δύοιών διεκρίνετο δὲ ἐκ τῆς νήσου νεαρὸς ναύτης, Νικόλαος τοῦ Παπᾶ-Νικόλα ὀνόματι, ὃν ἐπένθει ἦδη νεαρωτάτη χήρα, ραγίζουσα διὰ τῶν κλαυθμηρῶν μοιρολογίων της τὰς καρδίας δλων τῶν νησιωτῶν, καὶ μελανώνουσα οὕτω χωρὶς νὰ τὸ θέλη μίαν τόσον λαμπράν παγήγυριν.

Μόλις πρὸ ἐνὸς ἔτους εἶχε στεφανωθῆ τὴν νυμφικὴν της ὥραιαν χρυσοκέντητον ἐσθῆτα δὲν ἐφόρεσεν ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ γάμου της, διστις ἐτελέσθη μετὰ πολλῆς χαρᾶς καὶ χορῶν. "Οτε γέτο παρθένος, διήρχετο βασανισμένην ζωὴν, ὑφαίνουσα, πλέκουσα καὶ ράπτουσα ἐπὶ μισθῷ γέτο δρφανή, μίαν γραῖαν μόνον μητέρα ἔχουσα. Νεωτέρα οὖσα ἐπήγαγιε καὶ εἰς τὰ κτήματα συνάζουσα ἐλαίας ἐπὶ μισθῷ ἡ ξεψυλλίζουσα καὶ τειαφίζουσα τὰς ἀμπέλους. Ἀλλ' ἀφοῦ ἔφθασεν εἰς τὴν ἥλικιαν τοῦ γάμου, ἀποφεύγουσα πλέον τὰ περίεργα τῶν γραιῶν καὶ γειτόνων βλέμματα, αἴτινες ἔχουσι τὴν κκκήγη συνήθειαν ν̄ ἀνακαλύπτουν καὶ τὰ ἀγύπαρκτα ἐλαττώματα τῶν νεανίδων, καὶ τὰ πλέον ἀδρίστα, ἐκλείσθη ἐν τῷ οἴκῳ. Καὶ ἔρραπτε καὶ ὑφαίγε καὶ ἔτρεφεν ἐκυτὴν καὶ τὴν γραῖαν μητέρα.

Καὶ ἐπερίσσευον πολλάκις χρήματα ν̄ ἀγοράσῃ χρυσάφι τῆς πόλεως, ἀπὸ τὸ καλλίτερον, καὶ ὑποκλέπτουσα τότε ὥρας ἐκέντα πότε τὴν ἡμέραν εἰς τὸν ἥλιον, πότε τὴν νύκτα εἰς τὸν λύχνον τὰ προικιά της ἡ ὥραία κόρη, διειρευομένη τὴν ὥραν τοῦ γάμου της ὡς τὴν πλέον χρυσήν ἐν τῷ κόσμῳ προσδοκίαν.

Μόνον καμμίαν ἑορτήν, τὴν ἀγοιξιν, ἔξηρχετο πρωΐ-πρωῒ μὲ τὴν μητέρα της, διπος μεταβάσσα εἰς δίωρον ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ χωρίου, ἀνάψῃ τὰ κανδήλια τῆς Παναγίας Κεχρεάς, μικροῦ διαλελυμένου μοναστηρίου εἰς ὥραιαστάτην τοποθεσίαν πρὸς τὴν Θετταλομαγνησίαν, καὶ ἐπέστρεψε τὴν ἑσπέραν, νύκτα πλέον, κομίζουσα ἐντὸς τοῦ καλαθίου τρυφερὰ τοῦ βουνοῦ λάχανα, ἐκ τῶν δύοιών ὧδια ἔτρωγεν ἡ γραῖα τὰ περισσότερα, ἔως οὐ φθίζουν εἰς τὸ χωρίον.

Τόσον γόστιμα τῆς ἐφαίνοντο, ἀφοῦ μάλιστα ἐπλύνοντο εἰς τὴν δροσερὰν τοῦ Προφήτου Ἡλία πυγήν, ὥστε τὰ ἔχαπτε τότε μονχὰ καὶ ἀβραστα.

— Μὰ τί κάμμεις μάννα; Τί θὰ βάγουμες οὐ τὸ τσουκάλι;

— Μ' ἀρέσουν ! ἔλεγεν γῆ γραῖα ματῶσα.

Ποῦ νὰ τὴν ἵδη λοιπόν, νέος !

Πλὴν μίαν αὐγὴν—συγήθεται τὴν αὐγὴν νὰ παίρνῃ νερὸ διπὸ τὸ πηγάδι του χωριοῦ—ἔπειτα ἡρχετο μετὰ τῆς λαγήνου εἰς τὴν οἰκίαν της βαστάζουσα καὶ τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τοῦ ὄμου κεκλιμένην· γῆ ἑτέρα ἐκρέμετο πρὸς τὰ κάτω ὑπὸ τὸ βάρος του ἐκ λευκοσιδήρου κουβᾶ. Οὕτω πως εὔμορφα κλίνουσα τὴν κεφαλήν της ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ὑδρίας πρὸς τὸ στήθος της ἔσπευδε. Πῶς συνέδη—νὰ περνῇ πρωὶ πρωὶ ἀπ' ἐμπρός της δὲ Νικολάκης τοῦ Παπᾶ-Νικόλα, ώραίος, ναύτης, φιλόποιος καὶ φιλομαθής, ἐπιστρέψων ἀπὸ τὸ πλησίον τῆς πόλεως πατρικὸν κτῆμά του.

Ἐκοκκίνησεν γῆ Κυρατσούλα. Οὕτως ὠγυράζετο γῆ εὔμορφος κόρη. Ἐκειμε μίαν κίνησιν νὰ σύρῃ πρὸς τὰ κάτω τὴν μανδήλαν της, ἀλλ᾽ ἔνεκκα τοῦ κουβᾶ δὲν ἐπρόφθισε, καὶ δὲ Νικολάκης κοντοσταθεὶς εἶδεν δὲν τὸ ροδοκόκκινον πρόσωπόν της καὶ ἐκοκκίνησεν περισσότερον αὐτός.

Ἐσταμάτησεν ἐκεῖ. Ἡ Κυρατσούλα παρῆλθεν ὡς ἀκτινοθόλον μετέωρον καὶ αὐτὸς ἔβλεπε τὰς τελευτάκις του ἀναλαμπὰς πλέον.

Ἐκειμε κίνησιν ὡς γὰ τὸ σπόργισε μὲ τὸ χέρι του τὸ εὔρὺ μετωπόν του. Ἀνέπνευσεν εύρυστέρως. Ἐκινήθη ὡς νὰ γῆθελε νὰ γυρίσῃ δύπισω λησμονήσας ποῦ ἐπήγαινε.

— Κάτι τι σὰν σαγανάκι, ἔλεγε μόνος του ἔπειτα, μοῦ παρουσιάσθη. Ἔτσι ἐνῷ καὶ γῆ βάρκα πηγαίνει καλὰ καὶ ἐλεύθερα, παρουσιάζεται ἔξαφγα τὸ σαγανάκι, ὅρμητικὸν καὶ ἀτακτὸν ἀέρος ρεῦμα παροδικόν, καὶ κλίνει γῆ βάρκα ἀντιθέτως καὶ σύρεται τὸ ιστίον πρὸς τὰ κάτω καὶ κάμινει γῆ βάρκα ὡς νὰ θέλῃ νὰ γυρίσῃ πῖσω.

— «Δὲν ξέρεις, μάννα, ἔλεγε καὶ γῆ Κυρατσούλα ἔπειτα εἰς τὴν μητέρα της. Πρωὶ πρωὶ δὲ Νικολάκης τοῦ Παπᾶ-Νικόλα ποῦ νὰ γῆται;

— Τί ; ἐμούριμούσεν γῆ γραῖα.

— Τίποτε, εἶπεν γῆ κόρη καὶ ἐκοκκίνησεν ἄλλην μίαν φοράν.

Τὸ ἀθώον αὐτὸ συγνάντημα κατέληξεν εἰς ἀρραβώναζ. Ὁ ! εἴθε ὅλα τὰ ἀθώα συγνατήματα ν' ἀπολήγωσιν οὕτως εἰς τὴν πλέον χαρμόσυνον εύτυχίαν. Μετ' ὀλίγον κακιδὸν ἐωράξθησαν καὶ οἱ γάμοι. Τὸ χωρίον ὅλον ὥμιλοῦσε διὰ τοὺς γάμους αὐτούς.

— Τί ταξιασμένο ἀντρόγυνο ! ἔλεγεν δὲ κόσμος. Τί ώραία ποῦ

ζούν ! πῶς τὴν ἀγαπᾶ τὴν γυναικά του δὲ Νικολάκης ! Οὔτε γιὰ νερὸ δέν τὴν ἀφίνει γὰρ πάγι.

— Καλὲ μαχειρεύει μόνος του, προσέθετεν ὑπερώριμος φθονερὰ κόρη. Ἀκοῦς γὰρ μαχειρεύη μόνος του ! Ντροπῆς λιγάκι !

— Ταχειά, σὰν φάει τὰ λίγα λεπτά, σοῦ λέω ἐγώ, ἔδροντο φάνε μία γραία πολυλογοῦ.

‘Ο κόσμος ἔλεγε τὸ κοντὸ καὶ τὸ μακρύ του, ἀλλ᾽ οἱ νεόγυμφοι διηγήρχοντο ἐν ἀγάπῃ τὰς ὥραιας μετὰ τὸν γάμον ἡμέρας, τὴν Κυριακὴν καὶ τὰς ἄλλας ἑορτὰς μεταβαίνοντες τὸ βράδυ εἰς τὸ πλησίον ἐκεῖνο κτήμα, τὴν ἀρχὴν τοῦ γάμου. Πόσον ὥραια ἐφόρει τὴν νυμφικὴν ἐσθῆτα γὴ λυγγηρὰ νεόγυμφος Κυρατσούλα. Ράπτουσα καὶ κευτῶσα τὰ ξένα φορέματα εἰλιγεν ἀποκτήσει τόσον λεπτὴν εἰδικότητα περὶ τὸ ἐγδύεσθαι, ὥστε διάκις τὴν ἔδλεπον, ἔδακνον τὰ χείλη τὰ ζηλότυπα τοῦ χωρίου κοράσια. Άι πρὸς τὴν ὁμοπλάτην πτυχαὶ τοῦ ἀλεμίου, λεπτοτάτου διαφανοῦς καλύμματος τῆς κεφαλῆς, ἐσχηματίζοντο μὲ τόσην χάριν, στερεούμεναι δεξιῶς διὰ καρφίδων, τὸ φουστάνι μὲ τὸν πολύτιμον ἐκ στόφας παλαιάς ποδόγυρον τόσον κανονικῶς κατέπιπτε μέχρι τῶν ποδῶν, γὴ ζώνη κομβόνουσα ἐμπρὸς μὲ δύο ἀμυγδαλωτὰ ἐπίχρυσα τσαπράκια, δύο ὥραιάς παλαιάς πόρπας, ἵτο τόσον κομψή, τὰ δὲ ἐπὶ τῶν χειρίδων καὶ τοῦ στήθους κεντήματα τοῦ χιτῶνος παριστῶντα γλάστρας μὲ ἄνθη γῆσαν τόσον λεπτοκαμψάνεα, ὥστε ὅλα αὐτὰ ἀνεδείκνυον τὴν Κυρατσούλαν τὴν ὥραιαστέραν νύμφην τοῦ χωρίου. “Οταν ἐπῆγε γὰρ πάρη βάγια τῶν Βαΐων, ἔκαμψαν εἰς τὰ μάτια ὅλαι αἱ γυναικεῖς ἐν τῇ γυναικωγίτιδι. «Ἀφιογιάσθηκαν», ἔλεγεν γὴ γραία μήτηρ τῆς.

‘Ο δὲ Νικολάκης τοῦ παπᾶ-Νικόλα γῆτο πάλιν ἀξέραστος ἐν τῇ ἀνθηρᾷ γεότητι του. Τὰ φορέματά του κατεσκευάσθησαν ἐν τῇ κομψῇ καὶ εὐθυνῇ ἀγορᾳ τῆς Μασσαλίας ἐκ λεπτοῦ ἐριούχου. Ἡ ἀλυσίς τοῦ ὥρολογίου του ἐστιλθεν ὅπως ἐστιλθεν γὴ φαιδρότης εἰς τὸ πρόσωπόν του, δὲ μαῦρος αὐτοῦ μύσταξ παρείχεν αὗτῷ ἔξοχον τολμηροῦ γαύτου ὅψιν.

— Μᾶς ἔζαλισαν κι ἀυτοὶ μὲ τὸν περίπατόν τους, γῆρχισαν γὰρ λέγουν οἱ γείτονες. Νά, τὰ χάλασε τὰ ροῦχα του. Δέν ἔχει ἄλλα. Δέν πάει, λέω γὼ, γὰρ δουλέψη δὲ κρεμανταλᾶς !

Θέλεις γὰρ γῆτο φθόνος, θέλεις γὰρ γῆτο τυχηρόν, τρεῖς μῆνας μετὰ τὸν γάμον διήλθεν ἐκ τῆς γῆσου τὸ ὥραιον ἐκ Γαλαξείδίου βρίκιον δὲ «Ἀρχάγγελος». Ἐχρειάζετο ἔνα γαύτην.

— "Οσφ και να καθήσω, είπεν δ Νικολάκης, πάλιν θά μπαρκάρω. Δεν είνε σσχημα για πάω με το Γαλαξειδιώτικο. Έχω καλή πάγα.

Απεχαιρέτισε κλαίων τὴν κλαίουσαν Κυρατσούλαν και ἀνεχώρησεν δικαύτης εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. Ή νεόνυμφος δὲν ἐφόρεσε πλέον τὰ νυμφικά της. Εἰργάζετο εἰς τὸν οἶκον πλησίου τῆς μητρός της και τὴν Κυριακήν μετέβαινε τακτικῶς εἰς τὴν Ἑκκλησίαν φοροῦσα ἑνδυμασίαν ἀπλουστάτην, τὴν συγηθιζομένην, διταν ἀπουσιάζη δισύγος. Εξοικειώθη πλέον με τὴν ἰδέαν τοῦ ἀποχωρισμοῦ και ἥρχισε για μὴ κλαίη. Ετραγωδοῦσε τώρα ηρέμια, ώστε για μὴ ἀκούγηται εἰς τὴν ὁδόν, ἀσματα τῆς ξενιτείας περιπαθή, και ἀνεκάλει τὸν Νικολάκην «τὸ ξενιτεμένο της πουλί», τὸ ἐποίητο τὸ ἐφώναζεν «ὅπως ή κλάσσα φωνάζει τὰ μικρὰ πουλάκια για ἔλθουν κοντά της, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ ζεστά της φτερά». Όλων δὲ τῶν τρυφερῶν της ἀσμάτων ή γλυκυτάτη ἐπφόδδος ήτο:

«Σοῦ στέλνω χαιρετήματα
με τοῦ Βορειὰ τὰ κύματα».

Και ἐπερίμενε μὲν χαράν «για ἔλθῃ δικαίως της». Άλλος γλίθον μίαν γῆμέραν αἱ ἐφημερίδες ὅλαι τῶν Ἀθηγῶν, αἴτινες ἀπὸ τοῦ «Νεολόγου» παραλαβοῦσαι ἐκόμισαν τὴν θλιβεράν εἰδῆσιν διτε δικαίων τὸν Παπᾶ-Νικόλα ἐπνίγη εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. «Τὸν ἔφαγαν τὰ κύματα» ὅπως ἔλεγε τὸ μοιρολόγιον.

Εἶπον δέοι για μὴ τὸ φανερώσουν. Άλλος ή διδασκάλισσα τοῦ χωρίου, φλύαρος γεροντοκόρη, τὸ εἰπεν εἰς τὰ μικρὰ κοριτσάκια ἀργολογοῦσα τὴν ἐπαύριον, και τὸ δυστύχημα ἐφανερώθη μίαν ἔθδομάδα πρὸ τοῦ Ἀγίου Νικολάου.

Η δυστυχὴς Κυρατσούλα, ἀκούσασα πρῶτον τοὺς ψιθυρισμοὺς «βούλιαξαν καρδία» τῆς εἶπον κατ' ἀρχάς, ἐπειτα ἄλλοις τις ἐπρόσθεσεν, «εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν», ἥρχισε πάραυτα για αἰσθάνεται θλιψιν μυστικήν ώς πόνον εἰς τὴν καρδίαν. Τέλος διμώς τὸ ἔμαθε καθαρά.

Ἐπεισε λιπόθυμος. Η γραῖα μήτηρ ἔβαλε φωνάς. «Ολοι ἔσπευσαν τότε για τὴν συλλυπηθοῦν «εἰς τὸ μαῦρο δυστύχημα». Οσας πρότερον φθογοῦσαι τὴν ἐκακολόγουν, ήσθάνθησαν ἥδη πρῶται τὴν λύπην. Βέβαια, δι φθόγος πάγτοτε λυπεῖται πρῶτος εἰς τὰς δυστυχίας! Τὴν πρώτην γῆμέραν ήτο ἀφωνος, ἀγρυπνος και ἀγευστος. Τὰ ζημιατά της, ἐκεῖνα τὰ ώρατα, ξηρά. Η γραῖα ἐφοδεῖτο

περὶ τῆς ὑγείας της. «Τὸ ἄμοιρο!» ἔλεγε. Καὶ ἐπανελάμβανε. «Θὰ τὸ χάσω!» Τὴν τρίτην ἡμέραν ἐφόρεσε τὰ μαύρα καὶ ἔχουσα λυτὴν τὴν ακόμην καὶ ἀπὸ πάνω μίαν μαύρην μανδήλαν ἐμοιρολογοῦσε χωρὶς νὰ φάγῃ, χωρὶς νὰ πίῃ, γονατισμένη πρὸ τῶν καλῶν φορεμάτων τοῦ Νικολάκη, τὰ ὅποια ἔδγαλε ἀπὸ τὸ σεντοῦκι καὶ ἀπλώσεν ἐμπρός της ἔνα ἔνα,—σπαραξικάρδιον θέαμα!

“Αλλ’ ὅταν ἔφθασεν ἡ παροιμονὴ τοῦ Ἀγ. Νικολάου οἱ θρῆνοι της ἦσαν ἀκράτητοι, καὶ σχεδὸν ὅλον τὸ χωρίον παρεπονεῖτο διὰ τὸ θλιβερὸν κτύπημα, τὸ ὅποιον ἐγίνετο κατὰ τῆς πανηγύρεως. Περισσότερον δὲ ὅλων ἐφώνακεν ἡ γρηγὸς Μορφάκι. Κατήντησε νὰ σταλῇ ἐπιτροπὴ εἰς τὸν κ. δήμαρχον, δστις πάλιν ἐν τῇ βίᾳ του παρήγγειλεν εἰς τὸν κλητῆρα νὰ ἐμποδίσῃ νὰ φωνάκῃ τόσον «ἐκείνη ἡ παλαθῆ». ”

“Αλλ’ ἐπειδὴ οἱ θρῆνοι δὲν κατέπαυον, πάλιν δὲ δήμαρχος παρήγγειλε «τῆς παλαθῆς» νὰ ἥσυχάσῃ.

“Απαρηγόρητος, κλαίουσα θλιψία! Κλείσθητι καλλίτερον εἰς τὰς δαθυτέρους τῆς καρδίας κρύπτας. Δὲν ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ διακόπτῃς τὴν χαρὰν τῶν ἄλλων!

* *

— “Εδράδυασεν. Οἱ γῆιοις δύων ὅπισθεν τοῦ πευκοφύτου δρους ἔπειμπεν εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκρας τῆς νήσου καὶ εἰς τὰ πρὸ τοῦ λιμένος γησίδια τὰς τελευταίας του ἀκτίνας, λαμβάνων μεθ’ ἔαυτοῦ ὅλον τὸ εὐφρόσυνον τῆς ἡμέρας θάλπος καὶ ἀφίνων εἰς τὰ βουγά νὰ στέλλωσι τὸ δεῦν ἐκεῖνο τοῦ χειμῶνος ἀπόγαιον.

“Ο λιμὴν ἦτο ἀκίνητος ὡς λίμνη. Τρία - τέσσαρα κατίκια ἡρχοντο διαστικὰ ν’ ἀράξωσι χάριν τῆς ἑορτῆς. Αἱ λέμβοι τῶν ἀλιέων ἔσπευδον καὶ αὐταὶ νὰ προσορμισθῶσι, καὶ ἀπὸ τὴν ἔσοχὴν οἱ ποιμένες καὶ γεωργοὶ κατήρχοντο εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Καὶ μόνος δὲ πράκτωρ τῆς Ἀτμοπλοϊκῆς ἐταιρείας ἀναισιοκατέβαινεν ἀκόμη εἰς τὸ παράλιον περιμένων τὸ ἀτμόπλοιον.

“Ομως ἐνύκτωσε καὶ ἥρχισε νὰ σημαίνῃ ἡ ἀγρυπνία. Ο γλυκὺς τοῦ κώδωνος ἥχος ἐλαλοῦσεν, ἐκελαδοῦσεν, ἐνόμιζες, τὴν παγῆγυριν.

Εἰς ὅποιανδήποτε νῆσον καὶ ἂν ἀποδιέσθητο, θὰ ἀπαντήσῃς τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Νικολάου μικρὸν ἢ μέγαν, μὲ μάρμαρον ἢ οὐ

πλίνθους. Ο "Άγιος Νικόλαος είνε δ Παππούς τοῦ ναυτικοῦ μας, ἥ γλυκυτέρα τοῦ γαύτου παραμυθία, τῷν θαλασσῶν δ "Άγιος. Εἰς τὴν ἀγρυπνίαν ἔπρεπεν ὅλοις γὰ παρευρεθῶσι διότι ηὐτύχησαν νὰ πανηγυρίσουν τὴν ἑορτήν του εἰς τὸ νησάκι των. Ο γαύτης καὶ ὅταν εὑδαίμων ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν γῆσόν του, φέρει τὸ τάξιμόν του εἰς τὸν "Άγιον, εὐχηθεὶς ὅταν ἦτο εἰς τὸ πέλαγος, γὰ τύχη κατὰ τὴν ἑορτὴν εἰς τὴν πατρίδα του, ν' ἀγρυπνήσῃ ὅλην τὴν νύκτα. Καὶ ὅταν πάλιν ναυαγὸς εἰς μίαν σανίδα σωθῇ ἥ εἰς ἔηρόν δράχον ἀπὸ τὰ δόντια τοῦ θανάτου γλυτώσῃ, πρῶτα πρῶτα θὰ φέρῃ τὸ τάξιμόν του εἰς τὸν "Άγιον, λαμπάδα μεγάλην ἥ ἀργυροῦν κανδήλιον, καὶ ὕστερον θὰ μεταβῇ εἰς τὴν οἰκίαν του νὰ χαιρετίσῃ τὴν μητέρα του ἥ τὴν σύζυγόν του. "Αλλ' ἐγίστε δὲν ἐπανέρχεται. Τὸ τάξιμόν του ἦτο βαρύ.

Εἶχε τάξεις ὅλην τὴν ζωήν του. Νὰ γείνη καλόγηρος! Καὶ οὕτως δ εὐλαβῆς, διασώσας τὴν ζωήν του ἀπὸ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, πηγαίνει νὰ τὴν κλείσῃ εἰς τοὺς ἀφώνους τοῦ μοναστηρίου τοίχους, εἰς τὸν "Αθωνα.

Πάντες, γεωργοὶ καὶ ναῦται, συνηθροίζοντο εἰς τὴν ἀγρυπνίαν συγωστιζόμενοι ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνος τοῦ Ἅγιου Νικολάου, παλαιᾶς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας, δλίγον μαυρισμένης ἥ ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἥ διότι δ ζωγράφος ἥθελγε διὰ τοῦ σκιεροῦ χρώματος γὰ παραστήσῃ τὸ αὐτηρὸν πρόσωπον τοῦ θαυματουργοῦ Ἀρχιερέως. Καὶ ἦγαπτον ὅλοι τὰς μεγάλας λαμπάδας οἱ ναῦται, τὰς ὁποίας είχον φέρει ἀπὸ τὸ ταξίδιον καὶ ἔλαμπε ἥ εἰκὼν, καὶ ἔλαμπεν ὅλη ἥ Ἐκκλησία. Καὶ ἀκτινοθολοῦσε τὸ πρᾶσον τοῦ Ἅγιου πρόσωπον ἐκ χαρᾶς νομίζεις, ὡς νὰ εὐχαριστεῖτο ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐδούίτεν ὁ μικρὸς ναὸς ἐκ τῆς φαιδρᾶς τῶν ἀσμάτων ψαλμωδίας, μετ' ἴδιαιτέρας ἀγάπης ἐπαναλαμβανούσης τὸ «"Άγιε Νικόλαε» ἐν τοῖς ἐγκωμιαστικοῖς ὕμνοις. Καὶ εὐχαριστοῦντο γύρω-γύρω οἱ ναῦται ἀκούοντες τὰ ἀσμάτα καὶ προσθλέποντες ἀτεγῆς εἰς τὴν εἰκόνα, κατάφορτον ἀπὸ τῶν ἀγαθημάτων, ἐγ οἰς διέπρεπον ἀργυρᾶ μικρὰ πλοιάρια, πλοιάρχων ἀφιερώματα. Κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας ἐνόμιζες ὅτι ἥ εἰκὼν προσελάμβανε θαυμασίαν τιγά κίνησιν καὶ ζωὴν αἰφνίδιον. "Ἐνόμιζες ὅτι ἐκιγούντο οἱ ὄφθαλμοὶ τοῦ ἄγιου καὶ εὐλογοῦσεν ἥ χειρ τοὺς προσφιλεῖς του γαυτίλους καὶ ὅτι συχατέθαλεν ὅψιν τὸ γηραιόν του πρόσωπον. "Αλλος ἐκ τῶν ἐκεῖ παρισταμένων, ἔχων εἰς τὸν γοῦν του τὴν παροιμιώδη τοῦ Ἅγιου Νικολάου ἐλεγμοσύνην καὶ πρὸς τοὺς πέγητας συμπάθειαν, τὸν

Ξέλεπε γλυκὺν καὶ μειδιῶντα, ὡς ὅτε ἔσωζε κρυφὰ τὰς τρεῖς ἐκείνας θυγατέρας ἀπὸ τοῦ ἥθικοῦ θαγάτου, παρέχων τὰ μέσα τῆς ὑπανδρείας, καὶ ἔτεινε καὶ αὐτὸς τὴν χεῖρα, νομίζων ὅτι ὁ ἄγιος φλωρία ἐμοίραζε τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ὅτιος πάλιν ἔχων εἰς τὸν νοῦν του ὅτι ποτὲ ὁ ἐπίσκοπος τῶν Μυρέων, ἄγριος καὶ ἀπειλητικός, ἐμφανισθεὶς ἐκράτησε τοῦ δημητοῦ τὴν χεῖρα, ἔτοιμον νὰ θανατώσῃ τρεῖς ἄνδρας ἀθώους, συκοφαντηθέντας, τὸν ἔθλεπον εἰς τὴν εἰκόνα ἄγριον καὶ ἀπειλητικὸν μὲ πύρινα βλέμματα. Ὁ δὲ ναύτης, διαλογιζόμενος τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὅποιαν δὲ "Ἄγιος ἔσωσε τὸ κλυδωνιζόμενον σκάφος, ἔτοιμον γὰρ καταποντισθῆναι, ἐφαντάζετο τὸν ἄγιον ἴσταμενον ἀτρόμητον ἐν τῇ πρύμνῃ καὶ βαστάζοντα κραταιῶς τὸ πηδάλιον, ἐνῷ γὰρ εἰκὼν παρίστα τοῦτον καθήμενον ἐπὶ θρόνου καὶ εὐλογοῦντα. Ἐκεῖνος δὲ πάλιν ὁ ἐνθυμούμενος τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὅποιαν δὲ ἄγιος βυθισθεὶς ἐν τῷ πόντῳ ἔσωσεν γῆμπνικτὸν τὸν ἀπὸ τοῦ πλοίου πεσόντα γαύτην, ἐνόμιζεν ὅτι ἔθλεπε διάβροχον τὸν ιεράρχην καὶ ὅτι ἀπὸ τὸ κοντὸν λευκόν του γένειον ἔσταζεν ἀκόμη θάλασσα.

Τόσην ζωὴν παράδοξον ἐλάμβανεν γὰρ βυζαντινὴ εἰκὼν ὑπὸ τὰ πολλὰ ἐκείνα φῶτα καὶ τὴν φαιδρὰν φαλμωδίαν.

Εἰς δὲ τὴν ἀκραγ τοῦ ναοῦ πρὸς τὴν θύραν συνειλεγμένα ἵκανά γρατῆια τοῦ χωρίου ἤλθον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν γὰρ ἀκούσουν τὴν θαυμαστὴν διήγησιν «τῆς γρηγορίου μὲ τὸ λαδικό». Ὡρ πόσσον δραματικῶς θαυμαστὴ εἶνε γὰρ διήγησις αὕτη Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ! Μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ Ἀγίου ἐκλαμπρος ναὸς ἀνηγέρθη εἰς τὰ Μύρα τῆς Λυκίας, τὴν πατρίδα του, ὃπου καὶ γὰρ μυρόδηλητος σορὸς τοῦ ἀγίου λειψάνου κατέκειτο. Τοῦτον ἠθέλησεν ὁ φθονερὸς πάντοτε δαίμων γὰρ καύση, καὶ μεταμορφωθεὶς εἰς γρατῆιον προσῆλθεν εἰς ὅμιλον προσκυνητῶν ἀναχωρούντων διὰ τὴν πανήγυριν καὶ μετὰ ὑποκριτικῶν κλαυθμῶν παρεκάλεις γὰρ λάθουν διὰ τὸν ναὸν τοῦ ἀγίου μικρὸν λαδικὸν πλῆρες ἐλαῖον, διότι αὐτὴν ζαλίζεται, ἔλεγε μετὰ δακρύων, γὰρ πατήσῃ εἰς πλοίον καὶ γὰρ ταξειδεύσῃ, νᾶχετε τὴν εὐχίτσα μου, ἔλεγε καὶ ἔκλαιεν. Οἱ προσκυνηταὶ συγκινηθέντες τὸ ἔλαθον ἀλλὰ τὴν νύκτα ἐπιφανεῖς ὁ ἄγιος Νικόλαος. Ὄγληγορα, λέγει, γὰρ ρίψετε τὸ λαδικὸν εἰς τὴν θάλασσαν. Εἶνε τέχνασμα τοῦ δαίμονος γὰρ καὶ ὁ γνάσ μου. Τὸ ἔρριψαν, καὶ εὐθὺς μία φλόγα μετέωρος ὑψώθη πρὸς τὸν ἀέρα καὶ καπνοὶ ἀπὸ ἐκεῖ δυσώδεις τὴν ἀποφορὰν ἐξεπέμποντο τὰ κύματα διεσχίσθησαν πάραυτα, καὶ ὁ πυθμῆν μὲ κοχλασμὸν ἀνέθρασε καὶ ἐσχηματί-

σθησαν αἰφνιδιαίωσεις σεισμικοὶ κρότοι καὶ αἱ ἀναπεμπόμεναι σταγόνες ἦσαν σπινθήρες καίσοντες. Οἱ ναῦται κατεπλάγγησαν ἐκ τοῦ αἰφνιδιαστικοῦ αὐτοῦ κινδύνου. Τὸ πλοῖον ἥρχισε γὰρ βυθίζεται. Ἀλλ ὁ ἄγιος ταχὺς βοηθός, πάραυτα ἐξήγαγε τὸ πλοῖον μακράν τοῦ κινδύνου. Μία δὲ γλυκυτάτη αὔρα προσπνεύσασα εὐώδης καὶ ἀγιαστικὴ ἐγέπλησε χαρᾶς τὴν καρδίαν τῶν.

Πόσαις φοραῖς παιδίον μὲ συνεκίνησεν ἡ δραματικὴ αὐτὴ διέγγησις!

Ἡ Κυρατσούλα ἀκούσασα τῆς ἀγρυπνίας τοὺς κώδωνας, ἔπαισε χωρὶς γὰρ θέλη τὸν θρῆνον καὶ «πήγανε μάννα, τὸ εἰκόνισμα τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν», εἶπε. «Εἶναι ἀμαρτία νὰ μὴ τὸ πᾶμε».

Ἡ γραῖα μήτηρ τῆς μετὰ δυσαρεσκείας ὑπήκουεσεν. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν δὲν ἔμεινεν. Ἐκόλλησε τὸ κηρίον καὶ ἀπῆλθεν ἀμέσως.

Τότε ἤκουσθησαν καὶ τοῦ ἐλθόντος ἀτμοπλοίου οἱ δξεῖς συριγμοί, καὶ μετ' ὀλίγον ἐκεῖ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πάλιγ εἰς τὸν κύκλον τῶν γραῖῶν πρῶτον διεδόθη ἡ φήμη ὅτι δὲ Νικολάκης ἤλθε.

— Ποιός; Ποιός; Ἐπανελάμβανον δέκα συγχρόνως στόματα.

— Νά, ἤλθε, ἔλεγον αἱ γραῖαι, δὲ Παπανικόλας. Μία δὲ χωρὶς νὰ τὴν ἐρωτήσουν, εἶπεν ἀπὸ τὴν βίαν τῆς «ἤλθεν δὲ αἱς Νικόλας».

Καὶ ἤκουες μετ' ὀλίγον εἰς τὴν ἀγοράν.

— Ο πνιγμένος! ἤλθεν δὲ πνιγμένος!

Πρώτη ἤξηλθε πτερωτὴ ἡ γρηὴ τὸ Μορφάκι καὶ μὲ τὰ βαρέα ὑποδήματα τοῦ υἱοῦ τῆς δυσκολοπερπατοῦσε ἐφώναζεν ἀπὸ τὴν αὐλὴν ἀκόμη. «Ἔλθεν δὲ Νικολάκης», φέρουσα χαρμόσυνον εἰδῆσιν εἰς τὴν κόρην τῆς ὅτι θὰ ἐώρταζε πλέον τὸ δνομα τοῦ υἱοῦ τῆς.

* * *

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνέδαιιγε τὴν κλίμακα τοῦ πενθοῦντος ἐκείνου οἰκίσκου νεαρὸς ναύτης μὲ μεγάλα ρωσσικὰ ὑποδήματα, μὲ ἀμπαδίτικα φορέματα χονδρὰ καὶ ἕνα μουσαμῆ ἀπ' ἔξω ὡς ἐπανωφόριον καὶ μίαν προσιάν εἰς τὴν κεφαλήν. Κόσμος πωλὺς ἔτρεχε κατόπιν του. Ἡ Ἐκκλησία ἐκενώθη σχεδόν.

— Ήτο δὲ Νικολάκης.

Ἡ ώραια Κυρατσούλα εἰς τὴν αἰφνιδίαν θέαν του ἔμεινεν ἀφώνος. Ἐλιποθύμησεν. Ἀλλ ὁ Νικολάκης ὅστις ἀπὸ τῆς παραλίας ἀκόμη ἐπληροφορήθη τὰ διατρέχοντα, ἔδειξε μεγάλην ἀπάθειαν

καὶ ἐφρόντισε πρῶτον νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὰς αἰσθήσεις της τὴν σύζυγόν του, ήτις ἔπειτεν ἀγαίσθητος ἐπάγω εἰς τὰ καλὰ φορέματα τοῦ συζύγου της, πρὸ τῶν ὅποιων ὡς πρὸ ἀπεικονίσματος ἐθρήγηε τόσας ἡμέρας, ὡς εἴποιμεν. Καὶ ἀφοῦ ἐκείνη συνῆλθε, τὴν ἐκύτταξε συμπαθῶς μὲ τὴν κατάμαυρον μανδήλαν, μὲ τὰ ὥραια ἔπλεγα μαλλιά καὶ μὲ τοὺς βουρκωμένους ἐκ τῶν δακρύων ὁφθαλμούς καὶ φρικίασιν αἰσθανθεὶς ἔπεισεν εἰς τοὺς κόλπους της θρηγῶν καὶ αὐτός. Ἡ σκηνὴ ἦτο ἔξοχως δραματική.

Ποῦ ἦτο ἔπειτα κρυμμένη τόση χαρά; Ὁλοὶ οἱ συνελθόντες ἐγελοῦσσαν θορυβωδῶς, ἀλλ᾽ ἡ Κυρατσούλα ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον ἔξωκειοῦτο μὲ τὴν εὐφρόσυνον πραγματικότητα.

Τότε δὲ Νικολάκης ἤρεται νὰ διγγῆται πρὸς τοὺς συναχθέντας ναύτας τὰ τοῦ ναυαγίου μὲ δλην τὴν τραγικότητα τοῦ συμβάντος.

— Τὰ κύματα βουγά, ἔλεγε. Νύχτα, χίόνια! Ἀπὸ τὴν πρύμνη δὲν ἔθλεπες εἰς τὴν πλώρη. Ἐνα κῦμα θηρίο μᾶς ἀρπάζει μαζὶ μὲ τὸ καράδι. Ο κρότος μου ἔφάγη σὰν βρογτή. Ἔγὼ ἐπρόφθασα νὰ εἴπω μόγον. «Ἄγιε Νικόλαε» καὶ εὑρέθην μακρυά ἐς τὸ πέλαγος κρατῶν ἔνα μεγάλο ξύλο. Οἱ ἄλλοι ἔπεισαν στὸ βράχο. Ἐχάθηκαν. Ἐμεινα ἐς τὸ ξύλο μισοπεθαμένος μιὰ νύχτα καὶ μιὰ μέρα, καὶ τότε ἔνα βαπόρι ποσ πήγαινε γιὰ τὸ Βατούμι μ' ἐπήρε καὶ μ' ἔθγαλε ἐκεῖ. Εἶχαν δίκαιον νὰ γράψουν αἱ ἐφημερίδες πῶς ἐπνίγηκα. Τὸ πᾶς ἐγλύτωσα εἶνε θαῦμα.

— «Ἄγιε Νικόλαε! ὡς ἔξ ἔνδος στόματος ἔκραξαν ὅλοι οἱ συνηγμένοι ἐκεῖ, ἀποκαλύψαντες ἀνεπαισθήτως τὰς κεφαλάς των καὶ σταυροκοπηθέντες, καὶ ἀπήγλυθον ἐν χαρῇ εἰς τὴν ἀγρυπνίαν, ἐνῷ ἀπέναντι οίκος τῆς γρηγᾶς τὸ Μορφάκι, ἐλαυποκοποῦσεν ἀπὸ τὰ φῶτα.

Τὸ μεγαλείτερον δμως θαῦμα τοῦ ἀγίου Νικολάου, ποσ γάχουμε τὴν εὐχή του, προσέθετε τὴν ἐπαύριον δέ γέρων τοῦ χωρίου ἰερεύς, εἶνε ὅτι οὐδέποτε φαιδρότερον ἐπανγγυρίσθη ἡ ἑορτὴ τοῦ «Ἀγίου Νικολάου εἰς τὴν γῆσόν μας ἀπὸ τὸ ἔτος αὐτό.

Τουτο τὸ ἔλεγε καὶ τὸ ξανάλεγεν καὶ ἡ γρηγὰ τὸ Μορφάκι, ἡ ὅποια πρώτην φοράν ἐπὶ ζωῆς της εἶχε μείνει εἰς τὴν ἀγρυπνίαν ἔως τὸ πρωῒ.

«Οταν δὲ τὴν ἑσπέραν τῆς ἑορτῆς ἐπήγγαν εἰς τὸν Ναὸν καὶ ἔψαλαν παράκλησιν καὶ εὐχαριστίαν, ἐνώπιον τῆς εἰκόνος τοῦ «Ἀγίου καὶ τὰ τρία πρόσωπα τοῦ ἴστοργματος, δέ γέρων ἰερεύς εἰς τὸ τέλος ὡς γραμματισμένος ἐποῦ ἦτο καὶ μουσικός, ἐπήρε τὸ

βιθίλιον τῆς Ψαλτικῆς καὶ ἔψαλε μὲν ἰδιαιτέραν χάριν τὸ Δαχίτικὸν ἀσμα, πολὺ κατάλληλον εἰς τὴν περίστασιν ἐκείνην.

«Τὸ ἑσπέρας αὐλισθήσεται κλαυθμός, [καὶ εἰς τὸ πρωῒ ἀγαλλιασις].»

Ἡ μελωδία τοῦ ἱερέως ἀκουσθεῖσα ἔξω εἰς τὴν μικρὰν πλατεῖαν παρεκίνησε πολλοὺς γὰρ ἔμβουν εἰς τὸν Ναόν, καὶ γῆτο μία χαρὰ γὰρ βλέπης τοὺς νησιώτας μὲν τόσηγν κατάνυξιν γὰρ ἵστανται ἐνώπιον τῆς Εἰκόνος τοῦ Ἀγίου τῶν θαλασσῶν παρακολουθοῦντες τὴν γλυκεῖαν τοῦ ἱερέως ψαλτιφοδίαν μὲν δάκρυα.

ΑΛ. ΜΩΡΑΓΤΙΔΗΣ

ΤΟ ΞΕΞΤΟΥΠΩΜΑ

ήλιος ἐμεσουράγει κάθετος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐνῷ ἀνηρχόμην μετὰ δμηλίκου δωδεκαετοῦς συμμαθητοῦ μου τὸν ἀνήφορον, τὸν ἀγοντα εἰς γείτονα τῆς Ἐρμουπόλεως ἔξοχὴν καλουμένην Πισκοπιό, ἣ σχολαστικῶς Ἐπισκοπεῖον. Ὡς πάντες γυαρίζουσι, τὰ βουνά τῆς Σύρου εἶναι γυμνότερα τοῦ Ἀδάμ, τὸ χόρτον εἶναι τελείως ἄγρωντον καὶ ἡ βλάστησις περιορίζεται εἰς ψωριώσας τιγάς τὸ φυιγόπωρον φασκομηλέας καὶ ἥλιοκατεῖς κατὰ τὸ θέρος ἀκάνθας. Εἰς ἀπόστασιν ὅλιγων βιγμάτων προηγεῖτο ἥμιδην κατάξηρος κέκειγος ψωραλέος ὅνος, σύρων ἐπιπόνως βαρέλαν υδατος, τοποθετημένην ἐπὶ εἴδους διτρόχου χειραμάξης, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν γραίας χωρικῆς. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς δὲν ἐβλέπαμεν, ἀλλὰ μόνην τὴν ράχιν, γῆτις τοσοῦτον εἶχε κυρτωθῆ ύπὸ τὸ βάρος τῶν ἐτῶν καὶ τῶν μόρχων, ὥστε ἐσχημάτιζεν δρθῆν σχεδὸν μὲ τὰ σκέλη τῆς γωνίαν.

Τὸν δηνον, τὴν βαρέλαν καὶ τὴν γραίαν εἰχαμεν ἀκολουθήσει μηχανικῶς, ἀπὸ τὴν παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου βρύσιν μέχρι τῆς ἔγγιζούσης κορυφῆς αὐτοῦ, ἀσθμαίνοντες καὶ ἀφωνοὶ ἐκ τῆς ζέστης καὶ τοῦ καμάτου. Ὁ πυρακτωμένος κογιορτὸς ἔκκαιεν ὡς θερμὴ στάκτη τὰς πτέρνας τῶν ποδῶν μας, ἐνῷ ἐτύφλωνε τοὺς δφθαλμούς μας τῶν λευκῶν βράχων ἡ ἀκτινοθολία. Παντὸς εἴδους μῆγαι ἔθόμενον περὶ τὴν κεφαλήν μας καὶ αἱ ἀκρίδες ἐπερίμεναν σχεδὸν νὰ τὰς πατήσωμεν, διὰ νὰ τιναχθῶσι διὸ ἐνὸς πηδήματος εἰς μακρὰν ἀπόστασιν, ἀνοίγουσαι ὡς ρίπιδιον τὰ κόκκινα ἡ γαλανά τῶν πτερά.

Ἡ γραία ἔσυρε πάντοτε τὸ καπίστροι, ὡς γὰ τῇθελε γὰ βοηθήσῃ τὴν ἔπιπον πρόδροσιν τοῦ ἀσθμαίνοντος ὑποζυγίου τηγανίοι κακῶς προσ-

ηριοσμένοι τροχοί ἔτριζαν πενθίμως καὶ τὸ ἐπ^ο αὐτῶν βαρέλιον ἔξηκολούθει γὰρ ταλαντεύεται πρὸς δεξιάν καὶ ἀριστεράν ὡς μεθυσμένος βρακᾶς.

Κατ^ο ἑκείνην τὴν στιγμὴν ὁ μεσημβρινὸς δαίμων μοῦ ἐγεφύσησεν ιδέαν ήτις μ^ό ἔκαμε νὰ γελάσω.

— Γιανγακός, ἐψυλύρισα εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ συντρόφου μου, δεικνύων διὰ τοῦ δακτύλου τὸ ἐκ στουπίου πῶμα τῆς βαρέλας· δὲν θὰ ἥτο γόστιμον νὰ ἀγοῖξωμεν τὴν βρύσιν;

“Η ιδέα μου τόσον τοῦ ἤρεσεν, ὥστε τὸν ἔκαμεν ἀμέσως νὰ λησμονήσῃ τὴν κούρασίν του, ἐπληγίσασεν ἐπὶ τῆς ἄκρας τῶν ποδῶν εἰς τὸ βαρέλι, ἔθεσε τὴν χειρα ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ σώματος, ἐστράφη τάτε νὰ μὲ κοιτάξῃ, ἔξέφραξε μετὰ ἐνθαρρυντικὸν γεῦμά μου τὴν δύνην καὶ τὸ νερὸν ἔξεχύθη ὡς κρυστάλλινος κρουνὸς ἐπὶ τῆς κονιορτώδους ἀτραποῦ.

Περιττὸν γὰρ εἶπω ὅτι εὐθὺς μετὰ τὸ πραξικόπημα εὑρέθη καὶ πάλιν πλησίον μου ὁ Γιανγακός, ἢ ὅτι οἱ τέσσαρες πόδες μας ἥσαν ἔτοιμοι εἰς φυγήν. Κατεσκοπεύκμεν τὴν γραίαν, ήτις ὅμως δὲν ἐστράφη διὰ τὸν λόγον ὅτι ἥτο βαρύκοος ἢ δυστυχής.

“Εφ^ο δσον ἔξηκολούθει ἡ χύσις, τὸ δῆμα τοῦ ὅνου ἀπέδαινε ταχύτερον· τὸ κενωθὲν βαρέλι ἀντὶ νὰ βαρυταλαντεύεται ὡς μεθυσμένος, ἔχόρευεν εὐθύμως κατὰ τὰς ἀνωμαλίας τῆς ὁδοῦ μεταξὺ τῶν δύο τροχῶν, οἵτινες ἀγακουφισθέντες κ^ό ἑκείνοις ἀπὸ τὸ ὑπερβολικὸν βάρος ἔπαινσαν νὰ τρίζωσιν ἀπασίως. Μετ^ο δὲν γίνονται νὰ σύρεται ὁ ὅγος ὑπὸ τῆς γραίας, ἥρχισε νὰ σύρῃ ἑκείνος τὴν γραίαν. Τοῦτο ἥτο τόσον ἀσύνθετος, ὥστε τὴν ἔκαμεν νὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι κάτι ἔκτακτον εἶχε συμβῇ. Ἐσταμάτησε, ἀφῆκε τὸ κάρον νὰ προχωρήσῃ ἐν ἡ δύο βήματα καὶ εἶδε τὴν ἀφρακτού τρύπαν, ἐκ τῆς δοπιάς ἀπέσταζαν αἱ τελευταῖαι ραγίδες τοῦ τόσον ἐπιπόνως μετακομισθέντος ὑγροῦ. Τότε μόγον ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ μᾶς εἶδε καὶ εἴδομεν καὶ ἤμεις τὸ πρόσωπόν της. Ὁμοίαζεν ἑκατοντοῦτις· κάτισχνος ἔχηρά καὶ μαύρη ὡς μούμια τῆς Αἰγύπτου. Ἐπειριμέγαμεν φωνάς, θύρεις, κατάρας ἢ καὶ πετροβόλημα. Οὐδὲ λέξιν ὅμως μᾶς εἶπεν, ἀλλ^ο ἥρκεσθη νὰ στενάξῃ· ἀδύνατον ὅμως εἶνε νὰ λησμονήσω τὸ ἀφωγον παράπονον τοῦ βλέμματος αὐτῆς, δταν ἐπέρασεν ἔμπροσθέν μας ἐπιστρέφουσα νὰ μεταγεμίσῃ τὸ βαρέλι της εἰς τὴν μακρὰν ἀπέχουσαν βρύσιν. Τὸν Γιανγακὸν ἔτυχε γὰρ ἐπανίδω εἰς τὴν Αἰγύπτον μετὰ εἰκοσιν ὅλα ἔτη καὶ οὐδ^ο ἑκείνος τὸ εἶχε λησμονήσει.

ΕΜΜ. ΡΟΓΙΔΗΣ

ΟΙ ΔΥΟ ΜΙΚΡΟΙ

Ιες τήγ γωνίαν τῆς ὁδοῦ δύο μικροὶ ἔστανται. Ἡλιοκαή εἶναι τὰ πρόσωπά των καὶ τὰ ἐνδύματά των τριψιμέγα. Ἀσκεπεῖς καὶ οἱ δύο καὶ ή δασεῖα κόμη των, ἀτακτος καὶ ἀκτέγιστος μόνη καλύπτει τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. Τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν ἀναστήματος καὶ μὲ δριαιόδιμορφου περίπου τήγ πενιχάν περιθολήγ, ἦν συμπληρώνει καταπίπτουσα ἀπὸ τῆς ζώνης μέχρι τῶν γονάτων μικρά ποδιά. Ο εἰς κρατεῖ ἄγαλματος χάρτου, κατερρακωμέγον, κατεσπιλωμένον, διπομέλαν, ἐφ' οὐ διακρίνοντες ἔξιτηλα τάποτυπώματα πληθύος δακτύλων, ἐφ' ὧν διηλθε. Καὶ δ ἄλλος δ προστριβόμενος εἰς αὐτόν, μηρὸν πρὸς μηρόν, ἀγκύνα πρὸς ἀγκύνα, κλίγει πλαστοχήτης ἀναγνώσεως τοῦ γράμματος. Διότι εἶγαι γράμμα καὶ δ φάκελος αὐτοῦ ἐρριμένος, κείται πρὸ τῶν ποδῶν ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου, καὶ τὸ εἰκοσάλεπτον αὐτοῦ σῆμα ἔξωθεν, γράμμα δι' ἐπιτηδευμέγων καλλιγραφικῶν χαρακτήρων γεγραμμένον μετ' ἐπιμελείας, μὲ εὐθείας τὰς σειράς, ὡς διὰ χάρακος τεθέντος διποκάτωθεν λίσως ἐπὶ τούτων, δπως τὰς σημειοῖ. Καὶ ἀπευθύνεται, φάνεται πρὸς ἕνα τῶν μικρῶν, ἐκεῖγον, δτις παρετήρει πλαχίως μετὰ προσοχῆς, ὡς προσπαθῶν γὰ μαντεύσῃ κάλλιον ἀγτιλαμβανόμενος.

αὐτόν, διὰ τοῦ βλέμματος τὴν ἀγνωστὸν αὐτῷ σημασίαν τῶν ἐπὶ τοῦ χάρτου σημείων, ἀτιγχ τῷ ἀπαγγέλλει ὁ σύντροφός του πλέον γραμματισμένος, καθ' ὅλα τὰ δεδόμεν' ἀπ' αὐτὸν κ' εἰς ὅν, ὅπως ἔξαγεται, κατέψυγε, ἵνα τοῦ τ' ἀναγνώσῃ.

Καὶ ἀναγνώσκει ὁ μικρὸς διερμηγεὺς πράγματι. Καλαμάτα, 27 Μαρτίου 1839. Παιδί μου Γιώργη. Ηρώτον ἔρχομαι γὰρ ἐρωτῆσω διὰ τὴν καλήν σου ὑγείαν καὶ δεύτερον ἀγέρωτῆς καὶ διῆμιξ καλῶς ὑγιαίνομεν. Παιδί μου, σοῦ γράψω καὶ σοῦ λέω, πώς ἀφότου ἔψυχες εἴμαι εἰς μεγάλην ἀγησυχίαν καὶ λαχταρίζω νύκτα καὶ ἥμέραν πάθει ὡρα καὶ στιγμὴ πῶς γὰρ βρίσκεσαι μοναχός σου, σὲ τόσο μεγάλη πολιτείᾳ, ποὺ χάνονται οἱ μεγάλοι καὶ ὅχι ἐσύ δέκα χρονῶν παιδί, καὶ τί γὰρ γίνεσαι. Τὸ γράμμα σου ἔλαβα, διποὺ ἔγραψες πῶς ὁ μπάρμπας σου δὲ Ἀγτώνης ἐφρόντισε καὶ σ' ἔδαλε σ' ἔγκα μαγκαζί μὲ τριάντα δραχμαὶς τὸ μῆνα. Ἐκαμπαπιδάκι μου, τὸ σταυρό μου κι ἐπιχρεκάλεσα τὸ Θεὸς μέρες γὰρ μοῦ κόδην καὶ χρόγους γὰρ σου τίς δίνη. Ἐλαβα καὶ τὰ δύο τάλληρα, ποὺ μοῦ ἔστειλες ἀπὸ τὸ μισθό σου μὲ τὸν Παναγιώτη, καὶ σὲ εὐχήθηκα ἡ δυστυχισμένη. Πέτρα γὰρ πιάνης καὶ μάλαμα γὰρ γίνεται. Τώρα ἀπὸ τότε ἔχω γὰρ μάθω γιὰ σένα. Τί κάνεις, τί γίνεσαι, δὲν γέρω. Ξημερώνει, βραδυάζει, μὲ τὴν ἔννοια σου ξυπνῶ. Ἡ ἀδερφή σου μοῦ λέει. «Μὰ μὴ στεναχωρίσαι, τί κάνεις ἔτσι, θεραστήσῃς, καημένη μητέρα» μὰ ἐμένα ὅπνος δὲ μὲ πάει γὰρ συλλογίζωμαι ὅλοένα ποὺ γὰρ εἰσαι καὶ πῶς γὰρ περνᾷς. «Οσους ἔρχονται αὐτοῦ πηγαίνω καὶ τοὺς ρωτῶ γιὰ σένα, μὰ ἀριὰ καὶ ποὺ γὰρ βρῶ κανένα γὰρ μοῦ πῆ, πῶς σὲ εἰδεγ. Ἡ ἀδελφή σου μοῦ λέει πάλι. «Μὰ ποῦ γὰρ τὸν ιδούμενο, μάννα, τόσος κόσμος ἔκει πέρα...» μὰ ἐμένα μοῦ φαίνεται σὰ γὰρ σ' ἔχω χαμένο καὶ σένα καὶ τὸν πατέρα σου.

Καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἔξακολουθεῖ, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόγου καίδι ἀναλόγων φράσεων, ἀγησυχίαν καὶ λύπην καὶ ἀγωγίαν ἐκδηλοῦσσα. Ηροδήλως, μητρὸς εἰγκι τὸ κατερρακωμένον γράμμα, μητρὸς ἀγραμμάτου καὶ πτωχῆς—διὰ ἔνης βέδαια χειρὸς γραφὲν—μητρός, γῆτις θὰ κατέψυγεν ίσως καὶ αὐτὴ εἰς κανένα γραμματισμένον διὰ γὰρ τῆς τὸ γράψῃ ὑπαγορεύουσα αὐτῷ, ὅπως δὲ σίδες τώρα εἰς τὸν μικρὸν φίλον του διὰ γὰρ τοῦ τ' ἀναγνώσῃ. Καὶ ἡ ἀγωγία, ἣν ἐκφράζει εἰνε ἡ ἀγωγία τῆς χωρισμένης ὑπὸ τὸν υἱόν της αὐτόν, δην ἔστειλε, φαίνεται, μακράν, εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν πολιτείαν, περὶ ἣς διμιλεῖ, εἰς τὴν Ἀθήνα εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἀναγκασθεῖσα

πιθανῶς, ὅπὸ τῆς δυστυχίας, διὰ γὰ εὑρη πόρου ζωῆς, καὶ ἀγροεῖ-
ζετοτε τί γίνεται καὶ πονεῖ διὰ τὸν χωρισμὸν του. Ὁ μικρὸς ἀνα-
γινώσκει ἀργά—ἀργά, πιστῶς, εὐσυνειδήτως, συλλαβιστά, ἀνυπο-
μονῶν τὰς λέξεις, διαιρῶν αὐτὰς μίαν πρὸς μίαν, ὡς γὰ ταῖς ἀπο-
δίῃ ὑπέροχον ἔγγοναν. Καὶ δ ἄλλος ἀκούει ἐν σοφάρτητι, συγ-
κεκινημένος κάπως, παρακολουθῶν τὸ βλέμμα τοῦ φίλου του φε-
ρόμενον ἐπὶ τῷ γραμμῶν, διαπορούμενος ἵσως καθ' ἔωτὸν πᾶς
τὸ ἀψυχα αὐτὰ στοιχεῖα τὰ κεχαραγμένα διὰ μελάνης ἐπὶ τοῦ χάρ-
του, γὰ ἥμιποροῦν γὰ τῷ φέρουν τὴν φωνὴν τῆς μάγνας του, γὰ τῷ
φανερώνου τί σκέπτεται, γὰ τῷ μεταδίδουν πληροφορίας, γὰ τῷ
διαβιβάζουν ἐρωτήσεις, ὡς γὰ τὴν ἔχη ἐμπροστά του καὶ γὰ τὴν
ἀκούῃ τὴν ἰδίαν. Πρὸ τριῶν μηνῶν τὴν ἀφῆκεν ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν
πατρίδα των, τὴν Καλαμάταν, καὶ ἔψυχε, καὶ ἥλθεν εἰς τὰς Ἀθή-
νας, πλησίον τοῦ θείου Ἀντώνη οὐδὲν τὸν βάλη εἰς κανένα
μαγαζί, ἢ γὰ τὸν μάθη καμπίαν τέχνην. Καὶ ἔκτοτε πλανᾶται τὸ
παιδίον ἀνὰ τὴν πρωτεύουσαν, ὅπὸ τὴν προστασίαν μὲν τοῦ θείου
του πάντοτε, ἀλλ᾽ ἀφειμένον εἰς τὰς ἰδίας του δυγάμεις, ἐργαζό-
μενον ὅπως ζήσῃ, καὶ ἀμειβόμενον διὰ λογαριασμὸν του, ὑπηρέτης
εἰς ἕνα μαγαζί, εἰς τὸ δόποιον τὸν ἔδαλε, μικροσκοπικὸς παλαι-
στὴς τοῦ ἀγῶνος τῆς ζωῆς. Καὶ ἰδοὺ δόποις ἡ πτωχὴ μητέρα του,
τὴν ὁποίαν ἐνόμιζεν, ὅταν ἔφευγεν, ὅτι τὴν ἔχαγε διὰ παντός, ἢ
ἀπομείνασαν ἐκεῖ εἰς τὸν τόπον των, χήρα μὲν τὸ ἄλλα δύο της
μικρά, ἀποφασίσασα γὰ τὸ ἐμπιστευθῆ ὡς εἰς ἄλλην μητέρα εἰς
τὴν πρωτεύουσαν, εἰς τὴν Ἀθήνα, ὡς τὴν δονομάζει — ἰδοὺ δόποι-
τοῦ γράφει τώρα —, περίεργον! ὡς γὰ τοῦ διμιῆ, — ἀπὸ τὴν
ἄκραν ἐκείνην τῆς Ηελοπογνήσου, ἀπὸ τὴν Μεσσηνίαν, διὰ γὰ τὸν
ἐρωτήσῃ τί κάνει καὶ γὰ μάθῃ τί γίνεται!

— «Παιδί μου, λέγει, παιδί μου, γὰ ἔχεις τὴν εὐχὴν μου,
νὸς ἀκοῦς τὸν μπάρμπα σου τὸν Ἀντώνη σὲ δ, τι καὶ ἀν σου λέη,
σὰ γὰ εἰμαι ἐγὼ ἡ ἰδία. Νὰ κάνης τὴν δουλειά σου ἄξια καὶ τίμια
καὶ γὰ γίνης καλὸς ἀγθρωπὸς καὶ γὰ ἰδῶ κι ἐγὼ καὶ τὸ ἀδέρφια
σου καλὸς ἀπὸ σέγα, μιὰ καὶ θέλησε δ Θεὸς καὶ μᾶς πῆρε τὸν πα-
τέρα σου καὶ μᾶς ἀφῆσε στοὺς πέντε δρόμους. Νὸς ἀκοῦς τὸν ἀφεν-
τικό σου καὶ γὰ κάνης δ, τι θελήματα σου λέει. Τὰ λεπτά σου γὰ
τὰ φυλᾶς καὶ γὰ μὴν τὰ σκορπῆς ἐδῶ κι ἐκεῖ καὶ ἀμά σου περισ-
σεύουν ἢ γὰ τὰ δίνης τοῦ μπάρμπα σου γὰ σου τὰ φυλάῃ ἢ γὰ βρί-
σκης ἀγθρωπὸν πιστὸς ἀπὸ τοὺς πατριώτας μας καὶ γὰ μοῦ στέλνης...
Μοῦ εἰπαν πώς αὐτοῦ εἶνε καὶ ἔνα σχολεῖο γιὰ τὰ φτωχὰ τὰ παι-

διά, τῶν Ἀπόρων, καὶ ἔγραψα καὶ εἰς τὸν μπάρμπα σου νὰ σὲ βάλῃ καὶ νῷ ἀρχίσῃς νὰ πηγαίνῃς γιὰ νὰ μάθης καὶ λίγα γράμματα, γιατὶ σήμερα θποιος δέν ξέρει γράμματα χάνεται....»

Τὸν συμβουλεύει δὲ οὕτω ἐπὶ μακρόν, ἐν ἀφελείᾳ μετὰ πόνου ψυχῆς, κοινοτάτων, ἀλλὰ πλήρων ποιήσεως ἐν τῇ πεζότητὶ των, ἐκφράσεων μητρός, ποθούσης νὰ ἰδῃ τὸ τέκνον της ἀποδῦν ἐν τῇς ἐργασίαις του ἐν τιμῇ καὶ βοηθοῦν καὶ τὴν οἰκογένειάν του, καὶ γινόμενον ἀνδρα τέλειον καὶ ἀποκαθιστάμενον καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἐν εὐτυχίᾳ. Καὶ τῷ δίδει ἐπὶ πολὺ δῦνηταις καὶ περὶ τῶν ἐλαχίστων, καὶ τὸν γουθετεῖ καὶ τὸν ποδηγγετεῖ ἢ καλὴ ἐπαρχιώτις, πῶς πρέπει νὰ βαδίσῃ ἐν τῷ βίῳ ἀπαρχλάκτως, νομίζεις, θπως θὰ τὸν ἐποδηγγέτει, ὅταν ἦτο βρέφος, καὶ θὰ τοῦ ἐμάνθισε, πῶς νὰ βαδίζῃ ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ ἐδάφους τοῦ ταπειγοῦ των οἰκίσκου. Καὶ ὁ μικρὸς συγκινεῖται προδήγλως ἐπὶ μᾶλλον, ἐφεύρσον προσβάλεις ἢ ἀνάγνωσις, καὶ ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας του ἀποτυποῦται ἐκφραστὶς ἔνδοιμούχου ψυχικῆς ἐργασίας, γῆτις τελεῖται, φαίνεται, ἐν αὐτῷ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ γράμματος, καὶ τὸ δημια του πλέις διὰ μιᾶς ὑγρὸν καὶ αἰφνίδιον δάκρυ.

“Ομως ἀπὸ μιᾶς στιγμῆς ἀπροσδότητον νέφος ἐσκίασε τοῦ παιδίου τὴν μορφήν. Τὰς παρειάς του ἀνέρχεται παραδόξως βίαιοι ἐρύθημα καὶ λευκαίγονται τὰ χείλη του τρέμοντα. Οἱ δοθηλμοὶ του μεγεθύνονται ἐν ἐκπλήξει καὶ σχεδὸν ἀνοίγει τὸ στόμα ἀποροῦν.

Προσβαίνουσα λέγει ἢ ἐπιστολή.

«Παιδί μου, Γιώργη, κάποιος ἀπὸ τοὺς πατριώτας ἥρθε ἀπὸ αὐτοῦ καὶ τὸν ἐρώτησα καὶ μοῦ εἶπε πῶς εἰσαι κακὸ παιδί καὶ δὲ δουλεύεις τακτικὰ εἰς τὸ μαχαίρι καὶ γυρίζεις μὲ τοὺς μπερμάγντες στὰ σοκάκια καὶ ξοδεύεις τὰ λεπτά σου ὅπου τύχῃ. Ἐγὼ παιδί μου, δὲν τὸ πίστεψα, μὰ κοίταξε καλὰ νὰ μὴν τύχῃ καὶ εἰναι ἀλήθεια, γιατὶ δὲν θέλω πιὰ νὰ σὲ ξέρω γιὰ παιδί μου....»

Εἶναι πραγματικῶς διάδοσις ἀγακοινωθεῖσα αὐτῇ ἢ εἰδῆσις ἢ εἶναι τέχνασμα τῆς καλῆς μητρός ἐπιθυμούσης νὰ δοκιμάσῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ παιδίου; ”Αδηλον. Ἄλλο ἐκεῖνος, ἐφ’ ὅσον προχωρεῖ ἢ ἀνάγνωσις ἐπὶ τοσοῦτον κοκκινίζει ἐξ ἀγανακτήσεως κι ἔξαγγριοται μὴ συγεχόμενος πλέον.

— Ψέμματα, ἀνακράζει αἰφνιγῆς ἐν δργῇ, εἶναι ψεύτης!

— Ποιός νάν αὐτὸς τάχα; λέγει διακόπτων τὴν ἀνάγνωσιν ἐρωτηματικῶς ὁ σύντροφός του.

— Τὸν ἔρω καὶ ἐγὼ τὸν φεύτη; ἀπαντᾷ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δργιζόμενος ὁ παῖς.

— «Σὲ φιλῶ. Ἡ μητέρα σου Ἀγγελική», ἐπανέλαβεν ὁ ἄλλος. Ἐτελείωσεν ἡ ἐπιστολή. Καὶ οἱ δύο μικροὶ ἀποχωρίζονται....

— «Πότε θάρθης νὰ κάμουμε τὸ γράμμα ποὺ θὰ στείλω ἐρωτᾷς πρώτος.

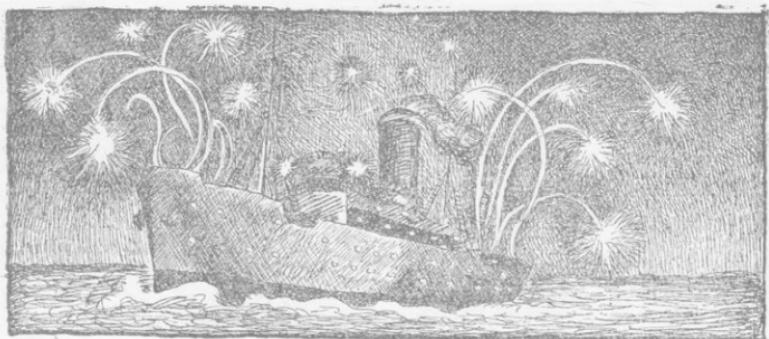
Τὸ βράδυ νὰ μὲ περιμένης στὸ μαγαζί.

Δίδουν τὰς χεῖρας, ἀποχαιρετίζονται, ὡς μεγάλοι συμφωνοῦντες περὶ σπουδαίας τινὸς ὑποθέσεως. Καὶ ἐνῷ ὁ ἀναγνώστης τοῦ γράμματος ἀπέρχεται ἥδη, ὁ φίλος του ἰσταται ἀκόμη ἐπὶ μακρόν, διπλώγει μετὰ προσοχῆς τὸ ὑπομέλαν καὶ κατεσπιλωμένογ χαρτίον, καί, ἐνῷ τὸ εἰσάγει εὐλαβῶς καὶ τὸ ἐγαποθέτει εἰς τὸν κόλπον του.

— Ψεῦτες, ὑποτογθορίζει ἐκ γέου μεταξὺ τῶν ὅδόγτων του, θυμωδῶς, ψεῦτες!....

M. ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΠΑΣΧΑ ΣΤΑ ΠΕΛΑΓΑ

Tό πλοιο δόλοσκότεινο ἔσχιζε τὰ νερά ζητῶντας ἀγυπόμονα τὸ λιμάνι του. Δὲν είχε ἄλλο φῶς πυρὶ τὰ δύο χρωματιστὰ φανάρια τῆς γέφυρας ζερβόδεξαι ἔνα ἄλλο φανάρι ἀσπρό ἀκτιγοβόλο φυγὴ εἰς τὸ πλωρὶδι κατάρτι καὶ ἄλλο ἔνα μικρὸ πίσω εἰς τὴν πρύμη του. Τίποτε ἄλλο. Οἱ ἐπιβάτες ἦσαν ὅλοι ξαπλωμένοι στὶς κοκκέτες τους, ἄλλοι παραδομένοι στὸν ὕπνο καὶ ἄλλοι στὸν συλλογισμούς. Οἱ ναῦτες καὶ θερμαστές, ὅσοι δὲν εἶχαν ὑπηρεσία ἐρροχάλιζαν εἰς τὰ γιατάκια τους. Ὁ καπετάνιος μὲ τὸν τιμονιέρη δρθοὶ στὴ γέφυρα, μαῦροι λσκοι σχεδὸν ἔγαέριοι, ἔλεγες πώς ἦσαν πνεύματα καλόγγωμα, ποὺ ἐκυθεροῦσαν στὸ χάος τὴν τύχη τοῦ τυφλοῦ σκάφους καὶ τῶν κοιμωμένων ἀγθρώπων.

Ἐξαφνα ἡ καμπάνα τῆς γέφυρας ἐσήμικνε μεσάνυχτα. Μεσάνυχτα ἐσήμικνε καὶ ἡ καμπάνα τῆς πλώρης. Τὸ καμπανοχτύπημα γοργό, χαρούμενο, ἐπίμενε νὰ ρίχηγη τόνους μεταλλικούς περίγυρα, κάτω στὴ σκοτεινὴ θάλασσα καὶ φηλὰ στὸν ἀστροφώτιστο οὐρανὸ καὶ νὰ κράζῃ ὅλους εἰς τὸ κατάστρωμα. Καὶ μὲ μιᾶς τὸ σκοτεινὸ πλοιο ἐπλημμύρισεν ἀπὸ φῶς, ἀπὸ θόρυβο, ἀπὸ ζωή. Ἀφησε τὸ πλήρωμα τὰ γιατάκια του καὶ οἱ ἐπιβάτες τὶς κοκκέτες τους.

Ἐμπρὸς εἰς τὴν πλώρη καὶ εἰς τὴν πρύμη πίσω ἀγυπόμονες ἔφευγαν ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ γαυκλήρου οἱ σαῖτες, ἔφθαγαν λές τ' ἀστέρια κι ἐπειτα ἔσδυναν στὴν ἀβύσσο, πρασινοκόκκιγα πεφτάστερα.

Τὰ ξάρτια, τὰ σχοινιά, οἱ κουπαστὲς ἔλαμπαν σὰν ἐπιτάφιοι ἀπὸ τὰ κεριά. Καὶ δὲν ἦταν ἔκεινη τὴ στιγμὴ τὸ καράβι πυρὸ

ἔνα μεγάλο πολυκάντηλο, που ἔφευγε ἀπάνω στὰ νερά σὰν πυροτέχνημα.

“Η γέφυρα στρωμένη μὲ μιὰ μεγάλη σημιαία ἔμοιαζε ἀγιατράπεζα. Ἐγα κανίστρι μὲ κόκκινα ἀδγά καὶ ἄλλο μὲ λαμπροκούλουρα ἦταν ἀπάνω. Ο πλοίαρχος σοθιρὸς μὲ ἔνα κερί ἀναμμένο στὸ χέρι ἄρχισε νὰ φέλλῃ τὸ Χριστὸς “Ἄγεστη. Τὸ πλήρωμα κ’ οἱ ἐπιβάτες γύρω του, ἔσκούψωτοι καὶ μὲ τὰ κεριὰ στὰ χέρια, ἔχαγ-λεγαν τὸ τροπάρι ρυθμικὰ καὶ μὲ κατάνυξη.

— Χρόνια πολλά, κύριοι!... Χρόνια πολλά, πκιδιά μου!... εὐ-χήθηκε ἄμικα τελείωσε τὸν ϕαλμό, γυρίζοντας πρῶτα στοὺς ἐπιβάτες κι” ἔπειτα στὸ πλήρωμα δι πλοίαρχος.

— Χρόνια πολλὰ καπετάνιε! χρόνια πολλά!.... ἀπάντησαν ἑκεῖνοι διμέρωγοι.

— Καὶ τοῦ χρόνου στὰ σπίτια σας, κύριοι! Καὶ τοῦ χρόνου στὰ σπίτια μας παιδιά! ἔχαγαεπε δι πλοίαρχος, ἐνῷ ἔνα μαργα-ριτάρι ἔφάνη στὴν ἀκρη τῶν ματιών του.

— Καὶ τοῦ χρόνου στὰ σπίτια μας, καπετάνιε!

“Ἐπειτα ἐπέρασε ἔνας-ἔνας, πρῶτα οἱ ἐπιβάτες ἔπειτα τὸ πλήρωμα, ἐπῆραν ἀπὸ τὸ χέρι του τὸ κόκκινο αὐγὸ καὶ τὸ λαμ-προκούλουρο καὶ ἄρχισαν πάλι οἱ εὐχὲς καὶ τὰ φιλήματα.

— Χριστὸς Ἄγεστη.

— Ἀλγηθινδὲ δι Κύριος.

— Καὶ τοῦ χρόνου σπίτια μας...

Οἱ ἐπιβάτες ἐτράβηξαν στὰς θέσεις τους γὰρ φάνε τὴ μαγερί-τσα. Οἱ ναῦτες ζευγαρωτὰ στοὺς διαδρόμους ἐτσίγκριζαν τ’ αὐγά τους, ἔγειρούσαν, ἐσπρώχγοντο συναμεταξύ τους, ἐτρωγαν λαίμαργα, ἐκαλοχρονίζοντα σοθιρὰ καὶ κοροϊδευτικά.

“Ἐπαψε τὸ καμπαγοχύπημα: ἔνα ἔνα ἔσθυσαν τὰ κεριά. Τὸ καράδι ἐδυθίσθηκε πάλι στὴν ἥσυχία του. Ο καπετάνιος καὶ δι τιμονιέρης καταμάναχοι ἐπάνω στὴν γέφυρα, πνεύματα θαρρεῖς ἔναέρια, ἔξακολουθούσαν τὴ δουλειά τους σιωπηλοί καὶ ἀγρυπνοι.

— “Εγα κάρτο μαζίστρο!

— Μαζίστρο!

— Γραμμή!

— Γραμμή!

Καὶ τὸ πλοίο δλοσκότειγο πάλι ἔξακολούθησε νὰ σχίζῃ τὰ νερά, ζητῶντας ἀγυπόμονα τὸ λιμάνι του.

ΑΝΔΡ. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ο ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

έκα χρόνια πολεμούσαν στὴν Τροία οἱ Ἔλληνες. Σκοτώθηκε τὸ πιὸ ἀντρειωμένο παλικάρι τῶν Ἐλλήνων, δὲ Ἀχιλλέας, καὶ τῆς Τροίας τὸ καμάρι, δὲ Ἐκτορας. Ωστόσο τὸ κάστρο δὲν

ἔπεφτε. Οἱ Ἔλληνες ῥώτησαν τὸ μάντι Κάλχα καὶ αὐτὸς τοὺς ἀποκρίθηκε:

«Δὲ θὰ πέσῃ τὸ κάστρο, ἂν δὲ φέρετε τὸ παιδί τους Ἀχιλλέα καὶ τὸ Φιλοκτήτη, ποὺ ἔχει τὰ βέλη τους Ἡρακλῆ.»

Ἄμεσως δὲ Ὁδυσσέας καὶ δὲ Διομήδης πῆγαν κι ἔφεραν τὸ Νεοπτόλεμο. Μὰ δύσκολο, πολὺ δύσκολο γὰ φέρουν καὶ τὸ Φιλοκτήτη.

Γιατὶ οἱ Ἔλληνες εἶχαν φερθῆ πολὺ ἀσχημα στὸν ἥρωα, τὸν καιρὸ ποὺ πήγαιναν στὴν Τροία.

Τὰ ἑλληνικὰ καράδια γιὰ νὰ πάρουν νερὸ ἄραξαν σὲ κάποιο νησὶ κι δὲ Φιλοκτήτης βγῆκε ἔξω νὰ κυνηγήσῃ. Ἐκεῖ ἔγα φίδι φαρμακερὸ τὸν ἐδάγκασε στὸ πόδι.

Τὸν πῆγαν οἱ σύντροφοί του καὶ τὸν ἔβαλαν στὸ καράδι. Μὰ ἡ πληγὴ τὸν πονοῦσε τόσο πολὺ, ποὺ δὲν ἔπαινε νὰ βογγᾶ μέρα καὶ νύχτα. Καὶ τὸ πιὸ χειρότερο, ἡ πληγὴ του ἔδραζε τόσο ἀσχημη μυρουδιά, ποὺ κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ τὸν πλησιάσῃ.

Ἄποφάσισαν τότε νὰ τὸν βγάλουν ἀπὸ τὸ καράδι καὶ νὰ τὸν ἀφήσουν σὲ καμιὰ ἀκρογιαλιά.

Ἄλλὰ ποιὸς θὰ τολμοῦσε νὰ κάμη τέτοιο πρᾶμα; Ποιὸς ἄλλος ἀπὸ τὸν τετραπέρατο τὸν Ὁδυσσέα;

Ο βασιλιας τῆς Ἰθάκης περίμενε τὴν ὥρα ποὺ δὲ Φιλοκτήτης, ἀποκαμψιμένος ἀπὸ τοὺς πόνους κοιμόταν βαθιά. Τὸν ἔβαλε σιγὰ

σὲ μιὰ βάρκα καὶ τὸν ἔβγαλε στὴ Λῆμνο. Τοῦ ἀφησαν κάμποσα ροῦχα, ξύλα γιὰ ν' ἀνάδη φωτιά, τὰ ὅπλα του καὶ λίγες τροφές. Ἐπειτα γύρισαν πάλι στὸ στόλο.

Ἡ Λῆμνος ήταν τότε παντέρημη. Ἀγθρωποι δὲν κατοικοῦσαν, καὶ στὰ ξερὰ βουνά της δὲ φύτρωνε πυρὰ λίγο χορτάρι καὶ κάπου κάπου κανένα χαμόκλαδο.

Ο Φιλοκτήτης, ἀμα κύπνησε κι εἶδε τὴ θέση του, πῆγε νὰ τρελαθῇ ἀπὸ τὸ κακό του. Ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸν συγήθισε· κοιμόταν σὲ μιὰ σπηλιὰ κι ἔτρωγε ἀγριοπούλια, ποὺ κυνηγοῦσε μὲ τὰ βέλη του.

Μὰ ν' πληγή του ήταν ἀγιάτρευτη καὶ κανένα βοτάνι· δὲ βρισκόταν νὰ τοῦ μαλακώσῃ τοὺς πόνους. Μέρα μὲ τὴν ἡμέρα σάπιζε τὸ πόδι του, κι ὅσο πήγαινε, πιὸ δύσκολα περπατοῦσε. Ποιὸς ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας θὰ τολμοῦσε νὰ βγῆ τώρα στὴ Λῆμνο καὶ νὰ εἰπῇ στὸ Φιλοκτήτη νὰ πάνε νὰ πολεμήσῃ μαζί τους. Ἀποφάσισαν πάλι νὰ στείλουν τὸν Ὁδυσσέα.

Ο βασιλιὰς τῆς Ἰθάκης πρόθυμα δέχτηκε. Πῆρε μαζί του τὸ Νεοπτόλεμο, μπῆκε στὸ καράβι καὶ δὲν ἄργησε ν' ἀράξῃ στὴν ἀκρογιαλιὰ τῆς Λήμνου.

«Εσύ νὰ τραβήξῃς μπροστὰ» εἶπε στὸ γιὸ του Ἀχιλέα, κι ἐγὼ θὰ ἔρθω ἀπὸ πίσω. «Νὰ πᾶς σὲ κείνη τὴ σπηλιά!»

Ο Νεοπτόλεμος τράβηξε καὶ μπῆκε στὴ σπηλιὰ μὰ πάλι ξανχύρισε.

«Δὲν εἶναι μέσα;» τὸν ἐρώτησε ὁ Ὁδυσσέας, κρυμμένος πίσω ἀπὸ μιὰ πέτρα.

— «Δὲν ηταν τίποτ' ἀλλο;»

— «Ἐγα κύλινο ποτήρι καὶ κάμποσα ξερὰ φύλλα, ἀπὸ κείνων ποὺ βάζουν στὶς πληγές.»

— «Ἐδὼ λοιπὸν βρίσκεται!» Α! γάτος ἔρχεται!» εἶπε ὁ Ὁδυσσέας. «Πρόσεξε νὰ κάμης ὅπως σοῦ εἶπα· καὶ στριμώχτηκε πάλι πίσω ἀπὸ τὴν πέτρα.

Γυρίζει τότε ὁ Νεοπτόλεμος νὰ πάη στὴ σπηλιὰ καὶ βλέπει τὸν ἥρωα ντυμένο μὲ κουρέλια. Τὸ πρόσωπό του ηταν καταζαρωμένο ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς πόνους, τὰ γένεια του ἀγρια καὶ μπερδεμένα, καὶ πιὸ ἀγρια τὰ μαλλιά του.

Σάστισε δ Φιλοκτήτης ἅμα εἶδε ἄγθρωπο μὲ ροῦχα ἐλληνικά.

«Ποιὸς εἰσαι, καλό μου παλικάρι;» ρώτησε μὲ καλωσύη τὸν Νεοπτόλεμο.

— «Ἐλληνας εἰμαι! ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος.

— «Ὦ, τί γλυκιὰ φωνή! Πόσον καιρὸν εἶχα γὰ τὴν ἀκούσω! Καὶ τίνος εἰσαι;»

— «Ἐλμαι δ γιὸς τοῦ Ἀχιλλέα, δ Νεοπτόλεμος».

— Πῶς βρέθηκες ἐδῶ; Μήν τάχα πᾶς γιὰ γὰ βοηθήσῃς τοὺς Ἐλληνες γὰ πάρουν τὴν Τροία;»

— «Οχι! Ἐρχομαι ἀπὸ τὴν Τροία καὶ γυρίζω στὴν πατρίδα μου».

— «Γιατί; ρώτησε μὲ περιέργεια δ Φιλοκτήτης. Τὴν πῆραν τὴν Τροία; Ἐρχονται καὶ τ' ἄλλα τὰ καράδια;»

«Τίποτα δὲν ξέρω. Ἐχω πολὺν καιρὸν ποὺ ἔψυχα. Μάλωσα μὲ τοὺς Ἐλληνες, καὶ πιὸ πολὺ μὲ τὸν πανούργο τὸν Ὅδυσσεα. Ἀκοῦσ γὰ μὴ θέλη γὰ μου δώσῃ τὰ ὅπλα τοῦ πατέρα μου!» πρόσθεσε μὲ θυμό.

— «Τὸν ἄθλο!» φώναξε δρυγισμένος κι δ Φιλοκτήτης, πολὺ θὰ σὲ παρακαλέσω, καλό μου παλικάρι, γὰ μὲ πάρης καὶ μένα στὸ καράδι καὶ γὰ μὲ ξαναφέρης στὴν πατρίδα μου».

— «Μὲ μεγάλη μου εὐχαρίστησι» εἶπε δ Νεοπτόλεμος, ἄλλα ποιὸς εἰσαι;

«Ἐλμαι δ Φιλοκτήτης».

— «Ο Φιλοκτήτης!» κάνει δ Νεοπτόλεμος σὰ γὰ μὴ τὸν ἥξετε. «Μὲ πιὸ μεγάλη μου χαρὰ τώρα θὰ σὲ πάρω στὸ καράδι μου, μὰ θὰ σου ζητήσω κάποια χάρη».

— «Τι θέλεις;» ρώτησε δ Φιλοκτήτης.

— «Ἀκουσα πὼς ἔχεις τὸ τόξο καὶ τὰ βέλη τοῦ Ἡρακλῆ. Ἐχω μεγάλη ἐπιθυμία γὰ τὰ δῶ. Δῶσε μού τα καὶ σὺ ἐτοιμάσου γὰ φύγωμε».

Χωρὶς γὰ βάλη κακὸ στὸ γοῦ του δ Φιλοκτήτης ἔδωσε τὸ τόξο καὶ τὰ βέλη στὸ Νεοπτόλεμο. Ἐπειτα χαρούμενος πὼς θὰ γυρίση στὴν πατρίδα του, πῆγε γὰ ἐτοιμαστῆ.

«Ἐμπρός, πάμε, παιδὶ μου» εἶπε βγαίνοντας σὲ λίγο ἀπὸ τὴν σπηλιά, ἐτοιμος γιὰ ταξίδι. «Ο Νεοπτόλεμος συγκινήθηκε ἀπὸ τὴν τόση ἐμπιστοσύνη ποὺ τοῦ ἔδειχνε δ Φιλοκτήτης.

«Θὰ ἥθελες γὰ πάμε μαζὶ στὴν Τροία;» τὸν ρωτᾷ.

— «Ποτέ!» φωνάζει ἄγρια καὶ ἀποφασιστικὰ δ Φιλοκτήτης.

— «Μὰ ξέρεις, πώς μόνο μὲ τὸ τόξο καὶ τὰ βέλη σου θὰ παρθῇ. Θῷ ἀποχτήσῃς δόξα ἀθάνατη. — «Δὲ θέλω τέτοια δόξα» φώναξε πάλι ὁ Φιλοκτήτης. — «Μὰ ἐγὼ πρέπει νὰ γυρίσω πάλι ἐκεῖ» λέει ὁ Νεοπτόλεμος. — «Ἐτσι, λοιπόν! μὲ γέλασες γιὰ νὰ μοῦ πάρης τὰ βέλη;» λέει πικραμένος ὁ Φιλοκτήτης. «Κρῦμα σὲ σένα. Ὁ Ἀχιλλέας, ποτὲ δὲ θὰ ἔκχαγε ἔτσι!

Ντράπηκε ὁ Νεοπτόλεμος, δταν ἀκουσε τὰ λόγια τοῦ Φιλοκτήτη, καὶ τοῦ λέει :

— «Νά, πάρε πίσω τὰ βέλη σου! Δὲ θέλω μὲ τὴ βία νὰ σὲ ἀγαγκάσω νὰ πῆμε στὴν Τροία. Ψεύτης ἐγὼ ποτὲ δὲ θὰ γίνω!»

— «Θὰ τὸν ἀγαγκάσω ἐγώ!» φωνάζει ὁ Ὁδυσσέας. Καὶ πειέται πίσω ἀπὸ τὴν πέτρα.

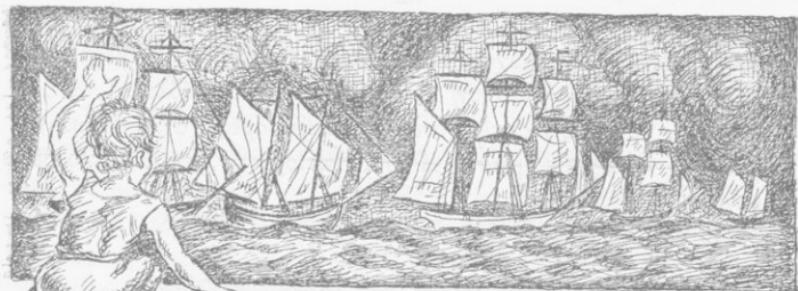
— «Ἀθλιε! βγάζει μιὰ φωνὴ ὁ Φιλοκτήτης. Κι ἀμέσως βάζει στὴ χορδὴ τοῦ τόξου ἔνα σύνγεφο ἀστραφτερὸ ἔσκασε ἀνάμεσά τους καὶ φαγερώνεται ὁ Ἡρακλῆς.

«Μή, φίλοι μου!» φωνάζει δυνατά. «Πρέπει νὰ ξέρετε πώς μὲ τὶς φιλονικίες σας φέργετε μεγάλη καταστροφὴ στὴ πατρίδα σας. Εἶγαι θέλημα τῶν θεῶν, Φιλοκτήτη, νὰ πᾶς στὴν Τροία, καὶ πρέπει νὰ πᾶς! Συλλογίσου πόσα καὶ πόσα τρόβηξα ἐγὼ γιὰ νὰ ἀποχτήσω τὴν ἀθανασία. Τὰ βέλη μου δὲν πρέπει νὰ χύσουν ἀδελφικὸ αἷμα, μὰ τὸ αἷμα ἐκείνου που ἔδωσε τὴν ἀφορμὴ γιὰ γίνη ὁ τροικερὸς αὐτὸς πόλεμος. Θὰ σου γιατρέψῃ τὴν πληγὴν ὁ ξακουσμένος γιατρός, ὁ Ποδαλείριος. Θὰ νικήσῃς τοὺς Τρωαδίτες καὶ θὰ γυρίσῃς στὴν πατρίδα δοξασμένος καὶ φορτωμένος μὲ πλούσια λάχυρα.»

«Ο Φιλοκτήτης ἀκουσε τὸ θέλημα τῶν θεῶν. Σήκωσε τὰ χέρια του κι ἔκαμε τὴν προσευχὴν του. Ὅστερα εἴπε στὸν Ὁδυσσέα καὶ στὸ Νεοπτόλεμο.

«Ἐμπρός! Πάμε στὸ καράδι. Καιρὸς νὰ πάρωμε τὴν Τροία!

A. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ

πὸ μικρὸ παιδὶ τὴν ἀγαποῦσα τὴν θάλασσα. Τὰ πρῶτα βῆματά μου, νὰ εἰπῆς,
στὸ νερὸ τὰ ἔκαμα. Τὸ πρῶτο μου παιγνίδι ἦταν ἕνα κουτὶ ἀπὸ λουμίνια, μὲ
ἔνα ξυλάκι ὅρθι στὴ μέση γιὰ κατάρτι,
κι ἔνα φύλλο χαρτὶ γιὰ πανάκι. Γιὰ μένα δὲν ἦταν παιγνίδι, ἦταν
μεγάλο καράβι. Πήγα καὶ τὸ ἔρριξα στὴ θάλασσα μὲ καρδιο-
χτύπι. Μόλις διωκτὸ τὸ ἔρριξα, βούλιαξε. Μὰ δὲν ἀργησα νὰ κάμω
ἄλλο μεγαλύτερο ἀπὸ σανίδια. Τὸ ναυπηγεῖο γιὰ τοῦτο ἦταν στὸ
λιμανάκι τοῦ "Αἴ Νικόλα.

Τὸ ἄφησα στὴ θάλασσα καὶ τὸ ἀκολούθησα κολυμπώντας ὡς
τὴν εἰσοδὸ τοῦ λιμανιοῦ, ποὺ τὸ πῆρε τὸ ρέμα μακριά. Ἀργό-
τερα ἔγινα πρῶτος στὸ κουπὶ, στὸ κολύμπι πρῶτος· τὰ λέπια
μου ἔλειπαν.

«Ἐσύ θὰ μᾶς γνωριπάσης δλους» μοῦ ἔλεγαν οἱ γεροναῦτες,
ὅταν μὲ ἔβλεπαν νὰ κολυμπῶ σάν τὸ δελφίγι.

Ἐγὼ καμάρωνα. Τὰ βιθλία τὰ ἔκλειγα γιὰ πάντα. Τίποτε δὲν
τούς ἔβρισκα γὰ συμφωνῆ μὲ τὸν πόθῳ μου.

— Ναί, τὴν ἀγαποῦσα τὴν θάλασσα! Τὴν ἔβλεπα γ' ἀπλώγεται
σὰ ζαφειρένια πλάκα, ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριο ὡς πέρα στὸν δρίζοντα,
καὶ προσπαθοῦσα νὰ μάθω τὸ μυστικό της. Τὴν ἔβλεπα δργισμένη,
ἄλλοτε νὰ δέρηη μὲ ἀφροὺς τὸ ἀκρογιάλι, νὰ καθαλικεύῃ βρά-
χους, νὰ βροῦται καὶ νὰ ἴχαγῃ, κι ἔτρεχα νὰ παίξω μαζὶ της, νὰ
τὴ θυμώσω καὶ νὰ τὴν ἀναγκάσω νὰ μὲ κυνηγήσῃ, νὰ νιώσω τὸν
ἀφρό της ἀπάνω μου. Καὶ ὅταν ἔβλεπα καράβι γ' ἀρμεγίζη στὸ
νοιχτά, νόμιζα πώς ἥμουν κι ἐγὼ μαζὶ καὶ ταξίδευα. Τὰ σταχτό-
μαυρα πανιά, τὰ ὀλοφούσκωτα, μοῦ ἔταξαν ἄλλους τόπους, ἄλλους
ἄγνηρώπους, πλούτη καὶ χαρές. Ἔτσι κατάντησε γ' ψυχή μου νὰ

μήν γέχη ἀλλον πόθο νύχτα μέρα παρὰ τὸ ταξίδι. Ὁ Ακόμη καὶ δταν ἐρχόταν θλιβερὴ εἰδηση στὸ νησί, καὶ δταν ἔβλεπα τὰ ὁρφαγά στοὺς δρόμους καὶ τὶς γυγαῖκες μαυροφόρες, δταν ἄκουα γὰ διηγοῦνται γνωμογοι τὸ μαρτύριό τους, πεισμα μὲν ἔπιανε, ποὺ δὲν ἥμουν κι ἐγὼ μαζὲ τους.

Μου ἀρεσε γὰ τραγουδῶ συγγά:

Θάλασσα πικροθάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα
δῆλοι σὲ λέγε θάλασσα κι ἐγὼ σὲ λέω ἀγθοῦσα.

Ο πατέρας μου ἔλειπε μὲ τὸ καράδι μας στὸ ταξίδι. Ο θεῖος μου, δ καπέταν Καλιγέρης, θὰ ἔφευγε μὲ τὸ δικό του γιὰ τὴ Μαύρη θάλασσα. Κατάφερα τὴ μάνα μου καὶ πήγαμε γὰ τὸν βροῦμε.

«Πάρε του, τοῦ εἶπε, γιατὶ θὰ μοῦ ἀρρωστήσῃ».

«Θὰ σὲ πάρω, μοῦ λέει, μὰ θὰ δουλέψης τὸ καράδι θέλει δουλειά. Δὲν εἶγε ψαρότρατα, νάχης φαὶ καὶ ὅπνο».

Τὸν ἐφοδόμουν πάντα τὸ θεῖο μου. Ἡταν ἀγριός καὶ κακὸς σὲ μένα, δπως καὶ στοὺς γαῦτες του. «Κάλλιο σκλάδιος στὸ Ἀλγέρι, παρὰ μὲ τὸν Καλιγέρη» ἔλεγαν γιὰ γὰ δείξουν τὴν ἀπονιά του.

Τώρα τὰ λησμόνησα ὅλα.

«Νὰ πατήσω μιὰ στὸ καράδι, τοῦ εἶπα, καὶ δουλειὰ δση θέλεις».

Αληθιγὰ ρίχτηκα στὴ δουλειὰ μὲ ὅρεξη. Ἐκανα παιγνίδι τὶς ἀγειμόσκαλες. Οσο φηλότερα γ δουλειὰ τόσο πιὸ πρόθυμος ἐγώ.

Απὸ τὸ πλύσιμο τῆς κουδέρτας στὸ ξύσιμο, ἀπὸ τὸ ράψιμο τῶν πανιῶν στῶν σκοινιῶν τὸ πλέξιμο, ἀπὸ τὸ λύσιμο τῶν ἀρμένων στὸ δέσιμο. Τώρα στὴν τρόμπα, τώρα φόρτωμα, ξεφόρτωμα, καλαφάτισμα, χρωμάτισμα - πρῶτος ἐγώ. Πρῶτος τί μὲ ἔμελε; Μου ἔφθανε πὼς ἀγέναια ψηλὰ στὴ σταύρωση, κι ἔβλεπα κάτω τὴ θάλασσα γὰ σκύζεται καὶ γὰ φεύγη νποταχτικὴ μου. Τὸν ἄλλο κόσμο, τοὺς στεριανούς, μὲ θλίψη τοὺς ἔβλεπα. «Ζοῦγε κι ἐκεῖγοι!» ἔλεγα.

Μιὰ μέρα ἀκούω τὴ φωνὴ τοῦ καπετάνιου γὰ βροντᾶ δίπλα μου.

«Μάϊγα πανιά!..., Μάϊγα πανιά!...»

Τρόμαξα καὶ τρέχω πίσω ἀπὸ τοὺς γαῦτες. Πηδοῦν στοὺς φλόκους, κοντὰ κι ἐγώ. Σκαρφαλώγουν στὶς σταύρωσες, ἀπάγω κι ἐγώ. Σὲ πέντε λεπτὰ τὸ καράδι ἔμειγε ξυλάρμενο.

«Τί τρέχει;» ρωτῶ τὸ διπλανό μου.

— «Η τρόμπα, δὲ βλέπεις; δ σίφουνας!...» Σίφουνας! Άκουστὰ εἶχα τὰ θαύματά του, πώς σαρώνει, διτι τύχη στὸ δρόμο του, σκίζει πανιά, ρίχνει κατάρτια, γονατίζει πλεούμενα. Τώρα τὸν ἔβλεπα μὲ τὰ μάτια μου· δὲν ήταν ἔνας, ήταν τρεῖς τέσσερες. Οἱ δυὰς κατὰ τὸ Βατούμ, οἱ ἄλλοι στὸ ἀνοιχτά. Καὶ ἐμπρός μας ὁ Καύκασος ἔδειχγε σὰ σκυλόδοντα τὸ ἀπόκρημνα περιγάλια του. Ό οὐρανὸς συννεφιασμένος, ἡ θάλασσα μαυριδερὴ μὲ ἔνα ἐλαφρὸ τρεμούλισμα, σὰ εἶχε ἀνατριχίλα. Πρώτη φορὰ τὴν εἰδα φοβισμένη τὴν φιλενάδα μου.

Ο ἔνας σίφουνας λιγνός, σὰν προθοσκίδα ἐλέφαντα, κρεμόταν στὰ νερὰ μαυρος καὶ ἀκίνητος. Ο ἄλλος χοντρός, ὅλοςσιος, κόπηκε ἔξαφνα στὴ μέση σὰν κολόγα καπνοῦ, σκόρπισε ἡ βάση του κι ἀπόμενε σὰ γλωσσίδι κρεμασμένο ἀπὸ τὰ σύννεφα. Εἶδα νὰ τεντώνῃ τὸ λαιμό του ἑδῶ κι ἔκει, νὰ κινῇ τὶς φούντες του σὰ γλῶσσες φιδιοῦ, λέσ τοι ζητοῦσε κάτι στὰ νερὰ κι ἔξαφνα νὰ κουλουριάζεται καὶ νὰ φωλιάζῃ στὸ θαμπό οὐρανό. Ο τρίτος ζημως, σταχτόμαυρος σὰν κοριμὸς λεύκας, ἀφοῦ ρούφηξε καὶ πρήστηκε καλά, κλογίστηκε καὶ βάδισε καταπάνω μας.

«Κάτω!» ἀκούω μιὰ φωνή.

Γλίστρησα κοντὰ στὸν καπετάνιο. Εἶδα τὸ ναύκληρο μὲ τὸ τρομπόνι στὰ χέρια, νὰ κοιτάζῃ πότε τὸν οὐρανό, πότε τὴν θάλασσα.

Ο σίφουνας ώστόσο πλάκωσε φτεροπόδαρος, ρουφοῦσε τὸ νερὸ καὶ τίγαζε στὸν οὐρανὸ μαύρη καταχνιὰ καὶ ἀντάρα. Τώρα, ἔλεγες, θὰ μας γδύσῃ τὸ καράδι; ἡ θὰ τὸ σηκώσῃ στὸν ἀέρα. Ἔφτασε δύο ὀργιές μακριά μας. Ἐφεγγε ἔχνθοπράσινος σὰν καπνισμένο κρύσταλλο καὶ μέσα του ἀνεβοκατέβαινε κάτι σὰν ἔμβολο βιαστικά, λέσ τοι σήκωγε τὸ νερὸ γιὰ νὰ σδύσῃ μεγάλη πυρκαγιὰ στὰ ἐπουράνια.

«Ρίξε» προστάζει δ καπετάνιος. Ο ναύκληρος ἀδειάζει ἀπάνω στὸ σίφουνα τὸ τρομπόνι. Παλιόκαρφα, μολύδια, στουπιά, ὅλα χώγεψαν στὰ πλευρά του. Φάγηκε νὰ τρεμούλιάζῃ καὶ σταμάτησε. Δοκίμικες πάλι νὰ κινηθῇ, ἔκαμε δύο κλωθογυρίσματα στὸν τόπο καὶ στάθηκε πάλι, σμίγοντας τὴν θάλασσα μὲ τὸν οὐρανό.

Ἐξαφνα βρόγυτος ἀκούστηκε, σὰ γὰ εἶχε σκάσει κανόνι καὶ μεγάλο κῦμα κύλησε ἀπάνω στὸ κατάστρωμα. Τὴν ἵδια στιγμὴ δι Καύκασος ἀστραψε καὶ βρυχήθηκε, δρόλαπας ξέσπασε, καὶ ἡ

Μπαντούνα—”Ελατον. Νεοελ. Ἀναγν. Β' τάξ. Ἔκδ. 1η . 3

Θάλασσα ή φοβισμένη ἀφοιςε τώρα καὶ μάνιασε ἀπὸ ἄκρη σ' ἄκρη τοῦ πόντου.

«Ἴσια πανιά ! τοὺς φλόκους !» πρόσταξε ὁ καπετάνιος βιαστικά.

«Ἄγοιξαμε τὰ πανιά καὶ τὸ καράδι ἔπιασε πάλι στὴ γραμμή του.

Τρεῖς ἑδδομάδες ἀργότερα κατεδήκαμε στὴν Πόλη φορτωμένοι.

Ἐκεῖ ἐλαχα τὸ πρῶτο γράμμα τῆς μάνας μου. Πρῶτο γράμμα, πρῶτο μαχαίρι στὴν καρδιά μου.

«Παιδί μου, Γιάννη μου» ἔγραψε ἡ μητέρα μου. «Οταν γρίσης πάλι στὸ νησί μας μὲ τὴν βούθεια τοῦ Ἀϊ Νικόλα καὶ τὴν εὐχὴν μου, δὲ θὰ εἰσαι πιὰ καπετάνιον παιδί. Πάξει ὁ πατέρας σου, τὸ διμορφό τρεχαντήρι πάει, πᾶνε οἱ δόξες μας ! Τὰ ρούφηξε δλα ἡ θάλασσα ! Τώρα δὲν ἔχεις τίποτα παρὰ τὸ χαμόσπιτο, ἐμένα τὴν ἀτυχὴ καὶ τὸ Θεό. Γειὰ στὰ χέρια σου. Δούλεψε, παιδί μου, καὶ τίμα τὸ θεῖό σου. «Ἄν σου μένη κάποτε τίποτα, στέλνε μου, γ' ἀγάδω τὸ καντήλι γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ πατέρα σου».

Ανταμώσαμε τελευταία φορὰ μὲ τὸν πατέρα μου στὴ Θεοδόσια. Καθὼς μὲ εἶδε ψηλὰ γὰ μαζεύω τὸ πανὶ ἔκαμε τὸ σταυρό του κι" ἔμεινε ἀφανος.

«Τί τὸν κοιτάς, καπετάν Ἀγγελῆ» τοῦ φωνάζει ὁ Καλιγέρης. «Δὲν τὸν ἀλλάζω μὲ τὸν καλύτερο ναύτη σου».

«Ἐγὼ διπλοπαρακαλοῦσα γ' ἀνοίξη ἡ θάλασσα νὰ μὲ καταπιῇ. Όσο ἔνιωθα ἀπάνω μου τὸ βλέμμα του, ήσυχία δὲν ἔθρισκα. Ἐτρεχα βιαστικὸς ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη στὴν ἄλλη, καὶ τάχα κάτι ἔκαγα. Ἐκείνος κατάλαβε πώς εἶχα σαστίσει καὶ δὲ σηκώθηκε ἀπὸ τὴ θέση του, μόνο μὲ ἀκολουθοῦσε μὲ παραπονιάρικο βλέμμα, σὰ γὰ μ' ἔβλεπε στὸ νεκροκρέθατο.

Τὴν ἀλλη μέρα μ' ἔμπλεξε, ποὺ πήγαινα στὴν πόλη. Μόλις τὸν εἶδα ἀπὸ μακριὰ θέλησα γὰ κρυφτῶ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μακριὰ τόσο προσταχτικὸ ηταν τὸ βλέμμα του, ποὺ τὰ πόδια μου κόπηκαν.

«Παιδί μου, τί ἔπαθες ;» μοῦ λέει. «Τὸ συλλογίστηκες καλὰ τί θὰ κάμης ;» Πρώτη φορὰ γνώριζα τὴ γλύκα τῆς φωνῆς του. Δὲ σάστισα διμως.

— «Πατέρα, τοῦ εἶπα, τὸ σκέφτηκα, δὲν μπορῶ νὰ ζήσω ἀλλιώτικα. Μὲ κράζει ἡ θάλασσα. Μὴ θέλεις γὰ μ' ἔμποδίσης».

«Εκαμε τὸ σταυρό του· στάθηκε λίγο, μὲ κοίταξε κατάματα, κούνησε τὸ κεφάλι του.

«Καλά, παιδί μου» εἶπε· κάμε δι, τι σὲ φωτίση ὁ Θεός, ἐγώ έκαμα τὸ χρέος μου. Πήγαινε στὴν εὐχή μου».

Καὶ τώρα ἔπρεπε γὰρ δουλέψω γὰρ ζήσω ἐγώ, γὰρ ζήσω καὶ τὴν μάνα μου. Ἀλλὰ μὲ τὸ θεῖο μου δὲν μποροῦσα πιὰ γὰρ κάμω. Στὸ πρῶτο λιμάνι ποὺ πιάσαμε ζήτησα τὸ λογαριασμὸν κι ἔφυγα· μπῆκα σ' ἄλλο καράβι.

Απάνω στὸ χρόνο πέθανε καὶ ήμάνα μου κι ἔτσι ἔμειγα μοναχὸς στὸν κόσμο. Ἀπὸ καράβι σὲ καράβι ἀπὸ καπετάνιο σὲ καπετάνιο, ἀπὸ ταξίδι σὲ ταξίδι, δένκα χρόνια τὰ ἔκλεισα στὴ θάλασσα. Δουλειά πολλή, μὰ κέρδος κανένα. Τέλος ἀποφάσισα νὰ γυρίσω στὴν πατρίδα. Ἀπὸ τότε ποὺ ἔφυγα μὲ τὸν καπετάν Καλιγέρη δὲ γύρισα ποτέ. Πάλεψα τόσες φορὲς μὲ τὰ κύματα, ἄλλες τόσες ἀγτίκρυσα τὸ θάνατο, μὰ βραχέθηκα.

Συλλογίστηκα: δις πάω γιὰ λίγες μέρες καὶ βλέπομε πάλι».

Πῆγα καὶ βρήκα τὸ σπίτι ἑρείπιο καὶ τὸν τάφο τῆς μητέρας μου χορταριασμένο. «Έκαμα τρισάγιο τῆς μάνας μου καὶ ἀναψκε κερὶ στὴν ψυχὴ τοῦ πατέρα μου.

Τις μέρες ποὺ ἐτοιμαζόμουν γὰρ ξαναφύγω, μὲ πλησίασε ὁ καπετάν Ηάραργς, παλιὸς καραβοκύρης, καὶ συνομήλικος τοῦ πατέρα μου. Στάθηκε τυχερὸς στὴ θάλασσα, τὴν τρύγησε καλά, βρήκε τὴν περίσταση, πούλησε τὸ καράβι του, ἀγόρασε χωράφια καὶ τὰ έκαμε περιθόλια.

«Θέλω γὰρ σὲ κάμω γαμπρὸ» μοῦ εἶπε «μὰ μὲ τὴν σύμφωνία γὰρ μὴν ξαναπατήσῃς στὴ θάλασσα».

— «Δοιπόν θὰ πάρω γυναῖκα γὰρ μὲ τρέφη;» ρώτησα.

— «Οχι, δὲ θὰ σὲ τρέφη, μὴ θυμώγεις· θὰ δουλέψῃς, θὰ δουλέψετε κι οἱ δυό. Είναι τὸ περιθόλι, είναι τὸ ἀμπέλι, είναι τὸ χωράφι. Δουλευτάδες καρτεροῦν».

— «Σύμφωνοι, τοῦ εἶπα, ἔχεις τὸ λόγο μου».

Τρία χρόνια ἔζησα μὲ τὴν γυναικά μου στὸ χωριὸ τοῦ πεθεροῦ μου. «Εμαθα τὴν ἀξίνα καὶ δούλευα μὲ τὴν γυναικά μου τὸ περιθόλι, τὸ ἀμπέλι, τὸ χωράφι. «Εμαθα γὰρ σκαλίζω τὶς κιτρίες, γὰρ κλαδεύω τὸ ἀμπέλι, γὰρ δργώνω τὸ χωράφι. Είχα πενήντα τάληρα τὸ χρόνο ἀπὸ τὸ κίτρο, είκοσι ἀπὸ τὸ κρασί, ἀπὸ τὸ σιτάρι σαράντα, καὶ χωριστὰ ὁ σπόρος κι ὅσο χρειαζόταν γιὰ τὸ σπίτι. Πρώτη φορὰ εἶδα ζωγτανὴ στὰ χέρια τὴν πληρωμή. Τὸ

ἀλαλο χῶμα ἔκανε χίλιους τρόπους, χρώματα, σχήματα, μυρουδίες, καρπούς καὶ ἀνθη γιὰ νὰ λαλήσῃ γὰ εἰπῇ «εὐχαριστῶ», ποῦτὸ δούλευα. "Ανοιγα τὸ ὅργωμα, καὶ τὸ ὅργωμα ἔμενε στὴ Ήέση του· δεχόταν τὸ σπόρο, τὸν ἔκρυθε ἀπὸ τὰ πουλιά, τὸν ἐζέσταιγε καὶ τὸν γότιζε, ὥσπου τὸν ἔδειχνε πᾶλι στὰ μάτια μου ὀλόδροσο, χλωροπράσιγο, χρυσαφένιο, σὰ νὰ μου ἔλεγε: «κοίτα πᾶς τὸ ἀνάστησα!».

"Αλάφωνα τὸ κλῆμα, καὶ τὸ κλῆμα δακρύζοντας τινάζόταν χαρούμενο, ἀγοιγε τὰ μάτια του σὰν πεταλούδη καὶ στὸν καρδού του πρόδαιγε φορτωμένο σταφύλια. Καθάριζα τὴν κιτριά, κι ἐκείνη λυγερή καὶ ώραία ψήλωνε φουντωτή, κακιαρωτή καὶ μου χάριζε ἵσκιο τὰ μεσημέρια καὶ ὅπο ἀρωματισμένο τὶς νύχτες μὲ δρόσιζε μὲ τὸ χρυσόξανθο καρπό της.

Κάθε ἡλιοβασίλεμα ἀνεβαίναμε στὸ χωριό. Ἐμπρὸς ἡ γυναικεῖ μου μὲ τὰ παιγνιδιάρικα κατσικάκια στολισμένα μὲ κουδούνια, πίσω ἐγὼ μὲ τὴν ἀξίνα στὸν ώμο καὶ τὸ μουλάρι φορτωμένα ξύλο γιὰ τὴ φωτιά. "Αγαθε τὴ φωτιά ἡ γυναικεῖ μου νὰ ἑτοιμάσῃ τὸ δεῖπνο. "Αγαθα κι ἐγὼ τὴν πίπα μου στὸ κατώφλι ξαπλωμένος ἀνάμεσα στὸ γιασεμὶ ποὺ σκάλωνε στοὺς τοίχους, δίπλα στοὺς βασιλικούς, στοὺς δυόσμους, τὶς μαντζουράνες, ποὺ δὲ ζητοῦσαν παρά λίγο σκάλισμα, κόμιπο νεράκι, γιὰ νὰ μᾶς λούσουν μὲ μόσκους.

«Καλησπέρα».

— «Καλή σου σπέρα».

— «Καλή νύχτα».

— «Καλὸ ξημέρωμα».

Τέτοιες εὐχὲς ἀλλαζά μὲ τοὺς χωριανούς μου. Δὲν κοίταζα πιὸ τὸν οὐρανό, δὲν ἔξεταζα τοῦ φεγγαριοῦ τὴ θέση, τὸ τρεμολάμπισμα τῶν ἀστρων, τὸ φύσημα τοῦ ἀγέμου, τῆς πούλιας τὴν ἀνατολή.

"Ετσι πέρασε δεύτερος χρόνος καὶ μπήκαμε στὸν τρίτο. Μιὰ Κυριακὴ κατέβηκα μὲ τὴ γυναικα μου στὸν "Αἱ Νικόλα. Ο ξαδερφός της δ καπετάν Μαλάμος, βάφτιζε τὸ καράδι του καὶ μᾶς εἶχε καλεσμένους στὴ χαρά.

"Ήταν ώραία μέρα: τὸ ναυπηγεῖο γεμάτο ξύλα, κατάρτια, σκιδες, ροκανίδια. Ο δέρας γεμάτος ἀπὸ τὴν ἀρμη τοῦ νεροῦ, τὴ μυρουδιὰ του κατραμιοῦ, τῆς πίσσας καὶ τῶν σκοινιῶν. Λόφοι τὰ στουπιά, σωροὶ τὰ σίδερα. Καὶ ἀπ' ἄκρη σὲ ἄκρη τῆς ἀκρογιαλατῆς βαρκούλες διμορφοβαμμένες, μπρίκια ἀνασκελωμένα, γολέτες ξαριμάτωτες. Οἱ καλεσμένοι: — ζλο τὸ νησί μας — ντυμένοι

γιαρτινὰ γυρίζειν ἐδῶ καὶ ἔκει, πηδοῦσαν μέσα στὰ μισοχτισμένα πλοιά τὰ παιδιά, τὰ ψηλαφοῦσαν οἱ ἄντρες, τὰ καμάρωναν, τοὺς μιλοῦσαν πολλές φορές, ἔλεγαν τὴν ἀξία τους, λογάριαζαν τὴν γοργάδα τους, συμβούλευαν τὸν πρωτομάστορα γιὰ τὸ καθετί.

Τὸ καράδι τοῦ καπετάνιου Μαλάμου ἀπάνω στὴν σκάρα του, μὲ τὴν πλώρη τὴν σπαθωτήν, στεφανωμένη τὴν πρύμη, μὲ τὰ ἔύλινα στηρίγματα δεξιά καὶ ἀριστερά, ἔμοιαζε σκρανταποδαροῦσα κοιμισμένη στὴν ἀμμουδιά. Ολογάλαξη ἡ θάλασσα ἀστραφτεῖ καὶ παιγνίδιζε κι ἔφτανε γλωσσες γλωσσίτσες στὰ πόδια του· τὸ ράντιζε μὲ τὸν ἀφρό της, τοῦ κελαρηδοῦσε μυστικά:

«Ἐλα στὴν ἀγκαλιά μου νὰ σ’ ἀνακτήσω. Τί κάθεσαι ἀψυχοῦλο; Δὲ βαρέθηκες τοῦ δάσους τὴν νάρκη καὶ τὴν ἀδόνηλη ζωή; Ντροπή σου! » Εδγκ νὰ παλέψῃς μὲ τὸ κῦμα· ὅρμησε στηθάτο νὰ κουρειλιάσῃς τὸν ἀνεμο. «Ἐλα νὰ γίνης ξήλεια τῆς φάλκινας, σύντροφος στὸ δελφίνι, τοῦ γλάρου ἀνάπτυψη, τραγούδι τῶν ναυτῶν, καύχημα τοῦ καπετάνιου σου. » Ελα, χρυσό μου, ἔλα! » Κι ἐκεῖνο τὸ ἀπραγο ἀρχισε νὰ τριζοδολῇ, ἔτοιμο γ’ ἀφήση τὴν κλίνη του.

Ο καπετάνιος Μαλάμιος φρεσκοξουρισμένος, γελαστός, μὲ τὴν τσόχινη βράκα καὶ τὸ πλατύ ζουγάρι. Δίπλα του ἡ καπετάνισσα γνωμένη στὰ μεταξωτά. Καὶ τὰ βιολιά λαλοῦσαν τὴν χαρὰ στὰ τετραπέρατα.

Ἐγὼ δὲ χαιρόμουν. Νόμιζα πώς ἡ θάλασσα μου ἔλεγε παραπονιάρικα.

«Ἀπιστε, δειλέ!»

Θέλησα νὰ φύγω, ἀλλὰ δὲ βαστοῦσαν τὰ πόδια μου. Μολύδι τὸ σῶμα κόλλησε στὴν θέση του καὶ τὰ μάτια μου, τ’ αὐτιά μου, ἡ ψυχή μου δλη παραδομένη στὸ κῦμα, ἀκουε τὸ παράπονο.

«Ἀπιστε, δειλέ!»

— «Τί ἔχεις κι εἶσαι συλλογισμένος; » μὲ ρώτησε ἡ γυναῖκα μου.

— «Τίποτα...» εἶπα· «πιάσε με νὰ σηκωθῶ».

Ο παπάς γνωμένος τ’ ἀμφιφια διάδαξε τὴν εὐχὴν στὸ καράδι. Ο πρωτομάστορας ἀρχισε τὰ προστάγματα.

Τότε ἔνα μὲ τ’ ἀλλο τὰ στηρίγματα ἔφευγαν ἀπὸ τὴν σκάρα καὶ τὸ καράδι ἀρχισε νὰ τραυματίζεται μουδιασμένο, θαρρεῖς, ἀπὸ τὸ κάθισμα, ἀτολμο ἀκόμη στὴν νέα του ζωή. Τὰ παιδιά, ποὺ ήταν ἀνεβασμένα στὸ κατάστρωμα, ἔτρεχαν ἀπὸ πρύμη σὲ πλώρη, ἀπὸ πλευρὸ σὲ πλευρὸ μαζὶ ὅλα, μὲ τὴν κουφὴ ποδοδολή κοπαδιοῦ.

«Ἐμπρὸς» ἔκραξε δὲ πρωτομάστορας· καὶ μὲ τὸ σπρώξιμο τῶν καλεσμένων τὸ πλοῖο στέναξε καὶ γλίστρησε στὰ γερά σὰν πάπια, μᾶζη μὲ τὸ ἀμούστακο πλήρωμά του.

«Καλοτάξιδο, καπετάν Μαλάμο, καλοτάξιδο, καὶ τὸ καρφί του μάλαμα!» φώναξε δὲ ναυτόκοσμος βρέχοντας τὸ ἀγδρόγυνο μὲ θέλασσα.

Ἐκείνη τὴν ὥρα ἔνα παιδί ἔπεσε στὸ γερό. Δὲ χάνω καιρό, πηδῶ μέσα μὲ τὰ ροῦχα μου. Διὸ βουτίες καὶ ἔσυρα τὸ παιδί ἀπὸ τὴν θάλασσα. Ἐσυρα ἐκεῖνο, μὰ μπλέχτηκα ἐγὼ στὰ δίχτυα της. Ἀπὸ τότε ἔφυγε δὲ ὅπιος ἀπὸ κοντά μου. Ἐκεῖνο τὸ βούτημα στὸ χλιαρὸ γερὸ ποὺ ἀγκάλιασε τὸ κορμί μου, ἔσυρε τὴν ψυχὴν σκλέρα κατόπι του.

Δὲν ἔπιασα πιὰ δουλειά. Δοκίμασα νὰ πάω στὸ περιβόλι, στὸ χωράφι, στὸ ἀμπέλι· ὅλα στεγόχωρα. Γύριζα τὴν γῆμέρα στὸ ἀκρογιάλι, βουτοῦσσα στὸ γερό, κυλιόμουν στὰ φύκια, κυνηγοῦσσα ἀχεινούς καὶ καθούρια. Συχνὰ κατέβαινα στὸ λιμάνι καὶ δειλὰ πλησίαζα τοὺς ναυτικούς, γ' ἀκούσω νὰ μιλοῦν γιὰ τὸ ἀρμενα, γιὰ ταξίδια, γιὰ τρικυμίες καὶ ναυάγια. Ἐκεῖνοι δὲ γύριζαν καθόλου νὰ μὲ δοῦν. Χωριάτης, βλέπεις, ἐγὼ παλιογεωργός! Ἐκεῖνοι ναυτικοί, ἀγριοδέλφιγοι.

«Ἐσύ, Γάννη, καλὰ τὰ κατάφερες» μου ἔλεγαν κάποτε «οὐδὲ ἄνεμο, οὐδὲ θάλασσα φοβάσαι πιά, ἀράξες». Μὲ αὐτὰ γήθελαν νὰ εἰποῦν. «Πάει, πέθανες, δὲ ζῆς στὸ κόσμο!».

Ἐφευγα πάλι στὸ ἀκρογιάλι· νὰ εἰπῶ τὴν θλίψη μου στὰ κύματα. Τέλος ἔκανα καραβάκια καὶ καραβάκια περίτεχνα; μὲ κατάτητα πριγαρίσια, μὲ παλαμάρια καὶ πανιά καὶ ἡ πύρινη φωντασία μου τὰ ἔκανε καράδια τρικούθερτα.

«Η γυναῖκα μου, ή Μαριώ, μὲ ἔβλεπε κι ἔκανε τὸ σταυρό της.

«Παναγία μου, τρελάθηκε δὲ ἀντρας μου!» ἔλεγε. Καὶ ἔταξε λαμπάδες στὴ Μεγαλόχαρη, πήγαινε ξυπόλυτη στὰ ξωκλήσια, διάβαξε τὰ ροῦχα μου καὶ στηθοχτυπίσταν μέρα νύχτα γιὰ νὰ πείσῃ τοὺς ἀγίους νὰ μὲ φέρουν στὸ λογικά μου.

«Τί τὰ πᾶς, τί τὰ γυρεύεις, Μαριώ» τῆς λέω μιὰ μέρα. «Οὔτε τάματα, οὔτε ἀγιοι ὠφελοῦν στὴν ἀρρώστια μου. Ἐγὼ εἰμαὶ παιδί της θάλασσας μὲ κράξει καὶ θὰ πάω. Θέλεις τώρα, θέλεις ἀργότερα, θὰ γυρίσω πάλι στὴν τέχνη μου».

Καθὼς τὸ ἀκούσεις γυθήκη στὰ μαῦρα. «Τὴν τέχνη σου! λέει, γαύτης θὰ πᾶς νὰ γίνης! Θὰ καταγήσης γαύτης πάλι!».

— «Ναι, γαύτης, δὲν μπορῶ. Μὲ κράζει γή θάλασσα»..

Μὰ που ἔκεινη! νὰ μὴν τὸ δῆ, γὰ μὴν τὸ ἀκούσης ἔδριξε τὴν θάλασσα, τὴν κατηγοροῦσε, τὴν καταριέταν τοῦ κάκου!

Ἐγα ἀπόγευμα ποὺ καθόμουν στὸ ἀκρωτήριο, βλέπω μιὰ φρεγάδα μὲ γεμάτα πανιά· θεόρατη πέτρα ἔμοιαζε στὴν θάλασσα. «Ολα της τὰ ἔρτια ξεχώριζαν.

Ἡ ψυχὴ μου, σὰ λυπημένο πουλάκι, κάθισε ἀπάνω της. "Ακουσσα τὸν ἀέρα νὰ σκίζεται στὰ ἔρτια καὶ νὰ τραγουδῇ τοῦ γαύτη τὴν ζωή. Μοῦ φάνηκε τέλος πώς ἔνας γαύτης μὲ ἔδειξε στοὺς συντρόφους του, καὶ εἶπε.

«Νά κι ἔνας ποὺ ἀρνήθηκε τὰ καλὰ τῆς θάλασσας ἀπὸ φόρο!»

Τινάχτηκα ἀπάνω. «"Οχι ἀπὸ φόρο, ποτέ!» Τρέχω στὸ σπίτι· γή Μαριώ ἔλειπε στὸ ρέμα. Ησίρνω τὰ ροῦχα μου στὸν ώμο καὶ χάνομαι σὰν κλέφτης. Σκοτεινὰ ἔφτασα στὸν "Αἱ Νικόλα, λύνω μιὰ βάρκα καὶ φτάνω στὴν φρεγάδα.

«Ἀπὸ τότε ταξιδεύω τὴν θάλασσα..... Θὰ μοῦ εἰπῆς δὲ μετάγω σα; Κι ἐγὼ δὲν ξέρω. Ἄλλα καὶ νὰ γυρίσω τώρα στὰ γησί, πάλι δὲ θὰ γησυχάσω.

Μὲ κράζει γή θάλασσα.

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΝΑΥΑΓΙΑ

όλις άράξαμε στή Στέγη δ κα-
πετάν Ευρίχης πήρε τή βάρκα
κι ἔτρεξε στὸ τηλεγραφεῖο. Δυδ
ήμέρες ἀπὸ τώρα δὲν ἔδρισκε ήσυχία. Τριάντα μίλια ἔξω ἀπὸ
τὸ Μπουγάζι αντάμωσε τὸν «Ἀρχάγγελο», τὸ μπάρκο του, ποὺ
γῆταν μέσα κυθερήτης καὶ γραμματικὸς τὰ δυό τοις ἀδέρφαις. Δὲν
πρόφτασαν γὰρ καλοχαιρετηθοῦν γὰρ εἰποῦν γιὰ τὸ φορτίο καὶ τὸ
ναῦλο τους καὶ τοὺς χώρισε δ χιονιάς. Κατώρθωσε τέλος γὰρ δρθο-
πλωρίση τὸ δικό μας καὶ ὀλάκερο ἡμερούχτι θαλασσοδαρθήκαμε
στὸ ἄνοιχτό. "Οταν δύμας μπήκε στὸ Βόσπορο, ρώτησε δλους τοὺς
βαρκάρηδες, τοὺς πιλότους, ἀκόμη τοὺς κουμπάρους, δσους γνώ-
ριζε καὶ δσους συγχυτοῦσε, ἀλλὰ τίποτε δὲν ἔμαθε γιὰ τὸν «Ἀρ-
χάγγελο».

Τί γὰρ ἔγινε; φυλάχτηκε πουθενά; Πρόφτασε γὰρ δρθοπλωρίση
καὶ κείνος ἦ ἔπεισε ἀπάνω στοὺς βράχους; Κι ἀν τσακίστηκε τὸ
μπάρκο, σώθηκαν τούλαχιστον τ' ἀδέρφαια του; "Ολο τέτοια συλ-
λογίζεται κι ἔχει συγγεφωμένο τὸ μέτωπο, τρέμουλο ἔχει στήνη
καρδιά.

"Οταν ἔφτασε στὸ τηλεγραφεῖο, ξέχασε μιὰ στιγμὴ τὸν πόνο

του ἐμπρὸς στὸν πόνο τῶν ἄλλων. Κάτω στὴν αὐλή, ἀπάνω στὶς σαρακωμένες σκάλες καὶ παραπάνω στὸ ἀσάρωτα πατώματα, κόσμος σὰν αὐτὸν ἀνήσυχος· γυναικες, ἀντρες, παιδιά πρόσμεναν νὰ μάθουν ἀπὸ τὸ σύριμα τὴν τύχη τῶν δικῶν τους. Καὶ κείνο σώριαζε μὲ τὴν ταργαριστὴν φωνὴν του ἀκατάπαυτα θλίψη. Ὡνόμαζε πνιγμούς, μετροῦσε θυατίους, ἔλεγε γνωμάτια, περιουσίας χαμούς, συγέπαιρον χαρὲς κι ἐλπίδες σὰ δρόλαπας. Καὶ κάθε λίγο ἀπάνω στὰ πατώματα, στὶς σκάλες κάτω, καὶ παρακάτω στὴν αὐλή, θρῆνοι ἀκούονταν, κορμιὰ ἔπεφταν λιπόθυμα, φωτιὰ κυλοῦσε τὸ δάκρυ.

Ο καπετάν Ξυρίχης δὲν μποροῦσε γὰρ ὑποφέρη περισσότερον τὸ βάσανο. Βιαζόταν γὰρ μάθη καὶ τὴ δική του μοῖρα. Ἔσπρωξε τὸν κόσμο ζερβόδεξα, ἀνέβηκε δυὸς δυὸς τὰ σκαλιά, μὲ κόπο ἔφτασε στὴ θυρίδα καὶ ρώτησε μὲ ὅλόθερην φωνή :

«Γιὰ τὸν Ἀρχάγγελο... τὸ μπάρκο... μὴν ἀκούσατε τίποτα;»

— «Τίποτα!» τοῦ ἀπαντᾶ ἔπειρα δ τηλεγραφητής.

— «Τίποτα; πῶς εἶγι: δυνατόν;» Ξαναρωτάει. «Ἀρχάγγελο τὸ λέν· ἔχει φιγούρα δέλφινα... ἔχει στὸ μεσανδρὸν κατάρτι κόφα. Σπετσιώτικο χτίσιμο.»

Καὶ κολλάει περίεργα τὰ μάτια στοῦ ὑπαλλήλου τὸ πρόσωπο, ἀκούει τοὺς κρότους ποὺ βγάζει, ξερούς, συγκρατητοὺς σὰ δουτοχτύπημα κρυμμένου, ἡ μηχανή. Τὰ σωθικά του λαχταροῦν, φεύγουν τὰ σανίδια ἀπὸ τὰ πόδια του· ἔτοιμος γάλιποθυμήση. Μὰ δὲν τὴν παρατὰ τὴ θέση του. Τέλος σηκώνει ἐκεῖνος τὰ μάτια, τὸν καλοκοιτάζει μιὰ στιγμὴ καὶ λέει μὲ φωνὴ ἀδιάφορη.

«Ναί... Ἀρχάγγελος. Χάθηκε στὸ τάδε μέρος τῆς Ρούμελης· κόπηκε στὰ δυό· ἡ πρύμη του ρίχτηκε στοὺς βράχους μὲ δυὸς παιδιὰ μέσα..... Τὰ παιδιά εἶναι ζωντανά.»

«Ζωντανά!» Ἀστηλώγεται δ καπετάνιος στὰ πόδια του.

— «Τὰ δύναματα; λέει μὲ φωνὴ σὰ χάδι· δὲν μποροῦμε τάχα νὰ μάθωμε τὰ δύναματα;»

— «Πέτρος καὶ Γιάννης.»

— «Δόξα γάχη δ Θεός!»

Πέτρος καὶ Γιάννης εἶγι τὸ ἀδέρφια μου. Ζωντανὰ λοιπὸν καὶ τὰ δυό. Ζωντανά ἔκεινα· θρίμματα τὸ ὀλοκαίνουργο σκαφίδι. Πάλι δόξα νάχη δ Θεός! Φτιάγουν ἄλλο μεγαλύτερο κι ὅμιορφότερο. Φιλέει ἀνοιχτόκαρδος πέντε πούρα τὸν ὑπαλλήλο· δίγει ἔνα μετζίτι κέρασμα στὸν ὑπηρέτη, παρηγορεὶ γλυκομίλητος τὰ θλιμμένα πρόσωπα: «Δὲν εἶγαι τίποτα· ὅλοι καλὰ εἶγαι· ὅλα καλά!»

«Ποιας ήλικίας τάχα νὰ είναι τὰ παιδιά;» ρωτάει πάλι. «Ο ύπαλληλος σκουντουφλιάζει. Μὰ τὸν παρασκότισε. Γύρω ἀκούονται φωνές ἀνυπόμογες· σπρώχγει ὁ ἔνας τὸν ἄλλον· θέλουν νὰ τὸν βγάλουν ἀπὸ τὴν θυρίδα.

«Εμαθε πώς ζοῦν τὸ ἀδέρφια του· δὲν τὸν φτάνει; Είναι κι ἄλλοι ποὺ λαχταροῦν γὰρ τοὺς δικούς των. »Ας μάθουν καὶ κείγοι κατιτί! «Εκείνος διώς δὲν ἀφήνει τὴν θέση του.

«Ποιας ήλικίας τάχα;» ξαναρωτᾶ.

— «Δέκα - δώδεκα χρονῶν».

Πάλι ἀπελπισία. Τὸ ἀδέρφια του δὲν είναι τόσο μικρά. Είναι ἀπὸ εἰκοσιπέντε κι ἀπάνω. Σκουντούφλης κατεβαίνει τὶς σκάλες, βγαίνει ἀπὸ τὴν αὐλή, παίρνει τὸ βαπτοράκι καὶ φτάνει στὸν "Αἴ-Γιώργη, παίρνει τὴν ἀκρογιαλιά. Τὰ μάτια του διπρέπουν. Ο ήλιος παιγνιδίζει ἀκόμη σὲ ζαφειρένιο ούρανο. Η θάλασσα λίμνη ἀπλώνεται ως τὰ ούρανοθέμελα. Η γῆ ἀνθοσπαριμένη μοσχοδολα. Μὰ η ἀκρογιαλιά μοιάζει μὲν νεκροταφεῖο. Κάθε βράχος καὶ νεκροκρέβατο. Καράδια κομματιασμένα, βαρκοῦλες μισσοσπασμένες, σχοινιά, κατάρτια, φιγοῦρες, πανιά, εἰκονίσματα, πιάτα, λιθανιστήρια, χρυσόξυλα. »Ενα τρεχαντηράκι διμορφοφυιασμένο, ἀγγελος, πρόδαινε μὲ πανιά καὶ ξάρτια, λὲς κι ἀρμένιζε ἀνάερα. Καὶ διώς ήταν καρφωμένο στὸ βράχο, σφιλιασμένο τόσο καλά στὴν πέτρα ποὺ οὐδὲ νερὸ οὐδὲ ἀγειρος μποροῦσε νὰ περάσῃ. Καὶ ἔνα σκυλί στὴν πρύμη δεμένο, γύριζε μάτια φωτιές, δάγκωνε τὴν ἀλυσίδα, καὶ τὸ νερὸ κοιτάζοντας ἀλύχταγε κι ἀλύχταγε, σὰν γὰ τὸ ἔβριζε ποὺ χάλασε τὸ διμορφοκάραβο.

«Εκαμε ἀκόμη μερικὰ βήματα ὁ καπετάν Ευρίχης, καὶ ἀξαφνα μπρέθηκε μπρὸς στὸ μπάρκο του. »Επρεπε νὰ είναι δικό του ἔνδο, γιὰ νὰ τὸ γνωρίσῃ. Οὔτε κατάρτια, οὔτε πανιά, οὔτε σκαφίδι ἀπόμενε πιά. Μονάχα η πρύμη του, καὶ κείνη ξεσκισμένη, κρατιόταν, διάλιμεσα σὲ δυσδ βραχάνια.

Παχτώνει τὸ αἷμα στὶς φλέβες του ποὺ βλέπει τοὺς νεκρούς, ἄλλους σκορπισμένους πέρα-δῶθε, ἄλλους μισσοσκέπαστους μὲ τὸν ἄρμο, ἄλλους παιγνίδι τοῦ νεροῦ. Τὰ μάτια του στερεύουν, οὔτε δάκρυα βγάζουν, οὔτε σπαρταροῦν. »Αμορφα, κι ἀγνώριστα καὶ τὸ ἀδέρφια του κοίτογται. Ομως η ψυχή του τὸν ὠδήγησε καὶ τὰ γνώρισε, δπως καὶ τὸ μπάρκο.

Σὲ λίγο κι ἄλλοι ἔφταναν καὶ ζητοῦσε ὁ καθένας τοὺς δικούς.

του. Τάφους ἄνοιγαν, νεκρώσιμες ψαλμωδίες ἀκούονται καὶ θρῆνοι καὶ δαρμοὶ καὶ μαλλιῶν τραβήγματα ἀπὸ τις χαροκαμένες.

‘Ο καπετάν Ευρίχης μόνος του ἄνοιξε τοὺς τάφους τῶν ἀδερφῶν του καὶ μόνος του τὰ ἔθαλε μέσα ἀγκαλιασμένα καὶ τὰ ἔχωσε. Τὰ χείλη του κιγιοῦνται καὶ τοὺς μιλεῖ μυστικά. Ποιὸς ξαίρει τί τοὺς ἔλεγε!

“Ἐπειτα πῆρε πάλι τὸ δρόμο του κι ἔφτασε στὰ Θεραπειά. Βρήκε τὸ βαπόρι καὶ φτάνει πάλι στὸ μπάρκο του.

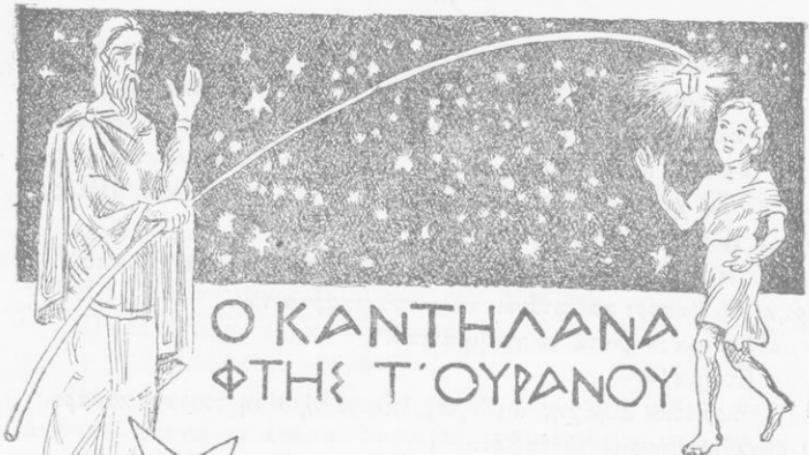
«“Ἐτοιμα;» ρωτᾶ τὸ γραμματικό.

«“Ἐτοιμα!»

‘Ο καπετάν Ευρίχης ἀμίλητος, ἐπιασε τὴν θέση του στὸ κάσαρο κι ἔξακολουθήσαμε τὸ ταξίδι.

A. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Ο ΚΑΝΤΗΛΑΝΑ ΦΤΗΣ Τ'ΟΥΡΑΝΟΥ

ιὰ φορὰ κι ἔναν καιρό, ηταν ἔνα καλὸ ἀγοράκι, ποὺ ητανε πολὺ δυστυχισμένο. Νά, δλο πειγοῦσε κι διώ κρύωνε. Οἱ γονιοί του δὲν τὸ ἀγαπούσανε καὶ ποτέ τους δὲν τοῦ λέγανε κανένα λόγο γλυκό. Ψυχὴ δὲ φρόντιζε γιὰ τὸ ἀγοράκι, γιὰ τὸ τί ἔκανε, μήτε γιὰ τὸ τί σκεψούλες τοῦ περνούσανε ἀπὸ τὸ μυαλουδάκι του. Συχνὰ τὸ μαλώνανε ἀδικα κι αὐτὸ πογοῦσε κι ἀποροῦσε. Ἡ δύχτοχρονιάτικη καρδούλα του, πάγτα σὰ στεναχωρεμένη, δίχως νὰ ξαίρη γιατὶ παρηγοριὰ μάλιστα καμιὰ δὲν εἶχε τὸ καημένο, ἐπειδὴ δὲν μποροῦσε κὰν νὰ πάη δη νοῦς του στὰ μελλούμενα, σὰν παιδάκι ἀνήξαιρο ποὺ ητανε. Ὑπάρχουνε πολλὰ παιδιά σὰν τὸ δικό μας, ποὺ είγαι σὰν τὸ δικό μας ἀξιολύπητα. Μὰ τοῦ δικοῦ μας τοῦ ἔτυχε κάτι ποὺ πρέπει νὰ τὸ μολογήσουμε, συχνὰ δὲν τυχαίνει. Τὸ ὅγομά του Καίσαρας.

Μιὰ μέρα, πρὸς τὸ δεῖλι, ποὺ ξεψυχοῦσε ἥλιος χινοπωριανός, ὁ Καίσαρας κάθισε μιὰ στιγμὴ στὰ σκαλοπάτια τῆς δεξιού πορτας τοῦ σπιτιοῦ του. Οἱ γονιοί του—ἄχ! δὲν ἥθελα γὰ πῶ καὶ ἡ μάνα του—τὸν εἶχανε διώξει ἀπὸ μέσα. Ὁ Καίσαρας τὸ βρήκε πολὺ ἀδικο κι ἔκλαιγε ἡ ψυχίτσα του ἡ τσαλαπατημένη, ποὺ δὲν μποροῦσε γ' ἀντέξη σὲ τόσους παιδιακίσιους καημούς. Ἡρθε ἀξιφγα ςγας ἀνθρωπος καὶ κάθισε ἀντίκρυ του λαμπροντυμένος, ματάκια μου, κι ὅμορφος ὅμορφος. Νόμισε ὁ Καίσαρας πὼς ἔβλεπε ἄγγελο. Ἐμεὶς πάλε, ἀν κρίνουμε ἀπὸ δσα ἔκαμε κατόπι, θαρροῦμε πὼς ητανε καγένας ἀγαθὸς γέρος, ποὺ μποροῦσε πολλά.

Μεγάλη ἐντύπωση ἔδωσε τοῦ Καίσαρα ἔνα μακρὺ-μακρὺ ρα-
δοὶ ποὺ κρατοῦσε, καὶ ποὺ στὴν ἀκρη του ἐκεὶ ἀπάνω, ἀπάνω,

λσια μὲ τὸ ἀστέρια, εἶχε κόκκινο φαναράκι· τὸ φαναράκι λὲς κι ἄγγιζε τὸν οὐρανό. Παρατήρησε ἀκόμη τὰ μάτια τοῦ ἀγάθου γέρου, ποὺ τὸ φῶς του ἔλαμπε καὶ ζέσταινε συνάμα.

«Παιδάκι μου, τοῦ λέει, φαίνεσαι δυστυχισμένο καὶ σὲ βλέπω ποὺ κλαίς. Όστόσο τὸ ξαίρω, Καισαράκι μου, πώς εἶσαι καλὸς καὶ καλοσυνείδητο παιδί. Πολὺ σὲ λυποῦμαι κι ὅμως δὲν μπορῶ νὰ σὲ βοηθήσω. Ροῦχα γὰ σου δύσω δὲν ἔχω· ἀδύνατο κιόλας γὰ σὲ πάρω μαζί μου, μακριάθε ἀπὸ τοὺς κακούς σου τοὺς γονιούς. Θὰ τὸ καταλάβῃς ἀμέσως γιατὶ δὲν ἀδειάζω. Ἐγὼ εἰμαι ὁ καντηλανάρφης τὸ οὐρανοῦ. Τοὺς ήλιους ὅλους, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει μονάχα ὁ δικός μας, ἐγὼ τοὺς ἀνάφτω· ἔγώ, κάθε βράδυ τρέχω δῦθε κείθε στοὺς οὐρανούς, γιὰ νὰ λάμπουνε τὸ ἀστέρια καὶ τὸ πρωΐ, δὲν τὸ φαντάζεσαι τί δουλειὰ ἔχω μὲ τὸν Ἡλιο μας, ὥσπου γὰ τὸν ἀνάψω. Βέβαια πώς είγαι ώραίο τὸ ἐπάγγελμά μου. Μὰ συχγὰ κανεὶς ἀγγαντεύει πράματα λυπητερά, ἐπειδὴ ἐγγοεῖς πώς περπατῶ στοὺς διάφορους πλανῆτες μέσα, σταγείρεις ἀναμμένοι, καὶ σὲ ὅλους ὑπάρχουνε σάγη καὶ σέγα δυστυχισμένοι».

— «Ἄχ! καλέ μου κύριε καντηλανάρφη τὸ οὐρανοῦ, πάρτε με, πάρτε με μαζί σας» ψιθύρισε τὸ ἀγόρι, σὰ νὰ μιλοῦσε μέσα σὲ δγειρο.

— «Δὲ γίνεται!» τοῦ ἀποκρίνεται ὁ γέρος. «Μὲ τὰ χίλια τὰ τρεξίματά μου ἀνω κάτω, γὰ πάρω μαζί μου κ ἔγα παιδί! Ἀδύνατο! Καημένο, θὰ φοδόμουνε μήπως καὶ σὸ ἀφήσω ἔξαφνα σὲ καμιὰ γωνιὰ τῆς ἀπεραντωσιᾶς. Γιὰ νὰ σὲ παρηγορήσω, θὰ σου κάμιῳ ἔνα χάρισμα. Μου τυχαίνει κάποτες, ἀνάφτοντας τὸ ἀστέρια, γὰ σπάσω μὲ τὸ ραδδί μου κανένα κομματάκι ἀπὸ τοὺς ἀρίφνητους, ἀξεδιάκριτους, ἐλάχιστους κόσμους ποὺ βρίσκονται ἀνάμεσά μας καὶ τῶν ἀστεριῶν, ἀνάμεσα τῶν ἀστεριῶν καὶ τοῦ ἀπόμακρου μέρους ὅπου λάμπουνε οἱ συγαστεριές. Είναι τόσοι κόσμοι ἐκεῖ ἀπάνω! Δὲν πειράζει γὰ σπάσω ἔγκιο δυὸ τιποτένιους. Καγένας κιόλας δὲν τὸ βλέπει. Τὰ κομματάκια ὅμως τὰ βάζω στὴν τσέπη μου μάγι-μάνι καὶ τὰ φυλάγω. Θὰ σου χαρίσω ἔγκα».

Καὶ λέγοντας τέτοια λόγια ὁ καντηλανάρφης τὸ οὐρανοῦ δίγει στὸν Καίσαρα ἔγκιο κομματάκι κρυσταλλένιο, ποὺ ἔδραζε ἀσυγήθιστο, ἀταίριαστο, ἀνείδωτο φῶς. Κι ὁ καλὸς δέργερος ἔγγεψε φιλικὰ τοῦ παιδιοῦ, κι ἀπομακρύθηκε μὲ ἀρμονικό, ρυθμικὸ δημιουργικό.

«Εμμηνησκε σαστιμένο τὸ παιδί στὴ θέση ὅπου τὸ ἀφησε ὁ καν-

τηλαγαύτης τ^ο οὐρανοῦ. Τώρα διμως ἀπέραντη, οὐράνια χαρὰ τοῦ ἀπογέμιζε τὴν καρδιά του. Εἶχε βάλει στὸν κόρφο του τὸ κομματάκι τὸ πολύτιμο· μάνιζε πάντα δὲ ἀνεμος δέξια καὶ φυσοῦσε μέσα στὰ τρυπημένα, στὰ κουρελιασμένα του τὰ ροῦχα· τὸ σπίτι πάντα σφαλιχτό· μαύρη πάντα ἡ νύχτα διλόγυρά του. Μὰ τοῦ φαινόταγε πώς μονομιᾶς μεγάλωνε, μεγάλωνε τὸ μυαλό του, πώς μέσα τρέχανε, πηδούσανε ἵδεες σὰν τὰ κοτόπουλα στὴν αὐλίτσα. Καὶ κατάλαβε. Κατάλαβε κι ἔνιωσε ἀμέσως πώς ζήτανε πιὰ εὐτυχισμένος. Κατάλαβε τόγτις πώς εἶναι ἡ ζωὴ μακριγή, πώς δὲ κόσμος καλὸς εἶναι ὅσο καὶ κακός, πώς οἱ κακημοὶ του θάχουνε καὶ ἔνα τέλος. Κατάλαβε ἀκόμα πιὸ πολὺ πώς, σὰν ἥλιος καιγούργιος, στὰ σωθικά του ἀγάτελνε, ψυχὴ ποὺ δὲγ τὴ γνώριζε ώς τὰ τότες, πώς ἀπὸ δῶ κι διμπρὸς θὰ πιάσῃ ὅλα ὅλα νὰ τ^ο ἀγαπᾶ, ὅλα θὰ θέλη νὰ τὰ φιλήσῃ, ἀπὸ τὸ λούλουδο τοῦ κάμπου ζισια μὲ τὰ θάματα τ^ο οὐρανοῦ. Εἶχε πιὰ στὰ στήθια του τὸν ἐσώψυχο τὸν ἥλιο, τὸ μεγαλύτερο τ^ο ἀγαθὸ ποὺ μπορεῖ δὲ ἀνθρωπος νὰ πάρη ἀπὸ τὸ μυστικὸ χέρι τῆς Μοίρας.

Καὶ τόγτις δὲ μικρὸς δὲ Καίσαρας ἔγινε κατόπι μεγάλος ποιητής.

Γ. ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΡΟΠΕΡΞΙΝΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

(Φιλική Γραφή ἀπὸ τὰ Γιάννινα)

υχτῶν^ο ἡ Παραμονή, ἀγαπημένε μου. "Ἀλλούς καιρούς, — θυμάσαι, — τὰ στεγὰ καὶ τὰ σταυροδρόμια μας ἐγιόμιζαν κόσμοι ἀπὸ δῶ απὸ τὴν πόλην καὶ ἀπὸ τὰ χωριά δξω.

Ἡ Καλούτσασμη σήμερα, ἡ Λούτσα, ἡ Καμάρες, τὸ Κουραμινό, ἡ Σκάλα, τὸ Σταυροπάζαρο, δ Πλάτανος, τὰ Γάλατα, ὅλα εἰν^ο ἔρμα καὶ ἄλλα σήμερα. Τὰ γυναικόπαιδα μοναχὰ τῆς φωχολογιᾶς σωριασμένα στρυμώνονται στὰ παραπότια «τῶν Ἐλεῶν». Καρτεροῦν τὸ μικρὸ τὸ Χριστουγεννιάτικο μοίρασμα. Κι ἡ βροχὴ ποῦ ἀπὸ τὴν αὐγὴν ἀσταμάτιστη μὲ τὸ δρυμόνι, δέργει τὸ ἀσκέπαστα τὰ κεφάλια τους, κι ἀπὸ τὰ τρυπημένα τους ροῦχα χώνεται ώς μέσα στὰ ζόρκα κορμιά τους καὶ τὰ καταπογτιάζει. Τὰ δυστυχα!... Ἀραδαριά στὸ παζάρι οἱ ἀργαστηριαρέοι κάθονται μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια, χωρὶς δουλιά, κι ἄλλοι μὲ σκυφτὸ τὰ κεφάλια, λές κι ἀκαρτεροῦν βοήθεια ἀπὸ τὸν οὐρανό. Μὰ δ ὁ οὐρανὸς ρίχνει τὴν συκρατούμενη βροχὴν του σκεπασμένος πέρα ώς πέρ^ο ἀπὸ σύγνεφων. Ἐπελάγωσαν οἱ δρόμοι μας ὅλοι, μούσκεψαν οἱ τοῖχοι κι ἡ σκεπὲς τῶν σπιτιῶν. Νοτίζουν ὅλα τὰ πράματά μας. Καὶ μιὰ μεγάλ^ο ύγρασία, ποῦ περνάει τὴν σάρκα μας ώς τὸ κόκαλο, μᾶς ἐζάρωσε ὅλότελα. Τὰ βουνὰ πέρα εἶναι τυλιγμένα σὲ μπόρα καὶ δὲν φαίνονται. Βρέχ^ο ἐδῶ καὶ χιονίζει ἐκεῖ.

Ἐχει περάσει ἀπὸ δυὸ ὥρες τὸ δειλιγὸ καὶ σήμαντρο κανένα δὲν ἔδιαλάλησε τὴν ἀγιότη τῆς αὐριανῆς μέρας, κι οἱ παπάδες δὲν ἔψαλαν τὸν ἑσπερινὸ σήμερα. Ἡ ἐνκλησίες εἰναι κλειστές. Βουβὰ τὰ σήμαντρα, βουβοὶ κι οἱ παπάδες. Οἱ αὐλές καὶ τὰ κατώφλια ἔχορτάριασαν. Οἱ ἀράχνες κλώθουν τὰ ὄφαδια τους καὶ διάζονται στὲς πόρτες καὶ στὰ παραθύρια. Μέσα σκουριάζουν ἀπλυτα τὰ πολύφωτα κι οἱ κηροστάτες, μουχλιάζουν οἱ εἰκόνες, ἰδρώνουν γοτία οἱ τοῖχοι κι οἱ μεσανοὶ οἱ στύλοι, παγώνει τὸ λάδι: στὰ σδηματὰ ἀσημιοκάντηλα καὶ τὰ δισκοπότηρα μένουν δίχως μεταλαβιά ἀπάνου στὴν Προσκομιδὴ καὶ στὴν "Αγια Τράπεζα.

* *

Ξαίρεις τὸ μοιρολόϊ τῆς Πόλης, δταν τὴν ἔπαιρνε ὁ Τούρκος. Σ' ἀκουσα πολλὲς φορὲς νὰ τὸ λέσ ὅξω ποὺ βγαίναμε τὶς γῆιοφανιὲς κι ἔβλεπα νὰ γοτίζουν ἀπὸ δάκρυο τὰ ματόφυλλά σου ὅντας ἔλεες καὶ ξανάλεες μὲ θλιβερὸ σκοπὸ τὸ πικρὸ γύρισμά του:

«Κλάψτε, μωρὲ καημένοι Χριστιανοὶ!» *Ηρθε καιρὸς τώρα δποὺ τὸ μοιρολόϊ καὶ τ' ἀπόφωνο τοῦτο τὸ λέμε καὶ τὸ ξαναλέμε ἔδω οἱ Χριστιανοὶ ὅλοι. Τὸ λέμε καὶ κλαίμε ὅλοι μὲ πυρωμένα δάκρυα.

Μὲ τὸν ἔρχομδ τῆς νύχτας ἡ βροχὴ κάπως ξέκοψε. Μὰ δ ὁ οὐρανὸς εἰναι πάντα κρυμμένος στὰ σύγγεφα, λέσ καὶ θρηγάνει κι αὐτὸς τὰ μαυρισμένα μας Χριστούγεννα.

"Οσο σφίγγει τὸ σκοτάδι, τόσο ἀπλώνεται ἡ ἔρμια στὴν πόλη μας. Ως πόφτακεν ὥρα ἀποῦ τὰ Γιάννινα ὅμοιαζαν κοιμητήρι, κι ἀς ἡμιασταν ζωγτανοὶ ὅλοι στὰ σπίτια μας, κι ἀς ἡμιασταν ξύπνηγοι ὅλοι. Νεκρίλα, μωρὲ ἀδελφέ, νεκρίλα ἀπέραντη ἡ νυχτιά τούτη. "Οξω στὰ καλτερίμια βρούτουσαν ἀκόμα κάπου κάπου οἱ σταλαματιὲς κι οἱ κάνγαλες τῶν κεραμιδιῶν καὶ συχναπόκοδαν τὴν ἔρημιά καὶ τὴν σιγαλιά τὰ πατηματα τοῦ παζάριμπαση καὶ τοῦ καρακολιοῦ.

Ἐλγαν σκολάσ^ο οἱ νοικοκυρὲς τὰ πλυσίματα καὶ τ' ἀσπρίσματα τῶν σπιτιῶν τους, κι ἔλαιμπαν τοῦτ ἀπὸ τὴν παστράδα καὶ τὸ νοικοκυριό. Ἐφώτιζε τὴν ἀγατολικὴ γωνιὰ τῆς σπιτομάνας ἡ ἀγαμμένη καντήλα τῶν εἰκονισμάτων. Ἐκαιγε στὴν ἑστιὰ ἡ φωτιὰ ἡ Χριστουγενιάτικη, καμιωμένη ἀπὸ τετραπάγωτα σύδαιλα καὶ ζέ-

σταινε τὸ σπίτι ὅλο. Εἶχαμεν γευτή τὸν ἀπλὸ σαρκοστιανὸ δεῖπνο μας καὶ συμμετέχωμένοι γύρω τῆς ὅλοι, ἀπὸ τὰ παιδιά ὡς τοὺς γέρους, ἐκαρτερούσαμεν τὰ Χριστούγεννα. Τοῦ κάκου ἀγρυπνούσαμεν. Χριστὸς δὲν ἐγεννιόνταν, ποιὸς θὰ νὰ μᾶς τὸ φανέρωνε; Στὸν συγνεφιασμένο μας οὐρανὸ δὲν θὰ γάτουν βολετὸ νὰ δοῦμε ποτὲ τὸ ἀστέρι ποὺ τοδειξε μιὰ φορά στους Μάγους. Τὰ σήμαντρα δὲν θὰ μᾶς τὸ διαλαλοῦσαν, κι οἱ κράχτες δὲν θὰ μᾶς τὸ φώναζαν. Οἱ ἐκκλησιές μας ήταν κλειστὲς καὶ στὰ κογισμάτα τῶν σπιτιῶν μας ἔτοιμαζόμενταν γιὰ νὰ ποῦμε τὴν δέησή μας.

«Κλάψτε, μιωρὲ καγμένοι Χριστιανοί!».

* *

Ἐχουν περάσει τὰ μεσάνυχτα. Η ἵδια γενερίλα στὴν πόλη μας. Η ἵδια κουβέντα στὰ σπίτια, γιὰ τὸ κλείσιμο τῶν ἐκκλησιῶν. Καὶ λέγουν ἀνάμεσα πώς κάπου κρυφοσυνάζονται καὶ κρυφοσυνάζονται γιὰ ταραχές τὴν αὔγη. Τὰ μικρὰ τὰ παιδιά ξεδειλιασμένα ἀπὸ τὴν φωτιὰ κι ἀποσταμένα ἀπὸ τὰ παιγνίδια, ἀποκοιμῶνται ἔνα ἔγα στὰ γόνατα τῶν γονιῶν τους, ἐκεὶ παραστιάζει.

Ήρθεν ἡ ὥρα τοῦ ὅρθρου. Ἐδουελθήκαμεν μονοκοπανιᾶς ὅλοι. Λόγος δὲν ἔσκαε τότε στὰ χείλια μας. Ἐμείγαμε ἀσάλευτοι κι ἀκαρτερούσαμε μήπως ἀκούσωμε σήμαντρο πουθενὰ ἢ κράχτην. Ξαίρεις τί ὥρα γιομάτη μυστήριο ἵερο καὶ θρησκευτικὸ γῆτεμπ είλγαι τούτη ποὺ ἀκαρτερᾶς ἀγρυπνος τόση γυνχτιὰ ν' ἀκούσης ν' ἀρχεται δι κράχτης στὴ γειτονιά σου χτυπώντας πάντοῦ στὶς αὐλόπορτες τὸ βροντερὸ ἔκειγο μπάμ-μπάμ-μπάμ! μὲ τὸ ξύλινο τὸ τσοκάγι του. Πετιέσαι τότες ὅξω στὴν κρεβάτα σου ἢ στὸ παρθύρι κι ἀκούς νὰ τρικυμίζουν τὸν ἀγέρα, τὰ σκοτάδια, οἱ γλυκύτατοι καὶ μαγικοὶ ἥχοι τοῦ σημανταριοῦ, ποιοὶ μακρυνοὶ καὶ ποιοὶ κουτινοί. Καὶ βλέπεις τότε ν' ἀγοίγουν πόρτες καὶ νὰ γιομίζουν οἱ δρόμοι ἀπὸ κόσμον ἀπὸν πηγαίνουν ν' ἀκούσουν στὴν ἐκκλησιὰ τὰ Χριστούγεννα.

Συνηθισμένος ἀπὸ αὐτά, σὰν ἐκαρτέρεσα βουδὸς τόσην ὥρα καὶ δὲν ἀκούρμάστηκα πουθενὰ κράχτην, ἀπετάχτηκα στὴν κρεβάτα. Πίσω τὸ σκοτάδι ὅξω καὶ τὸ κρύο φαρμακερό. Στηλώνω τ' αὐτὶ κι ἀκαρτερῷ τίποτε δι μαῦρος. «Ωσπου μ' ἀνάγκασαν οἱ φωνὲς τῆς μανούλας μου νὰ μπῶ μέσα νὰ μὴν παγώσω.

«”Εμπα μέσα, μου λέει, παιδί μου, νὰ μήν παγώσης αύτοῦ,
καὶ Χριστούγεννα δὲν ἔρχονται γιὰ ἐμᾶς φέτο».»

Κι ἐγὼ μπαίγοντας στὸν δυτά ἐμουρμούρισα θλιβερά :

«”Κλάψτε, μωρὲ καημένοι Χριστιανοί!»

Κι ἔγιωσα νὰ νοτίζῃ δάκρυ τὰ ματόφυλλά μου.

* *

◦Εξημέρωσεν. Ή δέηση ἔγινε μπροστὰ στὰ κονίσματα τῶν σπιτῶν μας. ◦Εγὼ ἔψαλα τό: «”Γέννησίς σου Χριστέ». Κι ἀνάρια
ἀνάρια ἔβγαλιναμε ἀπὸ τὰ σπίτια νὰ μάθουμε κάνυκ καιγούργιο χαμ-
πέρι. Κανένας δὲν ηξειρε τίποτε. ◦Ολων οἱ δψες οἱ ξαγρυπνισμέ-
νες καὶ κατσουφιασμένες ἀπὸ τὴν θλίψη, ὥμοιαζαν τὸν μισσούγε-
φιασμένον κι ἀγέλαστον οὐραγό μας.

Τρέχουμε στὴ Μητρόπολη. Κι ἔκει τίποτε δὲν ξαίρουν. ◦Ο
Δεσπότης δρμηνεύ² ήσυχία κι ὑπομονή. ◦Η ὑπομονή μας ήταν με-
γάλη μὲσ³ στὴν καρδιά μας, μὲν ἡ ήσυχία που καταΐσκιωνε σὰ θεῖο
χέρι ώς τώρα τὰ γαληγεμένα μας στήθια, ἀρχεψε νὰ τραβιέται
ἀπάνου καὶ γ⁴ ἀφαγίζεται σὰν τὴν ἀντάρα τῆς λίμνης μας τὴν
πρωΐην, κι δ⁵ βοριάς τῆς στέρησης τῆς ἐκκλησιᾶς ἀρχιε⁶ γ⁷ ἀνατα-
ράζη τὰ βάθητά μας.

«”Πῶς θὰ περάσουμε χωρὶς ἐκκλησιὰ τέτοιες μέρες!»

Αὐτὸς δ⁸ λόγος ἐπέταε στὰ στόματα δλων κι αὐτὸς δ⁹ λόγος
ἄγαφτε μέσα στὰ σπλάχνα μας. Οἱ Τούρκοι είχαν γίν¹⁰ ἀφαντοῦ-
την αὐγὴ τούτη. ◦Ἐφοβήθηκαν ἀπὸ ταραχές. Γιατὶ κι ὅλοι μας,
δὲν ἀκαρτερούσαμε, παρὰ ταραχές.

— «Τὰ χωριὰ δὲ θὰ λὰ τὸ νταγιαντίσουν».

◦Ελεγχαν ἀλλοι.

— «”Ἐκκλησιὰ πουθενὸς δὲ θὰ λ¹¹ ἀνοίξῃ μὲ τὸ στανιό, ἀν εἴμα-
στε Χριστιανοί κι ἀν ἔχουμε Πατριάρχη».»

— Τὰ χωριὰ ἀρματωμέγα θάρθουν μέσα στὰ Γιάννινα νὰ φο-
βερίξουν.

— «”Απὸ τὴν Πόλη θὰ λ¹² ἀρχινήσῃ δ¹³ χαλασμός, ἀν θὰ λ¹⁴ ἀρ-
χιγήσῃ».»

Τέτοιες κουδένετες ἐλέγονταν, ὥσπου σίμωσε τὸ γιῶμα. Κι ὅλοι
μας δὲν καρτερούσαμε πλιὰ τώρα παρὰ χαλασμό.

◦Ἐπειγάσαμεν κι ἀλειτούργητοι οἱ μαῦροι ἐστρώσαμεν τὸ γιῶ-
μα νὰ φᾶμε. ◦Άλλους καιροὺς ἐπασχάζαμεν κι ἐμεῖς γύχτα, σὰν

Έγυροις σαμαν άπό τὴν ἐκκλησιὰ τὸ πρωτ. Φέτο, ὅπου δὲ εἴδαμεν
ἐκκλησιὰ οὕτε γιὰ φαῖ μᾶς πήγαινε δὲ νοῦς, ἀκαρτερώντας τὴν
νύχταν ἀπὸ ὥρα, σ' ὥρα τὸ σήμαντρο καὶ τὸν κράχτη. Κι' ἀπὸ τὴν
ἀγρύπνια αὐτῇ μᾶς ἐγένονταν ἀγγλέουρας τὸ φαῖ μέσα καὶ κάθε
χαψιὰ ἔπεφτε σὰν μολύβι βαριὰ στὸ στομάχι μας.

* *

“Αξαφνα, μὲς στὸ φαῖ ἀπάγου, ἐν ἀπέραντο καὶ δυνατὸ σημαν-
ταριὸ ἀνατάραξεν ὅλη τὴν πόλη μας.

«Κάτι κακὸ θάρχεψε» λέει ὁ πατέρας καὶ κοντοστέκεται μὲ
τὴν χαψιὰ στὸ στόμα του.

— «Χ' στὸς καὶ Παναγίᾳ! Σταυροκοπιέται γέ μάνα.

“Εμεῖς τὰ παιδιὰ ἐπανιάσαμεν.

Καὶ μονομιᾶς χλαλοὴ καὶ τρεχάματα ἐπληγματισαν τοὺς
δρόμους.

Πετιούμαστε μὲ τὸν πατέρα στὸ δρόμο γὰ μάθουμε. “Ολοι ἔτρε-
χαν κατὰ τὴν Μητρόπολη. Τοὺς πρώτους ποὺ ἀπαντοῦμε τοὺς ρω-
τάμε τί γίνεται.

«Ἀνοίγουν οἱ ἐκκλησιές» μᾶς λέγουν.

— «Καὶ πῶς ἀνοίγουν; Μὲ τὸ σταυρό;»

— «Μωρὸ τί μὲ τὸ σταυρό, ποὺ γικήσαμεν. Πήραμεν τὰ προ-
νόμια.

— «Πήραμεν τὰ προνόμια! Πήραμεν τὰ προνόμια! Πήραμεν
τὰ προνόμια!....»

Τώρα αὐτὸς ὁ λόγος ἐπέτας στὰ στόματα ὅλων κι ὅλοι ἔτρε-
χαμεν κατὰ τὴν Μητρόπολη. Ἐκεὶ βρήκαμεν δλάγοιχτες τῆς ἐκ-
κλησιᾶς τὶς πόρτες κι ἀναμένεν τὰ καντήλια καὶ τὰ πολύφωτα καὶ
τοὺς κυροστάτες. Εἶχε γιορμίσει κόσμον γέ ἐκκλησία καὶ μέσα στὴν
αὐλὴν ἀκόμια. Οἱ εἰκόνες δὲν ἐπρόφταιναν νὰ πάρουν ἀνασπα-
σμούς.

“Ο οὐρανὸς ἀρχιζε γὰ ξεκαθαρίζῃ ἀπάνου. Ξεσυγνέψιασχν καὶ
οἱ δψες τῶν χριστιανῶν, δπὸ ἔλαμπαν τώρα χαρούμενες κι αὐλα-
κωμένες κάπου κάπου ἀπὸ δάκρυα. Καὶ μέσο ἀπὸ τὴν ψυχή τους
Ἄσαν λιθάνι ἀνέβαινε στὰ οὐράνια γέ μυστικὴ δέηση τούτη:

«Θέ μου, δόσε πάντα δύναμη τῆς ἐκκλησιᾶς γά βγαίνη ἀπὸ
σλούθε γικήτρα, δόσε κι ἐμᾶς θάρρος τῶν μαύρων καὶ μεγάλη
καρδιὰ γά φτουράμε τῆς σκλαβιᾶς μας τοὺς κατατρεγμούς καὶ

τὶς καταφρόνησες, ὥσπου γὰ σωθοῦν καμιὰ μέρα οἱ ἀμαρτίες μας· κιὶ ὥσπου γὰ δοῦμε ἀστρο ἐλευθεριάς τὸ Χριστουγεννιάτικα τὸ ἀστρο».

Τὴν φιλικὴν τούτην γραφὴν ἀγοίγοντάς σας σήμερα ἐλεύθερον ἔδουλήθηκε νὰ σᾶς γυρίσω μὲ αὐτὴν δυὸν χρόνια πίσω, νὰ σᾶς γυρίσω μὲ τὸν γοῦ στὰ Χριστούγεννα τῆς μαυρισμένης χρονιάς μὲ τὸ κλείσιμο τῶν ἐκκλησιῶν.

Δάκρυσθαί ἀλήθεια διαβάζοντας τότες τοῦ φίλου μου τὴν γραφὴν καὶ γέρνοντας κὲ ἐγὼ κατὰ τὸν οὐρανὸν τὰ μάτια ἐδεήθηκα τέτοια.

«Δόσε, Θεέ, δύναμη τῆς ἐκκλησιᾶς μας νὰ βγαίνῃ ἀπὸ δλοῦθεν ικήτρα. "Ομως δόσε καὶ κάθε τόσο τέτοιες στὸ τόπο μας ταραχές, γιὰ νὰ ξυπνᾶν κάπου κάπου τὰ σαπημένα μας αἴματα καὶ γιὰ νὰ ξεσκουριάζη ἡ πατσαδουριασμένη μας ἡ καρδιά· μπέλκιμ καὶ δροῦνε καμιὰ βολὰ γιὰ καλύτερο.

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

ΤΟΠΑΝΟΡΑΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΟΥΝΟ ΤΗΣ ΚΑΣΤΡΙΤΣΑΣ

Δ

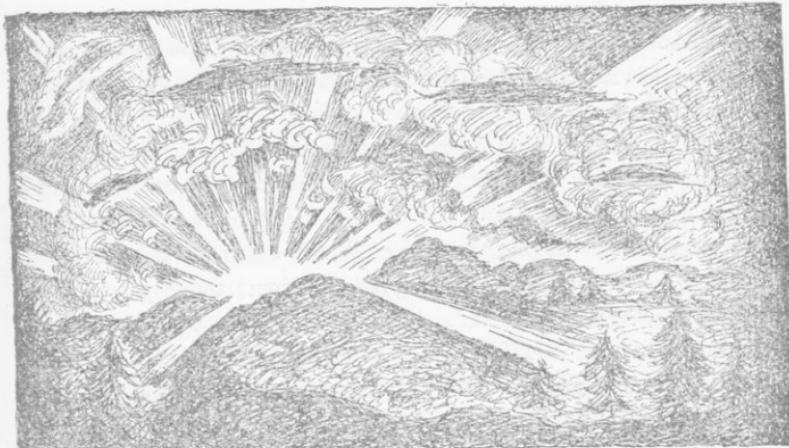
πό τὴν κορφὴν τοῦ βουνοῦ τῆς Καστρίτσας ἀνοίγεται μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ περιηγητῆς μεγάλο πανόραμα κι ὅμορφο. Ὁ οὐρανὸς ἀπλώνεται ἀπάνω καθάριος καὶ γαλαγδὸς κι³ ἀπὸ τὸ ἀμέτρητα κι ἀγερύ-

νητα ὕψη του χύνει ὁ χινοπωριάτικος ἥλιος τῆς θαλπερές του ἀχτίδες στὴν πλάση κάτω, ποὺ προβάλλει σὰ νιόπαντρη γυναικα, ζωηρή, γιομάτη φῶς καὶ χρώματα κι ὅμορφιά. Δεξιὰ ὁ κάμπος, μοιρασμένος ἀπὸ τοὺς ζευγολάτες ἀδερφικὰ σ' ἵσια καὶ κανονικὰ τετράγωνα κομμάτια, ἀναχαράζει κι ἀκαρτερεῖ ὥρα σ' ὥρα τάλέτρια καὶ τὰ καμπατέρα, νὰ διαδοῦν ἀπὸ πάγω του καὶ νὰ τὸν δργώσουν. Ζερδά ἡ λίμνη ἀτάραγη, ἀπλωτερή, ὀλόστρωτη καὶ μακρουλή, μὲ τὸ χαϊδεμένο κι ἀκριβὸ δησάκι της μὲσ' στὴν μέση καὶ μὲ τὸν καλαμιῶνα περίγυρα, καθρεφτίζει: στὰ βάθη της, σὰ νὰ σφίγγῃ ἀπάνου στὰ στήθη της ἐρωτικὰ τὸ γαλανὸν οὐρανὸ καὶ τὸ ἀντίπερα καμπωμένο βουνό της. Κάπου κάπου δργώνει τὰ νερά της κανένα κατεκάκι. Ἀνάλαφρη κι ἀγανὴ καταχνιά σηκώνεται σὰ σιγτόνις ἀπὸ πάνω της σὰν καἰάμενος λιθιγνιοῦ καπνὸς. Κατὰ τῆς δυτικές δύθιτές της, ποὺ ἀνάμεσ' ἀπὸ αὐτὴν κι ἀπὸ σειρὰ χαμηλῶν βουνῶν ἀπλωμένων ἀπὸ βοριὰ σὲ νότο σχηματίζεται μιὰ μικρὴ κοιλάδη, στεγὴ λουρίδα, ποὺ ἀνταμώγει τὸν πέρα μὲ τὸν δῶθε πλατύκαμπο, σημιτυκώντεται ἡ πόλη τοῦ Γιαννίνου σὲ μεγάλο ἀπλωμα, μὲ τὰ βιζαντινὰ κι ἀληπασαλήτικα κάστρα της, χωμένα μέσα στὴ λίμνη, μὲ τοὺς στεγοὺς καὶ λιθόστρωτους δρόμους, τὰ παλιὰ σπίτια καὶ σαράγια, τὰ μπεζιστένια, τὰ ἐκκλησίες καὶ τὰ σκολεῖα, μὲ τὶς πυκνὲς σκεπὲς καὶ τὰ πολλὰ δέντρα καὶ μὲ τοὺς δεκαοχτὼ μιγαρέ-

δες της, ποὺ μὲ περίσσιο θράσο πετιοῦνται ἀπάνου ἀπὸ κάθε χτίρια
καὶ κάθε κλαρὶ κι ὅποι τὰ κατακίτρινα μεσοφέγγαρά τους ἀστρα-
ποβολοῦν στὸν οὐρανό. Κι ὀλοτρόγυρα τὰ Καμποχώρια, ἀμέτρητα
μικρὰ καὶ μεγάλα χωριά, ποὺ στολίζουν μὲ τὰ σπιτάκια τους κάθε
ἔχτο, κάμπο καὶ κάθε ριζὸς βουνοῦ. Κι ὀλόγυρος ἀπὸ τὰ χωριά
κι ἀπὸ τὸν κάμπο ὀρθώνονται σὰ φράχτες καὶ σὰν ταμπούρια, οἱ
λόρφοι, τὰ χαμηλώματα τῶν γύρων βουνῶν, ὅπου ἀναβαίνονταις
ἀπανωτὰ σὰ σκαλοπάτια σχηματίζουν σιγὰ σιγὰ τὰ ψηλὰ κι ἄγρια
καὶ κακοτράχαλα καταράχια τοῦ Πίνδου, τοῦ Σουλιοῦ καὶ τοῦ
Δέλβινου, ποὺ κλεισοῦ περίγυρα, σὰ γιγάντιες κορυφές, τὴν με-
γάλην αὐτὴν κι διμορφότατη εἰκόνα. Καὶ τὰ καταράχια αὐτὰ ὅλα
πλυμένα τώρος ἀπὸ τὰ πρωτοβρόχια τοιμάζονται νὰ καρτερέσουν
ἀπάνω τους τὰ χιόνια καὶ τὸ ἀστροπελέκια καὶ τὰ δρολάπια τοῦ
κακοῦ χειμῶνα, ζόρκος ἀπὸ δάκσα γιατὸς ἔχουν πέσει τὰ φύλα τους
καὶ ἔρημος ἀπὸ κοπάδια γιατὶ διοίγα κατέβαιναν τότε στὰ χειμαδιά
κι ἐπλημμύριζαν δαιδάλαια κι ἀπλωτερὰ τὰ λιθάδια τοῦ κάμπου
πέρα καὶ τὰ ριζοδούνια.

K. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

ΔΥΣΙΣ ΗΛΙΟΥ

(Όδοι πορφική άναμνησις)

Εκαθήμεθα ἐπὶ τοῦ ἔξωστου κατὰ τὴν φθινοπωρι-
νὴν ἐκείνην ἑσπέραν τοῦ 1879. Ὁ ἴδιοκτήτης
τῆς χλοερωτάτης ἀγροτικῆς ἐπαύλεως εἶχε κα-
λέσει ἐκεῖ ἥμας, τριάδα ἀχωρίστων φίλων, ἀρ' ἑσπέρας, ἵνα διέλ-
θωμεν τὴν γύντα, καὶ νὰ ἀγαθῶμεν τὴν αὐγὴν εἰς τὴν ὑψηλοτάτην
κορυφὴν τοῦ βουνοῦ, ὅποθεν ἡ θέα τοῦ ἥλιου ἀνατέλλοντος ἦτο τι
θαυμάσιον φαινόμενον. Ἡ δὲ φιλόφρων οἰκοδέσποινα ἔζέχουσα
ἐπὶ χάριτι καὶ εὐφυΐᾳ, καθυπεχρέου ἀπὸ τοῦδε ἥμας διὰ τῶν πε-
ριποιήσεών της, καὶ ἐπὶ τῆς μικρᾶς κυκλικῆς τραπέζης ἀπέκειτο
ἀψευδὲς τούτου μαρτύριον διτι ἐμεινεν ἀπὸ τὰ παγτοειδῆ γλυκί-
σματα καὶ τὰ διπωρικά, δσα μετὰ τόσης δρέξεως ἀμα ἐλθόγετες κα-
τηγαλώσαμεν. Χάριν τῆς ἀληθείας δέ μη παραλίπω γὰ προσθέσω,
ὅτι παρεκάθητο ἐκεῖ μεταξὺ ἥμαν καὶ ἡ γεαρὰ τῆς οἰκοδεσποί-
νης ἀδελφῆ.

"Ημεθα λοιπὸν ἔξι, πάντες πλήρεις γεότητος καὶ εὐθυμίας, καὶ
ἥμως κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἡ πρὸ μικροῦ ζωηρὰ συνομιλία εἶχε
διακοπῆ· ἀν δὲ λέξεις τινὲς διέκοπτον τὴν ἐπικρατοῦσαν σιωπήν,
ἄλλη αὕτη ἐπήρχετο πάλιν βαθυτέρα. Τὴν προσοχὴν πάντων ἀπη-
σχόλει ἡ πέριξ φύσις.

"Ο ἥλιος εἶχε δύσει μόλις, ὡς δύει συγήθως κατὰ τὰς φθινο-

πωρινάς έσπέρας, ούχι ἐντὸς ροδοβαφοῦς ἀχλύος βυθισθείς, ἀλλ' ἐν σκιερῷ καὶ πυκνῇ διμιχλώσει ἀποσθεσθείς πρὶν ἔτι καταλίπη τὸν δρῖζοντα.

Ἄπο τῆς μεσημβρίας δὲ καιρὸς εἶχε τραπῆ πρὸς τὴν βροχήν. Μεγάλα, ἀπέραντα σύννεφα εἶχον προσάλη τὰ ὑπὸ τοῦ ἥλιου ἡργυρωμένα ρύγχη αὐτῶν ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν βουνῶν, καὶ μετ' ὀλίγον πλανώμενα ἐν ἀγέλαις μεταξὺ ἥλιου καὶ γῆς ἐκηλίδουν διὰ τῶν μεγάλων σκιῶν των τὰς κιτρίνας ἔκτασεις τῶν ἔηρῶν ἀγρῶν καὶ τῶν βουνῶν τὰς κλιτύας. Καὶ ἡρολούθησεν ἀγεμός τις ἐλαφρὸς καὶ ὑγρός, ὁ συνήθης τῆς βροχῆς ταχυδρόμος, καὶ ἀπεκρύθησαν ἐν θολῷ σκέπῃ τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν πέρατα. Ἡμεῖς δὲ ἔφιπποι μεταβαίνοντες εἰς τὴν ἔπαυλιν ἀπὸ τῆς πόλεως ἐταχύνομεν τὸ βῆμα τῶν ἵππων διὰ νὰ μὴ ὑποστῶμεν λουτρὸν ἐν μέσῳ δάσους. Καὶ ὅμως δὲν ἔθρεξεν. Ὅταν μάλιστα δὲ ἥλιος ὑπὲρ τὰ νέφη ἐτράπη πρὸς τὴν δύσιν, πνοὴ ἀνέμου βιασιότερα κατέσχεσε τὰ πυκνότερον συνυφασμένα καὶ ἐπεφάνησαν γλαυκὰ τιμῆματα οὐρανοῦ. Ὡς δὲ κατερρακώθησαν τῆδε κάκεῖσε αἱ ἐνχέριοι αὗται σκέπαι, ποικίλουσαι κατὰ τὴν ἀπόστασιν καὶ τὴν πυκνότητα, συστραφεῖσαι κατὰ παντοειδεῖς μορφὰς ὑπὸ τῆς πνοῆς τοῦ νότου, ἀπεδέχοντο ἐν γραφικωτάτῃ ποικιλίᾳ χρωμάτων τὰς ὑστάτας ἀκτίνας τοῦ δύοντος ἥλιου.

Καὶ ποῦ μὲν ἔξωγκοντο χαλκόροα, ποῦ δὲ προέβιλλον χρυσίζοντα τὰς παρυφάς, ἀλλαχοῦ ἔξεχείλιζον βαθυκύνα ώς κύματα δργίλου πελάγους καὶ συνετρίβοντο ἐπὶ φαντασιών βράχων γρανίτου· παρέκει ἔπικυροντο ώς μαῦροι καπνοὶ ἐκρηγγυμένων γῆφαιστίων, διειλίσσοντο πέραν ώς ἀραχγούμφαντοι νυφικοὶ πέπλοι καὶ ἔξηγημίζοντο ροδόχροα αἴφηγης, ώς ἀνὴρσαν ἀτμοὶ ρόδων. Ἀλλὰ τὸ ἀλγήθες δόπτεικὸν θαῦμα ἐτελεῖτο ἐν ἀπωτάτῃ βορειοδυτικῇ ἄκρᾳ τοῦ δρῖζοντος μεταξὺ τῶν κορυφῶν δύο βουνῶν. Ἐκεῖ ἀνακατωπτρίζοντο συμφυρόμενα ἐν ἀπαραμίλλῳ ἀσυγκρησίᾳ, ἐν τερατώδεις ἀλληλουχίᾳ, τὰ ἴδιάζοντα ἐκεῖνα χρώματα, διὸ δὴ γένος πύσις ἐπροίκ. σε τὰ βασίλεια αὐτῆς, κατὰ τὸ ὅποιον δὲν λέγεται, δὲν πιστεύεται, δὲν δύναται νὰ συληφθῇ ὑπὸ τῆς φαντασίας ζωγράφου, διότι είναι ἐναγρίον πρὸς πάντα κανόνα καὶ τέχνης καὶ λογικῆς. Δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ἐν ταῦτῃ συμμιγνύμενα ποικιλοβαφών πτηγῶν πτύλα, μυριοχρώματων ἀγθέων πέταλα, παντοδαπῶν ἐντόμων ἔλυτρα, πολυειδῶν μετάλλων φύγηματα; Δύναται τις νὰ πλάσῃ ἐκ τούτων δλῶν χρῶμα, τοῦ ὅποιου πᾶς

κόκκινος πάσα στιγμή διαφέρει τῶν ἀλλων ; Δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ταῦτα ἐν τρομώδει κυμάνσει ἐναλλάσσοντα ἀενάως θέσιν ; Τότε μόνον θ^ρ ἀναπαραστήσῃ τὸ θαῦμα, ὅπερ ἐτέλει πέραν ἔκει εἰς τὸ ἀκρον τοῦ οὐρανοῦ ὁ μάγος αὐτὸς τῆς δημιουργίας, ὁ Ἡλιος.

"Αγ νὴ ἴδεα δὲν γήτο ὑπὲρ τὸ δέον τολμηρά, θὰ ἐτόλμων νὰ εἴπω :

Τὴν ὥρ^ω αὐτὴν τὴν ὑστερηνή, που χάνεται στὴ δύση ὁ ἥλιος ὁ χρυσόφωτος, θαρρεῖς, πρὶν ξεψυχήσῃ μ^α ἀγάπη καὶ μ^α ἐπιθυμιάς ἔνανθυμάται πάλι ὅλες μέσ^α στὸ φυχοιμάχημα στὴν ὥρα τοῦ θανάτου.

"Ἐκεὶ ψηλὰ στὸν οὐρανὸ περγοῦν ἀπὸ μπροστά του, τῆς θάλασσας τὰ κύματα, τοῦ κάμπου τὰ λουλούδια, καὶ τὰ πουλιά που κελαδοῦν χαρούμενα τραγούδια καὶ κάθε τι που φώτισε στὴ γῇ μας, ἔνα, ἔνα μὲ τὶς χρυσὲς ἀχτίδες του στὰ σύγγεφα γραμμένα.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΤΟ ΜΑΡΜΑΡΑΔΙΚΟ

οιπόν τί νέα ;... πώς τὰ περνᾶς στὸ καινούργιο σπίτι ; ἐρώτησα τὸ φίλο μου Ἀντρέαν, δ ὅποιος ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου, κατὰ τὴν συγήθειαν τῶν

Ἀθηναίων, εἶχε μετοικήσει.

— Καλά... πολὺ καλά... σχετικῶς... ψτ!... κόμιδο σπίτι... ψτ!... ἀπῆγτα ἐκεῖνος, καθήμενος πλησίον μου, εἰς τὸ τραπεζάκι τοῦ καφεγείου καὶ καλῶν συγχρόνως τὸν ὑπηρέτην διὰ νὰ παραγγείλῃ τὸ συγηθισμένον του οὖκο.

— «Εἶδα ὄμως, δτι ἀπὸ πίσω σας εἶνε μαρμαράδικο, εἶπα ἔγώ.

— «Ναι... καὶ ἵσια—ἵσια κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρα τοῦ γραφείου μου... ψτ!... βάλε μέσα καὶ λίγο φραμπουάζ!»

— «Ἐ, καὶ δὲν σ' ἔγοχλει ;»

— «Ποιό ;»

— «Τὸ μαρμαράδικο.»

— «Οχι, δὲν μ' ἔγοχλει πιά.»

— «Μὰ πῶς ; ἔφυγε ἀπ' ἐκεῖ ; ἢ τὸ συγήθισες σὲ δεκαπέντε μέρες ;»

— « Μπᾶ ! σὲ πολὺ λιγώτερες...»

— «Περίεργο ! σὺ ποὺ θέλεις τόσηγε γῆσυχία σάγυ ἐργάζεσαι...»

— «Πολὺ περίεργο... ἀπορῶ κι ἔγώ... γελῶ μάλιστα ὅταν συλλογίζουμαι τὶς πρῶτες μέρες... Τί ἐτράβηξα!... καὶ ὄμως τὸ συγήθισα ! Σὲ βεβαίω δτι μόνον ὅταν μοῦ τὸ θυμίζουν, θυμοῦμαι τώρα δτι δίπλα στὸ σπίτι μας καὶ κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρα τοῦ

γραφείου μου, οπάρχει μαρμαράδικο ! Και θέλω νὰ οπάρχη... Τί είναι ή συνήθεια!... Μου φαίνεται, μὰ τὴν ἀλήθεια, δτι καὶ αὐτοὶ οἱ κολασμένοι, που βράζουν στὸ καζάνι τῆς πίσσας, οὔτερ³ ἀπὸ τρεῖς γῆμέρες δὲ θὰ αἰσθάνουνται πλέον τίποτα ! »

«Εγέλασα, καὶ ὁ φίλος μου Ἀγδρέας ἐρρόφησε τὸ οὖζό του.

— «Ἀφοῦ συνηθίζῃ κανεὶς καὶ τὸ οὖζό !» εἶπε.

«Ο Ἀγδρέας ἐκούνησε τὸ κεφάλι καὶ ἔσπευσε νὰ πιῇ γερόν. Τὰ μάτια του είχαν δακρύσει λιγάκι ἀπὸ τὴν σπιρτάδα του ποτοῦ.

— «Ἡ ἀλήθεια είναι οπέλαθεν, δτι πολὺ πιὸ γρήγορα συνήθεια τὸ μαρμαράδικο ἀπὸ τὸ οὖζό.

— «Μὰ πῶς συνέδη αὐτό, ἀλλήθεια ; Είμαι περιεργος γ' ἀκούσω... Μου φαίνεται δτι ἐγὼ δὲ θὰ μποροῦσα νὰ ζήσω οὕτε μιὰν ὥρα κοντά σὲ μαρμαράδικο...»

— Τὸ ἵδιο ἐνόμιζα κι ἐγώ, φίλε μου !... Ἡ ἀλήθεια είναι δτι ἐπιάσαμε τὸ σπίτι, χωρὶς νὰ παρατηρήσουμε τὸ φοδερὸ γείτονα. «Ο ἀδερφός μου μὲ τὴ γυναικα του ἐπῆγαν ἔνα μεσημέρι καὶ τὸ εἰδαν ἀπὸ μέσατ' ἐγώ, μὲ ξαίρεις, περιωρίστηκα νὰ τὸ ἴδω ἔνα βράδυ ἀπέξω. Μου εἶπαν δτι είναι καλό,—είναι καλό ; ἐτελείωσε. Ἐκάμαψε τὸ συμβόλαιο... Τὴν ἀλλη μέρα ἐκουθαλήσαμε, καὶ τὴν πρώτη γύντα ἐπέσαμε γυρίς, κατακουρασμένοι νὰ κοιμηθοῦμε... Πρωτ—πρωτ μὲ ξυπνοῦν κάτι κρότοι παράξενοι... Στὴν ἀρχὴ μου φάγηκε πῶς ἔδρεχε δυνατά... Προσέχω καλύτερα... Ὁχι, δὲν είναι βροχή... Μὰ τὶ είναι τέλος πάντων αὐτὸ τὸ κακό... Ἐξαφνα μέσα στοὺς κρότους ἀντηχεῖ μιὰ δξεῖα, σπαρακτικὴ φωνή, σὰν γρυλλισμός... Ἄχ ! ξύνουν μάρμαρο !... Μήγη είναι κανένα γιαπί ; Μὰ τόσοι κρότοι πάλι !... Σηκώνουμαι, ἀγοίγω τὸ παράθυρό μου καὶ κοιτάζω... Μπά ! τὸ νεκροταφεῖο !... Τὶ σταύροι είναι αὐτοὶ ; τὶ ἄγγελοι, τὶ δακρυδόχοι ;... Σκύφτω περισσότερο... Διάβολε ! Μαρμαράδικο !... Καὶ τὶ μεγάλο !... Δὲν ἐφαγταζόμουν ποτὲ δτι μέσα στὴν Ἀθήνα οπάρχει ἔτσι μεγάλο μαρμαράδικο !

— Καὶ μέσ³ στὴ μύτη σου μάλιστα !

— Ακριβῶς. . . Κάμποση ὥρα μένω ἀλαλος, ἔπειτα γίνομαι ἔξω φρεγῶν. Τὰ βάζω μὲ τὸν ἀδερφό μου, μὲ τὴ γύφη μου... Μὰ δὲν τὸ εἰδατε στὸ Θεό σας, χριστιαγοὶ μου, δὲν τὸ εἰδατε ;... «Ο ἀδερφός μου τὸ εἰδε, λέει, μὰ ἡταν μεσημέρι, οἱ μαρμαράδες δὲν ἔδούλευαν ἐκείνη τὴν ὥρα, καὶ δὲν ἐφαντάστηκε δτι θὰ ἔκαμψαν τέτοιο κακό... Ἡ γύφη μου τὸ εἰδε μόλις χτές, τὰ φαντάσθηκε ὅλα, μὰ δὲν εἶπε τίποτε, γιατ³ ἡταν ἀργά !

— «'Α ! δὲν ξαίρω ἀργά καὶ ξεαργά ! ἐγώ φεύγω καὶ σᾶς ἀφήνω γὰ κάμετε καλά».

— «Μά γὰ σοῦ δώσουμε τὸ βορειγδὸν δωμάτιο, ἀπὸ πίσω...»

— «Γιὰ γὰ πεθάνω ἀπὸ τὸ κρύο· εὐχαριστῶ ! ...

Μὰ πῶς, ἀλλήθεια, δὲν ἀκουσα τίποτα χτές ; ...

— «Ἡταν Κυριακή, καχημένε...»

«'Α, ναί, Κυριακή... δὲν ἔδούλευαν... Κ' ἐγώ δηλαδὴ θὰ δουλεύω, δταν δὲ θὰ δουλεύουν οἱ μαρμαράδες... Δυστυχία μου!

— «Καὶ τις νύχτες, μοῦ λέει ἡ νύφη μου. Οἱ νύχτες, ώς τὸ πρωΐ, θὰ είγαι τικές σου».

«Μάσαλιστα !»

«Νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια, μ' ὅλο ἐκεῖνο τὸ «μάλιστα», ἡ ίδεα τῆς νύφης μου μὲ παρηγόρησε κάπως. Ἐπιτέλους, εἶπα, ἀς ἐργάζωμαι περισσότερο τὴν νύκτα καὶ λιγότερο τὴν ημέρα... Ἐπειταὶ οἱ γιορτές, ἔπειτα τὰ διαλείμματα... Ἔ, μποροῦσα νὰ μείνω σ' ἐκεῖνο τὸ σπίτι καὶ νὰ μήν αὐτοκτονήσω !

Καὶ ηρεμώτερος, βγῆκα στὸ παράθυρο γιὰ γὰ ἐπιθεωρήσω τὸν ἔχθρο. Ἐνα μεγάλο οἰκόπεδο περιφραγμένο μὲ μάντρα καγγελωτή. Στὴν ἄκρη ἔνα σπιτάκι μὲ γυάλινη θύρα καὶ μὲ βιτρίνη πρὸς τὸ δρόμο. Ἀπὸ ἔδω νπόστεγο, ἀπὸ ἐκεὶ τέντα, στὴ μέση ἀλλη τέντα, καὶ χάμω μάρμαρα, ὅλο μάρμαρα, τὰ σπλάγχνα τῆς Πεντέλης καὶ τοῦ Διογύσου, χυμένα, πελώρια, κατάλευκα. Τὸ χῶμα σκόνη μαρμάρου. Σὲ μιὰ γωνία δλα τὰ τελειωμένα ἔργα σὲ παράταξη, ἐκείνη ἡ γωνία ποὺ στὴν ἀρχὴ μοῦ φάνηκε νεκροταφεῖο. Ἐδῶ κι ἐκεὶ ἀλλα, μισοτελειωμένα, ἀρχινισμένα... Ἰκρία ξύλινα καὶ σίδερα καὶ ἀλυσίδες καὶ ἀρπάγες καὶ σχοινιά, μηχανὲς γιὰ τὴν ἀνύψωση ἡ τὴν μετατόπιση τῶν πελωρίων ἐκείνων δγκων. Καὶ στὸ νπόστεγο, στὶς τέντες, προφυλαχγμένοι ἀπὸ τὸν καυστικὸν ἀκόμη γῆλο τοῦ Σεπτεμβρίου, οἱ μαρμαράδες δουλεύουν. Λίγο—λίγο οἱ ἀμιορφοὶ δγκοι παίρνουν σχῆμα καὶ μορφή. Ἐκεῖνος γινεται κολόγχ μὲ αὐλάκια, δ ἀλλος γίνεται κιονόκρανο κορινθιακό, αὐτὸ ἔδω θὰ γίνῃ σκαλοπάτι, δ ἀλλος παρὰ πέρα θὰ κοπῇ σε σταυρό, ἐκείνος θὰ σμιλευτῇ εἰς ἄγγελλον, αὐτὸς θὰ στρογγυλευθῇ εἰς ἀγγεῖον. Καὶ δός του τὰ σφυριά, καὶ δός του τὰ σμιλάρια καὶ δός του οἱ ξύστρες. Πόσοι κρότοι διαφορετικοί, πόσοι ρυθμοὶ ποικίλοι, τὶ παράξενη καὶ τρελή συγαυλία ! Είναι μάρμαρα ποὺ ἀντηχοῦν σὰν καμπάνες, είναι ἀλλα ποὺ κάνουν σὰ γυαλὶ δταν τὸ κτυπᾶ τὸ χαλάζι, είναι ἀλλα ποὺ σκορποῦν γήχους ξηρούς

καὶ κωφούς. Καὶ μέσα στοὺς ποικίλους αὐτοὺς κρότους, ἡ στριγγή, ἡ δέεια κραυγὴ τῆς ἔνστρας, — ἄχ ! ἀνατριχίλα !-δὲ γρυλλισμὸς τοῦ χοίρου ποὺ τὸν σφάζουν. ⁷Ἐξαφνα γ το ού π ! τὸ ἔδαφος σείεται, τὰ γυαλιά τρίζουν : ξεφορτώνουν μάρμαρα, καὶ ἀφησαν ἔνα κοιμάτι πελώριο νὰ πέσῃ βαρειά ἀπὸ τὸ κάρο στὴ γῆ... Καὶ ἡ συγκαλία ἀκούραστη, ἀτελείωτη, αἰωνία. Μὲ πιάνει ζάλη, φεύγω καὶ καταριέμαι τὴν ὥρα ποὺ γεννήθηκα.

— «Θὰ ἔψυγες δηλαδὴ μόγον ἀπὸ τὸ παράθυρο, γιατὶ ἀπὸ τὸ σπίτι δὲν θὰ ἔψευγες γιὰ δλον τὸν κόσμο».

— «Νὰ κάμω πάλι νέα μετακόμιση ; ⁸Αστειεύεσαι ; Θὰ ἐπροτυμοῦσα κι ἐγὼ δὲν ξαίρω τί....».

— Είμαι βέβαιος... καὶ ἀποφάσισες νὰ ὑπομείνης.

— ⁹Έγγοεῖται. Ἀλλὰ τὸ δυστύχημα γῆται, ὅτι ὅχι μόνο νὰ ἐργαστῶ δὲν γῆμποροῦσα σ' ἐκεῖνο τὸ σπίτι, ἀλλὰ σύτε νὰ ζήσω, νὰ κοιμηθῶ, γὰ διαθέσω, νὰ μιλήσω, γὰ ρεμβάσω. Ἡ φοιβερή συγκαλία μὲ καταδίωκε παντοῦ. Καὶ νὰ μὴ σου τὰ πολυλογῶ, τίς δυὸς πρῶτες γῆμερες γῆμουν σὰν παλαδός. Καὶ δλοι ἐκεῖ μέσα τὸ ίδιο. Τὸ βράδυ τῆς δευτέρας γῆμέρας, στὸ τραπέζι, ἔγινε συζήτηση σοθαρά, ἀν γῆμπορούσαμε νὰ λύσωμε τὸ συμβόλαιο ἐξ αἰτίας τοῦ μαρμαράδικου.

— Τὴν ἀλληγορίαν γῆμέρα εἶχα ἐργασία βιαστική. ¹⁰Εξύπνησα, δπως κοιμήθηκα, μὲ τὴν συλλογή της, καὶ ἀμέσως ἐπῆγα στὸ γραφεῖο μου γιὰ νὰ τὴν κάμω... ¹¹Ἐργάστηκα ὡς τὸ μεσημέρι. Καὶ τότε συνέδη κάτι παράξενο. Χωρὶς γὰ κοιτάξω ρολόγι, ἐκατάλαβα ὅτι γῆται ὥρα γὰ διακόψω. Ξαίρεις γιατὶ ; Γιατὶ ἔξαφνα ἐπαίψε ἡ συγκαλία τῶν μαρμαράδων ! ¹²Άλλὰ σὲ βεβαιῶ, ὅτι ἔως ἐκείνη τὴ στιγμή, ἐγὼ δὲν τὴν εἶχα προσέξει καθόλου. ¹³Ημουν ἀπορροφημένος ἀπὸ τὴν ἐργασία μου, καὶ ἐπειτα εἶχα συγηθίσει τοὺς κρότους στὸ διάστημα τῶν δύο γῆμερῶν.

— «Λοιπόν ; θὰ διαλύσωμε τὸ συμβόλαιο ;» ρώτησα τὸν ἀδερφό μου στὸ τραπέζι.

— «Μά... ξαίρω κι ἐγώ ;»

— «Ἐγώ, νὰ σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια, εἰπεν ἡ νύφη μου, σήμερα δὲν ἔξαλίστηκα καθόλου».

— «Κι ἐγὼ ἐργάστηκα λαμπρά.... Περίεργο !»

«Μετὰ τὸ γεῦμα, ξαπλώθηκα γ' ἀναπαυτῶ. Στὸ μεταξὺ οἱ μαρμαράδες εἶχαν ἐπιστρέψει καὶ ἀρχισαν τὴν δουλειά τους. ¹⁴Ε ! λοιπόν ! θέλεις πίστεψέ το, θέλεις μή, ἡ συγκαλία τώρα μ' εύχαρι-

στούς· καὶ καθὼς εἶχα κλειστὰ τὰ μάτια μου, καὶ καθὼς ἥμουν ἀποκαρωμένος γλυκά, μοῦ ἐφαίνετο σὰν γ' ἀκούω ἀπὸ μακριὰ τὸν κρότο κανενὸς καταρράκτου. Ποτέ μου δὲν ἀποκοιμήθηκα καλύτερα!»

— «”Οχι δά!»

— Σοῦ δρκίζομαι. Καὶ ἀπὸ ἑκείνη τὴν ἥμέρα, τὸ μαρμαράδικο δὲ μὲν ἐγώχλησε πλέον. “Οταν ἐργαζόμουν δὲν τὸ ἐπρόσεχα καθόλου· ὅταν δὲν ἐργαζόμουν, τὸ ἄκουα καὶ τὸ ἔθλεπα μὲν εὐχαρίστηγη· γῆταν στιγμὲς ποὺ οἱ κρότοι του μὲν ἐλίκνιζαν, μὲν ἐνανούριζαν, καὶ ἀλλες στιγμὲς πάλι ποὺ μὲν ἐζωήρευαν, μὲν χροποιοῦσαν, δπως οἱ κρότοι καλοκαιρινῆς μπόρας. Μόγο τὸ ξύσιμο, δὲ γρυλλισμὸς τοῦ χοίρου, μὲν ἐπείραξε ἀκόμη λιγάκι, ἀλλὰ σχι σὰν τὴν πρώτη φορά. Ἡ ἀνατριχίλα ποὺ μοῦ ἔκανε, δὲν γῆταν πιὰ τόσο ἀγλεινή, καὶ πολλὲς φορὲς ἐλησμονοῦσα, ἐκρειώμουν νὰ σηκωθῇ καὶ νὰ περάσω σ' ἄλλο δωμάτιο, ὥσπου τὸ ξύσιμο ἔπανε.

— «”Ωστε τώρα, τὸ μαρμαράδικο εἶναι γιὰ σένα σὰ νὰ μὴν ὑπάρχῃ!» συνεπέραγα.

‘Ο φίλος μου Ἀγδρέας δὲν ἀπεκρίθη ἀμέσως. Ἐχαμογέλασε μόνον παράξενα. . .

— «Μὰ τὶ εἶγαι πάλι;»

— «Κάτι εἶγαι, ἀλλὰ σὸν ὑπόσχεθῆς πρῶτα δτι θὰ τὸ πιστέψῃς. Αὐτὸν εἶγαι ξαίρεις, πολὺ παράξενο.»

— «Λέγε καὶ τὸ πιστεύω.»

— «Λοιπόν, τὸ μαρμαράδικο εἶναι γιὰ μένα σχι σὰ νὰ μὴν ὑπάρχῃ, ἀλλὰ σὰ νὰ ὑ πάρῃ. Δηλαδή, καθὼς σοῦ εἴπα πρίν, θέλω γὰ υπάρχῃ. Πέρασαν εἴτει μερικές ἥμέρες. “Ενα πρωτὶ ξύπνησα, καὶ ὁ κόσμος μοῦ φάνηκε ἀλλοιώτικος. Μιὰ νέκρα, μιὰ κακομοιριά, μιὰ ἐρημιά, μιὰ σάχλα καὶ μελαγχολία, ἔνας ἀλλόκοτο πρᾶγμα, ποὺ μοῦ ἐπείραξε τὰ νεῦρα καὶ μοῦ ἐπλάκωγε τὴν καρδιά. . . Καὶ ὅμως ἥμουν καλά, καὶ γῆ ἥμέρα γῆταν ὡραία. . .” Επιανα γὰ ἐργαστῶ, τίποτα! Ἡ σκέψη νωθρὴ καὶ τὸ χέρι μου ἀτογο. Μὰ τὶ εἶγαι ἐπιτέλους; τί συμβαίγει; Σὲ λίγη ὥρα τὸ ἐκατάλαβα. “Ηταν Κυριακή, καὶ τὸ μαρμαράδικο δὲν ἐδούλευε. . .” Ελα γτέ! τί ἔμεινες εἴτει ἀλλαρος;» Πέ μου πάλι κανένα «σχι δά!» πέ μου κανένα «Διάδολε!»

— «Μὰ δὲν σοῦ υπόσχεθῆκα νὰ τὸ πιστέψω;»

— «Καὶ θὰ γῆσουν πολὺ ἀγόρητος, ἂν δὲν τὸ ἐπίστευες. Ηρώτα

γιατὶ ξαίρεις ἐμέ, ἔπειτα γιατὶ ξαίρεις τὸν ἄγθρωπο. "Α, τί γε λοισ ο ποὺ εἶναι ὁ ἄγθρωπος! . . Μὰ ἐπιτέλους τί γῆθελες; Ἄφου συνήθισα τὴν μέθη τοῦ οὐζού, ἀφοῦ συνήθισα τὴν μέθη τοῦ καπνοῦ, γῆταν δυγατὸν γὰρ μὴ συνηθίσω τὸ μαρικαράδικο; Καὶ ἅμα συνηθίσης ἔνα πρᾶγμα, θὰ πῆ δτι σοῦ γίνεται ἀνάγκη, δτι σοῦ εἶγαι ἀπαραίτητο." Ετσι μοῦ ἔγινεν ἀνάγκη καὶ γὰρ μὲν θητῶν καλά, πρέπει, μοῦ εἶγαι ἀπαραίτητο, γὰρ δουλεύη καὶ τὸ μαρικαράδικο».

— «Χωρὶς γὰρ τὸ αἰσθάνεσαι...»

— «Βέδεια, γιατὶ τὸ αἰσθάνομαι μόνον δταν δὲν δουλεύη».

— «Καὶ τὸ ξύσιμο; δὲ γρυλλισμὸς τοῦ χοίρου;»

— «Καὶ αὐτὸς ἀπαραίτητο. Μοῦ φέργει κάθε τόσο τὸν ἀντιπερισπασμό, μοῦ δίγει τὸ σύνθημα τῆς μικρᾶς διακοπῆς».

— «Καὶ τὸ συμβόλαιο;»

— «Τὸ συμβόλαιο τῆς ἑνοικιάσεως; Καλά! Θὰ τὸ ἀναγεώσουμε... Χωρὶς ἄλλο θὰ μείγωμε στὸ ίδιο σπίτι, — ἐκτὸς ἀν φύγη ἀπὸ ἐκεῖ τὸ «Μαρμαρογλυφεῖον».... Ψτ!... παιδί!... ψτ!... φέρε μου ἀκόμη ἔνα οὐζό!»

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝΑΣ ΛΔΟΣ Κ' ΕΝΑΣ ΒΑΣΙΛΙΔΣ

ρέθηκα κάποτε ἀνάμεσα σ' ἔναν εύτυχι-
σμένο λαό. "Ο λαὸς αὐτὸς ἦταν χα-
ριτωμένος. "Ημερος, ἀγαθός, εἰρηνι-
κός. "Επαιρνε τὴν ζωή, δπως τὴν παίρ-
νουν οἱ ἀγνὲς ψυχές. Χαιρότανε τὸν

"Ηλιο, τὸν ἀέρα, τὶς δημορφιὲς τῆς Πλάσης, χωρὶς τίποτε νὰ τοῦ
λείπῃ, χωρὶς τίποτε νὰ γυρεύῃ. "Ο κόσμος ἦταν πλασμένος
γι' αὐτόν, δσο πιὸ τέλεια μποροῦσε. Καὶ δὲν εἶχε κανένα παρά-
πονο μὲ τὸ Θεό, ποὺ τὸν ἔπλασε καμιὰ βαρυγκόμια γιὰ τούς γό-
μους ποὺ τὸν κυβεργῶνται, καμιὰ ὑποψία γιὰ τὴν θεία Δικαιούσην. "Ολα
τριγύρω του ἦταν τέλεια, ωραῖα, ἀγαθά. Καὶ μέσα του βασίλευε ἡ
ἀπόλυτη γαλήνη τῆς ψυχῆς καὶ ἡ λαμπρότερη ξαστεριὰ τοῦ λο-
γισμοῦ.

"Ο λαὸς αὐτὸς δὲν ἤξαιρε ἀπὸ ἐπαγαστάσεις, ἀπὸ πολέμους,
ἀπὸ αἴματα. Δὲν εἶχε ἵδεα ἀπὸ κοινωνικὲς θεωρίες, οὔτε παλιές,
οὔτε καιγούργιες. Δὲν εἶχε ἀνάμεσά του οὔτε φιλοσόφους, οὔτε ρή-
τορες. "Η δημόσια καὶ ἡ ἀγάπη βασίλευε στὴν πολιτεία του.
"Ηξαιρε καλὰ ὥστόσσο τὰ καθήκοντά του καὶ τὰ δικαιώματά του.
Ποτὲ δημος καθήκοντα καὶ δικαιώματα δὲ δρέθηκαν σὲ ἀμάχη
μέσα στὸ λαὸ αὐτό. Καὶ ποτὲ στὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, δὲν ἔτυχε δ
ἔνας νὰ κλέψῃ τὸ δίκιο τοῦ ἄλλου. Τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ ἦταν κοινὰ
γιὰ όλους καὶ τὰ δίκια μοιρασμένα. Πλούσιοι καὶ φτωχοὶ δὲν εί-
χανε σταθῆ ποτὲ στὸ λαὸ αὐτό. "Ολοι μαζὶ ἦταν πλούσιοι κι ὅλοι
μαζὶ φτωχοί. "Οταν εἶχε στέγη δ ἔνας, εἶχε κι δ ἄλλος. "Οταν
εἶχε θροφή δ ἔνας, εἶχε κι δ ἄλλος. Καὶ πάλι ὅταν ἡ δυστυχία
ἐπεφτε ἀπάγω τους, κανένας δὲν ἦταν πιὸ δυστυχισμένος ἀπὸ τὸν
ἄλλον, καὶ γι' αὐτό, καὶ στὴ δυστυχία ἀκόμικ, ἦταν ὅλοι εύτυχι-
σμένοι.

Αὐτὸ τῷ βλεπε κανεὶς ζωγραφισμένο στὰ γῆμερα, τὰ φωτεινὰ.

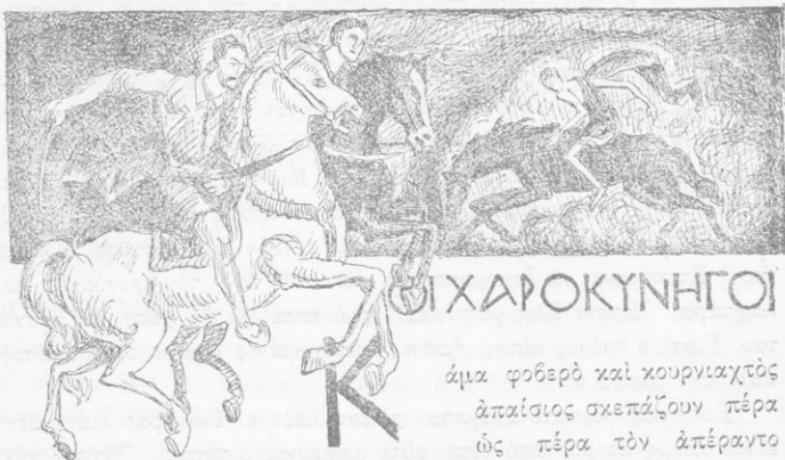
μάτια τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ποὺ τὸ ἀνάβλεμπά τους καθιρέφτιζε τὸν οὐρανὸν καὶ ἤτανε σάγη μιὰ προσευχὴν καὶ σάν ἔνας ὕμνος πρὸς τὸ Δῆμοιουργό.

‘Ο λαὸς αὐτὸς εἶχε καὶ τὸ βασιλιά του. “Ἐνα βασιλιά ξένον ἀπ’ τὴ γενιά του. Μ’ αὐτὸ δὲν ἐμπόδιζε γὰ εἶγαι ὁ καλύτερος βασιλιάς τοῦ Κόσμου, μέσα στὸν καλύτερο λαὸ τῆς Γῆς. ‘Ο λαὸς τριγύριζε τὸ βασιλιά του μὲ ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσην. Τίποτε ἀλλο δὲν τοῦ ζητοῦσε, ἀπὸ τὴν ἀγάπην του. Κι αὐτὸς δὲ ζητοῦσε ἀπ’ τὸ λαό του τίποτε περισσότερο ἀπ’ δι τοῦ ζητάει ἔνας πατέρας ἀπ’ τὰ παιδιά του. ‘Ο βασιλιάς κρατοῦσε ἔνα ἀπλὸ σκῆπτρο ἀπὸ ἀγριλιά στὸ χέρι του καὶ μ’ αὐτὸ κυθεροῦσε. Μὰ τὸ σκῆπτρο του ἤτανε παντοδύναμο. «Μπροστά!» ! ἔδειχνε τὸ σκῆπτρο ; Μπροστά! Πίσω ; Πίσω. Τραχοῦσε μπροστά ὁ βασιλιάς ; Τὸν ἀκολουθοῦσε ὁ λαός του. Στεκότανε γὰ ξεκουραστῇ ; ‘Ο λαός του τὸν τριγύριζε μὲ λαχτάρα. Ἦτανε ἔνας βασιλιάς, ποὺ ποτὲ δὲ θὰ χάσῃ τὸ θρόνο του. Γιατὶ ὁ θρόνος αὐτὸς ἤτανε θειελιωμένος ἀπάνω στὴν ἀγάπην καὶ στὴν διορφά.

Βρέθηκα κάποτε ἀνάμεσα σ’ ἔνα λαό κι ἔναν βασιλιά. Δὲν εἶγαι πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε, οὕτε μακρυνὸς ὁ τόπος. Ἦτανε κάποιο ἀπ’ τ’ ἀγοιξιάτικα αὐτὰ δειλιγὰ καὶ ἤτανε ἀπάνω στὸν καταπράσινο κάμπο τῆς Ἀθήνας : “Ἐνας γέρος βοσκὸς ἔβοσκε τὸ κοπάδι του.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

άμικ φοβερό καὶ κουρνιαχτός
ἀπαισιος σκεπάζουν πέρα
ώς πέρα τὸν ἀπέραντο

κάμπο· ή μαύρη γῆ τρεῖς μήνες τώρα διψασμένη καὶ κατάξερη,
βράζει, ναί, βράζει ἀπὸ τὸ λιοπύρι τὸ φαρμακερὸ καὶ ὁ ἄγριος λί-
θας μὴ βρίσκοντας μπροστά του δέντρα νὰ ξεριζώσῃ σηκώνει τὸν
κατάθερμο κουρνιαχτό ψηλὰ σὲ σύγνεφα βαριὰ καὶ καταμέλανα.

‘Αλωνάρης μῆγας εἶναι καὶ κατακρεσήμερο· ψυχὴ δὲ φαίνεται
στὸν ἀπέραντο κάμπο καὶ ζωντανὸ δὲν ἀναστίνει· ποῦ καὶ ποῦ
μακρὺά στὰ τσαρδάκια θὲ νὰ δῆς τὰ πρόσωτα μαζωγένα στὸν
ἴσκιο ἀπὸ κάτου καὶ τὰ σκυλιά σιμά τους, ξαπλωμένα καὶ ἀφωνά
σὰν ποτισμένα ἀφιόνι. Δύκοι νὰ πέσουν στὸ κοπάδι, αὐτὰ δὲ θὰ
σειστοῦν ἀπὸ τὸν τόπο τους.

Ψυχὴ δὲ φαίνεται στὸν ἀπέραντο κάμπο καὶ ζωντανὸ δὲν ἀνα-
στίνει.

Ἐάφω, μακρὺ κατὰ τὸν νότο πέρα, ξανοίγει ἔνα σύγνεφο καὶ
βγαίνουν ἀπὸ μέσα δύο καβαλάρηδες ποὺ τρέχουν σὰ δαιμονισμέ-
νοι. Ἐπὸ σύγνεφο βγαίνουν καὶ σύγνεφο σηκώνουν μπροστά στὸ
διάβα τους καὶ κρύβουνται. Κολλημένοι πάνω στὰ φαριά τους
τὸ ἀλογα τρέχουν, τρέχουν μὲ δῆση δύναμη ἔχουν στὰ στήθια καὶ
στὰ πόδια τὸ ἀλογα καὶ φαίνονται ἀπὸ μακρύά σὰν ἔνα πράκια
ἄνθρωποι καὶ ἀλογα φωτιά πετοῦν τὰ πέταλα κι ἀφρούς ἀπὸ τὸ

στόμα τους τὰ ἄμοιρα· μὲν αὐτοὶ δὲν τὰ ψηφοῦν αὐτά, μὰ σφίγγουνε
τὸ γχαλινέρι καὶ δρόμο.

Τρέχουν, τρέχουν, πετοῦν, χάνονται, μὲν αὐτοὶ δὲν χορταίνουν·
λές καὶ ζητοῦν φτεφά νάχουν τὰ ἀλογα καὶ ὅλο ἔνα δός του μὲ
τὸ βούρδουλα· καὶ τοῦ Μαζέππα τὸ ἀλογο νὰ εἰχαν δὲν ἔχόρ-
ταιναν.

Απὸ σύγνεφο βγαίνουν καὶ σύγνεφο σηκώνουν μπρὸς στὸ διάβα
τους καὶ κρύσσουνται.

Χωριάτης εἰν' ὁ ἔνας, κι ὁ ἄλλος ἀγθρωπος τῆς Χώρας· ὁ
πρῶτος εἰν' πατέρας κι ὁ ἄλλος εἰνκι γιατρός· καὶ τρέχουν
καὶ οἱ δύο γιὰ τὸν ἔδιο σκοπό, καὶ τρέχουν καὶ οἱ δύο γιὰ νὰ
προφτάσουνε τὴ λυγερή, ἀχ! ποὺ χαροπαλεύει καὶ τοὺς καρτερεῖ·
καὶ καρτερεῖ τὸν πρῶτο νὰ τῆς πάη τὴν ἀγάπη του, τὸ δεύτερο τῆς
ἔπιστήμης τὴ βοήθεια· καὶ καρτερεῖ καὶ τοὺς δυό τους τὴν στιγμὴν
αὐτὴν γιὰ νὰ πκλέψουν μὲ τὸ Χάρο καὶ νὰ τὴν γλυτώσουνε.

Καὶ τρέχουνε καὶ τρέχουνε οἱ χαροκυνηγοί· ἀπὸ σύγνεφο μέσα
βγαίνουν καὶ σύγνεφο σηκώνουν μπρὸς στὸ διάβα τους ὁ πατέρας
κι ὁ γιατρός.

«Θὰ τὴν προφτάσουμε;» ρωτάει ὁ πατέρας ἔξεψυχισμένος. «Βά-
ρει κι ἔχει ὁ Θεὸς» ἀποκρίνεται ὁ γιατρός. Καὶ χτυπᾶνε μὲ μανία
τὸ ἀλογα.

Βουτηγμένοι μὲσ' στὸν κουρνιαχτὸ καὶ στὸν ἰδρῶτα αὐτοὶ καὶ
τὸ ἀλογά τους, ὀλλα τὸ ἀψηφοῦν· καὶ κάμα καὶ κουρνιαχτὸ καὶ λίθα
καὶ κούραση· μιὰ ἴδεα ἔχουν στὸ μυαλό τους μέσα καὶ ἡ ἴδεα αὐτὴν
τοὺς δίγει θάρρος καὶ φτερά· νὰ προφτάσουνε τὴ λυγερή καὶ γιὰ
τὴ σώσουνε.

«Η στοργὴ καὶ τὸ καθήκον πάντα μπρὸς τοὺς σπρώχυει καὶ
τίποτ' ἄλλ' ἀπ' αὐτὸ δὲ βλέπουνε. Πότε ὁ ἔνας προσπεργάει, πότε ὁ
ἄλλος. Φιλοτιμοῦνται ποιδὸς τὸν ἄλλο νὰ προσπεράσῃ καὶ πρῶτος
νὰ φτάξῃ γιὰ τὸν πόλεμο· σωστὸς ἀγῶνας εἰν' αὐτός· στοργὴ καὶ
καθήκον μὲ ἴδια δύναμη ἀγωνίζονται· ποιὸ θὰ γινήσῃ;

Ψυχὴ ἄλλη δὲ φείνεται στὸν ἀπέραντο κάλυπτο καὶ ζωνταγό^δ
ἄλλ' ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἀγασταίνει.

Εάνφω μακριά, κατὰ τὸ βοριὰ πέρα, ἔνας σύγνεφο καὶ
βγαίνει ἔνας ἄλλος κακαλάρης ποὺ τρέχει σὰν δαιμονισμένος καὶ
φορεῖ μαῦρο μαντίλι στὸ κεφάλι του· μαῦρο καὶ τὸ ἀλογό του
είναι, ἀχ! κατάμαυρο.

Τρέχουν αύτοί, τρέχει κι αύτός. σὲ λιγό συναντιώνται· ή καρδιά του πατέρα σὰν τὸν εἶδε ράγισε· καὶ του γιατροῦ τὸ ἔδιο.

— «Τέλειωσεν!» εἶπεν ὁ καθαλάργης.

— «Κακότυχο παιδί μου!» εἶπεν ὁ πατέρας.

— «"Αμοιρε πατέρα!» εἶπεν ὁ γιατρός.

Αλλο λόγο δὲν εἶπεν· βουθήθηκαν.

Ο πατέρας τράβηξε κατὰ τὸ βοριά, μὲ βῆμα σιγανὸ τώρα καὶ περίλυπο, γιὰ νὰ πάη νὰ φιλήσῃ τὸ παιδί του τὸ στερνὸ φίλημα πάνου στοῦ Χάρου τὸ κρεβάτι, κι ὁ γιατρός γύρισε πίσω καὶ τράβηξε κατὰ τὸ γέτο, μὲ τὸ ἔδιο βῆμα τὸ σιγανὸ καὶ τὸ περίλυπο, γιὰ νὰ πάη νὰ πολεμήσῃ τὸ Χάρο σ' ἄλλους τόπους, ίσως ίσως τις περισσότερες φορὲς κι ἐκεῖ ἀνώφελα.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΞΠΙΤΙ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

« μήν είσαι γιὰ τίποτε ! νὰ
μήν είσαι γιὰ τίποτε ! »
γκρίνιαζε δ παππούς κάθε
φορά που δ πατέρας γύ-

ριζε τὸ μεσηλλέρι σπίτι δίχως νὰ μπορέσῃ νὰ ἐκτελέσῃ μιὰν ἀπό-
φαση, νὰ εἰσπράξῃ ἔνα χρέος, πωὺ είχε βγῆ πρωὶ ἐπίτηδες γιὰ
νὰ τὸ εἰσπράξῃ.

Ο πατέρας ἔσκυθε τὸ κεφάλι καὶ δὲν μιλοῦσε. Ἔσκυθε τὸ
κεφάλι τόσο πωὺ τὰ μουστάκια του ἀγγίζανε τὸ πιάτο, ἐκεὶ ποὺ
ἔτρωγε.

Ο παππούς δὲν ἔπαυε νὰ μουρμουρίζη κι ἡ μητέρα κοίταζε
πότε τὸν πατέρα λυπημένα, πότε τὸν παππού, παρακαλεστικά. Μὰ
δ παππούς δὲν ἔπαυε, κι δ πατέρας ἔσκυθε καὶ δὲ μιλοῦσε.

Τὸ πράμα κατάντησε τόσο συχνό, ἔγινε ταχτικό, σχεδὸν κα-
θημερινὸν στὸ σπίτι. Τὸ στόμα τοῦ παπποῦ συνήθισε νὰ μουρμου-
ρίζη, οἱ ὅμοι τοῦ πατέρα μάζεψαν ἀπὸ τὸ σκύψιμο, τὸ πρόσωπό
του πήρε ὅψη περσότερο κουτή παρὰ θλιμμένη.

Κι ὅμως τόσο κουτδὲς δὲν ἦταν δ πατέρας. Μονάχα πώς δὲν
ήταν κακιωμένος γιὰ ἔμπορος, δπως τὸ θέλησε ἡ περίσταση γὰ
γίη, δταν κατέβηκε στὴν πόλη—καὶ παντρεύτηκε μὲ τὴν μητέρα.
Πρωτύτερα ζοῦσε στὸ χωριὸ του ἀπάνω στὰ βουνά, δπου οἱ
ἄγηρωποι περγοῦν τὰ χρόνια τους παίζοντας χαρτιά, μιλώντας γιὰ
πολιτικά καὶ κλέδοντας δ ἔνας τοῦ ἄλλου τὴν κατσίκα. Καμιὰ
ἀνάγκη, φαίνεται, δὲ βιάζει ἐκεὶ κανέναν νὰ ἔχῃ μιὰ δεκτή
δουλειά. Τὰ μόνα γνώριμα ἔργα—είναι τοῦ κατακιμετρηγτῆ, τοῦ

εἰσπράκτορα, τοῦ παρέδρου καὶ τοῦ ἀστυνόμου. Ἀπὸ ἔλα αὐτὰ εἶχε περάσει καὶ ὁ πατέρας στὸ χωριό του, μὰ κάτω στὴν πόλην ποὺ κατέβηκε, δὲ βρέθηκε εὑκαιρη καμιὰ ἀπὸ αὐτὲς τὶς θέσεις, καὶ ὁ πεθερός του γνωρέταν ἀπὸ τὸν κόσμο νὰ τὸν βλέπῃ νὰ κάθεται ἀεργος καὶ τὸν βίαζε νὰ πιάσῃ κάτι τι νὰ κάνῃ. Κι ὁ πατέρας, τὸ προχειρότερο ποὺ βρήκε ήταν τὸ ἐμπόριο. Τὸ ὅρχισε στὸ πόδι καὶ σὰ στὰ χωρατά. Κι ἀξαφνα βρέθηκε χωμένος μέσα, στὰ γεμάτα. Χωρὶς νὰ καταλάθῃ πῶς, βρέθηκε μιὰ στιγμὴ νὰ ἔχῃ στὸ χέρι του ὅλο σχεδὸν τὸ γύρο τῆς ἐπαρχίας. Τὰ κάρα ποὺ δουλεῦαν ἀπὸ τὸ σκάλωμα ὡς τὴν πόλη δὲν τοῦ ήταν πιὰ ἀρκετά, κι ἔφερε δικά του κάρα, οἱ ἀποθήκες ποὺ ήταν γιὰ νοίκιασμα δὲν τοῦ χωρούσανε τὸ πρᾶμα, κι ἔχτισε δικές του, τῷ ἀγώγῳ ποὺ πλήρωνε γιὰ νὰ ταξιδεύῃ ἐδῶ καὶ κεῖ στοιχίζανε πολὺ, ὥστε ἀγόρασε δικό του ἀμάξι. Κάποιοι τὸ βλέπαν πῶς παραξανοίχτηκε καὶ ταχτικὰ τοῦ τὸ φιθύριζε νὶ μητέρα, μὰ ὁ πατέρας εἶχε πάρει φόρα πιὰ κι ηταν ἀδύνατο νὰ σταματήσῃ. Σταμάτησε μόνο δταν ἥρθαν ἔχαντικὰ δυὸ δανειστές ἀπὸ τὸ Τριέστι καὶ κλείσαν τὶς ἀποθήκες μὲ σφραγίδες, κατασχέσαν κάρα κι ἀλογα καὶ πούλησαν τὸ ἀμάξι. Ο παππούς πρόλαβε κι ἔσωσε κάτι ἀπὸ τὴν προκα τῆς μητέρας, καὶ τοῦ πατέρα, γιὰ νὰ ἔχῃ πάλι μιὰ δουλειὰ τοῦ ἀφήσανε νὰ εἰσπράξῃ ὅ, τι είχαν παρατήσει ἀγείσπραχτο οἱ δανειστὲς ἀπὸ τὸ Τριέστι.

Κι ἔτοι ὁ πατέρας βρέθηκε πάλι μὲ δουλειά. Ἐστησε τὸ γραφεῖο του σὲ μιὰ κάμπαρα στὸ σπίτι, ἔβαλε σὲ τάξη χαρτιά καὶ συγαλλάγματα κι ἀνοιξε πράξη μὲ κλητῆρες καὶ μὲ δικηγόρους. Γιὰ νὰ πληρώνῃ ὅμως αὐτούς, ἔπρεπε νὶ μητέρα νὰ γυρίζῃ μὲ παντούφλες τρόπιες, καὶ στὸ σπίτι νὰ μὴν τρώμε κρέας κάθε μεσημέρι. Είναι ἀλήθεια, πῶς ὁ πατέρας δὲν ἀργοῦσε πολὺ γὰ πάρη τελεσίδηκες ἀποφάσεις, καὶ τὰ ἐκτελεστὰ εἶχαν γεμίσει τὸ συρτάρι του. Μὰ μέγαν πάντα κλειδωμένα στὸ συρτάρι. Κι ὅσα βγαίναν, ξαγαγύριζαν γλήγορα καὶ κλειδωγότανε. Ήδα ἐνόμιζε κακεῖς πῶς ὁ πατέρας λυπότανε γὰ τὰ βγάλη ἀπὸ τὸ συρτάρι. Κι ὁ παππούς τὸν περγελοῦσε πῶς τοῦ βάλθηκε γὰ κάνη συλλογὴ ἀπὸ ἐκτελεστά. Ή μητέρα ὅμως ἔριχγε τὸ σφάλμα στὴν καλοσύνη του, στὴν ἀγαθὴν φυχὴν ποὺ εἶχε ὁ πατέρας. Καὶ τότε θύμωνε ὁ παππούς κι ἔμπηγε πάλι τὴν φωνή.

«Κουτός, χαμένος, ἀγίκανος γιὰ κάθε τί».

«Ο πατέρας ἔσκυθε. Κι ἔπαιργε κάθε πρωῒ καὶ ἔνα δικόγραφο

στὴν τσέπη. Μὰ τὸ μεσημέρι γύριζε πίσω μὲ τὸ ἄλλο, ποὺ εἶχε πάρει χτὲς μαζί. Τὸ ἔφερνε πίσω, ἔλεγε, γιατὶ τοῦ ἔλειπε μιὰ ὑπογραφή. Καὶ τὴν ἄλλη μέρα ξαναέφερνε καὶ τὸ ἄλλο. Ἀλλοσ βάζανε κάτι στὸ χέρι τοῦ κλητῆρα, κι ὁ κλητῆρας γύριζε πίσω τὸ ἔκτελεστό, ἀλλοσ τὸν φοβερίζαν κι ὁ κλητῆρας φοβόταν κι ἔφευγε.

— Ο πατέρας πήγαινε στὸν ὑπομοίραρχο γιὰ νὰ ζητήσῃ χωροφύλακες νὰ πάνε μαζὶ μὲ τὸν κλητῆρα. Ο ὑπομοίραρχος τὸν δεχόταν φιλικά, ἔκανε τσιγάρο ἀπὸ τὴν ταμπακέρα ποὺ τοῦ ἀγοράζε ὁ πατέρας, δὲν πρόσεχε οὔτε τὸ λαθραῖο τσιγαρόχαρτο ποὺ εἶχε ἡ ταμπακέρα, μιλοῦσε μαζί του γιὰ τὰ νέα τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰ πολιτικὰ, μὰ χωροφύλακες δὲν τοῦ περισσεύανε ποτέ.

— Ο πατέρας ἔγινθε τὴν ἀφοριή. Γύριζε σπίτι, πότε σκυφτὸς καὶ πότε πεισμωμένος. Κι ὅταν τὸν ξαναγκρίναιαζε ὁ παππούς, τολμοῦσε καὶ ψιθύριζε καμιὰ φορά :

— «Σὰν κι ἔχω καὶ τὸ κόρμικα νὰ μὲ ὑποστηρίξῃ». Καὶ τότε ἦταν ποὺ θύμωνε διπλὰ ὁ παππούς. Τὸ ἔπαιρνε σὰν πείραγμα δικό του, σὰν ὑπαινιγμὸς γιὰ τὴ συγήθεια ποὺ εἶχε γὰ εἰναι πάντα μὲ τὸ κόρμικ, πού, δὲν ἦταν στὴν ἀρχή.

— «Μᾶς θέλεις ύπολάξουμε κιόλα κορδέλα» φώναζε. Καὶ πετοῦσε τὴν πετσέτα.

— Ή μητέρα μαζεύοταν φοδισμένη κι ὁ πατέρας δοκίμαζε κάτι νὰ πῇ. Μὰ ἔνα νόγμικ τῆς μητέρας τὸν κρατοῦσε. Ο παππούς εἶχε κι ἄλλη θυγατέρα παντρεμένη, ποὺ ἀφοριή ζητοῦσε γὰ πάρη στὸ δικό της σπίτι τὸν παππού.

— Πατέρας καὶ μητέρα σκύδαν τότε τὰ κεφάλια ὥσπου ξεθύμωνε δι παππούς. Κι ἔτσι περνοῦσε ἡ ζωὴ στενόχωρη στὸ σπίτι. Ή μητέρα δὲν εἶχε πιὰ γὰ δίγη ἔξιδη γιὰ γένες δίκες καὶ στὸ συρτάρι τοῦ πατέρα δὲ μαζεύονταγε νέα χαρτιά.

— Εκεὶ ἦρθε ξαφνικὰ δι πατέρας χαρούμενος μιὰ μέρα καὶ ψιθύρισε κάτι τῆς μητέρας. Ή μητέρα μέσα σὲ κείνα ποὺ τῆς ἀπομείναν εἶχε κι ἔνα μικρὸ σπιτάκι, μιὰ κάμαρα ὅλο ὅλο, μὲνα κοιμιάτι αὐλή. Ἀπὸ χρόνια τὸ εἶχε νοικιασμένο ἔνας παπουτσής καὶ κατοικοῦσε μὲ τὴ φαμελιά του. Εἶχε ρθῆ ἀπὸ τὰ νησιά δάσκαλος τοῦ χοροῦ μαζὶ καὶ παπουτσής. Τὰ πρῶτα χρόνια ἔμαθε κάποιους γένους χορό, ἔπειτα τὸν ξέχασε κι ὁ Ιδιος καὶ τώρα ζοῦσε μπαλώγοντας περσότερα παρὰ σαν ἔφτιαγε παπούτσια. Όσο ὁ πατέρας ἦταν στὰ καλά του, δὲν τοῦ ζητοῦσαγε γοίκι ποτέ, τὸ ἔκλιγε

ἡ μητέρα στὰ σιδερωτικά καὶ στὴ μαστίχα, τὸ γλυκό ποὺ ἔστελνε καὶ τῆς ἔφτιανε ἡ γυναικά του. Ὑπειτα ποὺ ἔπεισε ὁ πατέρας, δοκίμικες γὰ τὸ κλείση σὲ μπαλώματα καὶ μετζοσόλες. Μὰ δὲ δάσκαλος δούλευε φεύτικα, ὅσο δὲν τὸν πληρώναν μετρητά, καὶ ἡ μητέρα ἀρχίσεις γὰ στέλνη νὰ ζητᾶ τὸ νοίκι τῆς δασκάλας, ἀφοῦ ἀπελπίστηκε πὼς ὁ πατέρας θὰ τὸ ἔπειρε ἀπὸ τὸ δάσκαλο. Ἡ δασκάλα ἔγγαινε στὴν πόρτα τριγυρισμένη ἀπὸ ἕνα πλήθος πόδια ἵππολυτα κι ἀχτένιστα κεφάλια καὶ μᾶς ἔλεγε πὼς θὰ τὸ φέρη μόνη τῆς μητέρας. Ἐτσι εἰχαν μαζευτὴ κάπου δυὸς χρονῶν νοίκια καὶ σημειωθήκανε καὶ κείνα στὰ βιβλία τοῦ πατέρα.

Γι αὐτὸ λοιπὸν τὸ σπίτι τοῦ δασκάλου, ὅπως τὸ λέγαμε, βρέθηκε ἀγοραστὴς ἀνέλπιστα, καὶ ὁ πατέρας ἤρθε στὴ μητέρα γελαστός ἐκείνη τὴν ἡμέρα. Ἡ μητέρα χρειαζόνταν χρήματα κι αὐτή, κι ἔμεινε ἀμέσως σύμφωνη νὰ πουληθῇ τὸ σπίτι τοῦ δασκάλου. Μὰ φαίνεται τὸ ἄκουσας ὁ δάσκαλος, φοβούμενος πὼς δὲν τὸ ἀδειάζει κι ἔτσι ὁ πατέρας ἔαγανθρθε βραδὺς καὶ σκοτεινὸς τὴν ἀλληγ μέρα. Ὁ ἀγοραστὴς τοῦ εἶπε, πὼς τὸ παίρνει μόνον ἀγ τοῦ τὸ δώσουν ἀδειάνο. Καὶ σὰ δὲν ἦταν ὁ παππούς μπροστὰ φώναξε ὁ πατέρας θυμωμένη.

— «Θὰ τοῦ κάνω χαρτιά, νὰ τὸν πετάξω ἔξω μὲ νόμο». .

Κι ἔτοιμας τὴν ἀγωγή. Μὰ ἡ μητέρα λυπόνταν τὴν δασκάλα καὶ τὸ πλήθος τὰ παιδιά της καὶ δὲν ἦθελε νὰ ὑπογράψῃ. Μὰ πάλι: στοχάστηκε ὄτερα τὰ χρήματα ποὺ θὰ μετροῦσε ὁ ἀγοραστὴς—χίλιες δραχμὲς καὶ παραπέντα—κι ἀνγκάσθηκε γὰ στρέξη. Ὕπόργραψε, κι ὁ πατέρας πήγε στὸν πρόεδρο καὶ πήρε τὴν ἀπόφαση. Τὴν ἔφερε στὸ σπίτι σὰ νέο τρόποιο, κι ὃ σὲ πλάτες του πηγαίναν πέρα δῦθε ἀπὸ τὴ βία, ὅταν ἔκνάψυγε μὲ αὐτή. Τὸ ἀπόγεμπικ ἔειγήσεις μὲ τὸν κλητῆρα. Χωροφύλακες δὲν τοῦ χρειαζόταν γὰ ζητήση. Ηγέρε μινάχα τὰ δυὸ ἀγόρια του μαζί, καὶ διάλεξε μιὰν ὥρα ποὺ ἔλειπε ἀπὸ τὸ σπίτι ὁ δάσκαλος.

Προχωρήσαμε κι οἱ τέσσερες μαζί. Μπρὸς ὁ πατέρας κι ὁ κλητῆρας, πίσω ἔμεῖς τὰ δυὸ παιδιά. Ἀμφι φτάσαμε, ὁ κλητῆρας ἔδεσε στὸ μπράτσο του μιὰ κορδέλλα μπλάχα καὶ χτύπησε τὴν πόρτα. Μὰ οἱ γειτόνοι, φαίνεται, μόλις μᾶς είδαν τὸ προφάσαν τῆς δασκάλας, καὶ κείνη κλείστηκε μέσα καὶ σύρτωσε τὴν πόρτα. Ὁ κλητῆρας ἔαγαχτύπησε. Στὸ τρίτο χτύπημα ἔπεισε ἡ πόρτα σωριασμένη χάμια στὸ δύομικ τοῦ νόμου.

«Ἡ δασκάλα παρουσιάστηκε στὴ μέση ἀπὸ τὸ σωρὸ τ' ἀχτέ-

νιστα κεφάλια και μᾶς κοιταζε χλωμή κι ἀσάλευτη. Δὲν ἔκαμε οὔτε κίνημα ν' ἀντισταθῆ. Βοήθησε μάλιστα και κουδουλήσαμε ἔξω τὸ ξύλιγο κρεβάτι, διότι κοιμόταν μὲ τὸ δάσκαλο, ἔνα κουτσό τραπέζι μὲ μερικὰ σκαμνιά, και δυὸς τρία παλιὰ παπλώματα και στρώματα. Ἀπὸ τὰ στρώματα χυνόνταν τὸ ἄχυρα καθὼς τὰ φέρναμε ἔξω, και μέσα σὲ ἀλλα δυὸς-τρία ξεκάρφωτα σεντούκια και καλάθια στοιβάζε ἢ δασκάλα τὰ ροῦχα τῶν παιδιῶν μαζὶ μὲ πιάτα, μπρίκια, κκυκιά κι ὅ,τι ἀλλο εἶχαν. Τὰ κουδουλήσαμε και τὰ σωριάσαμε στὸ δρόμο. Ἀπάγω στὸ σωρὸ καθίσαγ τὸ ξυπόλυτα παιδιά, ἀλλος σωρὸς αὐτά, και γύρω μαζευτήκαν οἱ γειτόνοι και κοιτάζαν.

Ο πατέρας ἔκραζε ἀμέσως μαραγκὸ και ξαγαέστησε τὴν πόρτα. Τὴν κλείδωσε ἔπειτα και φύγαμε. Ο ἀγοραστῆς περίμενε στὸ μαγαζὶ τοῦ ἀλλού δρόμου και πρόσταξε και φέρανε ρακιά, δταν δ πατέρας τοῦ ἔδωκε τὸ κλειδὶ μπρὸς στὸν κλητῆρα.

Οπως γυρίζαμε υστερα στὸ σπίτι, οἱ ώμοι τοῦ πατέρα κουνιόνταν στὸν ἀέρα σὰ φτερά· και τὸ βράδυ στὸ τραπέζι τὸν εἰδάμε νὰ κάθεται πρώτη φορὰ μὲ σηκωμένο μέτωπο και γὰ τολμᾶ γὰ βλέπει τὸν παππού στὰ μάτια.

K. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΑΧΥΑ

Τρέχουνε τὰ στάχυα, γέργουνε καὶ πᾶνε.
Τὸ καθένα χωριστὰ κι ὅλο ἀντέμαι,
πᾶν καὶ πᾶνε. Τὰ φηλόλιγνα κύρια
τους λυγιστὰ καὶ σκυφτὰ τὰ τριχωτὰ κε-
φάλια σπρώχνονται, ἀκούμπανε, πιάνον-
ται χεροπιαστά, τῶν πίσω στὸ ἄλλο νὺ-
κρυφτῇ, ποιὸ νὰ πρωτοπεράσῃ, κι ὅλα κάνουνε μιὰ συριχτὴν ἀλ-
λαγή, ποὺ κανεῖς τὰ πίστευε ἀμετρα πουλιῶν φτερούγια σκίζουν
τὸν ἀγέρα, φτερουγάν κι αὐτὰ καὶ πᾶνε.

Τρέχουνε τὰ στάχυα, φεύγουνε καὶ πᾶνε.
Τῆς τρελῆς Νοτιᾶς ἡ μάνητα τὰ κυνηγάει. Χύνεται σὰ σκύλα
νιόγεννη, μὲ χώντα φλογισμένα, μὲ θολή ματιά, στὸ ξένο τὸ κο-
πάδι, κι ἀλυχτάει τὸ πέρασμά του, καὶ τὸκυνηγάει καὶ τὸ σκορ-
πάει. Καὶ τὰ πρόδατα τὰ ἔωτικά, μὲ τὴν πρασινόθωρη θωριά
τους, δείχγουν ὅλα τους μιὰ πλάτη, δείχγουνε σκυμμένη ράχη
στὴ νοτιά, μιὰ ράχη ποὺ χλωρὸ στὸν ἥλιο ἀσήμι μοιάζει, καὶ ποὺ
παρασταίνει τὴν ψυχὴ τοῦ κοπαδίου τὴν τρομασμένη.

Τρέχουνε τὰ στάχυα, τρέχουνε καὶ πᾶνε.
Δείχγουνε τὴν ράχη στὴ Νοτιά, κι ἀφήγουνε τὸ φρύιαγιά της
τὸ ἀστατο, κι ἀφήγουν τὸν ἀνέμαχλο θυμό της νὰ ξεσπάῃ, νὰ
παίξῃ καὶ νάχολογάη. Καὶ τὰ στάχυα τὰ δειλόψυχα, καὶ τὰ
πρόδατα τὰ ἔωτικά μὲ τὴν ἀσγηρόθωρη τὴν πλάτη, τρέχουνε τὸν
τρομασμένο δρόμο τους, καὶ σκύδουν, καὶ παρακαλῶν, καὶ γονα-
τίζουν, κι ὅλο βιάζονται νὰ πιάσουν τὸ βουνό. Μὰ ποτέ τους δὲν

τὸ φτάνουν, καὶ ποτὲ τὸν κάμπο δὲγ τὸν παρατὰν. Καὶ ποτὲ δὲ βρίσκουνε, ποτὲ σταθμό.

"Εστι παραδέργουν καὶ ψυχομαχῶν τὰ στάχυα ἀπὸ τῆς τρελῆς Νοτιᾶς τὸ φόρο τὸ φανταχτερό, τὸ μάταιο τὸ θυμό της.

Τρέχουνε τὰ στάχυα καὶ κυλᾶνε. Καὶ σεισμανῶν καὶ πιλαλᾶνε. Μπρὸς κοιτᾶνε, πᾶντα τους καὶ πᾶνε. Πίσω δὲν κοιτᾶνε. Χαμηλώνουν καὶ γλιστρᾶνε, καὶ γλυστρᾶνε. Παίζουνε συμεταξύ τους τὸ κρυφτό. Μὰ εἰν' ἔνα παιγνίδι τρόμου τὸ παιγνίδι αὐτό. Παίζουνε καὶ ἔφυσάν ἀπὸ τὸ τρεχῖδι κι ἀπὸ τοῦ τρόμου αὐτό τους τὸ ἀγνομαχητό. Σὰν τὸ ἄγριο τὸ μελισσολόγι, ποὺ τοῦ χαλάσαν τὴν φωλιά, μελισσοφάγοι ἀχόρταστα πουλιά, ἔτσι φτερομαγάν, ἔτσι βουΐζουν.

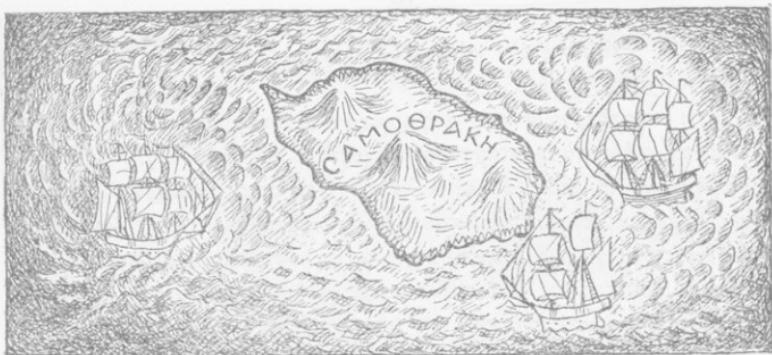
Τρέχουνε τὰ στάχυα, ροβολᾶν. "Ο τρελὸς Βοριᾶς τὰ κυνηγάει. Σὰν οἱ πεινασμένοι λύκοι τὸ χειμῶνα, ποὺ τὸ γνώριμο κοπάδι ἀκολουθᾶν, καὶ τὸ πᾶνε κυνηγῶντας ἀπὸ τὸ βουνό στὸν κάμπο, στὸ ἔχειμα δειπνό, ἔτσι ὁ Βοριᾶς τὸ ἀκολουθάει, τὰ σουραυλάει. Σὰν πιστικὸς τρελὸς κοπάδι ἔνο, ποὺ τὸ ἔκοψε ἀπὸ τὸ ἔνο τὸ μαυτρί, καὶ στὸ δικό του τὸ ὅδηγάει, ἔτσι τὸ κοπάδι τῶν σταχυῶν δ Βοριᾶς τὸ σαλαγάει. Καὶ τὸ κοπάδι τὸ παράξενο, τὸ ἔωτικό, μὲ τὴν ὀρθότριχη προσιά, μὲ τὴν ράχη τὴν ἀγριεμένη ἀπὸ τὴν τρομάρα τοῦ Βοριᾶ, δείχγει μιὰ δειλιπρόσωπη καρδιά, μιὰ καρδιὰ ἔστρελαμένη, ἀπάνου στὴν ὡχρὴ προσιά ζωγραφισμένη. Καὶ τὸ κοπάδι τρέχει, τρέχει, μὲ ἔνα σάλεμα ἀσυλλόγιστο, καὶ μὲ ἔνα σπαραγμοῦ σπασμό. Καὶ σαλεύει, καὶ σπαράζει καὶ δὲν παίρνει ἀναστασμό.

Καὶ κοιτάζει μοναχὰ πότε γὰ φτάσῃ κάτου στὸ γιαλό. Μὰ ποτὲ δὲ φτάνει στὸ γιαλό, καὶ ποτὲ τὸν κάμπο δὲν ἀφήνει. Καὶ ποτὲ δὲ λέει νὰ βρῇ σταθμό.

"Ετσι παραδέργουν καὶ χορομαχῶν τὰ στάχυα ἀπὸ τοῦ τρελοῦ Βοριᾶ τὸ φόρο τὸ φανταχτερό, κι ἀπὸ τῆς Νοτιᾶς τὸ μάταιο τὸ θυμό.

Μὰ γιὰ τὸ θεριστὴ, ποὺ γαλήνιος περιμένει, καὶ γιὰ τὸ δρεπάνι, ποὺ κρυμμένο κάπου καρτερεῖ, τὰ στάχυα τίποτε δὲν ἔστρουν.

I. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΥΝΟΡΑ

Σ

αὐτὸς τὸ μέρος τῆς Ἀσπρης θάλασσας, ποὺ εἶναι τὸ νησί, ὅλοι οἱ ἄνεμοι μαζώνονται καὶ σαρώνουν τὴν θάλασσα καὶ τὸν ἀέρα. Βοριάδες, νοτιές, δυτικοὶ καὶ ἀνατολικοὶ φυσιμαγοῦν λυσσασμένοι καὶ στριφογυρίζουν καὶ χυμίζουν καὶ χτυποῦν κατεπάνω στὰ βουνά, ποὺ τοὺς ἔναντιστέλλουν πίσω καὶ χώνονται μέσα στοὺς κόλπους τῆς στεριάς καὶ ἔναντιστέλλουν καὶ περνοῦν ἀνάμεσα στὰ νησιά, σὰν πγεύματα καὶ σὰν κλέφτες, καὶ σφυρίζουν ἀδιάκοπα τὴν λαλιά τους, ποὺ εἶναι μυστήριο. Σπάνια σὲ κείνα τὰ μέρη ἀφήνουν τὴν θάλασσα ἀτάραχη οἱ ἄνεμοιζάλες. Τὰ νερά τῆς Μαύρης θάλασσας μαλώνουν ἀτέλειωτα μὲ τῆς Ἀσπρης τὰ νερά, περνώντας ἀπὸ τὶς δυὸ στεγνωσίες ἀνάμεσα στὶς δυὸ μεγάλες στεριές, Εὔρωπη καὶ Ἀσία. Μαζώνονται κάποτε οἱ ἄνεμοι σ' ἔνα ἀπὸ τὰ στενὰ ὅλοι μαζὶ μπλεγμένοι καὶ κλώθουν καὶ στριφογυρίζουν καὶ σκίζουν τὸν ἀέρα καὶ πυλαίδουν ἀναμεταξύ τους καὶ ἔναντιστέλλονται χιμίζοντας ἄγρια, τρελά καὶ ἀκράτητα στὰ πέρατα, λές τῆς γῆς. Καὶ κάποτε ἔχφνικὰ χάνονται ὅλοι, σὰ μαγεμένοι, καὶ μοναχὸς ἔνα ἀπαλώτατο γλυκὸ ἀεράκι χαϊδεύει τὴν θάλασσα καὶ σουρώνει τὰ νερά λαφρίτατα. Καὶ ἡ θάλασσα, τότε γελά. Ἡ γαλήνη τέλεια δὲν ὑπάρχει· ζῇ πάντα ἡ θάλασσα, ὅσο καὶ γὰ φαίνεται ἀπὸ ὅξω κοιμισμένη καὶ ἀσάλευτη. Εἶναι πάντα ἔτοιμη γὰ θυμώση, ὅσο κι ἀν φαίνεται ήμερη καὶ γελαστή. Καὶ, ἂμα θυμώση αὐτὴ ἡ ἀξενη θάλασσα, σγκώνει ἄγρια κύματα καὶ ἀφρίζει καὶ χτυπᾷ καὶ δέρνει τὰ ἀνοιχτὰ τὸ ἀκρογιάλια. Ἄγαμεσα στὰ δυὸ νησιά ποὺ προβάλλουν σὲ κείνα

τὸ μέρος, κάποιος δαίμονας, λέει δὲ λαός, εἶγαι κρυμένος στῆς θύλασσας τὸν πάτο καὶ, ἅμα θυμώσῃ, αὐτὸς ταράζει καὶ ἀγαστάνει τὰ νερά. Ἐκεῖ κοντά ἔχει τὴν σπηλιά της καὶ ηθελά τὴν θέτιδα.

Γύρω γύρω γλείφει τὸ νησί ηθύλασσα μὲ τὰ γλυκά της κυματάκια, στὴν γαλήνη. Γύρω τριγύρω τὸ δέρνει ηθύλασσα τὸ νησί, ηθυμωμένη, σταν μαλώνη μὲ τοὺς ἀνέμους. Γύρω ἀγκαλιάζει τὸ νησί ηθύλασσα τὸ καλοκαίρι καὶ πότε τὸ σφίγγει περισσότερο, πότε κουράζεται καὶ χαλαρώνει λίγο τὴν δροσερὴν ἀγκαλιά της τὴν μυρωδίασμένη. Καὶ τὸ χειμῶνα εἶγαι λιγύτερο παγωμένη ἀπὸ τὸν δέρνα. Τότε, τὴν αὔγην, σὰν δὲ φυσάγει ἄνεμος, βγαίνει ὁ ἥλιος καὶ τὴν βλέπει, ποὺ ἀγνίζει. Μά, καλοκαιριά, κακοκαιριά, δ.τι καὶ νάγαι, τὸ ἔχει στὴν ἀγκαλιά της ηθύλασσα τὸ νησί καὶ τὸ σφίγγει ὅλοθε. Μά τὸ νησί ξεπροβάλλει στὰ βψη, γυρεύοντας ἀναπνοὴν καὶ λευτεριά.

Τοῦ νησιοῦ σύνορα εἶγαι ηθύλασσα, σύνορα, ποὺ ξεκόδουν καθαρὰ καὶ ἔστερχ φαίνονται. Τὸ νησί τὸ ξειροναχιάζει ἀπὸ τὸν ἄλλο κόσμο ηθύλασσα καὶ τὴν ξεχωριστό, δλάκερο, μοναχό. Ἐδῶ στεριά, ἐκεῖ τριγύρω θύλασσα. Ἀπὸ τὴν κορυφὴν φαίνονται ὅλοθρωπος μπορεῖ ποτὲ νὰ ἀμφισσητήσῃ τὰ σύνορα αὐτά; ποιὸς μπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὴν θύλασσα, τὴν θύλασσα, ποὺ πλάθει ἀκρογιάλια;

Τὸν καιρὸν τοῦ μεγάλου κατακλυσμοῦ τὰ νερά τοῦ Εὔξεινου Πόντου ἀνοιξαν δρόμο ἀπὸ τὸ Βόσπορο καὶ στὸν Έλλήσποντο. Ὅλα τὰ νησιά καὶ ὅλα τὰ περιγιάλια τῶν μερῶν ἐκείνων πλημμύρισαν, καὶ στὸ βουνὸν τοῦ νησιοῦ, τὸ φηλόστατο, ποὺ μοναχὸ ἔμεινε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὰ νερά, ὥρμησαν καὶ συνάχτηκαν κατατρομαγμένοι οἱ ἀνθρώποι νὰ γλυτώσουν. Καθὼς ἀγέθαιναν τὰ νερά δλοέγκαν καὶ περισσότερο, προσευχήθηκαν στοὺς θεοὺς οἱ ἀνθρώποι, καὶ, ἀφοῦ γλύτωσαν ἀπὸ τὸν πνιγμό, στὰ μέρη, ποὺ σταμάτησε ηθύλασσα, ἔστησαν γύρω γύρω στὸ νησί βωμούς στοὺς μεγάλους θεούς, σημάδια καὶ σύνορα τῆς σωτηρίας. Στοὺς βωμούς αὐτοὺς χιλιάδες χρόνια ἔπειτα ἔκαναν ἀκόμη θυσίες στοὺς θεούς οἱ ἀνθρώποι. Τὰ σημάδια ἔμειναν καὶ εἶγαι ἀπὸ τὸν καιρὸν ἐκείνο τὰ σύνορα τοῦ νησιοῦ. Μὰ δὲν τὰ ἔπλασαν οἱ ἀνθρώποι τὰ σύνορα αὐτά. Τὰ ἔπλασε ηθύλασσα· πῶς νὰ τὰ ἀμφισσητήσουν; Γι αὐτὸν τὰ ἔπικύρωσαν μὲ τὰ τεχνητὰ σημάδια τους. Τοῦ νησιοῦ τὰ σύνορα χωρὶς τὴν ἔπικύρωση τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχουν.

"Ας σηκώσουν τις ἄγκυρες τὰ καράδια τῶν ἀνθρώπων μὲ τὸν ἄγριο βοριὰ ἢ μὲ τὴν μανιασμένη τὴν νοτιὰ νὰ τραβήξουν κατὰ τὸ πέλαγο, κατὰ τὰ νησιά, ἢ κατὰ τὴν ἀντικρυνὴ στεριά: Ήταν βουλιάξουν σύξυλα. Για αὐτὸ μῆνες κάποτε περνοῦν χωρὶς συγκοινωνία οἱ νησιώτες μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Καὶ τὸ καλοκαίρι ἀκόμη δὲν εἶναι συχνὰ ἀγριώτερος, παρὸ ὅσσα χρειάζεται γιὰ νὰ ταξιδέψουν. Μιλοῦνται μονάχα ἀναμεταξύ τους, ἀνθρωπος ἔνος δὲν ἀντικρύζουν καὶ λένε τὰ δικά τους κι ὅλο τὰ δικά τους ἔχανταν. "Ετοι γίνονται οἱ νησιώτες. Ζουν μεταξύ τους καὶ κοιτάζουν πάντα κατὰ τὴν μεγάλη θάλασσα, μήτη τοὺς φέρνη κανένα μήνυμα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Συγήθεσε ἡ ματιά τους νὰ ἀντικρύξῃ τὸ πῖλαρι καὶ τὶς μακρινὲς στεριές μὲ τὶς πολιτεῖες καὶ τὰ ξένα νησιὰ καὶ ἀκρογιάλια. Συγήθεσε τὸ αὐτὶ τους νὰ λογχιάζῃ τὴν δύναμι τῶν ἀνέμων καὶ τὸ θυμό τους. "Εμφανίζεται τὴν θάλασσα πάντα. Καὶ ὅταν ἀκόμη γελάνη αὐτῇ, οἱ νησιώτες μένουν συλλογισμένοι. Αἰῶνες πέρασαν ἔτοις ζωσμένοι ἀπὸ τὴν ἀξένη θάλασσα καὶ τὰ ἀξεγκ περιγιάλια. Γενεὲς γενεὲς πέρασαν καὶ ζοῦν ἀναμεταξύ τους οἱ γησιώτες, ρίχγοντας ματιές στὴν μεγάλη θάλασσα καὶ ἀκούοντας τὴν βοή της καὶ τὰ βοητὰ τῶν ἀνέμων. Καὶ γίνηται ἄλλοι ἀνθρωποι.

Οἱ στεριανοὶ ἀναγκάστηκαν νὰ πάρουν βουνά γιὰ σύνορα καὶ νὰ χτίσουν κάστρα στὶς κλεισσορεῖς καὶ στὶς ράχες σκοπιές. Καὶ αὐτῶν τὸ κράτος ήταν μικρό, σὰν τὸ νησί, καὶ ἀπὸ ἕνα βουνάκι στὴ μέση τοῦ κήμπου φαίνονται ἄλλοτε τὰ κάστρα ὅλα τριγύρω καὶ, σὰν περιδέραιο, τὰ βουγά, ποὺ ηταν σύνορα.

"Άλλοι πάλε ἔκκριμαν τὸν τόπο τους τόσο μεγάλο, ποὺ δὲ φάνησαν τὰ σύνορά του καὶ δὲν ξέρουν καὶ οἱ ἵδιοι καλλί καλλί ποὺ τελείωνται διά τόπος τους.

Μὰ τὰ πλατιὰ σύνορα δὲ φανερώνουν πάντα λαὸ πλατύμυχλο καὶ μεγαλόκαρδο φανερώνουν μονάχα μεγάλο ἀνθρωπομάζωμα. Καὶ τὰ ἀθρωπομάζωματα ὅλο ἀπλώνονται περισσότερο, ξεχάνονται, χαλαρώνεται ἡ σύστασή τους καὶ ἡ ψυχή τῶν ἀτόμων χαμηλώνει.

"Ἐκεῖνοι πάλε, ποὺ ἔχουν τὰ στενὰ σύνορα καὶ τὰ βλέπουν οἱ ἵδιοι γύρω τους, περιμαζεύονται, φυλάγονται περισσότερο, συμπυκνώνεται ἡ ψυχή τους δὲν ξεχνοῦν τὸν έαυτό τους εὔκολα καὶ ἀγεθαίγουν πρὸς τὰ θύμη. Γίνονται στριμμένοι καὶ φυλότεροι." Ετοι οι

ΧΩΡΙΑΤΙΚΟ ΣΠΙΤΙ

Τὸ σπίτι τοῦ Ἀράθυμου ήταν στὴν ἀρχὴ τοῦ χωριοῦ τὸ πρῶτο στὸν μεγάλο τὸ δρόμο, ποὺ ἔμπαινε ἀναφορητὸς μέσα στὸ χωριό. Ἔταν χτισμένο σ' ἔνα στενόχωρο σιάδι, δύο ὄργιες ψηλότερα ἀπὸ τὸ δρόμο, ἐκεῖ ποὺ ἀρχιέτε τὸ ἀνηφόρι. Ξερότοιχοι διέγυρα χορταριασμένοι ἔβαστοιςαν τοῦ σιαδοῦ τὰ χώματα. Κι ηταν τὸ σπίτι μονόπατο, μὲ τέσσερα παραθυράκια στὴν μπροστινὴ του ὅψη, μὲ ἄλλα δύο στὴν πλάγια καὶ στενώτερη μεριά. Τρία κανοκτισμένα καὶ ἀνώμικλα σκαλοπάτια ἀνέβαζαν στὴν πλατειὰ καὶ χαμηλὴ πόρτα του, τὸ μόνο ἄνοιγμα πούχαν οἱ τοῖχοι στὸ χαμώγι. Ἡ πόρτα καὶ τὰ παραθυρόφυλλα ηταν ἀχρωμάτιστα, μαυρισμένα ἀπὸ τὶς βροχές, σκασμένα ἀπὸ τοὺς γῆλιους, παλιὰ πολὺ καὶ ξεκάρφωτα· οἱ τοῖχοι δὲν εἶχαν σοβατιστὴ ποτέ, ἀπὸ δταν τῷχαν χτίσει. Πίσω εἶχε ἔναν εὐρύχωρο κήπο, ποὺ ἀπὸ τὸ μεγάλο δρόμο δὲν ἐφαινότουν, κι ἐκεῖ ἐφύτευε δ' Ἀράθυμος λαχανικά, κρεμμύδια καὶ σκόρδα. Καὶ στὸν κήπο, κολλημένο μὲ τὴ μία του πλευρὰ στὸ σπίτι, ηταν ἔνα μεγάλο, μονόχυτο καλύβι, ἀπὸ μιάμιση χιλιάδα κεραμίδια, δ σταύλος γιὰ τὰ δύο καματερά, τάρνιά, τὴ γίδα καὶ τὸ γουρούνι τοῦ Ἀράθυμου. Μέσα στὸ σπίτι δὲν εἶχε χωρίσματα. Τὸ χαμώγι ηταν ἔνα μεγάλο μαγαζί. Ἐκεῖ σὲ μιὰν ἀκρη, πάνου σὲ μιὰ παλιά, στενή, μακριὰ κασέλα, μὲ ξεθωριασμένα χωριατιστὰ σκαλίσματα, ἐκοιμόταν δ' Τουρκόγιαννος πάνου σὲ μιὰν ψάθα ποὺ τὴν ἔστρωνε κάθε βράδυ καὶ τὴν ξέστρωνε κάθε αὐγὴ. Καὶ δίπλα στὴν κασέλα ηταν ἡ στενὴ ξύλινη σκάλα, ἀνοιχτὴ καὶ δί-

χως κάγκελα, ποὺ ἀνέβαζε στὸ πάνου πάτωμα. Στὴν ἀλλη μεριά, στὰ δεξιὰ τῆς πόρτας ἦταν στημένα ἀπάνω σὲ δοκάρια τρία βαρέλια μὲ κρασί, ἔνα πατητήρι γυρισμένο ἀνάποδα, δύο λαυρία μὲ τυρὶ καὶ μὲ ἐλιές κλειδωμένα, καὶ δίπλα ἀκουμπώντας στὸν ἄλλο τοῖχο μία πέτρινη πίλα μὲ ξύλινο σκέπασμα, κλειδωμένη κι ἐκείνη καὶ γεμάτη λάδι. Καὶ κάτου ἀπὸ τὴν σκάλα, καθαυτὸ ἀντίκρυ ἀπὸ τὴν πλατιὰ μπασιὰ τοῦ σπιτιοῦ, ἦταν μιὰ μικρὴ στενόχωρη πόρτα, ποὺ ὠδηγοῦσε στὸ μαγειριό, ἔνα ξεχωριστὸ μονόχυτο μικρὸ χαμῶγι ἀκουμπημένο κι ἐκείνο στὸ σπίτι, μὲ ἔνα μικρὸ τετράγωνο παραθυράκι, φηλὰ ἀπένχυτε ἀπὸ τὴν πόρτα.

Τὸ ἀπάνου πάτωμα ἦταν ὅλο μία μόνη χαμηλὴ κάμαρη, πολὺ μεγάλη, χωρὶς τζάμια στὰ παράθυρα, καὶ χωρὶς νταβάνι. Στὰ μαδέρια ἦταν κρεμασμένα ἀκόμη πολλὰ κίτρινα στάχυα ἀπὸ ἀραποσίτι, δειμένα πολλὰ μαζὶ σὲ πλεχτές δριματιές φυλαμένα ἔτσι γιὰ τὴν σπορὰ τῶν χωραφιῶν. Στὴ δεξιὰ μεριά, καὶ σιμὰ στὰ δύο παράθυρα ἦταν ἔνα μεγάλο πλατύ, καθαρὸ κρεβάτι, σκεπασμένο μὲ ἔνα χρωματιστὸ καὶ πλουμιστὸ πάπλωμα, τὸ κρεβάτι τῆς φαμιλιᾶς τοῦ Ἀράθυμου. Ἐκεὶ ἐκοιμόνταν στὴ σειρὰ ὁ νοικοκύρης, ἡ Μαργαρίτα, ἡ θυγατέρα τους καὶ τὰ δύο ἀγόρια. Ἐνα ξύλινο τραπέζι στρωμένο μὲ ἔνα μάλλινο σειρωτὸ μεσάλι, ἀσπρό, γαλάζιο καὶ κόκκινο καὶ δύο μπάγκοι μακριοί, ἀπὸ τὴν μιὰ καὶ τὴν ἄλλη μεριά του, ἦταν στὴν ἀλλη ἀκρη, καὶ δίπλα στὸ κρεβάτι, μιὰ ἄλλη κασέλα δμοια μὲ ἐκείνην ποὺ τὴν εἶχε γιὰ κρεβάτι ὁ Τουρκόγιαννος, μὰ πολὺ πλιὸ καινούρια, ἡ κασέλα ποὺ ἦταν ροῦχα γεμάτη καὶ ποὺ τὴν εἶχε πάρει προΐκα ἡ Μαργαρίτα, καὶ τρία μεγάλα κασόνια κλειδωμένα καὶ ἐκείνα καὶ γεμάτα ἀκόμη φασόλια καὶ ἀραποσίτι, ὅλο τὸ φωμὶ τοῦ σπιτιοῦ, ὡς τὴν καινούργια σοδιά. Τέσσερα καπνισμένα κονίσματα ἐκρεμόνταν ἀνάμεσα στὰ δύο παράθυρα, σιμὰ στὸ κρεβάτι καὶ πίσω ἀπὸ ἔνα γυάλινο καντήλι, καὶ δίπλα τῆς ἔνα παλαιό, μακρύ, φτεγὸ ντουφέκι τοῦ κυνηγιοῦ, πάντα γεμάτο. Αὗτα ὅλα ἦταν τὰ ἐπιπλα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Ἀράθυμου.

Ἡτανε ἀκόμη σκοτάδι δύο ὥρες γὰρ φέζη κι ἔδρεχε, μὰ δὲν ἔκανε κρύο. Κι αὐτὴν τὴν ὥραν ὁ Τουρκόγιαννος ἐπήδησε ἀπὸ τὸ κρεβάτι του, ὅπου ἐκοιμότουν ντυμένος, ἔκαμε τὸ σταυρό του, ἐπρόφερε μιὰ κοντοσύλλογη προσευχὴ δική του, ἀναψε τὸ καντήλι του πούχε σινυστῆ, ἀνοιξε τὴν πόρτα γιὰ νὰ ἰδῃ ἀπὸ τὰστρα τὴν ὥρα καὶ τὸν καιρὸ ποὺ ἔκανε, ἐπῆγε κι ἀναψε φωτιὰ στὸ μαγειριό

Μπαντούνα—”Ελατον. Νεοελ. Ἀραγγ. Β' ταξ. Ἐκδ. 1η

6

κι ἔδικλε γερὸν γὰρ βράση, ἔξανθροθε καὶ ἔστρωσε τὸ κρεβάτι του, κι ἄνιφτος ἀκόμη, ἐπῆρε στὸ ἔνα του χέρι παραμάσκαλα τὸ χόρτο πούχε φέρει τὴν περασμένη βραδία στὸ χωριό, ἐπῆρε στ' ἄλλο ἔνα κατάμυρο λυχνάρι, ποὺ τάγκψε ἀπὸ τὸ καντήλι, κι ἐπῆρε στὸ καλύδι γιὰ νὰ ταχίση, σὰν κάθε μέρα, τὰ δύο βόδια. Ἡ βροχὴ ἔπεφτε ψιλὴ ἀπὸ τὸν οὐραγό, τὸ φεγγάρι ἔφεγγε πίσω ἀπὸ τὰ θιολὰ σύγνεφα.

Ο Τουρκόγιαννος ἀνοίξε τὴν πόρτα τοῦ μεγάλου καλυδίου, κι ὁ σταύλος ἀνάδωσε μιὰ ζεστὴ πνοὴ καὶ μία βαριὰ μυρωδιά ἀπὸ τὰ διάφορα ζῶα. Τὰ δύο μεγάλα βόδια ἦταν πλαγιασμένα πάνου στὰ βρομερὰ κι ὑγρὰ ἀποφάγια τους κι ἀπάνου στὶς κοπιές τους κι ἀνυχάραζαν ήσυχα. Τὰ κοίταξε μὲν ἀγάπη, τοὺς χαμογέλασε καὶ τοὺς εἶπε μοιράζοντάς τους τάχυρο. «Νά, μωρὲ Περδίκη, γά, Παρασκευά!». Ἐκοίταξε ἔπειτα πὼν τάλλα ζῶα, τὰ τέσσαρα ἀρνιὰ ποὺ ἐκοιμόνταν ἀκόμη τόντα πολὺ σιμὰ στᾶλλα, τὴν γίδα, ποὺ ἦταν ξυπνὴ καὶ ποὺ καθώς τὴν εἰδὲ ἔθλιαξε καὶ τὸ γουρούνι ποὺ δεμένο ἀπὸ τὸ πόδι καὶ γκρούζοντας ἀγάσκαψε τὴν γῆ, καὶ ἔξανχύρισε εὐχαριστημένος στὸ σπίτι. Ἔσυγυρίστηκε τότες κι ἥρθε ἔπειτα κι ἐκάθισε σιμὰ στὴ φωτιά, μέσα στὸν καπνὸ τοῦ μικροῦ μαγειριοῦ κι ἐπερίμενε νὰ φέσῃ. Ο γάτος τοῦ σπιτιοῦ, ἔνα μικρὸ παρδαλὸ καὶ ἀσκημὸ ζῶο, ἐπήδησε ἀπάνου στὸν ὄμρο του, ἔχαϊδεύθηκε στὸ κεφάλι του, ἐκάθισε τὴν μουσική του.

Σὲ κάμποση ὥρα ἀκούσε τοὺς νοικοκυραῖους ἀπάνου, ποὺ ἔχουν πνοῦσαν ἔνας ἔνας. Πρώτη ἡ Μαργαρίτη ἀγαγύρισε στὸ κρεβάτι, καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ἔχασμιουρήθηκε. Τὰ δύο της ἀγόρια ἐπήδησαν εὐτὺς στὸ πάτωμα, κι ἀκούσε τὰ τρεχαρίκια τους μὲ γυμνὰ ἀκόμη τὰ πόδια καὶ τὶς φωνές τους. Κατόπι ἀκούσε νὰ σηκώνεται ἡ Μαργαρίτα καὶ σὲ μία στιγμὴ ἡ θυγατέρα της κι ὁ Ἰδιος δ Ἄράθυμος. Τοὺς ἀκούσε νὰ μιλοῦν χαμηλόφωνα, ἐνῷ ἐγυνόνταν, καὶ σὲ λίγο τοὺς ἀκούσε νὰ κατεβαίνουν τὴν στενὴ ξύλινη σκάλα καὶ τοὺς εἰδὲ στὸ χαμώγι, καὶ τοὺς καλημέρησε. Μόνο ἡ θυγατέρα τους ἔμενε ἀκόμη ἀπάνου. Τὰ δύο ἀγόρια ἥρθαν σιμὰ του πρώτη καὶ τοὺς χάϊδεψε τὸ κεφάλι χαμογελώντας, ἔπειτα εἰδὲ νὰ μπαίνη στὸ μαγειριό ἡ Μαργαρίτα καὶ παραμέρισε, ἐκατέβασε τὰ βλέφαρα, καὶ τὴν ἀφησε νὰ ἔτοιμάστη τὸν καφὲ χωρίς νὰ τῆς μιλήσῃ.

Ο γάτος ἐπήδησε ἀπὸ τὸν ὄμρο του καὶ τὰ παιδιά τὸν ἀδραξαν γελώντας. Ἀλλὰ τὸ ζῶο ἔθαλθηκε νὰ φωνάξῃ. Τώρα εἰχή μιλερώσει. Στηρίζεται στὸν πάγκο της σκαλιάς της

«Μήγαν τὸ τυραγνῦτε, παιδιά,» τοὺς εἶπε γλυκὰ ὁ Τουρκόγιαννος «ἀφῆστε το !»

— «Θὰ τοῦ δώσουμε ψωμί !» ἐφώναξαν καὶ τὰ δύο μαζί.

— «Ἐλάτε ἐδῶ καλύτερα !» τοὺς ἔκανε πέρι ο Τουρκόγιαννος.

— «Μᾶς χορεύεις καὶ σύμπερα ;» τοῦπε πέρι ο Θανασούλης τὸ μεγαλύτερο ἀγόρι, ἀφήνοντας τὸ γάτο, ποὺ ἐθίγηκε τρέχοντας ζεῦ, περγῶντας ἀπὸ μιὰ τρύπα καμωμένην ἐπίτηδες στὴν πόρτα, κι ἐσέμωσε στὰ γόγατα τοῦ Τουρκόγιαννου. Τὸ ἀδέρφι του ἀκολούθησε τὸ Θανασούλη γελώντας. Καὶ τὸ ἀνέδησε στὰ γόγατά του κι ἀρχίζε νὰ τὰ χορεύῃ, μουρμουρίζοντας ἔνα τραγούδι.

«Οχι, οχι» τοῦπε σὲ μιὰ στιγμὴ πέρι ο Γιαννούλης τὸ μικρότερο, γλυστρώντας χάμου μὲ βία «θέλουμε νὰ χορέψης ἐσύ !».

«Ο Τουρκόγιαννος ἐγέλασε.

«Ω τώρα» εἶπε ή Μαργαρίτα «θὰ σταυρώτετε τὸν ἄνθρωπο !»

Ο Τουρκόγιαννος μὲ τὸ βλέμμα τὴν εὐχαρίστησε γιὰ τὴν καλούσην της κι ἐσγκάθηκε, καὶ μὲ τὰ δύο παιδιά ἐπῆγε στὴν μέση τοῦ χαμωγιοῦ. Τάβαλε ἔπειτα στὴ γραμμή, τάκαμε νὰ πιαστοῦν ἀπὸ τὸ χέρι, ἔπιασε κι ἐκεῖνος τὸ χέρι τοῦ μεγαλύτερου καὶ κάνοντας τὸ βιολί μὲ τὸ στόμα ἐβάλθηκε ἀδέξια νὰ χορεύῃ τὸ χωριάτικο χορό. Τὰ παιδιά χορεύοντας κι ἐκεῖνα ἐξεκαρδίζονταν ἀπὸ τὰ γέλια κι οἱ μεγάλοι ἐγέλασαν μαζί.

Αὐτὴν τὴν στιγμὴ κατέθηκε ἀπὸ πάνου καὶ ή Λένη, ή θυγατέρα του Ἀράθυμου, μιὰ κόρη δέκα χρονῶν, καὶ τὸν ἐκαλημμέρισε. Καὶ ο Τουρκόγιαννος τελειώνοντας τὸ χορό του τῆς εἶπε, γελώντας. «Τστερα ἀπ' ὅλους ή κυράτσα μου· κι ἀργά, ἀργά σὰν τὴν ἀρχόντισσα ! Ἀλησμόνησε, πούχε νὰ πάνη στὸ πλύμα, κι ἐγὼ τῆς ἐτοίμασα τὸ νερό !»

— «Καλὰ ἔκαμε» εἶπε ή Μαργαρίτα «γιατί νὰ τρέχῃ σὰ ζωζουλικὸ τὴν γύχτα στοὺς κάμπους ;»

Ἐπιναν ὅλοι τώρα σὲ μεγάλα φλυτζάνια τὸ μαῦρο καφέ τους σκορπισμένοι μέσα στὸ σπίτι. Κι ή Λένη ἀμέσως ἔπειτα ἐβάλθηκε νὰ περιχύνῃ τὴν μπουγάδα της ποὺ ήταν ἑτοιμασμένη στὸ κανίστρι ἀπὸ τὸ βράδυ.

«Οι κοπέλλες» εἶπε σοδορά ὁ Τουρκόγιαννος «πρέπει νὰ μάθουν ἀπὸ πρώτης στὴ δουλειά ! Παντρεύονται μικρές καὶ πᾶνε σ' ἀντρός χέρια· καὶ οἱ μανάδες παίρνουν ἀνάθειμα, ἀν δὲν τὶς φιλάθουν. Ἀλλο πρᾶμα τὸ ἀγόρια.»

Είχε βγῆ ώστόσο ὁ ήλιος, μὲ δὲν ἐφρινότουν καὶ ή Λένη.

άφοι έτιώμασε τὴ μπουγάδα, ἐπῆγε στὸ καλύβι, ἔθγαλε ὅξω τὰ πρόσθιτα, τὴ γίδα καὶ τὸ γουρούνι, ἐπῆρε τὴ βαριὰ κανίστρα μὲ τὰ ροῦχα στὸ κεφάλι κι ἔξεκίνησε, μὲ σλην τὴ βροχή, γιὰ τὸ πωτάμι. Τάχιρια ἑτοιμαστῆκαν γιὰ τὸ σκολειό, κι δὲ Ἀράθυμος γιὰ τὸ χωριό.

«Βρέχει σήμερα» εἶπε τοῦ Τουρκόγιαννου βγαίνοντας: «τὸ ζευγάρι δὲ θὰ δουλέψῃ κάμε δ. τι θέλημα μπορέσεις».

K. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

Ιπποτός ποιεῖ πανταχού την πάτησην της ακρίβεων γραμμής από την κατάρτην της μεταπτυχίας της οποίας την έπειτα παρατίθεται σε μετατύπωση και αναστροφή. Η απότιμη πανταχού παντελής φέρει την αποκάλυψη της παντοποιίας της ανθρώπινης φύσης σε την κατάρτην της μεταπτυχίας της οποίας την έπειτα παρατίθεται σε μετατύπωση και αναστροφή. Η απότιμη πανταχού παντελής φέρει την αποκάλυψη της παντοποιίας της ανθρώπινης φύσης σε την κατάρτην της μεταπτυχίας της οποίας την έπειτα παρατίθεται σε μετατύπωση και αναστροφή. Η απότιμη πανταχού παντελής φέρει την αποκάλυψη της παντοποιίας της ανθρώπινης φύσης σε την κατάρτην της μεταπτυχίας της οποίας την έπειτα παρατίθεται σε μετατύπωση και αναστροφή. Η απότιμη πανταχού παντελής φέρει την αποκάλυψη της παντοποιίας της ανθρώπινης φύσης σε την κατάρτην της μεταπτυχίας της οποίας την έπειτα παρατίθεται σε μετατύπωση και αναστροφή. Η απότιμη πανταχού παντελής φέρει την αποκάλυψη της παντοποιίας της ανθρώπινης φύσης σε την κατάρτην της μεταπτυχίας της οποίας την έπειτα παρατίθεται σε μετατύπωση και αναστροφή. Η απότιμη πανταχού παντελής φέρει την αποκάλυψη της παντοποιίας της ανθρώπινης φύσης σε την κατάρτην της μεταπτυχίας της οποίας την έπειτα παρατίθεται σε μετατύπωση και αναστροφή. Η απότιμη πανταχού παντελής φέρει την αποκάλυψη της παντοποιίας της ανθρώπινης φύσης σε την κατάρτην της μεταπτυχίας της οποίας την έπειτα παρατίθεται σε μετατύπωση και αναστροφή. Η απότιμη πανταχού παντελής φέρει την αποκάλυψη της παντοποιίας της ανθρώπινης φύσης σε την κατάρτην της μεταπτυχίας της οποίας την έπειτα παρατίθεται σε μετατύπωση και αναστροφή.

ΑΡΧΑΙΟ ΑΝΑΓΛΥΦΟ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Δνάστατο ἔγινε τὸ χωρὶς τῶν Καλογέρων, ἐδῶ καὶ ἔνα μῆγα, ἀπὸ μία ἀπροσδόκητη ἔκει ἀρχαιολογικὴ ἀνακάλυψη. Τὸ μικρὸ χωρὶς δάκι βρίσκεται σὲ μιὰ πλαγιά, πίσω ἀπὸ τὸν Κόζιακα, πρόσδουγο τοῦ Πίγδου, ὅχτὼ ώρες δυτικὰ τῶν Τρικαλῶν. «Οὐρὲ ἀτόφιους ἄνθρουπος μαρμαρένιους» ἔδειχαίωναν οἱ Καλογεριώτες τοὺς περιοίκους ἀπὸ τὸ Ζιόλι καὶ ἀπὸ τὴν Τύρνα, ποὺς ἔτρεξαν ἔκει γιὰ νὰ θαυμάσουν τὸ «ἄγαλμα». Καὶ τόσον οἱ ίδιοι οἱ τυχεροὶ που τὸ βρήκαν ὅσο καὶ οἱ χωριανοὶ ἔπλεκαν σὲ ἔνα πέλαγος μακαριότητος, γιατί, ὁ δάσκαλος τὸ εἶπε, τὸ ἄγαλμα αὐτὸ ηταν τοῦ βασιλέα τῶν Αιθίνων.

Πολυάριθμα τηλεγραφήματα ὡς ἔγγραφα τῶν διαφόρων, ἔπειταν τὸ Ὑπουργεῖο νὰ μὲ στείλῃ στοὺς Καλογέρους γιὰ νὰ ἐξετάσω κατὰ πόσον ἡτο δικαιολογημένος ὁ θορυβόδης αὐτὸς ἐνθουσιασμός.

Η φήμη τοῦ ἐρχομοῦ μου εἶχε προτρέξει. Καὶ γι' αὐτὸ γε. νικδὲ ηταν διαγεγριμὸς τῶν χωρικῶν ἀπέξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία-ποὺ εἶχαν μεταφέρει καὶ τοποθετήσει τὸ πολύτιμο εὑρημα. «Ἔγω τὸ εἶπα, πώς αὐτὴν ή δουλειὰ εἰνι μεγάλη» ἐτόνισεν ἔνας διατυπώνοντας τῇ γνώμῃ δλων τῶν χωρικῶν.

Γιὰ κάθε ἀσφάλεια καὶ σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη τοῦ εἰρηγοδίκη καὶ τοῦ δασκάλου εἶχαν βάλει τὸ ἀρχαῖο μέσα στὴν ἐκκλησίᾳ, ἀπάνου σὲ ἔνα στασίδι. Μάλιστα κείγοι τὸ βρῆκαν σὰ νὰ εἶχαν μεγαλύτερα δικαιώματα καὶ θεριότερη στοργὴ στὸ ἄγαλμα ἔκκαμπαν καὶ κάτι παραπάνω. Γιὰ νῦ μήν τύχη καὶ πέση πρὸς τὰ ἐμπρόδες—πρᾶγμα ἀδύνατο—ἐκάρφωσαν πλάγια καὶ ἔνα ἀλλο χοντρὸ ξύλο. «Οταν τοὺς ἐσύστησα νὰ τὸ ξεκαρφώσουν καὶ μετακινήσουν τὸ ἀρχαῖο μάρμαρο γιὰ νὰ τὸ πάμε ἔξω στὸ φῶς, ἔνα παράξενο εἶδος τρόμου ἐφάνη στὰ μάτια τους. «Ἀν μᾶς πέση καὶ σπάση τί γινόμαστε. Είγαι πολὺ βαρύ.» Ή κεντρικὴ ίδέα, ὅτι αὐτὸ ποὺ βλέπεις ἀξίζει ἐκατομμύρια, ἐπολλαπλασίας τὸ βάρος καὶ χρειά-

στηρκαν πολλές προτροπές γιὰ νὰ πεισθοῦν οἱ δυνατοὶ δρεινοὶ ἀνδρεῖς γὰρ μεταφέρουν στὰ χέρια τὸ ἀνάγλυφο.

Εἶναι τὸ εὐρῆμα στήλη ἐπιταφία μαρμαρίνη. Ἡταν στηλένη ἐπάγω σὲ βάθυ τετράγωνο, ἐπίσης μαρμάρινο, ποὺ ἔμεινε στὸν τόπο ποὺ τὸ βρῆκαν γιὰ τὴ δυσκολία τῆς μεταφορᾶς. Ἔτσι ἡ στήλη δὲν ἐφύτρωνε ἀδικαιολόγητα ἀπὸ τὸ χῶμα, ὅπως συμβαίνει στὴλὴν εἰκόνα μας. Εἶχεν ἀρτιότητα ὡς τεχνικὸ ἔργο καὶ διψάνετο μὲ ἄλλον ἀέρα. Ἐπάγω τὴν στολίζει τὸ ἀκρωτήριο μὲ χρωματιστό, ἔξαφνισμένο τώρα, ἀνθέμιο. Μὰ τὸ κύριο στόλισμά της εἶναι ἡ ὥρατα ἀναγλύπτην παράσταση. Ἔνας Θεσσαλός, δ Ἐχένικος τῆς ἐπιγραφῆς μὲ χιτῶνα καὶ χλαμύδα καὶ τὸν Θεσσαλικὸν πέτασο περιμένον στὸν ἄμφο, ἐπιθλητικὸς καὶ κόσμιος ἀντρας, πιάνει διλη σχεδὸν τὴν στήλην. Μὲ τὸ ἀριστερό του κρατεῖ δύο ἀκόντια δ παλευμιστὴς καὶ μὲ τὸ δεξὶ δ πατέρας καθίδεινει τὰ μαλλάκια τοῦ μεκροῦ του κοριτσιοῦ. Στὸ πλάι διαβάζομε τὸ ὥρατο ἐπίγραμμα,

Σαμικ γυνὰ καὶ παιδεῖς ἐπέστησαν Ἐχενίκῳ.

Εἴ τις κῆρ ‘Αἰδα κειμένῳ ἔστι χάρις.

Τὸ νόγημα κάπως, ἀλλ’ ὅχι ποτὲ τὴ δύναμη καὶ χάρη τοῦ γηρωοελεγίου, ἀποδίδουν οἱ στίχοι :

Τὴ στήλη τοῦ Ἐχένικου γυναικα καὶ παιδιὰ ἐστῆσαν μὴ καὶ στὸν ‘Αδη θάναι χάρη καμια.

Ἄπὸ τὴν τέχνη τοῦ ἀναγλύφου καὶ τὸ χαρακτήρα τῶν γραμμάτων φαίνεται, ὅτι δ Ἐχένικος θὰ ἔξουσε στὴλὴν ἐποχὴν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

“Αγ προχωρήσουμε τώρα στὶς λεπτομέρειες, θὰ ίδομε πολὺ περισσότερα πράγματα. Δὲν ποζάρει πρὸ τῆς φωτογραφικῆς μηχανῆς, δ εὐγενῆς Θεσσαλός, ὅπως κάνουν τοῦτο οἱ γεώτεροι πατρῶτες του καὶ δὲν φροντίζει καθόλου νὰ τὸν θαυμάσουν. Ζῆ τὴ ζωὴ του ἐλεύθερα καὶ ἀνεπιτήδευτα χωρὶς τὴν παραμικρὴ βίᾳ καὶ προσποίηση. Ἐπειτα βλέπουμε, ὅτι μὲ μεγάλη δεῖξητα μᾶς δείχγει δ καλλιτέχνης, πόσο μεγάλος στὸ ἀνάστημα καὶ πόσο καλοδεμένος καὶ καλοκαμωμένος ἀντρας ήταν δ Ἐχένικος. Δικαιολογημένη ἀπὸ τὴν κίνηση εἶναι ἡ ἐλαφρὰ κλίση τῆς κεφαλῆς. ‘Αλλ’ αὐτὸ δ χρησιμεύει καὶ γιὰ νὰ δείξῃ, ὅτι δὲ θὰ τὸν ἔχωροῦσε ἡ διψηλὴ στήλη, ἀν ἐστέκετο δρθιος καὶ ἀτενής. Μέσα ἀπὸ τὴν ὥρατα χλαμύδα φαίνεται καλὰ ζωσμένος δ χιτῶνας. Ἔτσι τὸ κορμὶ αὐτὸ δ χωρίζεται καὶ φαίνεται ὅχι μόνον διμορφότερο ἀλλὰ καὶ

μεγαλύτερο. Μὲ τὴ φανερὴ ἀκόμη κάμψη στοὺς ἀγκῶνες καὶ στὰ γόνατα ἔχωρίζουν ὅλα τὰ κυριώτερα μέλη καὶ τὸ μάτι περγώντας ἀπὸ τόσους σταθμοὺς βρίσκει, θι τι μεγάλος πολὺ καὶ τέλειος εἶναι αὐτὸς δ ὀργανισμός.

Στόλισμα τῆς στήλης εἶναι ἡ παράσταση. "Αλλ" ὅπως κάθε κόσμημα γιὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν προσορισμὸ του πρέπει γὰ μὴν ἀφήνῃ τόπον ἀδειανό, ἔτσι καὶ ἐδῶ, ὅπως ἐλαφρὰ κινεῖται ἡ μεγάλη ἀγδρικὴ μορφὴ μὲ τὸ κοριτσάκι κάτω καὶ τὸν πέτασο, ποὺ κατὰ τύχη δῆθεν ἔπεισε στὸν ὅμοιο, γεμίζει ἀπὸ ζωὴ κάθε χῶρος μὲ τὸν τελειότερο δυνατὸ τρόπο. Λέει δὲ τὴ στήλη ἔχυθη ἐπάνω στὴν ἀπλὴ αὐτὴ ἴστορία τῆς ζωῆς καὶ πῆρε τὸ σχῆμα τῆς.

Γιὰ νὰ εἴμαστε ἐν τούτοις δίκαιοι, ὅλος αὐτὸς ὁ θαυμασμός μας καὶ οἱ ἔπαινοι δὲν ἀγήκουν ἀποκλειστικὰ στὸν ἄγνωστον ἀρχαὶ γλύπτη. Δικαιότεροι θὰ εἴμαστε ἀν ἔπαινέσωμε τὴν συντεχνία τῆς Θεσσαλικῆς, ποὺ ἀγῆκεν ὁ γλύπτης μας. "Ἡ ἔπαγγελματικὴ αὐτὴ συντεχνία ἔπαιρνε πάλι τὶς ἐμπνεύσεις τῆς ἀπὸ τοὺς μεγάλους καλλιτέχνες τῆς ἐποχῆς, ποὺ ἔδιδαν σὲ σπουδαιότερα ἔργα τὰ μέσα τῆς ἐκφράσεως καὶ ἔλυαν τὰ ζητήματα τῆς συμμετρίας καὶ διακοσμήσεως. "Αλλ" ἔστω. Είναι μικρὸ πρᾶγμα, τὸ νὰ ὑπάρχῃ δλόκληρη ἔπαγγελματικὴ συντεχνία στὴ Θεσσαλία, μιὰ χώρα ἐπαρχιακὴ πάντοτε ὡς πρὸς τὸν πολιτισμό, συντεχνία μαρμαράδων, ποὺ νὰ παρουσιάζουν σὰν τὴ στήλη τοῦ Ἐγενίκου;

Καημένοι χωρικοὶ πόσο δίκαιο εἶχαν νὰ σαστίσουν καὶ καταπλαγοῦν. Τὰ μάτια τους συνηθισμένα στὸ σκοτάδι: μιᾶς ζωῆς μικρῆς καὶ χιλιοπαιδεμένης, μέσα στὴν ἄγρια καὶ ἀγονη ἔχαρδρα τοῦ Πίνδου, ἔχτυπησε μία ἀχτίδα ήλιου θαυμπωτικοῦ. Δὲν ἐνόρσαν τὸ φῶς τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ. "Αλλὰ αἰσθάνθηκαν ζωηρά, δὲ τι κάποιο μεγάλο θαῦμα ἐδῶ παρουσιάζεται. Μέσα στὰ χώματα τὰ ἀδιάφορα μιᾶς παλιοφαῖλας καὶ τὶς πέτρες τὶς ἀμορφεῖς ἔνας ἄνθρωπος ὀλάκερος στορισμένος μὲ ἔνα παιδάκι! Μερικὰ παιδιά καὶ οἱ ἀπλοϊκώτεροι ἐπίστεψαν σὲ ἔνα ἀγνωστὸ σὲ μᾶς εἰδος μαρμαρωμένων ἀνθρώπων. Καὶ αὐτοὶ εἶχαν τὴν πιὸ πρωτόγονη καὶ δυνατὴν ἐντύπωσην. "Αλλ" οἱ περισσότεροι, ποὺ εἶχαν ἀκούσει: γιὰ τὰ ἀρχαῖα καὶ ἥταν ἀντιπρόσωποι γγήσιοι τῆς ὑπολογιστικῆς ἐποχῆς μας, μιλούσαν γιὰ ἐκατομμύρια ποὺ ἀξιέζε τὸ ἄγαλμα, γιὰ πολλὲς χιλιάδες ποὺ θὰ ἔπαιρναν ἐκεῖνοι ποὺ τὸ βρήκαν, γιὰ ἀλλεις ποὺ θὰ μοιράζοντο στὴν Κοινότητα καὶ σ' ὅσους ἔθοιήθησαν νὰ διασωθῇ τὸ ἀρχαῖο.

‘Ως τόσο στήν διδασκαλία πού ἐπεχείρησα κατώρθωσα νὰ τοὺς πείσω ὅτι ἔχουμε καὶ ἄλλα σὰν αὐτὸ ἀρχαῖα πολλὰ στὰ Μουσεῖα καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἦσαν πολὺ ἀγώτεροι ἀπὸ μᾶς στὶς τέχνες καὶ στὴν προκοπή. Εἶπα πολλά, μὰ ἡ ἐπιτυχία τῆς διδασκαλίας μου ἤταν κατ’ ἀνάγκην περιωρισμένη καὶ πολὺ μικρή.’ Ὁχι διότι οἱ δρεινοὶ χωρικοί μου ἦσαν κατώτεροι στὴ νοημοσύνη καὶ εὐαισθησίᾳ ἀπὸ τὴν ἀνώτερη τάξη τῶν πόλεων μας. Καὶ τὰ δύο ἀκροστήρια δὲν μποροῦν νὰ ἐννοήσουν πρᾶγμα ποὺ δὲν ἔχουν. Σήμερα ἡ τέχνη ἀπευθύνεται: μόνον σὲ μονάδες τῆς κοινωνίας μις κρυμμένες. Στὴν Ἀρχαιότητα, εἶναι αὐτὸ ἥβησημαντικὴ διαφορά, ἡ τέχνη ἦτο λαϊκὴ καὶ ἡ ἴδια ἡ ζωὴ μιᾶς τούλαχιστον κοινωνικῆς τάξεως. Αὐτὸ μᾶς λέγει καθαρὰ ἡ στήλη τοῦ Ἐχενίκου ἀπὸ τὴν παράμερη Θεσσαλικὴ γωνία.

Κ. ΡΩΜΑΙΟΣ

1919

ΦΙΛΕΡΙΑ

λτ..! Ποῦ πᾶς, γέρο;

Κι ὁ σκοπὸς βρόγυτηξε τὸν ὑποκόπιανο στὴν πλάκα, στάθηκε μπροστὰ στὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ καλάθι καὶ τοῦκοψε τὸ δρόμο. Ὁ γέρος ξαφνιάστηκε.

Κάτου ἀπὸ τῆς θελωτῆς μπτκιά τοῦ στρατιωτικοῦ νοσοκομείου μαρμάρωσε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀλλοιος. Ὅστερα τέντωσε γιγαντένιο τὸ κορμί του, ποὺ ἦταν σὰ σκευρωμένο λιόδεντρο, ζάρωσε τὸ ἀσπρα φρύδιο καὶ εἶπε :

«Στὸ Νοσοκομεῖο... Νὰ ιδῶ τὸ γιό μου... Τὸ Γιώργη, μαθές... Γιώργης Ντελημπάνης, ἀπὸ τὸν Ἀχλαδόκαμπο, τραυματίας».

— «Στρατιώτης;»

— «Δεκαγέας!» διώρθωσε ὁ γέρος περήφανη σιάζοντας τὴν φούντα τοῦ φεσιοῦ του. Δεκαγέας στὰ πυροβολικά... Ἐνα φανταράκι οικό μας, πατριωτάκι μαθές, ἥρθε στὸ χωριό καὶ μᾶς εἶπε πῶς τὸν φέρανε στὴν Ἀθήνα τραυματία».

Κι ἔκκαγε γὰ περάση. Μὰ ὁ σκοπὸς δὲν τὸν ἀφηγε ἀκόμα.

— «Στάσου! Τί ἔχεις μέσα στὸ καλάθι;»

— «Σταφυλάκια, παιδί μου. Ἐφερα κάτι τσαρπιά γιὰ τὸ παιδί ἀπὸ τὸ ἀμπέλι μας».

Καὶ ὁ γέρος σήκωσε ψηλά, σὰν τρόπαιο, τὸ καλάθι σκεπασμένο μὲ πράσινα φύλλα.

— «Σταφυλάκια νά δροσιστῇ τὸ παιδί...»

— «Πέργα» εἶπεν ὁ σκοπὸς παραμερίζοντας.

‘Ο πατέρας χύθηκε στὴν αὐλὴ τοῦ Νοσοκομείου ποὺ ἦταν γιοιμάτη ἀπὸ τὴν πρωΐανή κίνηση. Φαγτάροι πλέγκανε τεντζερέδες

στὴ γούργα τῆς μαρμαρένιας βρύσης. Κάποιοι ἀρρωστοὶ κεφαλοδεμένοι, ἄλλοι μὲ δεκανίκια περπατοῦσαν ἀπάνου κάτου. "Ενας ἀξιωματικὸς περίμενε γὰ σελώσουν τὸ ἀλογό του κι ἔστεκε ἀνυπόμονα, χτυπώντας μὲ τὸ μαστίγιο τὴ δεξιὰ του μπότα.

"Ο Ντελημπάνης προχώρησε στὴ μεγάλη ἔυλένια σκάλα ποὺ ἔτριζε κάτου ἀπὸ τὴ βαριὰ του περπατισιά, ἔφτασε στὸ διάδρομο καὶ στάθηκε μήν ταῖς ἔστρωνται ποῦ γὰ πάγη. Γιατροὶ καὶ νοσοκόμοι πηγαινοερχόντουσαν, ἄλλοι μὲ τὴν ἀνησυχία στὰ μάτια, ἄλλοι ἀδιάφοροι, μὰ σιγομίλητοι ὅλοι.

"Ενας κοντοδέματος λοχίας ἔζυγωσε τὸ γέρο καὶ τὸν ρώτησε.

— «Τί θέλεις ἐσύ, γέροντα;»

— «Τὸ γιό μου, μαθέσ.. Τὸ Γιώργη τὸ Ντελημπάνη... Τοῦφερα κάτι σταφυλάκια τοῦ παιδιοῦ.»

"Ο λοχίας ἔρριξε μιὰ ματιὰ στὸ γέρο καὶ κατέβασε τὸ κεφάλι συλλογισμένος. Σὲ λίγο εἶπε:

— «Γιός εἰναι; Καλά, πέρασε πρῶτα ἀπὸ δῶ.»

Κι ἔμπασε τὸ γέροντα στὸ μαγερεύο. Μερικοὶ στρατιῶτες μὲ μπλοῦξες κόδανε κρέατα καὶ καθέριζαν χόρτα.

— «Κάθησε, γέρο.»

Τοῦδωσαν ἔνα σκαρινί, τοῦ πήρανε τὸ καλάθι ἀπὸ τὸ χέρι. "Ο Ντελημπάνης κοίταξε σαστισμένος. Οἱ στρατιῶτες παράτησαν τὶς δουλειές τους, ζύγωσαν κι ἀρχίσαν γὰ τὸν ρωτοῦν. "Ο λοχίας παραμέρισε τὸ ἀμπελόφυλλα καὶ τράβηξε ἔνα σταφύλι. Τὸ μαῦρο τσαμπιὶ δείχτηκε γυαλιστερὸ μέσα στὴ φωτερὴ λουρίδα τοῦ ἥλιου, ποὺ ἔμπαινε ἀπὸ ἕνα σπασμένο τέσαμι.

— «Χι, φιλέρι!» μουρμούρισε ὁ λοχίας εὐχαριστημένος. «Μπράδο, μοσκοβολάει...»

Καὶ ἀρχίσε γὰ χάφτη λαίμαργα δυὸ δυὸ τὶς ρώγιες. Οἱ στρατιῶτες μιμήθηκαν τὸν ἀνώτερό τους.

— «Φάτε, παιδιά, κόλλυδα,» μουρμούρισε κάποιος.

— «Σκασμός, ρέ!» χούγιαξε ὁ λοχίας κι ἔδειξε μὲ τὸ μάτι τὸ γέρο ποὺ στριφογύριζε τὸ φέσι του στὰ δάχτυλα, τοὺς κοίταξε παράξενα, μὰ ἔλεγε μέσα του: "Ας φάγε τὰ παιδιά, συγάδελφοι τοῦ Γιώργη είναι! Θὰ περισσέψῃ καὶ γιὰ κείνον".

Στερνὰ ὁ λοχίας βγῆκε. "Ο γέρος περίμενε. Οἱ στρατιῶτες ξανάπιασαν τὶς δουλειές τους. Ή ώρα περγοῦσε καὶ δὲν τὸν ἐπρόσεχε κανεῖς. Απάνου ποὺ ἤταν πιὰ γὰ χάση τὴν ὑπομονή του, ὁ λοχίας φάνηκε στὴν πόρτα.

— «"Εμπα" μέσα καί... κουράγιο..."»

Ο Ντελημπάνης ἀνοίξε τὸ στόμα, τὰ μάτια του τεντώθηκαν φοβισμένα, μιὰ τρεμούλα τὸν ἔπιασε, μὲ προτοῦ προφτάσῃ νὰ πῆ λέξη δ λοχίας τὸν ἔσπρωξε ἀλλαχρά στὸ θάλαμο.

Αραδαριὰ τὰ κρεβάτια. Στὸ θαμπὸ φῶς ποὺ σούρωνε ἀπὸ τὶς φτωχικὲς κουρτίνες δ γέρος ξεχώρισε πρόσωπα χλωμά, ἀφανισμένα, ἀλλὰ κορνιζαρισμένα μὲ ἐπιδέσμους, χέρια ποὺ ἀναπαύονται ἀγήμποροι ἀπάνου στὶς κουνέρτες καὶ μιὰ βαριὰ μυρουδιὰ γιατρικοῦ τοῦ κέντησε τὰ ρουθούνια. Τὰ μάτια του φάγγανε τὰ προσκέφαλα.

— «Γιώργη!»

Προχώρησε σ' ἔνα κρεβάτι κοντὰ στὸ παράθυρο. "Ενα πρόσωπο θειάρι, μὲ σφαλιστὰ τὰ μάτια, κείτονταν σὲ βύθος. Θάλεγε κανεὶς πῶς τὸ παλικάρι ἐκεῖνο μὲ τὸ ξανθούτσικο μουστάκι ἥτανε λείψανο, ἀν δὲν πρόσεχε τὴν ἀναπνοή, ποὺ τοῦ ἀνέδειξε τὸ στήθος ἀκαγδύοιστα.

— «Γιώργη», δευτέρωσε δ πκτέρας:

Ο λαδωμένος ἀνοίξε τὰ μάτια. "Εγκ ἀδύνατο χαμόγελο χάραξε στὸ ἀσπρα του χείλη, τὸ ἔνα του χέρι σάλεψε καὶ ἡ ματιά του ἀγκαλιάσε στοργικὰ τὴν πατρικὴ μορφή. Ο πατέρας σταύρωσε τὰ χέρια στὸ στήθος, τέντωσε τὸ λαιμὸ μπροστὰ κι ἀντέγαξε...

Γίνηκε λιγόστιγμη σιωπή. Πότε-πότε κάποιο βογγητὸ ἐρχότανε ἀπὸ κανένα κρεβάτι. «"Ωχ, μάνα!"» Μὰ ἡ ξωὴ τοῦ Γιώργη σωνότανε. Ή ἀνάσα του γινότανε ὀλοένα πιὸ ἀδύνατη. "Εγνεψε μὲ τὸ χέρι. Ο γέρος ζύγωσε, ἔσκυψε ἀπάνου του.

— «Πατέρα... ἐτρυγήσατε;» ρώτησε μὲ μιὰ φωνὴ ποὺ ἐρχότανε ἀπὸ ἄλλον κόσμο.

Μὰ τὴν ἵδια στιγμὴ κατέβασε τὸ βλέφαρα. Ξεψυχοῦσε.

Ομως μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ στενόμικκρο θάλαμο ἀπλώθηκε τώρα μιὰ ἀληγ ζωὴ: Ο τρύγος! Ο πρόσχαρος τρύγος! Η θλιβερὴ κάρμαρα ἀνοίξε, πλάτυνε, γίνηκε δ Ἀργίτικος κάμπος, μὲ τὸ ἀμπέλια του, μὲ τὶς συκιές του, μὲ τὰ τραχύδια τῶν κοριτσῶν, γιόμισε χλιμιντρίσματα ἀλόγων, κουδουνίσματα, φλογέρες. Καὶ μιὰ εύωδιὰ φρεσκοτρυγγμένων σταφυλιῶν ἀπὸ φιλέρια καὶ μοσκάτα κι ἀγητούχια καὶ σιρίκια χύθηκε στὸν ἀέρα. "Ενα τέτοιο φυλλοστεφάνωτο δραμα ἀγτίκρυσε ἡ ψυχὴ τοῦ ξωμάχου τὴν στιγμὴ ποὺ ἤταν ἔτοιμη γὰ πετάξῃ.

Δύο ἀσπρα χείλη χαμογελοῦσαν. Δύο γέρικα μάτια φιγάλιζαν...

ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗΣ

Β'. ΠΟΙΗΣΙΣ

Α'. ΔΗΜΟΤΙΚΑ

Ο ΜΑΗΣ ΚΑΙ Ο ΧΙΝΟΠΩΡΟΣ

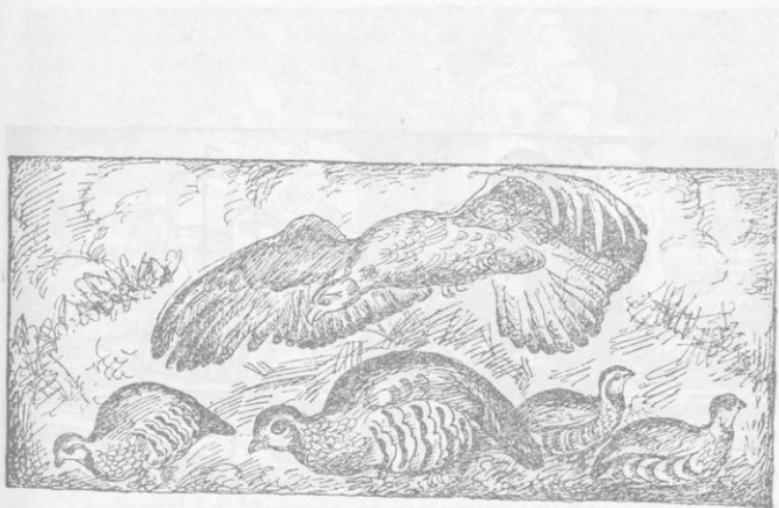
Ο Μάης καὶ τὸ Χινόπωρο ἀντάμα τρῶν καὶ πίγουν
ἀντάμα ἔχουν τοὺς μαύρους τους σ^ο ἔγχαν ταυλὰ δεμένους,
κι ἐκεὶ ποὺ τρῶγαν κι ἔπινχαν κι ἀτοὶ τους ἐκαυχιόνταν
γυρίζει ὁ Μάης καὶ τοῦ λέει, τοῦ λέει τοῦ Χινοπώρου

— Ἐγὼ εἰμ^ο ὁ Μάης ὁ καλὸς μὲ τὰ πολλὰ λουλούδια,
μὲ τὶς δροσιές καὶ χλωρασιές, μὲ τὰ πολλὰ τ^ο ἀηδόνια.

Γυρίζει κι ὁ Χινόπωρος καὶ τοῦ Μαγιοῦ τοῦ λέει

— Ἐγὼ εἰμαι ὁ Χινόπωρος μὲ τὰ καινούργια χιόνια,
ποὺ ρίχνω χιόνια στὰ βουνά καὶ πάχνες εἰς τοὺς κάμπους:
μαραίνω τὰ λουλούδια σου, μαραίνω τὰ χορτάρια.

Η ΠΕΡΔΙΚΑ

Θέλω νὰ πάρω ἀνήφορο, νὰ πάρω ἀνηφοράκι,
βρίσκω κλαράκι φουντωτὸ καὶ ριζίμιδ λιθάρι
κι ἐκεὶ γέρνω νὰ κοιμηθῶ, τὰ μάτια νὰ σφαλίσω·
κι ἀκούω μιᾶς πέρδικας λαλιά, μιᾶς πέρδικας ἀντάρα.
Ευπνῶ καὶ τὴν ψιλορωτῶ καὶ τὴν ψιλορωτάω.

- Τὸ τί ἔχεις, περδικούλα μου, καὶ κλαῖς κι ἀγαστενάζεις;
- Μὲ κυνηγᾶ ἔνας ἀητός τῇ μαύρῃ νὰ μὲ φάγη.
- Κάλλιο νὰ φάη τὰ νύχια του τὰ κλαδοπόδαρά του
παρὰ νὰ φάη τὴν πέρδικα, τέτοια γλυκοφωνοῦσα,
ποὺ κελαηδεὶ κάθε πρωΐ, τὸ λέει καὶ κάθε βράδυ,
κράξει τὰ λάφια στὴ βοσκή, τ' ἀλούπια στὸ κυνήγι,
ξυπνάει πουργὸ τὴ λεθεγτιὰ σίγτας γκυκοκοιμάται.

ΒΟΠΟΙΗΣΗ

ΔΠΟΧΑΙΡΕΤΙΚΟΣ

Σ' ἀφήνω γειά, μανούλα μου, σ' ἀφήνω γειά πατέρα,
ἔχετε γειά, ἀδερφάκια μου καὶ σεῖς ξαδερφοπούλες.
Θὰ φύγω θὰ ξενητευτῶ, θὰ πάω μακριὰ στὰ ξένα.
Θὰ φύγω, μάγα καὶ θυρτῶ, μὰ μὴν πολυλυπιέσαι.
Ἄπο τὰ ξένα ὅπου βρεθῶ μηγνύματα σοῦ στέλνω·
μὲ τὴ δροσιά τῆς ἀνοιξης, τὴν πάχυνη τοῦ χειμῶνα·
καὶ μὲ τ' ἀστέρια τούρχων, τὰ ρόδα τοῦ Ματίου.
Θενὰ σοῦ στέλνω μάλαμπ, θεγά σοῦ στέλνω ἀσήμι,
θεγά σοῦ στέλνω πράγματα π' οὐδὲ τὰ συλλογιέσαι.
— Παιδί μου, πάσινε στὸ καλὸ κι ὅλοι οἱ ἄγιοι κοντά σου,
καὶ τῆς μανούλας σου ἡ εὐχὴ νάναι γιὰ φυλαχτό σου!
νὰ μὴ σὲ πιάνη βάσκαμα καὶ τὸ κακὸ τὸ μάτι.
Θυμηήσου μὲ, παιδάκι μου, κι ἐμὲ καὶ τὰ παιδιά μου,
μὴ σὲ πλανέσῃ ἡ ξενητιά καὶ μᾶς ἀληθινήσῃς.
— Κάλλιο, μανούλα μου γλυκιά, κάλλιο νὰ σκέσω πρῶτα!
παρὰ νὰ μὴ σᾶς θυμηθῶ στὰ ἔρημα τὰ ξένα.

Δημοτικό.

Ο ΣΚΛΑΒΟΣ

Ἐρχόμεστ ἀπ' Ἀγατολή σὲ μιὰ χρυσὴ γαλιότα
Πέντε πασάδες εἶχαμε π' ὅμορφοτραγουδοῦσαν
κι εἶχαμε σκλάβους ὅμορφους στὰ σίδερα δεμένους,
στὰ σίδερα, στὶς ἀλυσες καὶ στὶς βαριές κατίνες.
Ο σκλάβος ἀγαστέγαχεν ἀπ' τῆς καρδιᾶς τὰ φύλλα,
δίγει κι ἄλλον ἔγα στεναγμὸν κι ἐστάθηκεν γαλιότα.
Κι δ Ὡμένης τὸ κατάλαθε κι ἐφώνηξ ἀπ' τὴν πρύμη :
— "Ἄγ εἰν" ἀπὸ τοὺς ναῦτες μου ἀγάθεμά τους ὅλους :
κι ἂν εἰν" ἀπὸ τοὺς σκλάβους μου γὰ τὸν ἐλευθερώσω.
Σκλάβε πεινᾶς, σκλάβε διψᾶς, σκλάβε μου ροῦχα θέλεις ;
— Μήτε πεινῶ, μήτε διψῶ, μήτε καὶ ροῦχα θέλω.
Θυμήθηκα τὴν μάνα μου, τὴν δόλια μου τὴν γυναικα,
πούμουνα δυδ μερῶν γαμπρός, δώδεκα χρόνους σκλάβος.
— Τραγούδησε μου σκλάβε μου γιὰ νὰ σ' ἐλευθερώσω.
— Ήσεις φορές τραγούδησα καὶ λευθεριά δὲν εἰδὼ !
Μὰ ἂν εἰναι γιὰ τὴν λευθεριὰ νὰ ματατραγουδήσω.
Φέρτε μου τὸ λαγοῦτο μου μὲ τ' ἀσγμένια τέλια
νὰ τραγουδήσω καὶ γὰ πῶ γιὰ τῆς σκλαβῖας τὰ πάθη.
Δώδεκα χρόνους ἔκαμπα στῆς Μπαρμπαριᾶς τὸν ἄμυνο
κι ἔγνιὰ καρυές ἐφύτεψα στῆς φυλακῆς τὴν πόρτα
κι ἀπ' τὶς ἔγνιὰ καρπὸ φαγα κι ἐλευθεριά δὲν εἰδὼ !
"Αν ἔχης μάνα καὶ παιδιά, πασά, λευθέρωσά με !

Δημοτικό.

Η ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ

Ο γαύκληρος ψυχομαχᾶ στοῦ καραβιοῦ τὴν πλώρη.
Μάνα δὲν ἔχει νὰ τὸν κλαῖ¹, κυρὰ νὰ τὸν λυπᾶται.
Τὸν κλαίει ἡ γύχτα κι ἡ αὐγή, τὸ ἀστρὶ καὶ τὸ φεγγάρι
Τὸν κλαίγ καὶ τὰ γαυτόπουλα καὶ τὸν μοιρολογοῦνε.
— «Γιὰ σήκω, σήκω, γαύκληρε, θαλασσινὸ λιοντάρι,
νὰ διῆς τὴ γῆ καὶ τὰ βουνὰ καὶ κόσμο νὰ χόρτάσῃς».
— «Ἐγὼ σᾶς λέω δὲν μπορῶ καὶ σεῖς μοῦ λέτε σήκω.
Γιὰ πιάστε με νὰ σηκωθῶ καὶ βάλτε με νὰ κάτσω
καὶ δῶστε μου τὴ χάρτα μου καὶ τὸ ἀργυρὸ κομπάσο
νὰ κομπασάρω τὸν καιρό, νὰ πῆμε σὲ λιμιῶνα». II
Θωρεῖ² ἐκεῖνο τὸ βουνὸ τὸ δῶμα καὶ τὸ κεῖθε,
πόχει ἀντάρα στὴ κορφὴ καὶ καταχνὶα στὴ ρίζα;
Ἐκεῖ νὰ πᾶ ν' ἀράξετε, πού ναι ἀγαθὸς λιμιῶνας.
Δεξιὰ μεριὰ τὸ σίδερο, ζερβά τὰ παλαιμάρια
στὴν ὅστρια τὴ φαρμακερὴ ρίξτε τὴ σιγουράντσα:
κι ἐμένα να μὲ θάψετε κάτω στὸ περιγιάλι:
γ' ἀφῆστε καὶ στὸ μνῆμα μου ἔνα παραθυράκι
νὰ μπαίν³ ἀχνὸς τῆς θάλασσας κι ἡ ταραχὴ τὸ ἀγέρα
νάρχωντ⁴ οἱ γαῦτες γιὰ νερὸ κ' οἱ μοῦτσοι γιὰ τὰ ἔύλα,
γ' ἀκούω καὶ τὰ γαυτόπουλα που λένε τὸ ἔια-μόλα.

Δημοτικό.

ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ

Μάνα μὲ τοὺς ἐννιά σου γιοὺς καὶ μὲ τὴν μιὰ σου κόρη
τὴν κόρη τὴν μογάκριβη τὴν πολυαχαπημένη,
τὴν εἰχες δώδεκα χροῶν κι ἥλιος δὲ σου τὴν εἶδε!
Στὰ σκοτεινὰ τὴν ἔλουςε, στὸ ἄφεγγα τὴν χτενίζει,
στὸ ἄστρι καὶ τὸν αὐγερινὸν ἔπλεκε τὰ μαλλιά της.
Προξενητάδες ἥρθανε ἀπὸ τὴν Βαθυλῶνα,
νὰ πάρουνε τὴν Ἀρετὴν πολὺ μακριὰ στὰ ξένα.
Οἱ ὁχτὸν ἀδερφοὶ δὲ θέλουνε κι ὁ Κωνσταντῖνος θέλει.
«Μάνα μου, κι ἀς τὴ δώσωμε τὴν Ἀρετὴν στὰ ξένα·
στὰ ξένα κεῖ ποὺ περπατῶ, στὰ ξένα ποὺ πηγαίνω,
ἀν πᾶμ' ἔμεταις στὴν ξενητιά, ξένοι νὰ μὴν περγοῦμε».
— «Φρόνιμος εἰσαι, Κωνσταντή, μ' ἀσκηματάπιλογήθης.
Κι ἀ μδρτη, γιέ μου, θάνατος, κ' ἀ μδρτη, γιέ μου ἀρρώστια,
κι ἀν τύχη πίκρα γ' ἡ χαρά ποιός πάει γά μοῦ τὴ φέρη?»
— «Βάλλω τὸν οὐρανὸν κριτή καὶ τοὺς δύγιους μαρτύρους,
ἀν τύχη κ' ἔρτη θάνατος, ἀν τύχη κ' ἔρτη ἀρρώστια,
ἀν τύχη πίκρα γ' ἡ χαρά, ἐγὼ νὰ σου τὴ φέρω».
Καὶ σὰν τὴν ἐπαντρέψωνε τὴν Ἀρετὴν στὰ ξένα,
Μπαντούνα-Ἐλατον. Νεοελ. Ἀνανν. Β' τάξ. Ἔκδ. 1η

κ^ο ἐμπῆκε χρόνος δίσεχτος καὶ μῆγες ὥργισμένος
κ^ο ἔπεσε τὸ θαυματικό, κι^ο οἱ ἐννιὰ ἀδελφοὶ πεθάναν,
βρέθηκε ἡ μάνα μοναχὴ σὰν καλαμιά στὸν κάμπο.
Σ^ο ὅλα τὰ μνήματα ἔκλαιγε, σ^ο ὅλα μοιρολογιόταν,
στοῦ Κωνσταντίνου τὸ μνημεῖο ἀνέσπα τὰ μαλλιά της.
«Ἀγάθεμά σε, Κωνσταντίνη, καὶ μυριανάθεμά σε,
ὅπου μοῦ τὴν ἔξωριζες τὴν Ἀρετὴν στὰ ξένα!
τὸ τάξιμο ποὺ μούταξες πότε θὰ μοῦ τὸ κάμης;
Τὸν οὐρανό βαλες κριτὴ καὶ τοὺς ἄγιούς, μαρτύρους,
ἄν τύχη πίκρα γ^η χαρά νὰ πᾶς νὰ μοῦ τὴ φέρης».
Απὸ τὸ μυριανάθεμα καὶ τὴν βαριὰ κατάρα,
ἡ γῆς ἀναταράχτηκε κι^ο ὁ Κωσταντίνης ἐδιγῆκε.
Κάγει τὸ σύγνεφο ἀλογο καὶ τάστρο χαλινάρι,
καὶ τὸ φεγγάρι συντροφιὰ καὶ πάει νὰ τῆς τὴν φέρει.

Παίρνει τὰ ὅρη πίσω του καὶ τὰ βουνά μπροστά του,
Βρίσκει την κι^ο ἔχτενίζουνταν ὅξου στὸ φεγγαράκι.
Απὸ μακριὰ τὴν χαιρετᾷ κι^ο ἀπὸ κοντὰ τῆς λέγει.
— «Ἄγντε ἀδερφή, νὰ φύγωμε στὴ μάνα μας νὰ πῆμε»
— «Ἀλέμογο, ἀδερφάκι μου, καὶ τί εἶναι τούτη ἡ ὥρα;»
— «Αγ λωσώς κ^ο εἶναι γιὰ χαρά, νὰ στολιστῷ καὶ γάρθω,
κι^ο ἀν εἶναι πίκρα, πές μου το, νὰ βάλω μαῦρα νάρθω.
— «Ελα, Ἀρετή, στὸ σπίτι μας, κι^ο ἀς εἰσαὶ ὅπως καὶ ἀν εἰσαὶ». ΟΤ
Κοντολυγίζει τάλογο καὶ πίσω τὴν καθίζει.

Στὴ στράτα ποὺ διαβαίνανε πουλάκια κελαηδοῦσαν,
δὲν κελαηδοῦσαν σὰν πουλιά, μήτε σὰ κελιδόνια,
μόν^ο κελαγγοῦσαν κι^ο ἔλεγαν ἀνθρωπινὴ ὅμιλία.
— «Ποιὸς εἶδε κόρην ὅμορφη νὰ σέρνη δ πεθαμένος!»
— «Ἀκουσες, Κωνσταντίνε μου, τί λέγε τὰ πουλάκια;»
— «Πουλάκια είναι κι^ο ἀς κελαηδοῦν, πουλάκια είναι κι^ο ἀς λέγε»
Καὶ παρεκει ποὺ πάγαιγαν κι^ο ἀλλα πουλιά τοὺς λέγε.
— «Δὲν εἶναι κρίμα κι^ο ἀδικο, παράξενο μεγάλο,
νὰ περπατοῦν οἱ ζωντανοὶ μὲ τοὺς ἀποθαμένους!»
— «Ἀκουσες Κωνσταντίνε μου, τί λέγε τὰ πουλάκια»,
πὼς περπατοῦν οἱ ζωντανοὶ μὲ τοὺς ἀποθαμένους.
— «Ἀπρίλης είναι καὶ λαλοῦν καὶ Μάνης καὶ φωλεύουν». ΚΥ ΙΧ
— Φοβοῦμαι, σ^ο ἀδερφάκι μου, καὶ λιθανιές μυρίζεις.
— «Ἐχτές βραδίς ἐπήγαμε πέρχ στὸν Ἄι Γιάννη, ΚΥ ΙΧ τὸ νέο ίωλ

κι ἔθύμιασέ μας δ παπάς μὲ περισσό λιθάνι».

Καὶ παρεμπρὸς ποὺ πήγανε, κι ἄλλα πουλιὰ τοὺς λέγε :

— «Γιὰ ἵδες θᾶμα κι ἀντίθαμα ποὺ γίνεται στὸν κόσμο
τέτοια πανώρια λυγερὴ νὰ σέρηνη δ πεθαμένος!»

Τάκουσε πάλι ή Ἀρετὴ καὶ ράγισε ή καρδιά της.

— «Ἄκουσες, Κωσταντάκη μου, τί λένε τὰ πουλάκια;»

— «Ἄφησον Ἀρέτω, τὰ πουλιὰ κι' ὅ, τι κι' ἀ θέλεις λέγουν.»

— «Πένες μου, ποῦ είναι τὰ κάλλη σου, καὶ ποῦ εἰγόντας

λεβεγτιά σου,

καὶ τὰ ξανθά σου τὰ μαλλιά καὶ τόμορφο μουστάκι;»

— «Ἔχω καιρὸν ποτέ χρώστησα καὶ πέσαν τὰ μαλλιά μου.»

Αὐτοῦ σιμά, αὐτοῦ κοντά στὴν ἐκκλησιὰ προφτάνουν.

Βαριὰ χτυπᾶ τὸ ἀλόγου του κι ἀπὸ μπροστά της χάθη.

Κι' ἀκούει τὴν πλάκα καὶ βροντᾶ, τὸ χῶμα καὶ βοῆσε.

Κινάει καὶ πάει η Ἀρετὴ στὸ σπίτι μοναχή της.

Βλέπει τοὺς κήπους της γυμνούς, τὰ δέντρα μαραμένα,

βλέπει τὸ μπάλσαριο ξερό, τὸ ιαρυσοφύλλι μασρο,

βλέπει μπτοστὰ στὴν πόρτα της χορτάρια φυτρωμένα.

Βρίσκει τὴν πόρτα σφαλιστὴ καὶ τὰ κλειδιά παρμένα,

καὶ τὰ σπιτοπαράθυρα σφιχτὰ μανταλωμένα.

Κτυπᾶ τὴν πόρτα δυνατά, τὰ παραθύρια τρίζουν.

— Αγεισαι φίλος διάδαινε, κι' ἀν εἰσαι ἐχτρός μου φύγε

κι ἀν εἰσαι δ Πικροχάροντας, ἄλλα παιδιά δὲν ἔχω,

κι η δόδια η Ἀρετούλα μου λείπει μακριὰ στὰ ξένα.

— Σήκω, μανούλα μου, ἀγοιξε, σήκω, γλυκειά μου μάγγα»,

— Ήσιδες εἰγόντες ποὺ μοῦ χτυπάεις καὶ μὲ φωνάζεις μάγα.

— «Αγοιξε, μάγνα μου, ἀγοιξε κι ἔγω εἰμαι η Ἀρετὴ σου.»

Κατέβηκε ἀγκαλιάστηκαν καὶ πέθαναν κι οἱ δύο.

(Δημοτικό)

B'. ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

Ο ΧΩΡΙΑΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑΤΟΥ

“Ενας γέρος χωρικός
Μετρημένος, γγωστικός,
Ότι αρχίγησε γά γιώση
Πώς τδ τέλος του είχε σώσει,

Και ποθώντας μοναχή
Τὰ παιδιά του παγοχή
Στὴ δουλειὰ τῆς γῆς νὰ ἔχουν
Και σὲ ἔκείνη γά προσέχουν,

(οποιουρθ) Μὲ φιλόστοργη βουλή
Μιὰν αὐγὴ τὰ προσκαλεῖ
Στοῦ θανάτου του τὴν κλίνη
Τέτοια διάτα τους ἀφήνει.

Και τους λέει—Παιδιά μου, ἐγώ
“Οσο βλέπω, δὲν ἀργῶ
Τούτη τὴν ζωὴν νὰ χάσω,
Και στὴν ἄλλη νὰ περάσω.

“Οθεν, πρὶν σᾶς χωριστῶ,
Σὰν πατέρας σας, χρωστῶ
Νὰ σᾶς πῷ τὴ θέλησή μου,
Κι ὅλη τὴν κατάστασή μου.

Τὸ γνωρίζετε καλά
Πῶς δὲν ἔχομε πολλά,
“Ενα σπίτι, δλίγο πρᾶμα,
Καὶ μὲν αὐτὰ τὸ ἀμπέλι ἀντάμα.

Τὸ ἀμπέλι εἰνδὲρκετό,
Ἐπειδὴς κι ἐμεῖς μὲν αὐτὸ
Ἐπορέψαμεν ὡς τώρα,
Οἱ καλύτεροι στὴν χώρα.

Μόνον στὴν τόση του εἰσοδιά
Βολετὸ καὶ σὰν παιδιά,
Νὰ μὴν εὐχαριστηθῆτε,
Καὶ σὲ χρειες γὰρ βρεθῆτε.

Νὰ τὸ ξαίρετε λοιπόν,
Πῶς ἔγω μὲ τὸν σκοπόν,
Μὴ καμιά φορὰ ξεπέστε,
Καὶ σὲ φτώχια τυραγνιέστε,

“Ολα μου τὰ μετρητά,
Σὲ δυὸ κλήματα κοντά,
Μές στὸ ἀμπέλι τάχω θάψει
Πρὸς τὴν φράχτη, ποὺ εἶχα κάψει...

Θέλεις δὲ Γέροντας νὰ εἰπῇ,
“Η φωνή του εἶχε κοπῆ,
Δὲν μπορεὶ νὸ ἀκολουθήσῃ,
Μήτε λόγο γὰρ μιλήσῃ.

Οἱ γοὶ του τὸν κρατᾶν,
Τοῦ φωνάζουν, τὸν ρωτᾶν,
Μόν' ὁ γέρος τελειώνει
Τὴν ζωὴν του, καὶ γενερώνει.

Τοῦ πατρός τους τὸ χαμόδ,
Μὲ καρδιᾶς πολὺν καημόδ,
Τὰ δρφανὰ παραπονοῦνται,
Καὶ σὲ κλάγματα κιγιοῦνται.

Μόν' στῆς λύπης τὴν δριμή,
Εἰχαν κι ἄλλην ἀφορμὴ
Νὰ περγᾶν συλλογισμένοι
Καὶ διπλὰ παραθλιμμένοι.

Σὲ ποιὰ κλήματα μποροῦν
Τῷ ἀσπρᾳ τάχατε νὰ βροῦν;
Θησαυροῦ ἔχουν πλούσια ἐλπίδα,
κο εἶγαι σ' ἀπαυτῇ φροντίδα

Τοῦτο τὸ συμβεβηκό
Σὲ καιρὸν καθολικό
Ἄκλουθάει, ποὺ συγηθίζουν
Καὶ τὸ ἀμπέλια ὅλοι σκαλίζουν.

Μὲ ἀπόφαση κοινὴ
Καὶ πολλὴν ὑπομονὴ
Τὸ ἀμπέλι πατασκάφτουν.
Ἄσπρῳ ώστόσο δὲν ξεθάφτουν.

Κο ἡ δουλειά τους ἡ πολλὴ
Τὸ ὑποστατικό ὥφελει,
Ποὺ καιγούργια ἀγγειά ἀγοράζουν,
Τὰ κρασιά τους εἰσοδιάζουν.

“Αφοντότες ἀρχιγοῦν,
Μῷ ἄλλα μέτρα κι ἄλλο νοῦν,
Τὴ δουλειὰ γὰ προτιμήσουν,
Κι εὐτυχῆ ζωὴν γὰ ζήσουν.

“Οποιος δκνεύει
Και δὲ δουλεύει,
Αὐτὸς γυρεύει
Νὰ δυστυχάῃ.
‘Ο κόπος φέρει
Μὲ πλούσιο χέρι
“Ο, τι συμφέρει
Νὰ εὐτυχάῃ
Δὲν εἶναι δ τόπος,
Δὲν εἶναι δ τρόπος,
Μόγ’ εἰν’ δ κόπος
‘Ο Θησαυρός,
Φτωχὸς μετριέται,
Ταλαιπωριέται,
Καταφρονιέται,
‘Ο δκνηρός.

Ι. ΒΗΛΑΡΑΣ

νοτ ἐμποδόνον δέστη κράμη ἔτει τον
ταστίσθηται δρανόνται νοτ ἔτει
τεῖλονται δέστη κράμη ἔτει τον
ταστίσθηται δρανόνται νοτ ἔτει

κράμονται δρανόνται δέστη
κράμη ἔτει τον ταστίσθηται δρανόνται νοτ
τεῖλονται δέστη κράμη ἔτει τον ταστίσθηται δρανόνται νοτ
τεῖλονται δέστη κράμη ἔτει τον ταστίσθηται δρανόνται νοτ

ΓΕΡΟΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ

Ἐνας γέρος σὲ φτώχειας ἀνάγκη
ἄλλον τρόπο νὰ ζήσῃ δὲν εἶχε
χώρια ξύλα νὰ κόφτη στὸ λόγγο,
μετὰ βιᾶς τὸ φωμί του νὰ βγάζῃ.
Μιὰν ἥμερα βαριὰ φορτωμένος,
περπατώντας σ' ὅρθο μογοπάτι,
ἀπ' τὴν κόπο καὶ κάμα του ἥλιου
τὴν ἀνάσα νὰ πάρη δὲ φτάνει.

Σ" ἔναν ὅχτο τὸ ἀνάσκελα πέφτει
καὶ στὸ μέγα πολὺ κούρασμά του
τὴ ζωὴ του μισώντας βαριέται
καὶ τὸ χάρο μὲ πόθῳ του κράζει.

Νὰ δ Ῥάρος ἐμπρός του πετιέται,
τὸ δρεπάνι κρατώντας στὸ χέρι,
μ' ἄγριαν ὅψη καὶ σχῆμα τρομάρχας.

— Γιὰ πές, γέρο, τοῦ λέει· τί θέλεις;

“Ἄχ ! δ γέρος εὐτὺς ἀποκρίθη
τὸ ζαλίκι μου αὐτὸ δὲν μποροῦσα
νὰ σηκώσω· σὲ φώναξα δ δόλιος
νὰ μου δώσης ὀλίγη βοήθεια.

I. ΒΗΛΑΡΑΣ

Η ΤΡΕΛΗ ΜΑΝΑ ΉΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ

Τώρα που ή ξάστερη
νύχτα μονάχους
μᾶς ηύδρε απάντεχα
και κεί στοὺς βράχους
σχίζεται ή θάλασσα
σιγαλιγά.

Τώρα που ἀγοίγεται
κάθε καρδία
στὴ λύπη, ἀκούσετε
μιὰν ἐστορία,
που τὴν αἰσθάνονται
τὰ σωθικά.

Σὲ κοιμητήριο
είγα: στημένα
δυὸς κυπαρίσσια
ἀδερφωμένα,
που πρασιγίζουγε
μὲς στοὺς σταυρούς.

“Οταν μεσάγυχτα
καταθουτζούν
οι ἄνεμοι, ἀν τάβλεπες
πώς κυματίζουν,
ἔλεες πώς κράζουνε
τοὺς ζωγταγούς.

Δυδ ἀδέρφια δύστυχα
κοιμοῦνται κάτου
τὸν ἀγεξύπνητον
ὕπνο θανάτου
κι ἔχασε η μάγα τους
τὰ λογικά.

Τὰ μαῦρα ! ἐπαίζανε
ἔκει όπου στέκει
δ πύργος, κι ἔπεσε
τ' ἀστροπελέκι,
κι ἄψυχα τ' ἄφησε,
τὰ θλιθερά.

Ροδοστεφάνωτα,
ἀσπροεντυμένα,
τὰ κατεβάσανε
ἄγκκλιασμένα,
μέσα στὴν ὕστερη
ἀλησμογιά.

Δὲν ἄκουες βάθυσμα
χαμένου σκύλου.
Πουλιοῦ δὲν ἄκουες
λάλημα, η χείλου,
η κλωνοφλίφλισμα
γὰ πνέη τερπυά.

Νερομουρμούρισμα,
δποὺ ἀναθρύζει,
καὶ τς ἐπιτύμβιες
πέτρες δροσίζει,
μόλις ἀντίσκοδε
τὴ σιγαλιά.

Θανῆς δὲν ἔμνεσκαν
ἄλλα σημεῖα,
πάρεξ τοῦ λίθανου
ἡ μυρωδιά,
δποὺ ἔχυνγότουγε,
στὴ γ ἐρημιά.

(Η δύστυχη μητέρα ἔρχεται ἐκεῖ τρέχοντας)

Στέκει, μυρίζεται
εἰς τὸν ἀέρα,
καὶ συλλογίζεται,
μαύρη μητέρα !
σὰν κάτι νάθελε
νὰ θυμηθῇ.

Στὸν τοῖχο σύριζα
σκύφτει κόιτάει,
γλυκολυπούμενη
χαμογελάει
κατὰ τὰ ἐντάφια
χόρτα πικρά.

Κατὰ τὰ σύγνεφα,
κατὰ τὸ ἀστέρια,
τρεμομανιάζοντας
βέχτει τὰ χέρια,
καὶ κλαίει καὶ ρυάζεται
τρομαχτικά.

Τῆς πέφτουν ἔπειτα μορφή
καὶ ληθαργίζει, θανάτος
καὶ πάλε ἀρχίναε τριγυρίζει
νὰ τριγυρίζῃ πασσάδες πασσάδες
τὸ περιτείχισμα πασσάδες πασσάδες
πασπατευτά.

Γύριζε, γύριζε παῖδες αἴρεσθαι
τέλος ἐμπαίγει παρό καλλίδε
στὸ σημαντήριο, ποτὲ βροχὴν
καὶ τὸ ἀνεβαίνει, θωρακῇ
τὰ ἵχην ἀλλάζοντας διπλῶς
σπουδαχτικά.

(συνοχή) * Ήταν στὴν ἀλαλη τῷ πρώτῳ Η^ο
τὴ μοναξία
στρογγυλοφέγγαρη
φωτοχυσία,
σὰν τὴ λαιμπρόπλαστη
πρωτογυχτιά.

“Ομως ἡ δύστυχη,
ξεφρενωμένη,
κοιτάζει διλόγυρα
τετρομασμένη,
πράχγει τὰ σήμαντα,
κράζει φριχτά :

«Γλήγορα ἀς φύγουνε
»ἀπ’ τὰ λαγκάδια
»κειὰ τὰ φριχτότατα
»πυκνὰ σκοτάδια,
»Αχ ! μὲ πλαιώνουνε
»μές στὴν καρδιά».

»Ιλήγορα ἀς φύγουνε,
»δὲν τὰ διπομένω,
»μοιάζουνε, μοιάζουνε
«μὲ τὸ σχισμένο
»ρούχο ποὺ σκέπασε
»τὰ δυό παιδιά».

Γκλάν, γκλάν, τὰ σήμαντρα
τῆς ἐκλησίας,
γκλάν, γκλάν, οἱ ἀντίλαχοι
τῆς ἐρημίας
ἀποκριγόνταγε
φριχτά φριχτά !

»Απὸ τὴν ἐρημή
»ἀγαφωνήτρα,
»πούγιε εἰς τοὺς δύστυχους
»παρηγορήτρα,
»εἶχαν δυό ξέμετρα
»τὰ δυό παιδιά».

»Τάχω στὸν κόρφο μου,
»καὶ τὰ φυλάω.
»Μὲ αὐτὰ τὰ ξέμετρα
»θὲ νὰ μετράω
»τὰ δυό τους μηνίματα
»καθημερνά».

Γκλάν, γκλάν, τὰ σήμαντρα
τῆς ἐκκλησίας,
γκλάν, γκλάν, οἱ ἀντίλαχοι
τῆς ἐρημίας
ἀποκριγόνταγε
φριχτά, φριχτά.

Βραχνὸ τὸ φάλσιμο
Τὰ κεριὰ ὀχυίζουν·
τοῦ νεκροκρέβατου
τὰ ξύλα τρίζουν.
Ἄργα τὰ σήμαντρα,
καὶ τρομερά !

»Ναι, γαλ, ἀπεθάνανε.
»Μέσα στὸ σκότο
»τὰ κατεβάσανε.
»Ἀκούω τὸν κρότο,
»τὰ κατεβάσανε
»βαθιά βαθιά».

Γιατὶ τινάζετε
»πάγω τους χώματα;
»Μή, μή, σκεπάζετε
»τὰ μικρὰ σώματα,
»ποὺ ἀποκοιμήθηκαν
»γλυκά, γλυκά».

»Αὔριο θὰ κόψουμε
κάτι λουλούδια,
αὔριο θὰ βάλουμε
κάτι τραγούδια,
εἰς τὴν πολύανθη
«Πρωτομαγιά.»

Γκλάν, γκλάν, τὰ σήμαντρα
τῆς ἐκκλησίας,
Γκλάν, γκλάν, οἱ ἀγτίλαλοι
τῆς ἐργιλίας,
ἀποκρινόντανε
φριχτά, φριχτά !

Γκλάν, γκλάν, παράδερνε
μὲ τὰ γλωσσίδια,
καὶ ματαρχίγνε,
κι ἔλεε τὰ ἔδια,
ῶσπου ἐδράχγιασε
θανατερά.

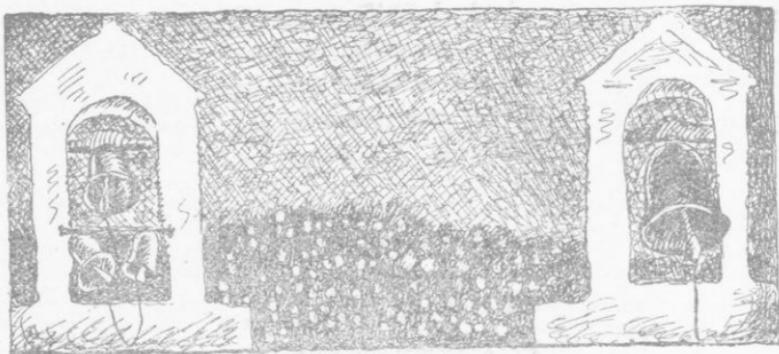
Νὰ ποὺ δροσόδολη
αὔρα ξυπνάει,
καὶ ψιθυρίζοντας
μοσχοδολέι
ἀπὸ τὸ ἀρώματα
τὸ αὐγερινά.

Στὰ φύλλα ἐπέργασε
καὶ τῆς καρδίας,
σὰν τὰ κινήματα
τῆς φαντασίας,
ποὺ ζωγραφίζουγε
τὴν εύτυχιά.

Ἐκείνη γὴ δύστυχη
τραυάει τὴν ἄχνη,
βαθιὰ τὰ αἰσθάνθηκε
μέσα στὰ σπλάχνα.
Ἄχ ! καὶ κατέβηκε
στὴν ἐρημιά.

μὲ λύπη ἐγκάρδια
ἐθεωροῦσε
ὅλα τὰ μηνήματα
καὶ τὰ μετροῦσε
μὲ τὸ ἀργὸ κίνημα
τῆς κεφαλῆς.

Δ. ΣΟΔΩΜΟΣ

ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΛΔΑΜΠΡΗΣ

Καθαρώτατον ήλιο ἐπρομηγοῦσε
τῆς αὐγῆς τὸ δροσάτο ὑστέρο ἀστέρι
σύγγεφο, καταχγιὰ δὲν ἀπερνοῦσε
τὸ οὐρανοῦ σὲ κανένα ἀπὸ τὰ μέρη.
Καὶ ἀπὸ κεῖ κινημένο ἀργοφυσοῦσε
τόσο γλυκὸ στὸ πρόσωπο τὸ ἀέρι,
ποὺ λέσ και λέει μὲς στῆς καρδιᾶς τὰ φύλλα :
γλυκιὰ γη ζωὴ κι ὁ θάνατος μαυρίλα.

Χριστὸς Ἀνέστη ! Νέοι, γέροι και κόρες,
δῆλοι, μικροί, μεγάλοι ἐτοιμαστήτε,
μέσα στὶς ἐκκλησίες τὶς διαφνοφόρες
μὲ τὸ φῶς τῆς χαρᾶς συμμαζωχθῆτε.
Ἄγοιξατε ἀγκαλιὲς εἰρηνοφόρες
δύμπροστὰ στοὺς Ἀγίους και φιληθῆτε,
φιληθῆτε γλυκά, χείλη μὲ χείλη.
πέστε : Χριστὸς Ἀνέστη, ἐχθροὶ και φίλοι.

Δάφνες σὲ κάθε πλάκα ἔχουν οἱ τάφοι
και βρέφη ώραία στὴν ἀγκαλιὰ οἱ μανάδες
γλυκόφωνα, κοιτώντας τὶς ζωγραφι-
σμένες εἰκόνες, ψάλλουνε οἱ ψαλτάδες,

Λάμπει, τὸ ἀσήμι, λάμπει τὸ χρυσάφι,
ἀπὸ τὸ φῶς ποὺ χύνουνε οἱ λαμπάδες
κάθε πρόσωπο λάμπει ἀπὸ τὸ ἀγιοκέρι
ὅποὺ κρατοῦνε οἱ χριστιανοὶ στόχέρι.

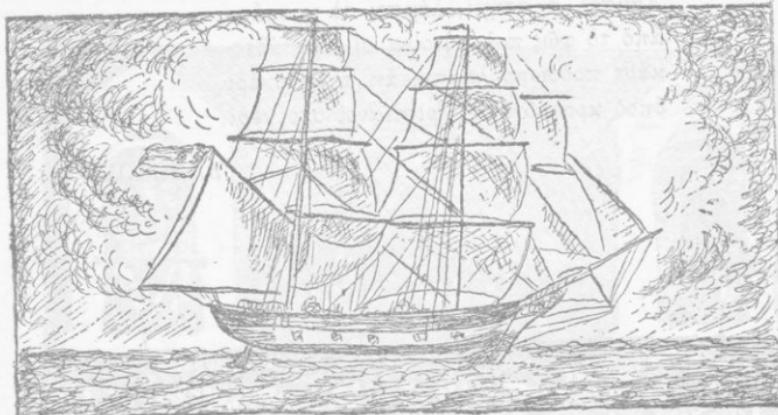
Δ. ΣΟΛΩΜΟΣ

Η ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Τοῦ Μαγιοῦ ροδοφαίνεται ήμέρα
ποὺ ὥραιότερη ἡ φύση ξυπνάει:
καὶ τὴν κάνουν λαμπρὰ καὶ γελάει,
πρασινάδεις, ἀκτίνες, νερά.
"Αγθη κι ἄνθη βαστοῦνε στὸ χέρι
παιδιά κι ἄντρες, γυναῖκες καὶ γέροι,
ἀσπροτύματα, γέλια καὶ κρότοι,
ὅλοι οἱ δρόμοι γεμάτοι χαρά.
Ναί, χαρῆτε τοῦ χρόνου τὴν γιότη
ἄντρες, γέροι, γυναῖκες, παιδιά.

Δ. ΣΟΛΩΜΟΣ

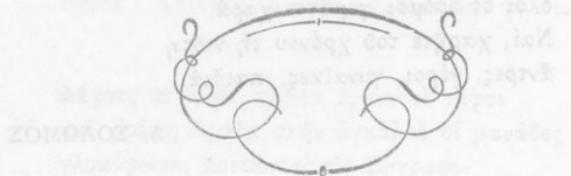

ΕΙΣ ΕΝΑ ΚΑΡΑΒΙ

Άλυσωμένο, άκινητο σ' είχε τής γῆς ή αγκάλη
σὰν τὸ θεριδ τῆς θέλασσας, στὸ ἔρημο ἀκρογιάλι.
Τώρα ποὺ ἐπέσαν τὰ δεσμά, φύγε τής γῆς τὸ μνῆμα,
ρίξου, καράδι, τολμηρὰ μὲς στὸ ἀγριωμένο κῦμα.
Νά, νά, τὸ βλέπω, ἐχύθηκε, ὅμνοι χαρᾶς γροικιῶνται,
καὶ γύρω χλιά στόματα μοιραχουσῇ τοῦ εὐχιῶνται:
Σύρε καράδι στὸ καλδ καὶ στὴν καλή τήν ὥρα,
πάλι νὰ φύγης ἀπ' ἑδῶ, καθὼς μισεύεις τώρα.

Στὸ δρόμο σου νὰ στρώνωνται τὰ κύματα ἐμπροστά σου
σὰ δέλφινας νὰ χύνεσαι μὲ τὰ λευκὰ πανιά σου.
Χωρὶς νὰ ἔχῃ τρικυμίες ή θέλασσα γιὰ σένα
ἀλλὰ καὶ δάκρυα καὶ χαρὲς θάδρης συχγὰ στὰ ξένα.

ΙΟΥΛ. ΤΥΠΑΛΔΟΣ

ΤΟ ΞΕΡΡΙΖΩΜΕΝΟ ΔΕΝΤΡΟ

«Δέντρο, πώς κοίτεσαι νεκρό στὸν ἀμπελό του γιαλού μου :
Ποιὸ χέρι σὲ ξερίζωσε, ποιὰ δύναμη σὲ πήρε
ἀπὸ τὴν ρίζην του βουνοῦ καὶ σ' ἔρριξε στὸ κυπρικό ;...
Ἐσένα τὰ γεράκια δὲ σ' εἰχαν σαρακώτει,
στὰ ἀτέραχα κλωνάρια σου ἐκκισστάδες χρόγοι,,
χωρὶς νὰ τὰ λυγίσουνε, ἐστέκαν σωριασμένοι,
στὴ σιδερένια φλούδα σου, χωρὶς νὰ τηγὲ γδέρη,
του λόγγου τάγριοδάμιαλο τὰ κέρατα ἐτροχοῦσε.
Πές μου, πῶς κοίτεσαι νεκρό, ρουπάκι, στὸ γιαλό μου ;»

— «Κατέβαινε δλοφούτσωτο πρωχθὲς τὸ Δημοσάρι
μουγκρίζοντας στὸ διάδημα του σὲ νὰ ζητοῦσε ἀμάχη.
Δὲν τὸ βαστοῦσαν ριζιμά, δὲν τὸ κρατοῦσαν φράχτες
στὸ πέρασμά του ἐγέρναγε, σὲ νὰ τὸ προσκυνοῦσαν,
οἱ σχίνοι, τάγριοπρένχρα. Τὸ κυπρικό στὸ θυμό του
ἐρροδιοῦσε πάντα ἐμπρός, θεότυφλο, ὥργισμένο,
καὶ πέφτει κατακέφαλο μὲ δλη τὴν ἀντριά του,
γιὰ νὰ ρουφήσῃ ἐνα κοντρὶ ποὺ τῷραξε τὸ δρόμο.
Ἐστεκα ἐγὼ καὶ ἐκύτταζα, κι ἀπὸ τὴ βουδή σὴν πέτρα
ἄκουσα τότε μιὰ φωνὴ σὰν νχθγαίνε ἀπὸ τὸν ἀδη.
— «Πέργα, ποτάμι, μέριασε, σύρε νὰ σκιάζης ἄλλους,
εἰμὲ μὲ πάτησε βλεψὶ ποδάρι ἀντρειωμένου,
μὲ στοίχειωσε τὸ αἷμα του, καὶ εἰμαὶ θεμελιωμένο,
γιὰ νὰ φωνάξω ἀνάθεμα σὲ κείγουν ποὺ προδίγουν.
Είμα τοῦ Ἀργύρη τὸ κοντρὶ, είμα τοῦ Ἀργύρη δ τάφος !

Τὸ κῦμα ἀναστηλώθηκε, ἀφροικυνόει, θεριεύει.

Τότε μεμιᾶς ἐψήλωσε κ^ο ἡ πίτρα τὸ κεφάλι
καὶ στὸν πλατύν τὸν ὄμοι τῆς τ^ο ἀγιόκλημα ἀνθισμένο
ξαπλώθηκε, σὰ νάταγε τοῦ σκοτωμένου ἡ χήτη.

Ολόγυρά της οἱ μυρτίες γοργὰ συμπυκνωθῆκαν,
σφιχτὰ τὴν ἐπερίπλεξαν καὶ φάνηκε δ^ο Ἀργύρης,
ἔλδρθος, τῇ φλοκάτῃ του σὰ γὰ φοροῦσε ἀκόμα.

Φεύγουν μὲ τρόμο τὰ νερά. Τοῦ πεθαμένου δ^ο Ἰσκιος
τὰ κυνηγεῖ καὶ τὰ πατεῖ. Τὸ χτῶτο του τὰ σχίζει.
Αρμένιζε τὸ φάντασμα. Τὰ γεκρολίθανά του

τάχη φτερούγια στὰ πλευρὰ κι ἀνεμοδέρνει Χάρος.
«Ἐτρειμε ἡ γῆ στὴν ρίζα μου, μὲ πλάκωσε ἡ θολούρα,
μάγκαλιασεν δ^ο χαλασμός, μὲ σύντριψε, μὲ πῆρε
καὶ τώρα σέργομαι γεκρό... Τήραξε, μὲ γνωρίζεις; ...

Θυμάσαι πούρθες μιὰ φορά μὲ τὰ λαγωνικά σου
καὶ πλάγιασες στὸν Ἰσκιο μου; Ἐγὼ μὲ τὰ κλωνάρια
σὲ σκέπασα στὸν ὅπνο σου καὶ σὺ μὲ τὸ λεπίδι
ἐχάραξες στὴ φλούδα μου, πρὶν φύγης τόνομά σου.

Η μοῖρα μᾶς ἀδέρφωσε, ξεριζωμένη τώρα
γυρεύω τόπο νὰ ταφῶ... Σ^ο ἀγάπησα... Μὲ θέλεις; »...

— «Μείγε, σὲ θέλω, δέντρο μου... Σὰν ἔρθη καὶ γιὰ μένοι
ἡ ὥρα ἡ ἀναπόφευκτη, δύποι σὲ συνεπήρε,

θὰ πῶ μὲς στὰ σαγίδια σου γὰ κλείσουν τὸ κορμί μου
καὶ τόνομα, ποὺ φύλαξες στὴ φλούδα σου γραμμένο
ἄν θὰ τὸ φάγ^ο ἡ μαύρη γῆ, θέλω μὲ σὲ γὰ λιώσῃ.

Μείγε, σὲ θέλω, δέντρο μου, στὸν τάφο συντροφιά μου.

«Οποιος κι ἀν σ^ο ἔστειλε σ^ο ἐμέ, ρουπάκι, καλώς ήρθες»

«Εστεκ^ο ἀκίνητος ἐκεῖ, θωράντας ξαπλωμένο

τὸ δέντρο τὸ περήφανο, ποὺ μούχε στείλ^ο ἡ μοῖρα,

καὶ χίλιοι μύριοι στοχασμοὶ σκληρά μὲ μαρτυρεῦαν.

Θυμήθηκα τὰ νιότη μου, ὅταν μὲς στὴν καρδιά μου

ἐφύτρωνε ἀδολή ἡ χαρά μὲ φτερωτές ἐλπίδες...

Ξέγνιαστη τότε ἀνέμιζε, σὰν νάτανε ξεφτέρι,

ἀκαταδάμαστη ἡ ψυχή κι^ο ἔπαιρνε γιὰ λημέρι

πότε τὰ πεῦκα τοῦ βουγοῦ, πότε τὰ κυπαρίσσια,

καὶ πότε φώλιαζε κρυψά μέσα στὰ ρημοκλήσια

καὶ γύρευε φαγτάσματα. Μογάχη, ἀποσταμένη

εύρισκον ἔκει παρηγοριά. Τὴν γύχτα οἱ πεθαμένοι
τὴν ἔπαιρναν πνεματικὸν καὶ κείνη γιὰ λουλούδια
τοὺς ἔρριχνε μηνιαδσυνα, τοὺς ἔδινε τραγούδια.

Πόσες φορὲς καθήμενος στὸ δράχο μοναχός μου
ἔβλεπε νάρχεται νεκρὸ τὸ μούγκρισμα τοῦ κόσμου
νὰ ξεψυχᾶ στὰ πόδια μου, σὰν τὸν ἀφρὸ στὸ ἀγέρι,
καὶ πόσες ἀμετρες φορές, μῷ ἀντάρα, μῷ ἀγριοκαίρι,
ἐκρύφτηκα στὴ λαγκαδιὰ καὶ μέσα στὰ πλατάνια
ἔγιωθι ἀπόκρυφη χαρά, ἔνιωθι περηφάνεια,
πιστεύοντας δὲ τὴν γῆμουνα θερίδ μὲ τὰ θερία,
ἀγνήμερο, ἀνυπόταχτο καὶ ἐγὼ σὰν τὰ στοιχεῖα...
Τὰ δέντρα ἐτρίζαν καταγῆς, γυρτά, ξεριζωμένα,
τὰ νυχτοπούλια ἐσκούζανε τριγύρω μου ἀγριωμένα,
καὶ ἐγὼ μῷ ἔνα τουφέκι
ἐπίστευχ πώς γῆμουνα δροντὴ κι ἀστροπελέκι !!...

Πικρὲς πούν οἱ ἐνθύμησες !... Τότε τὸ μέτωπό μου,
πλατύς, καθάριος οὐρανός, δὲν τοῦχαν αὐλακώσει
τοῦ χρόνου τὰ ξεσχίσματα, οἱ πόθοι, τὰ φαρμάκια.
Σὰν πύργος ἔστεκε φηλὸ καὶ πάνω του ἐφωλιάζαν
χιλιάδες ὅνειρα χρυσὰ λὲς κι ἡταν χελιδόνια
καὶ φύγαν μὲ τὴν ἀγοιξῆ, τὰ σκόρπισε δ χειμῶνας.
Τώρα τὸ σκέπασμα μεμιᾶς οἱ καταχνιές τοῦ κόσμου,
συγνέφιασε, σκοτείδιασε καὶ ραγισμένη πλάκα
κατάμεσα στοῦ κεφαλιοῦ τάψυχο μοναστήρι
στείρο ξαπλώνεται, βουθή, τοῦ λογισμοῦ μου τάφος...
Τί κριμα τόσο γρήγορα νὰ φεύγουνε τὰ νιάτα !
ὅποιος κι ἀν σ' ἔστειλε σ' ἐμέ, ρουπάκι, καλῶς γρθες.

“Οταν κι ἔσù τὸ δύστυχο, χλωρὸ καὶ στολισμένο
ξεσήκωνες μεσουρανής τ' ἀλύγιστα κλωνάρια
βιελάζοντας στὸν ἴσκιο σου ἔτρεχε τὸ κοπάδι
δ πιστικός χαρούμενος σ' ἀγάπτας σὰν πατέρα,
Χῆρες, γριές, πανόρφανες καὶ ξετραχηλισμένες
σου ἐπαίρναν τ' ἀντιρίμματα ὥσταν ἐλεγμοσύνη,
κι ὅταν τὰ ρίχναν στὴ φωτιὰ κι δλόγυρα στὰ θράκια

μὲ τὸ φτωχὸ προσάναμμα τὴ γῆστεια ἀποκοιμοῦσαν,
τότε σ' εὐχολογούσανε καὶ λέγαν στὴν Παρθένο
γὰ σοῦ στοιχειώνη τὰ κλαριά, νὰ σοῦ χαρίζῃ χρόνια...
Τώρα, γεκρδ στὸν ἄμμο μου, θὰ σὲ θυμοῦται τάχα ;...

Ἐμαραθήκανε γιὰ μᾶς τοῦ κόσμου οἱ πρασιγάδες,
Ἐσέγα σὲ ξερίζωσε τὸ κῦμα στὴν δργή του,
ἔμὲ μοῦ τρώγουν τὴν καρδιά ἀχέρταγες ἐλπίδες.
Νᾶξαιρες πῶς τὶς ἔτρεφα ! Καὶ τώρα μία μία
μαραίγονται καὶ πέφτουνε σὰ φύλλα τὸ χειμῶνα.
Πλάστη μεγαλοδύναμε ! Σπλαχνίσου με τὴν ὥρα,
ποῦ θάρθη δ Χάρος γὰ μὲ βρῇ, καὶ πρὶν, σθητῇ τὸ φῶς μου,
στειλέ μου πάλε γὰ τὰ ἵδω μὲ δλη τὴν δμορφιά τους
τῆς νιότης μου τὰ δνείρατα ! Ἀφες τα γὰ φορέσουν
τὰ ροδοκάλια τῆς αὐγῆς καὶ στὸ προσκέφαλό μου
νάρθιον γὰ μὲ ραντίσουνε χτυπώντας τὰ φτερούγια
μὲ πάχνη ἀπὸ τὸν Κίσσαδο... Ηπέρα, στειλέ μού τα.

ΑΡΙΣΤ. ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

MANA

ΜΑΝΑ ! Δὲ βρίσκεται
λέξη καμία
νάχη στὸν ἥχο τῆς
τόση ἀριμογία,
σὰν ποιὸς γὰ σ' ἀκουσε
μὲ στήθος κρύο,
”Ονομα θεῖο ;

Παιδὶ ἀπὸ σπάργανα
ζωιαμένο ἀκόμα
μὲ χάρη ἀνοίγοντας
γλυκὰ τὸ στόμα,
γυργάει στὸν ἀγγελό^ν
ποὺ τ' ἀγκαλιάζει
Ναί, μάνα κράζει.

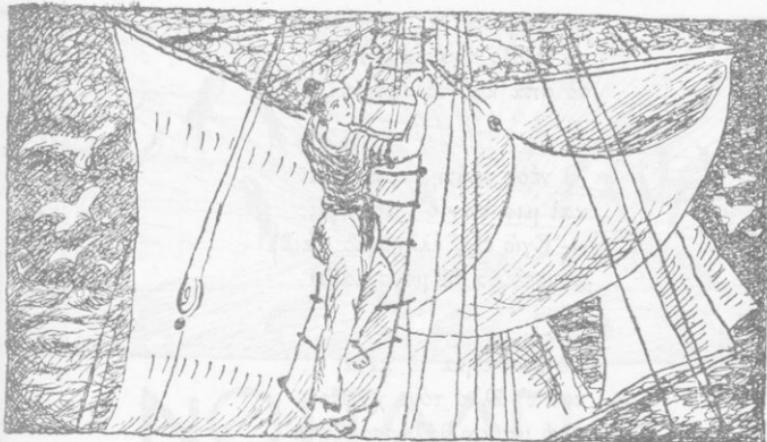
Στὸν κόσμο τρέχοντας
διγέος διαβάτης,
πέφτει στὸν ἀγνώριστα
βρόχια τοῦ ἀπάτης,
καὶ, ἀναστενάζοντας,
μάνα μου ! λέει
μάνα ! καὶ κλαίει.

Τῆς νιότης φεύγουνε
τὸ ἄγθια καὶ ἡ χάρη.
Τριγύρω σέρνεται
μὲν ἀργὸ ποδάρι,
ῶσπου στὴν κλίνη του,
σὰ βαρεμένος,
πέφτει ὁ καημένος.

Καὶ, πρὶν τὴν ὕστερη
πνοή του στείλη,
ἀργὰ ταράζονται
Τὰ κρύα του χείλη,
Καὶ μὲν τό : Μάνα μου !
Πρώτη φωνή του
Πετὰ ἡ ψυχή του.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΤΟ ΝΑΥΤΟΓΟΥΛΟ

Τὰ νέφη ἀστράφτουν στὸ βουγὸ^ν
βροντοῦν καὶ μπουμπουγίζουν
ἐσκέπασαν τὸν οὐραγὸ^ν
τὸ κῦμα φοβερίζουν.

‘Ο γέος γαύτης τραγουδεῖ
καὶ τὸ πανί του σιάζει.
‘Ἐγὼ εἰμ’ Ἐλληνικὸ παιδί^ν
τὸ γέφος δὲ μὲ σκιάζει.

‘Αγέρας πέφτει στὰ πανιά.
Τὰ σχίζει καὶ τὸ ἀρπάζει,
καὶ σθιγτιγίζει τὰ σχοινιά
καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.

‘Ο γέος γαύτης τραγουδεῖ
παρών δπου προστάζουν.
— ‘Ἐγὼ εἰμ’ Ἐλληνικὸ παιδί,
ἀγέμοις δὲ μὲ σκιάζουν.

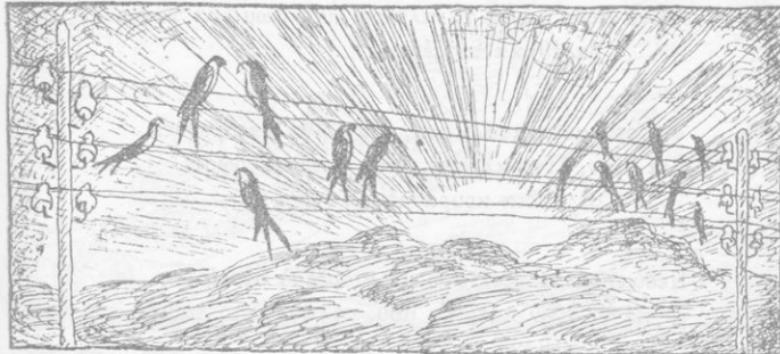
Ἡ θάλασσα λυσσομανᾶ
καὶ κυματεῖ καὶ ἀφρίζει,
τὸ πλοῖο του καταπογᾶ,
τὸ σπᾶ καὶ τὸ σκορπίζει.

Ο γέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ μιὰ σαγίδ^ο, ἀρπάζει,
— Ἔγὼ εἰμ^ο Ἑλληνικὸ παιδί^ο
φουρτούγα δὲ μὲ σκιάζει.

Τὸ ἔνα κῦμα τὸ πετᾶ
καὶ τὸ ἄλλο τόνε χάφτει
καὶ μαύρη θάλασσα ζητᾶ
νὰ καταπιγῇ τὸ ναύτη

Μ^οχύτὸς ἀκόμια τραγουδεῖ
καὶ κολυμπᾶ καὶ πάει.
— Ἔγὼ εἰμ^ο Ἑλληνικὸ παιδί^ο
καὶ δ Πλάστης μὲ φυλάει.

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

«Εψήσ δ' ήλιος ἔδυνε στὴν ἄγια μου πατρίδα
κι ἔνα τοῦ δῶναν φέλημικ σὲ θλιβερὴν ἀχτίδα
νὰ μου τὸ φέρ' ἐμένα.

Θέλω γά τινα τὴν μάνη μου, τ' ἀδέρφια νὰ φιλήσω,
Στὸν τάφο τοῦ πατέρα μου θέλω νὰ προσκυνήσω,
Βαρέθηκα τὰ ξένα.

Μικρὸ - μικρὸ μὲν ὡρφάνεψε ή ἀλύπητή του μοιρα,
μικρὸ - μικρὸ τῆς ξενιτιᾶς τὸ μονοπάτι πῆρα·
μὲν χείλη πικραμένα.

Μὰ τώρα πιὰ τὰ χόρτασα τῆς ξενιτιᾶς τὰ κάλλη,
ἄν εἰναι καὶ παράδεισος, θὰ τὴν ἀφήσω πάλι,
βαρέθηκα τὰ ξένα.

Μικρὸ χελιδογάκι μου, γιὰ μιὰ σταλίτσα στάσου,
Γιὰ μιὰ σταλίὰ λυπήσου με καὶ δῶσ' μου τὰ φτερά σου,
τὰ λεπτοκαμωμένα !

Θέλω τὸ δύστυχο κι ἐγώ στὸ σπίτι μας νὰ πάγω
Θέλω στῆς μάνας τὸ πλευρὸ λίγο ψωμὶ γὰ φάγω,
βαρέθηκα τὰ ξένα.

Ἄγτρειωμένα μου βουγά, γιὰ λίγο χαμηλῶστε,
Γιὰ λίγο, λίγο ακλίνετε, λίγη βοήθεια δῶστε
σὲ πόδια κουρασμένα !

Πεθύμησά νὰ στολιστῷ μὲ γιορτερὸ στολίδι
νὰ πάγω στὴν πατρίδα μου, στ' ἀγαπητὸ ταξίδι,
βαρέθηκα τὰ ξένα.

Φύσα κοσμογυρίστρια, χαριτωμένη αὔρα,
κι ἀν δῆς μιὰ μάν' αὐτοῦ ποὺ πᾶς, βαμμένη μὲσ στὰ μαύρα,
Μὲ μάτια δακρυσμένα,

μ' ἔνα κρυφό σου φίλημα ψιθύρισε στ' αὐτὶ της,
πηγαίνω πιὰ νὰ τὴν ἰδῶ, τ' ἀγαπητὸ παιδί της,
βαρέθηκα τὰ ξένα.

Καὶ σεῖς ποὺ μεγαλώσατε στὸν κόρφο τῆς μητέρας,
ἐσεῖς, ποὺ δὲν σᾶς ἔφαγε τῆς ξενιτιᾶς ἀγέρας,
καθὼς μὲ τρώγει ἐμένα,

μὴ μοῦ κακοκαρδίσετε σὰν κλαίγω τὸν καημό μου,
καὶ ψάλλω στὴν πατρίδα σας σὲ κάθε στεγαγμό μου
«βαρέθηκα τὰ ξένα ! ».

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ ΦΑΡΑ

Στὸν "Αἱ-Συμιὸ στὸν πλάτανο, στὸ κρύο τὸ πηγαδάκι
ποὺ πάνε τὰ κλεφτόπουλα καὶ πίνουνε νερό,
στὸ πανηγύρι τὸ "Αἱ-Συμιοῦ, φαράς γιὰ τὸ καμάκι,
τὸν δρόμο δὲν τὸν ἔμαχα ποὺ πάει πρὸς τὸ βουνό.

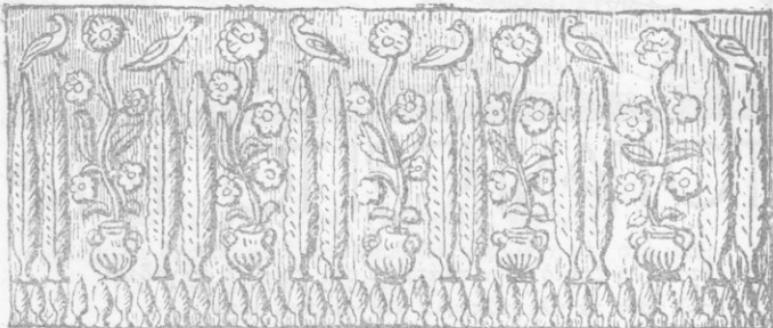
Δὲν εἶμαι γιὰ τὸ μακρινὸ λεβεντοπανηγύρι,
μὲ φουστανέλα, μὲ ἀρματα, μὲ φέρμελη χρυσή,
πάντα ξαρμάτωτο, φαράς, γυμνό, καραδοκύρη,
σὲ ξαίρει σκόλη καὶ δουλειὰ στὸ ξερονήσι ἔκει.

Δὲν εἶναι γιὰ χαροκοπιές καὶ γιὰ τὰ πανηγύρια
οἱ φουστανέλες, τάρματα, ἡ φέρμελη ἡ χρυσή.
Τάγιασε τὸ αἷμα κι ἡ φωτιά· φέρτε λιθανιστήρια,
τάχτε τα στὰ κονίσματα κι ἀνάφτε τους κερί.

Μὰ ὅταν κουτὰ τῆς κλείσοδας τὸ πανηγύρι δράζει
μὲς στὴν "Αγιά Τριάδα τῆς τὸ χρόνο μιὰ φορά,
μέσο' ἀπὸ τὸ γλυκοχάραμα μιὰν ἔγνοια μὲ τινάζει
πρὸς τῆς γιορτῆς τὸ βούεσμα στὴν ἀκροθαλασσιά.

Καὶ μέσα στὸ πρυάρι μου τὸ καλοσκαρωμένο
γοργὰ ὡς τὴ νύχτα τὸ λαὸ περνῶ τὸ γιορταστή,
ψάρι ἀργυρὸ τῆς χάρης της καὶ μιὰ λαμπάδα παίρνω
κι ὕστερα κάνω ὅλονυχτιὰ μὲ τὸ θιακὸ πρᾶσι.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΑΦΟ

"Αφκιαστο κι' ἀστόλιστο,
τοῦ Χάρου δὲ σὲ δίγω.
Στάσου μὲ τάνθόγερο
τὴν ὅψη σου γὰ πλύνω.

Τὸ στεργὸ τὸ χτένισμα
μὲ τὰ χρυσὰ τὰ χτένια,
πάρτε ἀπ' τὴ μανούλα σας,
μαλλάνια μεταξένια.

Μήπως καὶ τοῦ Χάροντα,
καθὼς θὰ σὲ κοιτάξῃ
τοῦ φαγῆς ἀχάϊδευτο
καὶ σὲ παραπετάξῃ !

Στὸ ταξίδι πού σὲ πάει
‘Ο μαῦρος καθαλάρης,
κοίταξε ἀπὸ τὸ χέρι του
τίποτε νὰ μὴν πάρης.

Κι’ ἡ διψάσης, μὴν τὸ πιῆς
ἀπὸ τὴν κάτου κόσμο
τὸ γερὸ τῆς ἀργησιᾶς,
φτωχὸ κομμένο δυόσμο.

Μὴν τὸ πιῆς, κι: δλότελα
Κι αἰώνια μᾶς ξεχάσης.
Βάλε τὰ σημάδια σου
τὸ δρόμο νὰ μὴ χάσης.

Κι ἐπως εἶσαι ἀνάλαφρο
μικρὸ σὰ χειδόγι.
κι ἀρματα δὲ σοῦ βροντᾶν
παλικκριοῦ στὴ ζώνη,

κοίταξε καὶ γέλασε
τῆς νύχτας τὸ Σουλτάνο,
γλύστρησε σιγά, κρυφὰ
καὶ πέταξε ἐδῶ πάνω.

Καὶ στὸ σπίτι τάραχνο
γυργώντας, ὡς ἀκριβὲ μᾶς,
γίνε ἀεροφύσημα,
καὶ γλυκοφίλησέ μας!

Γ'.

Στὸ δροσάτο μυῆμα σου
καὶ πάνω του καὶ γύρω
τίποτε ξεχωριστὸ
λουλούδι δὲ θὰ σπείρω.

Τίποτε ξεχωριστό^{λουλούδι} δὲ θ^η ἀνθίση
κάτω ἀπ^τ τῆς φωλίτσας σου
τὸ μαῦρο κυπαρίσσι.

Μονάχα τ^η ἀγγώριστα
χορτάρια καὶ τὰ χίλια
μύρια χρυσολούλουδα
καὶ τ^η ἄγρια χαιμομήλια.

Ομως τὰ φτωχούλια αὐτὰ
καὶ τὰ συνηθισμένα
ποὺ μὲ δίχως φύτευμα
καὶ πότισμα καγένα,

ἔχουν μόνο φυτευτὴ
κι ἔχουν περιβολάρη
τῆς δροσιᾶς τὸ στάλεμα,
τοῦ γλιοῦ τῇ θείᾳ Χάρη,

Ομως τὰ φτωχούλια αὐτὰ
στοῦ λάκκου σου τὴν ἀκρη
θὰ σκορποῦν κάποιων ματιῶν
τὸ φέγγος καὶ τὸ δάκρυ.

θὰ σκορποῦν κάποιων μαλλιῶν
τάνεμισμα καὶ θάναι
σὰν ψευδά παιδιάτικα
λογάκια, ποὺ μεθάνε,

Θάχουνε τὸ σάλεμα
κάποιων χεριῶν κι ἀκόρια
θὰ μοιράζουνε φιλιά
σὰν ἀπὸ κάποιο στόμα.

Κι έλα τὰ φτωχούλια αὐτὰ
καὶ τὰ συνγήθισμένα
θάχουν κάτις ἀσύγκριτο,
κάτις σὰν ἀπὸ σέγκα !

Δ'.

"Ημερα καὶ πρόσχαρα
τὰ χρόνια σου σκορποῦσες.
"Ολους τοὺς ἐγύρευες,
ἔλους τοὺς ἀγαποῦσες.

Σδμορφα καὶ σᾶσκημικ
σὲ ξέγκα καὶ δικά σου,
τὰ φιλάκια ἀσώτευες,
τὰ παιγνιδίσματά σου.

"Οσο ποὺ τὸ Θάνατο
ἀπάντησες μιὰ μέρα...
τόνε σφιχταγκάλιασες.
Τὸν πῆρες γιὰ πατέρα !

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Είλετο οὐλή πτοκας καὶδε ποτο
καὶ θεραπεύειν πάντα τοιούτα
μεταπεπτυγμένην γένεσιν εἰσόμενον
στον άνθρωπον, οπούτε τοιούτην
μετατρέψειν μέσων παραγένεται τόπο
μετασενογόνη νότιαν θεσσαλίαν

Ο ΣΚΥΛΟΣ

Ο μαῦρος σκύλος πούχω γὼ
δὲν είγαι πρώτο γένος.
Ἐχει ἄκοφτη, τὸ δμολογῶ
κουλουριασμένη οὐρά
κι δλόρθια αὐτιὰ ὁ καγημένος
σὰ σοῦγλες μυτερά.

Ομως πολὺ τὸν ἀγαπῶ
κι αὐτὸς δὲν πάει πιὸ πίσω.
Καὶ τώρα, ἀφέντη, θὰ σ' τὸ πῶ
πώς είχα τὴν τιμὴν
καὶ ποιὰ γὰν τὸν γνωρίσω
μοῦ δόθηκε ἀφορμή.

Οτι είχα κάτσει μιὰ σταλιὰ
ψωμὶ νὰ φάω μιὰ μέρα,
τὸν βλέπω ποὺ χωρὶς μιλιά,
δημως μὲ μάτι ἀχνό,
μὲ κοίταζε ἀπὸ πέρα
σὰ γᾶσκουν : «πειγῶ !»

Ὥταν λιγούλης σὸν συκκίονα
κοκκλογιομέσμενο,
τοῦλειπε ἡ τρίχα ἐδῶ καὶ κεῖ
τὸν θέριζε ἡ πληγή.
Κουφάρι ξεθαμένο
λὲς ἦταν ἀπὸ τὴν γῆ.

Ποιὸς ξαίρει ἀπὸ τὴν καταδρομὴν
τὶ γᾶσεργε δικαημένος!
Τί ἀν εἰσαι μισερὸς κορυί,
ἀχ σπάνια σὸν ἀγαποῦν.
"Αν εἰσαι πληγιασμένος,
συγγὰ καὶ σὲ χτυποῦν.

ΖΗΛΛΑΙ ΛΑ

Τὸν πόνεσα κι ἀπὸ τὸ ψωμὶ^{τοῦ}
τοῦ ρήχγω... Στὰ ποδάρια
τὸ βάζει ἐκεῖνος στὴν στιγμὴν
καὶ πίσω δὲν κοιτᾷ,
τί θάχε δεῖ λιθάρια
πώς πέφτουν σὰ ζητᾶ.

Τί, εἶπα, μὲθάρρεψε φονιὰ
καὶ φεύγει ἀπὸ κοντά μου;
Καὶ θὰν τὸ πῆς πυρκαϊενιά,
μὰ τὸ ταγάρι ἀρπῶ,
κι δὲν εἶχα μέσα, χάμου
μὲ πεισμὶ τὸ σκορπῶ.

Καὶ φεύγω. Μὰ στὸ φτωχικὸν
καλύβι μου τὸ βράδυ
σὰν ἥρθα, σὲ λιγάκι ἀκῶ
ποὺ κάτι σιγανά
ἀπὸ ὅξω στὸ σκοτάδι
τὴν πόρτα γκρατζούνα.

Ανοίγω... τί ήταν; Τὸ σκυλὶ^{τη} φιλικιὰ λαλιά μου
σὰν ἀκουσε πώς τὸν καλεῖ,
πάει φόδος πιὰ ἡ ντροπή,
εὐτὺς στὴν ἀγκαλιά μου
πηδάει σὰν ἀστραπή.

Πῶς ἔκανα τῇ γνωριμιᾷ
γά! σ^ο τόπα μὲ τὸ σκύλο.
—Δὲν ἔχει οὐσία αὐτό καμιά.
—Καμιά; Μὲ συχωρεῖς!
Τί, βρῆκα γὰρ ἔνα φίλο
καὶ λίγο τὸ θαρρεῖς;

ΑΛ. ΠΑΛΛΗΣ

Ιμψή δέ τοι τὸν επονεύειν
κιβώδεστ ἡττή... αναγέτε οὐσ
φύγετε μετ' αὐτούντος τοῦτον, έτ
δεν είναι, οὐδὲν νόστον ίσχει
κιβώδεσταν εἰσθετικά τούτα
καὶ διάλει πάντα διαπλέουνται
τούτον τούτον τὸν, από τοῦ
; οὐδὲν τούτον εἰσθετικά τούτα
κιβώδεσταν εἰσθετικά τούτα
κιβώδεσταν εἰσθετικά τούτα
κιβώδεσταν εἰσθετικά τούτα

εκχωρέστε αὐτόν, αγάπετε τοῦ
εύδει, έτερη μόνακ
αὐτόν, ακαγιάτε, εύδει τὸν
αναγέτε, ίστε όση
ιερότερο, στον αὐτόν πᾶ
αναγέτε, εύδει τὸν

Ο ΕΤΟΙΜΟΘΑΝΑΤΟΣ ΒΟΞΚΟΣ

Τῷ ἔεις, ὡρὲ Νίκα, καὶ βογγᾶς; Δώδεκα νύχτες τώρα
οὐδὸν ἔχεις εὕρει λαρωμό, οὐδὸν ἔχεις κλείσει μάτι.
Μή σοῦ βαροῦν τὰ βότανα; Μή σ' ἀναψει ἡ θέρμη;

“Ο Νίκας ήταν ἄρρωστος. Ἀμίλητος, χαμένος, βόγγας σὰν ἀγριοδάμαλο τοῦ λόγγου λαβωμένος. Τρεῖς μῆνους ήταν ἄρρωστος, τρεῖς μῆνους κοιτασμένος· σάπηκαν τὰ γελέκια του, ἔρρεψε ἡ λεθεντιά του, τώφας ἡ ἄρρώστεια τὸ κορμί, καὶ ἐλύθηκαν οἱ ἀρμοὶ του. Τὰ δυὸ τὰ σταυραδέρφια του τὸν ἐγιατρολογοῦσαν μὲριζεσ, μὲριζεσ, μὲ σταυρωτούς, μὲ ξόρκια.

—Ξύπνα, Λαμπράκη, κι ἀναψε τὸ ἔριο τὸ λυχνάρι,
πάρε κλαδιὰ ἀφ' τὸν δύορό, φέρε τα στὸ καλύβι,
καὶ χτύπα τὰ στουρνάρια μου λίγην φωτιὰ νὰ κάμης
τί ὁ Νίκας δὲν είναι καλὰ καὶ δὲν τὸν βρίσκῃ ἡ αὐγούλα.
Σήκου, ώρὲ Νίκα, κρίνε μου, κρίνε μου τὸ ἀκριβοῦ σου
τοῦ Λάζου, τοῦ σταυραδερφοῦ, ποὺ σὲ ψυχοποιεῖται.
Σήκου, τὸ γλυκοχάραμψικ γὰ ιδῆς, στὰ κορφοβούνια,
σήκου, γὰ ιδῆς τὰ φράξι μας, γὰ ιδῆς τὰ κρύκ νερά μας,
σήκου, γὰ ιδῆς τὰ πρόβατα στὲς στροῦγγες ποὺ βελάζουν,
σήκου, τὶ τὰ μαντρόσκυλλα κατάρραχα βαδύζουν,
σήκου, σὲ κράζουν τὰ πουλιά καὶ σὲ καλημερίζουν,
σήκου, σὲ κράζουν καὶ ἡ Ξωθιές ποὺ σ' ἔμαθαν τραγούδια.

Μίλησε δέ Νίκας ύστερα κι ἀνάρια ἀνάρια λέγει.

—Δὲ μπορῶ δέ μαῦρος, δὲ μπορῶ... Μὲ ἀγγελούρούει δέ Χάρος,
γιὰ πιάστε με γὰ σηκωθῶ καὶ βάλτε με γὰ κάτσω,
τὸ ἔχω δυδ λόγια νὰ σᾶς πῦ, νὰ σᾶς ἀφήκω διάτα.

Χαμδὸς ή ἀρρώστεια, ὥρε παιδιά, καὶ χαλασμὸς δέ Χάρος
καλά μου σταυραδέρφια μου, μὴ κλαίτε ποῦ πεθυῆσκω,
πάρετε τὸ κουφάρι μου, βάλτε το σὲ κιβοῦρι,
στολίστε το μὲ λούλουδα τῆς γῆς, μὲ ἀνθοὺς τοῦ Μάνη
καὶ θάψτε το σὲ μιὰ κορφὴ περίθλεφτην μεγάλη,
γιὰ νῦ ἀγναγτεύω τὰ βουγά, τὰ χειμαδιά νὰ βλέπω,
νὰ δέχουμαι τὴν ἀνοιξην ἐσάς καὶ τὰ κοπάδια,
νῦ ἀκούγω τὶς φλογέρες σας, νῦ ἀκούγω τὰ τρουκάνια,
νῦ ἀκούω τὴν καλημέρα σας, τὰ χαιρετίσματά σας.

Θάψτε με δίχως κλάύματα καὶ δίχως μοιρολόγια,
τουφέκια νὰ μου ρίγνετε, τραχούδια νὰ μου λέτε.
Μαζὶ μου, μέσ' στὸ μνῆμα μου, καὶ τὸ καυκὶ μου βάλτε,
τὸ πλουμιστό μου τὸ καυκὶ, τὸ ὅμορφο ἀρχαγό μου,
τὸ πενταπήχινο ραδδὶ, τὴν ἀκριβὴ φλογέρα,
καὶ τὸ ἀσημένια τὸ ἄρματα. Λὲν πὼς στὸν κάτω κόσμο.
Οἱ νιοὶ βαστάνε τὸ ἄρματα καὶ λυγερὲς τοὺς στάλους
νὰ κάτεχα, μωρὲ παιδιά, κοπάδι ἐκεὶ θὰ ναύρω;
Θὰ ναῦρω στρούγγες καὶ μαντριά, θὰ ναύρω βοσκοτόπια;

* * * * *

Ἄπανου ἀπὸ τὸ μνῆμά μου στήσετε ἔνα σταλίκι
περίφηλο σὰν ἔλατο, καὶ στὴν κορφὴ κρεμάστε
τὴν πλιὸ τρανὴ καρδάρα μου, νὰ δείχγει ποιοῦ εἶγι μνῆμα.
Τὴν ἀκριβή μου τὴν κοπή, καλά μου σταυραδέρφια,
ἔρμην μὴ τὴν ἀφήκετε, μονάχην στὰ λιβάδια,
ἀνάρμεχτην κι ἀκούρευτην, δίχως μαντρὶ καὶ στάλον.
κι ἂν μάθῃ ἡ δόλια ἡ μάνω μου καὶ ἔρθη τὴ στρούγγα-στρούγγα.
Καὶ σᾶς εὑρῇ μὲ τὰ λερά, γιὰ ἐμένα ἀν σᾶς ρωτήσῃ,
μὴν πῆτε πῶς ἀπέθανα, τί μὲ ἔχει μοναχό της,
νὰ εἰπῆτε δτὶ σᾶς λέρωσεν ἡ ἀγαλλαξιά κι δὲ κούρος,
νὰ εἰπῆτε δτὶ μοῦ ἔγγιεψαν τὴ λεθεντιὰ ἡ Νεράϊδες
καὶ στὰ παλάτια τους συχνὰ τὰ ἔρημικὰ μὲ παίργουν.

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

Πίσω ἀπὸ μακρυνές κορφὲς ὁ ἥλιος βασιλεύει
καὶ τούρανοῦ τὰ σύγορα χίλιες βαφὲς ἀλλάζουν.
Πράσινες, κόκκινες, ξανθές, δλόχρουσες, γαλάζιες,
κι ἀγάμεσα τους σκάει λαμπρός, λαμπρὸς ὁ Ἀποσπερίτης.
Τὴν πύρη τοῦ καλοκαιριοῦ τὴν σδηεῖ γλυκὸν ἀγεράκι,
ποὺ κατεβάζουν τὰ βουνά, ποὺ φέργουν τὸ ἀκρογιάλια
ἀνάρια τὰ κλωνάρια του κουνάει ὁ γέρος πεῦκος
καὶ πίνει καὶ ρουφάει δροσιὰ κι ἀχολογάει καὶ τρίζει.
Ἡ βρύση γῇ χορταρόστρωτη δροσίζει τὰ λουλούδια
καὶ μῷ ἀλαφρῷ μουρμουρητῷ γλυκὰ τὰ νανουρίζει.
Θολώνει πέρα γῇ θάλασσα, τὰ ρύζοβούγια ἴσκιώγουν,
τὰ ζάλογγα μαυρολογοῦν, σκύθουν τὰ φρύδια οἱ βράχοι.
Κ' οἱ κάμποι γύρου οἱ ἀπλωτοὶ πράσινο πέλκο μοιάζουν.
Ἄπ' ὅξω, ἀπ' τὰ ὄργωματα, γυρνοῦν οἱ ζευγολάτες,
ἥλιοκαμμένοι, ξέκοποι, βουθοί, ἀποκαρωμένοι,
μὲ τοὺς ζυγοὺς μὲ τὰ βαριὰ ἀλέτρια φορτωμένοι,
καὶ σαλαχοῦν ἀπὸ μπροστὰ τὰ δυὸ καματερά τους,
τραγά, στεφαγοκέρατα, κοιλάτα, τραχηλάτα,
«Ὥ ! φωνάζοутας, ὃώ ! Μελισσινέ, Λαμπίρη» !.

Κι ἀργὰ τὰ βόδια περπατοῦν καὶ ποῦ καὶ ποῦ μουγκρίζουν.
Γυρνοῦνε ἀπὸ τὰ ἔργα τους οἱ λυγερές, γυρνοῦνε
μὲ τὰ ζαλίκια ἀπ' τὴ λογγιά, μὲ τὰ σκουτιά ἀχ τὸ πλύμα
μὲ τὶς πλατειές των τὶς ποδιές σφογγίζοντας τὸν ἔδρω.
Καὶ σ' ὅποι δέντρο κι ἀν σταθοῦν, σ' ὅποι κοντρὶ ἀκουμπήσουν
εἰς τὸ μουρμοῦ τοῦ κλαριοῦ, εἰς τὴ θωριὰ τοῦ βράχου
γλυκὸ γλυκὸ καὶ πρόσχαρο χαιρετισμὸ ἔσανοίγουν.
«Γειὰ καὶ χαρὰ στὸν κόσμο μικς, στὸν ὄμορφό μικς κόσμο !
Σὰν τὸ ζαρκάδι ὁ γιδὸς βοσκὸς ξετρέχει τὴν κοπή του.
Σουρίζει, σκλαχάει «ὅ, ὅ» καὶ τήνε ροδολάει
ἀπὸ τὰ πλάγια στὸ μαντρί, στὴν στρούγγα γιὰ ν' ἀριέξῃ.
Ἄπὸ στεφάνη, ἀπὸ γκρεμόν, ἀπὸ ραϊδίδ καὶ λόγγο
καὶ τοῦ γιδάρη ἡ σκλαχὴ στριγγιά - στριγγιά γροικιέται
τ' ἀνάποδο κοπάδι του «τσάπ, τσάπ ! ἔι, ἔι», βαρώντας.
Κι ἀχολογοῦν βελάσματα κι ἀχολογοῦν κουδούνια,
ἀπὸ μακρυὰ ἀχ τὸ βουκουλιό, ἀκούγεται φλογέρα.
Κάπου βροντάει μιὰ τουφεκιὰ ἡ κυνηγοῦ ἡ δραγάτη,
καὶ κάπου κάπου ὁ ἀντίλαος βραχνὸ τραγοῦδι φέρει
τοῦ ἀλογολάτη, τοῦ βαλμᾶ, ὃπου γυρνάει κι ἐκεῖνος.
Τοσ κάμπου τ' ἄγρια τὰ πουλιά γυρνοῦν ἀχ τὶς βοσκές τους
καὶ μ' ἀμετρους κελαΐδισμαὺς μὲς στὰ δεντρὰ κουρνιάζουν.
Σκαλώνει ὁ γκιώνης στὸ κλαρί καὶ κλαίει τὸν ἀδερφό του
στὰ ρέπια, στὰ χαλάσματα ἡ κουκουβάγια σκούζει.
Μέσα σ' αὐλάκι σὲ βαρκὸ λαλεῖ ἡ νεροχελῶνα.
Τ' ἀηδόνι κρύθεται θαθιὰ σ' ἄγκαθερὰ τὰ βάτα.
Καὶ τὴν ἀγάπη τραγουδάει μὲ τὸ γλυκὸ σκοπό του.
Κ' ἡ νυχτερίδη ἡ μάγισσα, μὲ τὸ φτερούγισμά της
τὸ γλήγορο καὶ τὸ τρελλό, σχίζει τὰ σκότα ἐπάνου
καὶ μὲ τ' δλόχαρα πκιδιὰ τοῦ ζευγολάτη παίζει.
Καλότυχοί μου χωριανοί, ζηλεύω τὴ ζωή σας,
τὴν ἀπλοϊκή σας τὴ ζωή, πόχει περίσσεις χάρες.
Μὰ πιὸ πολὺ τὸν μαγικὸ ζηλεύω γυρισμό σας,
«Οντας ἡ μέρα σώνεται καὶ βασιλεύει ὁ γῆλιος.

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

ΕΤΟ ΣΤΑΥΡΑΗΤΟ

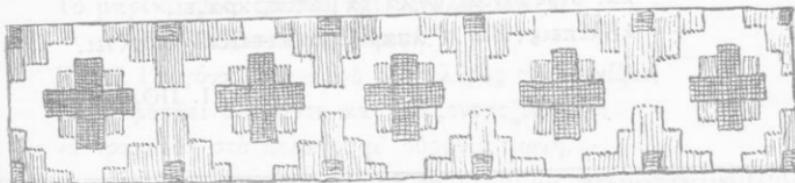
Ἄπο μικρὸν κι ἀπὸ ἀφαντο πουλάκι, σταυραητέ μου,
πάιρνεις κορμὶ μὲ τὸν καιρὸν καὶ δύναμη κι ἀγέρα
κι ἀπλώνεις πῆχες τὰ φτερὰ καὶ πιθιμὲς τὰ νύχια
καὶ μέσον στὰ σύγγεφρα πετᾶς μέσ στὰ βουνά ἀνεμίζεις.
Φωλιάζεις μέσον στὰ κράκουρα, συχνομιλᾶς μὲ τὸν ἀστρα,
μὲ τὴν βροντὴν ἐρωτεύεσαι κι ἀπιδρομᾶς καὶ παιζεις
μὲ τὸν ἄγρια ἀστροπέλεκα καὶ βασιλιάν σὲ κράζουν
τοῦ κάμπου τὰ πετούμενα καὶ τοῦ βουνοῦ οἱ πετρίτες.

Ἐτσι γεννήθηκε μικρὸς κι ὁ πόθος μου στὰ στήθη.
Κι ἀπὸ ἀφαντο, κι ἀπὸ ἀπλερο πουλάκι, σταυραητέ μου,
μεγάλωσε, πῆρε φτερά, πῆρε κορμὶ καὶ νύχια
καὶ μου ματώνει τὴν καρδιὰ τὰ σωθικὰ μου σκίζει.
Κι ἔγινε τώρα ὁ πόθος μου ἀγητός, στοιχειὸν καὶ δράκος
κι ἐφώλιασε βαθιὰ βαθιὰ μέσον στὸν ἀσφροκό κορμὸν μου
καὶ τρέψει κρυφὰ τὰ σπλάχνα μου, κρυφοδοσκάει τὴν νιότη
μπεζέρισα γὰ περπατῶ στοῦ κάμπου τὰ λιοβάρια.
Θέλου τὸν ἀψήλου γένος ἀγενθῶ, γένος ἀράξω θέλω, ἀγητέ μου,
μέσον στὴν παλιά μου κατοικία, στὴν πρώτη τὴν φωλιά μου,
θέλω γένος ἀράξω στὰ βουνά, θέλω γάζα μὲ σένα.
Θέλω τὸν ἀνήμερο καπρὶ, τὸν ἀρκοῦδη, τὸν πλατόνι,
καθηγμερινή μου κι ἀκριβή γὰ τάχω συγτροφιά μου,
κάθε βραδούλα, καθ' αὐγή, θέλω τὸν κρύο ἀγέρι
νάρχεται ἀπὸ τὴν λαγκαδιά, σὰν μάννα σὰν ἀδέρφῃ

γὰ μοῦ χαῖδεύη τὰ μαλλιά καὶ τὸ ἀνοιχτά μου στήθη.
Θέλω ἡ βρυσοῦλα, ἡ ρεμματιά, παλιές γλυκές μου ἀγάπες,
γὰ μοῦ προσφέρουν γιατρικὸ τὸ ἀθάνατα νερά τους,
Θέλω τοῦ λόγγου τὰ πουλιά μὲ τὸν κελαῖδισμό τους
νὰ μὲ κοιμίζουν τὸ βραδὺ νὰ μὲ ἔνπνοον τὸ τάχυ,
καὶ θέλω νάχω στρῶμα μου νάχω καὶ σκέπταισμά μου,
τὸ καλοκαίρι τὰ κλαδιά καὶ τὸ χειμὼ τὰ χιόνια.
Κλωνάρια ἀπὸ ἀγριοπρίναρι, φουρκάλες ἀπὸ ἐλάτια
θέλω γὰ στρώνω στοιβανιές κι ἀπάγου γὰ πλαχιάζω,
γ' ἀκούω τὸν ἕχο τῆς βροχῆς καὶ γὰ γλυκοκοιμιέμαι.
Ἄπὸ ήμερόδεντρον, ἀητέ, θέλω νὰ τρώω βαλάνια,
θέλω γὰ τρώω τυρὶ ἀλαφιοῦ καὶ γάλα ἀπὸ ἄγριο γίδι,
θέλω γ' ἀκούω τριγύρω μου πεῦκα κι δξιές γὰ σκούζουν,
θέλω γὰ περπατῶ γκρεμούσ, ραΐδιά, ψηλὰ στεφάνια,
θέλω κρεμάμενα νερά δεξιά ζερβιά γὰ βλέπω
θέλω γ' ἀκούω τὰ νύχια σου γὰ τὰ τροχᾶς στὰ βράχια.
Νῷ ἀκούω τὴν ἄγρια σου κραυγὴ, τὸν ἵσκιο σου γὰ βλέπω
θέλω μὰ δὲν ἔχω φτερά, δὲν ἔχω κλαπατάρια,
καὶ τυραννιέμαι, καὶ πογῶ, καὶ σδήμαι νύχτα μέρα.
Παρακαλῶ σε, σταυραγτέ, γιὰ χαμηλώσου λίγο,
καὶ δῶσ' μου τὶς φτεροῦγες σου καὶ πάρε με μαζί σου,
πάρε με ἀπάγου στὰ βουγά, τί θὰ μὲ φάη δ κάμπιος.

K. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

ΣΙΜΩΝ ΠΕΤΡΟΣ

Χαράματα. Βαρειὰ κοιμᾶται η Ρώμη
μὲ τὸ ὄνειρο τῆς πυρκαγιᾶς στὰ μάτια.
Στάχτη οἱ ναοὶ καὶ στάχτη τὰ παλάτια.
Μὲ αἴματα χριστιανῶν βαμμένοι οἱ δρόμοι.

Μιὰ κουστωδία, μὲ δόρατα ώπλισμένη
φέργουν τὸν Πέτρο, σπρώχγοντάς των ὅλοι,
στοῦ μαρτυρίου τὸν τόπο, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν.
Ἐκεῖ δὲ σταυρὸς στηλιένος τὸν προσμένει.

Σκυφτός, χλωμὸς ἐκεῖνος, μὲ τὰ χέρια
πιστάγκωνα δεμένα, ἀργὰ βαδίζει
στὴ νέα ζωὴν. Ἡ ἀνατολὴ ροδίζει,
σύνουν τὰ στερνὰ ἔαγρυπνισμένα ἀστέρια.

Τώρα δειλὰ - δειλὰ χαράζει η ἥμέρα,
πάχνη θολὴ σηκώνεται ἀπὸ τὰ βάθη
τοῦ ποταμοῦ, καὶ τῆς αὐγῆς τὸ δρυΐθι,
τὸ τρίτο δρυΐθι, ἀκούγεται ἀπὸ πέρα.

Στὴν ἀγωνία τοῦ σταυρικοῦ θαγάτου
τὸ ἀκούει δὲ Πέτρος καὶ θυμᾶται πάλι:
μιὰ νύχταν ἀλησμόνητη, μιὰν ἄλλην
νύχτα, τὴ νύχτα ἐκείνη τοῦ Ηιλάτου.

Τότε εἶχε κλάψει, τώρα στὴν θλιψιμένη
τὴν ὅψη του ἡ χαρὰ γλυκοχαράζει,
καὶ στρέφοντας ψηλὰ τὰ μάτια, κράζει,
«Βλέπεις; δὲν σ' ἀπαργιέμαι» — Καὶ πεθαίνει.

I. ΠΟΛΕΜΗΣ

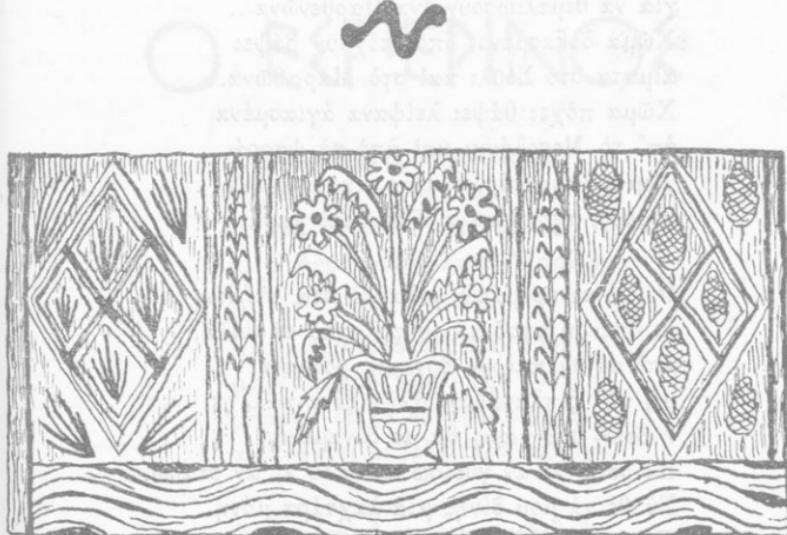
Η ΓΟΡΓΟΝΑ

Μέσ' στὸ πλατὺ τὸ πέλαγος καράδι ταξιδεύει
τριγύρω νύχτ' ἀπλώνεται . . .
Καὶ μὲ τ' ἀγέρι π' ἀλαφρὰ τὰ κύματα χαῖδεύει
σὰ νύφη π' ὄλο καὶ λυγῆ καὶ γλυκοκυμαρώνεται,
μὰ ξάφνω, σὰν γὰ κάρφωσε (σ' ἀμουσιαστὸ) ἀκρογιάλι
τίς δυό του ἀγκυρες μαζί,
τὸ μπρίκι στέκει καὶ μπροστὰ στὴν πλώρη του προβάλλει
Γοργόνα θαλασσόρεχτη, μῷ ἀγριωπὸ κεφάλι.
— "Ο Βασιλιάς Ἀλέξανδρος ἀπέθανε, γιὰ τὴν;
Βροντολογῷ τὸ στόμα τῆς καὶ τὰ νερὰ ἀναδεύει:
μὲ τὴν ψαρίτσα της οὐρά.
Καὶ τὸ γυγαίκειο τῆς αὐτὶ ἀπόκριση γυρεύει.
— "Ο Βασιλιάς Ἀλέξανδρος στὸν κόσμο βασιλεύει.
Ο ναύτης ἀποκρίνεται, ζωὴ γάχης κυρά!
"Αλίμονο, ἀν τῆς ἔλεγε, πῶς εἰναι πεθαμένος
ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά! . . .
Εδθὺς τὴν ἔδια τὴν στιγμὴν ὁ ναύτης ὁ καημένος
μαζὶ μὲ τὸ καράδι του θὰ βαύλιαις πνιγμένος
καὶ ἡ Γοργόνα θῷ ἀρχιζει νὰ κλαίῃ τὸν Βασιλιά.
Μὰ τώρα πόμαθε πῶς τὴν, τὴν ὅψη τῆς ἀλλάζει
καὶ μῷ δημορφιές στολίζεται..

Γίνεται κόρη λυγερή στὰ κύματα πλαγιάζει,
μὲ δυὸ ματάκια ὀλόγλυκα τριγύρω τῆς κοιτάζει,
κι' ἀπ' τὰ ξανθά της τὰ μαλλιά τὸ πέλαγος φωτίζεται.
Τὸ μπρίκι πάλι ξεκινᾷ καὶ σιγάλαριμενίζει
στὴ θάλασσα τῇ γαλανή.

Καὶ ἡ Γοργόνα στὸν ἀφρὸ σὲν γλάρος φτερουγίζει,
λύρα κρατάει ὀλόχρυση καὶ παιζοντας ἀρχίζει
νὰ τραγουδῇ στὸ πέλαγος μ' οὐράνια φωνή.

ΓΛΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΧΩΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟ

Τώρα ποὺ θὰ φύγω καὶ θὰ πάω στὰ ξένα
καὶ θὰ ζοῦμε μῆνες, χρόνους χωρισμένοι,
ἀφησε νὰ πάρω κάτι κι' ἀπὸ σένα,
γαλανή πατρίδα πολυαγαπημένη!

"Αφησε μαζί μου, φυλαχτὸν νὰ πάρω
γιὰ τὴν κάθε λύπη, κάθε τί κακό,
φυλαχτὸν ἀπ' ἀρρώστεια, φυλαχτὸν ἀπὸ Χάρο,
μόνον λίγο χῶμα, χῶμα ἑλληνικό.

Χῶμα δροσισμένο μὲ νυχτιᾶς ἀγέρι,
χῶμα βαπτισμένο μὲ βροχὴ τοῦ Μάη,
χῶμα μυρωμένο ἀπὸ τὸ καλοκαίρι,
χῶμα εὐλογημένο, χῶμα ποὺ γεννάει
μόνο μὲ τῆς Πούλιας τὴν οὐράνια χάρη,
μόνο μὲ τοῦ φύλου τὰ θερμὰ φιλιά.
Τὸ μοσχάτο αλιμα, τὸ ξανθό σιτάρι,
τὴν χλωρὴ τὴ δάφνη, τὴν πικρὴ ἐλιά.

Χῶμα τιμημένο ὅπου τῷχουν σκάψει,
γιὰ νὰ θεμελιώσουν ἔγα Παρθενῶνα...
Χῶμα διξασμένο, ὅπου τῷχουν βάψει
αἴματα στὸ Σοῦλι καὶ στὸ Μαραθῶνα.
Χῶμα πόχει θάψει λείψανα ἀγιασμένα
ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι καὶ ἀπὸ τὰ φαρρά,
χῶμα, ὅπου φέρνει στὸν μικρὸν ἐμένα
θάρρος, περηφάνεια, δόξα καὶ χαρά !

Θέ νὰ σὲ κρεμάσω φυλαχτὸ στὰ στήθια,
κι ὅταν ἡ καρδιά μου φυλαχτὸ σὲ βάλη,
ἀπὸ σὲ θὰ παίρνῃ δύναμη, βοήθεια,
μὴ τὴν ξεπλαγέψουν ἀλλα ξένα κάλλη,
ἡ δική σου χάρη θὰ μὲ δυναμώνη.
Κι ὅπου κι ἀν γυρίσω κι ὅπου κι ἀν σταθῶ.
Σύ θὲ νὰ μοῦ δίνης μιὰ λαχτάρα μόνη.
Πότε στὴν Ἑλλάδα πίσω θὲ ναρθῶ.

Κι ἀν τὸ ριζικό μου—ἔρημο καὶ μαῦρο—
μοῦ γραψε νὰ φύγω . . . καὶ νὰ μὴ γυρίσω,
τὸ στερνὸ συχώριο εἰς ἑσέγα θάδρω
τὸ στερνὸ φιλί μου σέγα θὰ χαρίσω....
Ἐτσι, κι ἀν σὲ ξένα χώματα πεθάνω,
καὶ τὸ ξένο μνῆμα θάγκι πιὸ γλυκὸ
σὸν θαφτῆς μαζί μου, στὴν καρδιά μου ἐπάνω
χῶμα ἀγαπημένο, χῶμα Ἑλληνικό.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Ο ΕΞΠΕΡΙΝΟΣ

Στὸ ρημαγμένο παρεκκλήσι
τῆς ἄγοιξης τὸ θεῖο καντήλι
εἰκόνες ἔχει ζωγραφίσει
μὲ τ' ἀγριολούλουδα τὸ Ἀπρίλην.

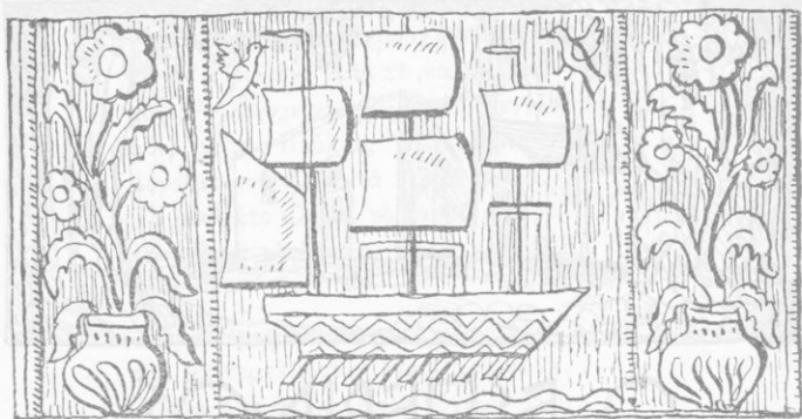
‘Ο γῆλιος γέρνοντας στὴ Δύση,
μπροστὰ τοῦ Ἱεροῦ τὴν πύλη
μπαίνει δειλὰ γὰ προσκυνήσῃ
κι ἀνάφτει ὑπέρλαμπρο καντήλι.

Σκορπάει γλυκειὰ μοσκοθολιὰ
δάφνη στὸν τοῖχο ριζωμένη,
θυμίαμα ποὺ καίει γὴ Πίστις.

Καὶ μιὰ χελιδονοφωλιὰ
ψηλὰ στὸ νάρθηκα χτισμένη
ψάλλει τό. «Δόξα ἐν Ὑψίστοις».

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΟΝΕΙΡΟ

Εἰδὼς πώς γύρισαν ἀπὸ τὰ ξένα
καὶ στὸ δῶροι βρέθηκα σπιτάκι
ποὺ μιὰ φορά μικρὸ παιδάκι
περνυῖσα χρόνια εὐτυχισμένα.

”Αχ, ζοῦσε τὸ σπιτάκι ἀκόριχ !
Τὰ γιασουμιά του γύρω ἀνθοῦσαν
μὰ ἀδέρφια μέσα πιὰ δὲ ζοῦσαν,
τὰ ἀδέρφια τάχε φάει τὸ χῶμα
κ' εἰδα πώς τάχαν ἀσπρισμένα
δύδοντα χρόνια τὰ μαλλιά μου,
κ' ηταν ἀδύνατη ἢ λαλιά μου.

Κ' ηταν τὰ μάτια μου σηησμένα,
κ' εἰδα πώς πλάγιασα στὸ μέρος,
Ποὺ μιὰ φορά μικρὸς κοιμώμενον,
κι ἣν εἰν' ἀλήθεια συλλογούμονυ,
πώς τυραννιέμαι τώρα γέρος.

Κ' εἰδα πώς ἔρριχτε μιὰ ἀχτίδα.
Κι ὁ ἥλιος πρὸς τὸ παραθύρι
σὰ νὰ ζητοῦσε πρὶν νὰ γείρη
στὸ θάνατο νὰ δώσῃ ἐλπίδα.

Καὶ σιγανὰ ψυχομαχοῦσα.
Σὲ πρῶτο καὶ στεργὸ κρεβᾶτι,

Στὸ ἀδέρφια μὲν ἔφεραν καὶ ἐμένα,
νὰ μὲ χαροῦν τὰ κόκκαλά τους,
ποὺ τοὺς ξεχγοῦσα στὰ καλά τους.
Καὶ γύριζα στὰ μαῆρα ξένα.

ΑΡ. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΠΑΤΡΙΔΑ

Πατρίδα, ποὺ στῶν τέκνων σου τὸ γοῦριζώγεις
κι ἀγθίζεις καὶ μοσκοβολᾶς στὰ προσωπά τους,
ποὺ κι ἄν ζητοῦν γὰρ ἀργηθοῦν, τοὺς φανερώγεις
μὲν ἔνα τους λόγο μοναχό, μὲν μιὰ ματιά τους.
Ποὺ ἀστροπελέκι γίγεσαι γοργό, καὶ μπαίνεις
στὰ ναρκωμένα στήθια τους ὅταν πλανιοῦται,
καὶ σωπασμένο κρύθεσαι, καὶ περιμένεις
τὴν ὥρα ποὺ καὶ οἱ τύραννοι κοιμοῦται.
Καὶ τότε ἀξαφνα ξεσπάει τὸ ἀστροπελέκι
καὶ τὸ παιδί σου ἀργὶ μὲν μιᾶς θεριεύει
καὶ σὰ λιοντάρι ἀδάμαστο μπροστά σου στέκει,
καὶ μὲν φωτιά καὶ μὲν σπαθὶ σὲ διαφευτεύει.
Ἐσύ, ποὺ καὶ τὸ θάνατο γλυκὸ μᾶς κάγεις,
Πατρίδα ! ξύπνησέ μας, πρὶν ἐσὺ πεθάνης.

ΑΡ. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΟΙ ΜΑΝΝΕΣ ΤΩΝ ΓΟΛΕΜΙΚΤΩΝ

Ὥ οὐ μανοῦλα, πόχασες βλαστάρι σου ἀκριβό
καὶ κλαῖς καὶ δὲ στειρεύουνε τὰ δάκρυα τῆς ψυχῆς σου,
χῦστ' ἔνα δάκρυ γι' ἄλλης μιᾶς φτωχῆς μανούλας γιό,
που αὐτὸς στὴ μάχη ἐσκότωσε τὸ δύσμαρισ παιδί σου.

Κ' οὐ μανοῦλα τυχερή, πόχεις καλοδεχτεῖ,
κλαμένη τὸ παιδάκι σου στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ σου
χῦστ' ἔνα δάκρυ γι' ἄλλης μιᾶς μανούλας τὸ παιδί,
που ἐπῆγε καὶ τὸ σκότωσε τὸ βόλι τοῦ δικοῦ σου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣ

ΖΗΤΟΙΔΑΣΤΟΙ: Φαντάσεις της τη γειτού

της θάνατο της μηδείς θάνατο.

Καὶ στρατός θάνατος,

Ζευσότος καὶ ποσειδώνιος.

ΟΙ φίλοι της "Η αριθμή" ήταν ταξιδιώτες

ΤΑ ΣΥΝΝΕΦΑ

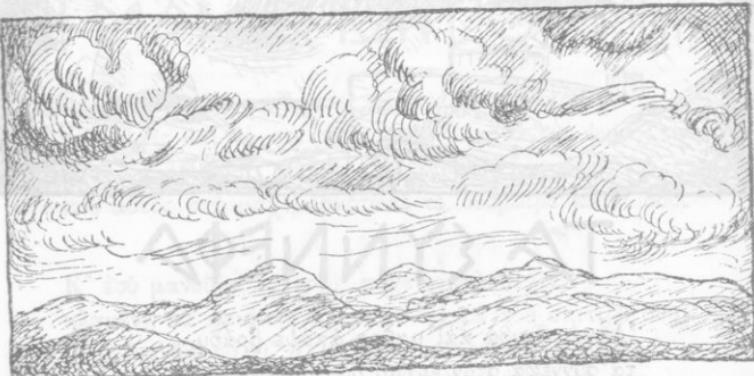
Ἄργά, βουβάκι καὶ μαῦρα ἀπόψε βράδυ,
τὰ σύννεφα στὸν ἔρημο οὐρανὸν κυλοῦνε·
γλυστροῦν καὶ φεύγουν φεύγουν στὸ σκοτάδι·
ὅτε βρέχουνε τὸν πόνο τους νὰ ποῦνε.
Ἄργά, βουβάκι καὶ μαῦρα ἀπόψε βράδυ.

Ἄλλα σὰ στάχτη κι' ἄλλα ώσὰν τὴν πίσσα,
σκεπάζουν τὰ βουγά καὶ πνίγουν τὸ ἀστρα,
προσκυνητὲς θολοὶ στὰ ἔρημοκλήσια,
καὶ μαῦροι καθαλλάργοδες στὰ κάστρα,
ἄλλα σὰ στάχτη κι' ἄλλα ώσὰν τὴν πίσσα.

Ἄπόψε πᾶνε, πᾶνε καὶ γυρίζουν,
σιμὰ στὰ κάστρα τὸ ἀδεια καὶ χορεύουν,
σιμὰ στὰ ἔρημοκλήσια καὶ τὸ ἀγγίζουν,
κάποια καλὰ στὴ νύχτα ἐκεὶ γυρεύουν,
κι' ἀπόψε πᾶνε, πᾶνε καὶ γυρίζουν.

Κάποια καλά, μὰ δλότελα χαμένα,
μέσα στὴ νύχτα ἔκει καὶ στὸν ἀέρα,
τὰ σύγγεφα, γιὰδὲ τα — ὡσὰν ἐμένα —
Γυρεύουν, ἄχ ! ἀπόψε, πέρα ὡς πέρα,
κάποια καλὰ μὰ δλότελα χαμένα.

Λ. ΠΟΡΦΥΡΑΣ

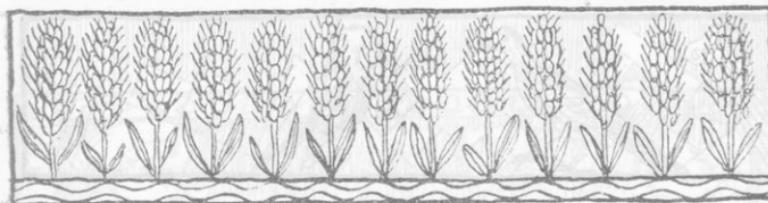

ΝΕΦΕΛΕΣ

Σὰν ὅνειρο φαντάζετε
μακρὺ ποὺ δ Φοῖδος σδύγει,
μιὰν ἀριογία πολύχρωμη
σὰν κάθε σχῆμα ἀφίνει
τὸ μυστικὸ ἀντιφέγγισμα
ποὺ ἀπανωθέ σας πέφτει.

Κι' οἶ νοσταλγίες πῶχουνε
ώραιες ζωὲς καθρέφτη, πότεπ αὐδονή
πύριγες, ρόδινες, χλωμές, ἐτο εἴρη
λυώγουν, κι' ἀπὸ ἀκρη σ' ἀκρη τὸ έμπο
στάζουν τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς πιεπλε
καὶ τῆς ψυχῆς τὸ δάκρυ.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Η ΞΠΟΡΑ

Ἐρμικ τὰ δάση ἀπὸ φωλιές,
πέρα ξερὰ τ' ἀμπέλια. ἐτοιγάνδις
Κι ἀν τᾶπλερο τραχούδι τουζίκια
σκορποῦν φτωχὰ γαρδέλια.

Γύρω στὸν κάμκτο σκυφτός εἶμι τῷ
ποῦ σπέρνει διευγόλατης.
ἡ καλιακούδα στὸ βραχὺν
τὸ πνίγει ρέκασμά της.

Ψηλὰ χιονίζει στὰ βουνά τα κτήνη
καὶ γύρω η πάχνη ἀπλώνει...
Καὶ κάτου ἀπὸ τὸ σάδικο
ποὺ κρύσι τὴν περιζώγει

Ἐκφύστηκε πυράδικον διῆται
Ἡ μάνα καὶ γῆς στὸν κόρφο της τὸν
κλώθει βουδή τὸ στάρι, καρύειται
τοῦ Μάη τὴν χρυσοθάλασσαν, μοκάρη
τῶν κάμπων τὸ καμάρι.

Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Κάσαι καλά, ρά ολότελα γυμνά,

μέσα στην πόλη της Αθήνας.

ΧΑΛΑΣΜΑΤΑ

Καὶ τῶν γεκρῶν τὰ ἥσυχα
σπιτάκια πᾶν κι ἐκείγα,
τὰ ράγισε, τὰ σκόρπισε
τοῦ γιαγητοῦ ἡ ἀξίγα.

Κι ἀπὸ τὸ χωριὸ τὸ ὄλόμορφο
ώς μὲν στὸ κοιμητῆρι
ὅ τύρανγος χαλάσματα,
χαλάσματα ἔχει σπείρει !

Μὲ τὰ φτερά του ὁ κόρακας
τὴ γύχτα ἔχει ξαπλώσει
καὶ στὸ τραπέζι κάθεται
ποὺ τοῦχουν ἀλλοι στρώσει :

Κι ἡ κουκουβάγια ἐστάθηκε
μὲ τὸ ἄφωνά της μάτια
στὰ πλούσια ποὺ τῆς ἔχτισεν
ὅ χαλασμὸς παλάτια !

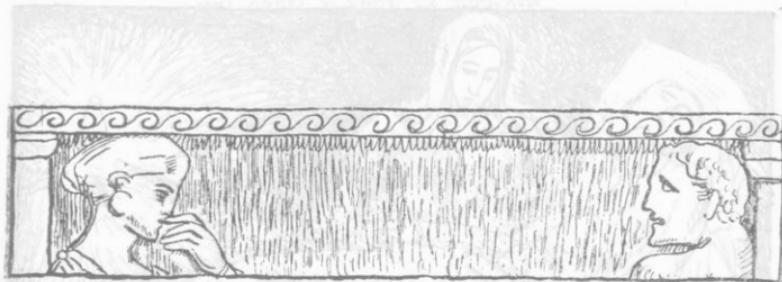
Z. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΖΟΛΥΟΠΟΝΤΑΣ

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Κι έτοι προγένεται κι έργεται
μή τίποτα άκουει να γίνεται;

ΑΡΧΟΝΤΙΣΣΑ

Σάν τι ζητάς ἀρχόντισσα
στ' ἀνασκαμμένο χῶμα;
— Θέλω νὰ βρῶ τὸ σπίτι μου
καὶ δὲν τὸ βλέπω ἀκόμα!

— Ανάθεμα τὸν τύραννο
καὶ τρισ ἀνάθεμά του!
Κυρά μου, νὰ τὸ σπίτι σου...
Πατεῖς τὸ χάλκομά του...

μετ ανάπτυξι σημετον Z. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΦΕΙΝΟΝΟΡΟ

ζόνισμον ἐπεπλάκαστην τοῦ
Η λίμνη ἡν τοῦ μεταναστεύοντος τοῦ πολεμού
διλογερία τὸ γειτναῖον καταφύγειον
καὶ τὰ βιονικοφύγεια τρειχὸν γῆτο
καὶ παραγένεται πάσσιν.

· Κοισμῷ θατ μακάτιπον οὐδὲ·
Τὶ πρωτόβρυγον πάντασσενερεψεν νέδενον
καὶ τὸ θυμάριον τοισιεργηθεῖσαν εἴσεστιν
τὰ φυλλαπάντενενεν· οὐδὲν γεικατὶ γέισον
καὶ τὰ νερά μερισταν.

Η ΜΑΝΝΑ ΞΑΓΡΥΠΝΑΙ

Ἐσθήγανε σιγά σιγά
τὰ λίγα φῶτα τοῦ χωριοῦ
καὶ δὲν ἀκοῦς στὴν ἐρημιά
παρ' ἔνα γαύγισμα σκυλιοῦ.

Κοιμάται τὸ χωριό βρυχᾶται
καὶ μέσ' στὴ νύχτα τὸ βουνὸ^{τοῦ}
σὰν φάντασμα ἀποπάνω του
τὸ παραστέκει σκοτεινό.

Καὶ λάμπει, λάμπει ὁ οὐρανὸς
καὶ κάποιο ἀστέρι σθήνει.
Σὰν ποιὰ ψυχοῦλα νάσθησε
στῆς νύχτας τὴ γαλήνη!

Ἐγα σπιτάκι τοῦ χωριοῦ
μονάχα δὲν κοιμάται:
ἐκεῖ στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ
ποιὸς ἵσκιος γὰ πλανάται;

Κι ολο πηγαίνει κι έρχεται
μήν κάνει ἐκεῖ νυχτέρι
καὶ ράβει ἡ κόρη τὰ προικά
γιὰ τὸ χρυσό της ταῖροι;

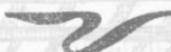
ΖΗΔΑΙΤΟΦ ΛΛ

Ο γεωργὸς μήν ξύπνησε
γὰ δὴ τὰ ζωντανά του
ποὺ ἀναχαράζουν καθιστά
Στὴ δράγα του ἀποκάτου;

Ι. ΠΕΡΓΑΛΙΤΗΣ.

Δὲν εἰν ἡ κόρη οὐδὲ ὁ ζευγᾶς
στὰ ζωντανὰ ποὺ πάει,
κοίτεται ὁ γυιός μονάκριθος
κ' ἡ μάνα ξαγρυπνάει.—

ΑΛ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

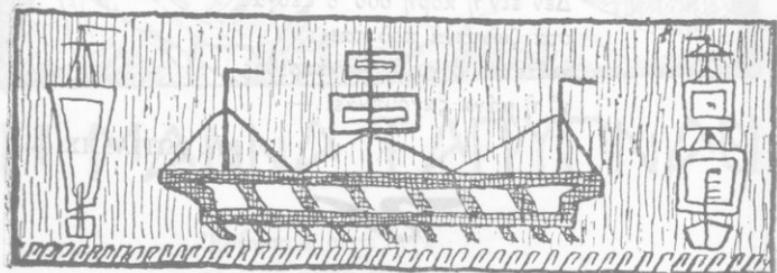
ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Ἡ λίμνη ἀπὸ τοῦ καλοκαιριοῦ τὴν ζέστη διψασμένη
δλομερὶς τὸ φίλημα τοῦ σύγνεφου προσιμένει
καὶ τὰ βουνὰ διψάσανε
καὶ συγνεφάκια πιάσανε.

Τὸ πρωτοθρόχι ράντισε τὸ χῶμα ποὺ μυρίζει
καὶ τὸ ἀγεράκι παίζοντας στὴν γῆ αλωθογυρίζει
τὰ φύλα του ζαρώσανε
καὶ τὰ γερὰ κρυώσανε.

Καὶ χτίζει ἐλπίδες δὲ ζευγάς στὴν ἔρημη σπορά του
καὶ προχωρῶντας γελαστὸς σιμᾶ στὰ ζωγταγά του
τὰ λύγει ἀπὸ τὰ δέντρα του
καὶ παίρνει τὰ βουκέντρα του.

ΑΛ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

Η ΒΑΡΚΟΥΛΑ

Ριγμένη στὸ ἀκρογιάλι η πλανεμένη
βαρκούλα σὰν ἐρείπιο τοῦ χρόνου,
ἐκσίτετ^θ ὡς τάχτες σκελεθρωμένη,
καμμάτι τῆς ζωῆς, ξεσκλείδι πόγου.

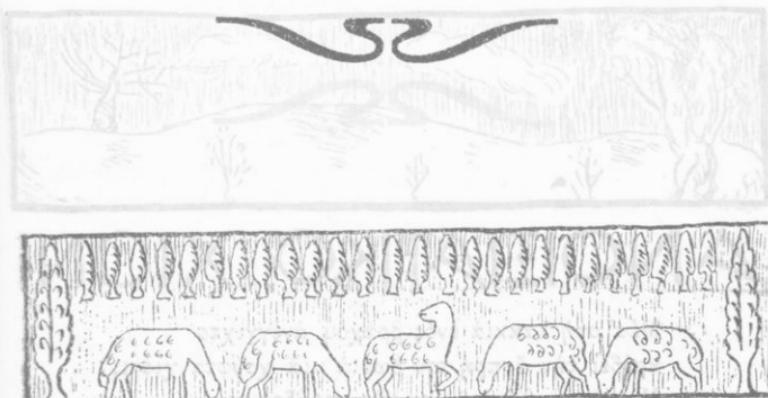
Ἄνεμοι στοὺς ἀρμοὺς τοὺς ἀνοιγμένους,
φυσώντας ἀπ' τὴν πλώρην ὡς την πρύμη,
περνοῦν καὶ παίρνουν πόθους πεθαμένους,
περνοῦν, σὰν ὅρνια τρώγοντας ἀγρίμι.

Τὰ κύματα ἀπαλὰ εἴτε μαγιασμένα
— φιλοῦνε τὴν βαρκούλα, η τὴν χτυπάγε — πῶν δὲ
τὰ μυστικά της παίρνουν γεκρωμένα
καὶ στὸ βυθὸ τὸν ἀφαντο τὰ πάγε... .

Μὰ τώρα οἱ ἔνδοξοι τὴν χαλυσίην.
Ο Γερός — γαύτης εἶπε στὰ παιδιά του.
Τὰ κέκκαλά του θέλει γὰρ κλειστοῦνται
στὰ ἔνδοξα ποὺ εἰχαν κλείσει τὴν καρδιά του.

Καὶ τώρα νεκροκρέβεθατο στὸ μνῆμα
μέσα ἡ βαρκούλ^ο ἀγγώριστη ἔτσι ἐθάφτη,
γὰρ ταξειδεύη αἰώνια, δίχως κῦμα,
στὸ ἀτέλιωτο ταξεῖδι μὲ τὸ γαύτη.

I. ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΒΟΞΚΟΥ

Χάϊ, χάϊ, καὶ σαλάγαγε τὰ γαλάρια του.
Ο γιγάντιορφος βοσκός μὲς στὸ λειβάδι, οὐ δὲ ἁμαρτία
Χάϊ, χάϊ μὲ τὴν ἀγκαλίτσα του προβόδαγε ορκιαὶ
κάθε πουργὸν καὶ κάθε βράδυ.

Χάϊ, χάϊ, τὰ λόγια μὲ τὸ ἀσημοκούδουνα...

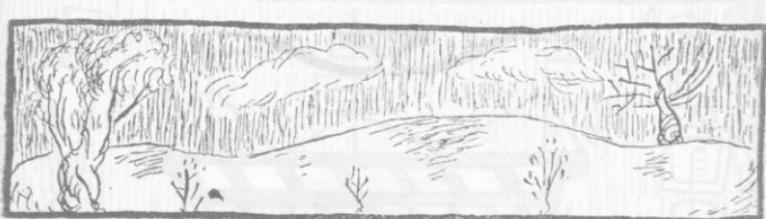
Μὰ ἔχτες, ἔχτες τὶ θρήγος μέσον στὰ δάση;
Ἐνας παπᾶς μπροστά, καὶ πίσω ἐφέργαγε Ιων
μιὰ φτωχὴ καὶ ἀσπροντυμένη κάσα!

Kai ἀργά, δίχως ψαλμούς, τὴν ἀνεβάσανε
στὸ ἐρημοκαλήσι, ἀπάν' στὰ κορφοθέουσι,
κι ἔρματα ἐδελάζαν, θλιβερὰ τὰ πρόθυτα
καὶ θλιβερὰ ἀντιλάλαν τὰ κουδούνια... .

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΩΡΗΣ

καὶ νῦν ὅτο σπασμούνται μάτια ταῦτα
μετάθετο μετά μετανοεῖνται λόγοις ἢ αὐτῶν
καὶ συνέβησαν τὰ πρόθυτα ἀντιλάλαν τὰ
κουδούνια τοῦτα ταῦτα σπασμούνται ὅτο

ΖΗΤΙΔΙΑΓΙΑΝΝΗΣ Ι.

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ΧΙΟΝΙ

Μέσος στὴ λακκιὰ ἐνὸς βράχου ἀνέγγιχτο
κρύβει τὴν ἀσπρη του θωριὰ μιὰ χούφτα χιόνι.
Μονάχα ἀπλώνει γύρω τὶς κρυάδες του
καὶ τὸ γαλάζιον οὐρανὸν κοιτάζει ἐπάγω του
ποὺ τοῦ γελάει καὶ τὸ πληγώνει.

Τῆς συγγεφιᾶς παιδὶ καὶ τῆς κακοκαιριᾶς, μὲ τὸ μεγάλον ἥλιο αὐτὸ παλεύει, μικρό, μὰ κι ἀσπρο, δλίγο, μὰ περήφανο τούρχεται σύντροφος κακμιὰ φορὰ δι βαρριᾶς καὶ κάποιου σύγγεφου ἵσκιος τὸ θεραπεύει.

Οἱ πρῶτες πρασινάδες γύρω του γέλοιν καὶ τὸ κορμὶ τὸ μεταξένιο του τρυπάνε κάμποσες λόγχες πράσινες καὶ τρυφερές, μὰ αὐτὸ προβάλλει πάντα ἀσπράδες κρυερές σὲ δλα ποὺ τὸ μισοῦν καὶ τὸ χτυπᾶνε.

Πάλεψε, ἀγγό μου χιόνι, πάλεψε μικρό,
μέσο^ς στήν κρυάδα βάστα τὴν ψυχή σου
και τὴ λευκὴ χαρά σου, τὴν παράμερη,
κάπου κρατάει βαθύτερα ἡ ζωσύλα σου
κι ἔχει κάποια ἄλλη νίστη ἢ δύναμι σου.

Μ. ΚΑΛΑΜΑΣ

ἀραβόσιο-πολέος, νικήτας, λευκόνες ἄνθες
ἄγγελονεσθαι, καροκαλεώ, κρεοβοραι-γρυποποιεῖ μὲ τὸν
θρύσιον τοῦ θεατῶν — τὸ Λέρο
ἀγγειόνες καὶ ἀγλέονες (δ)=μυρτὶ ἀριθμοῦ φρεμακορδ,
θεο-εἰδὲ τὰ μέλια εἶναι τοῦ γυναικὸν ἀριθμονεῖ τὸ Λέρο
μὲ τὸ Αργειο-θεατρικὸν αἴθεορθιανον,

δυκαραζητό—(ε) =ροττό,

ἀγρόπατέλη—τοῦτο τοῦτο τοῖνα καὶ κάνει διῆν

λεπτὰ φύτα τοῦ πατέλην

ἀγγιονελοί (ε) =κακοταρία

ἀδοάζω καὶ ἀδούλεω-παρκάζω τοῦ κροτὸν προγεύει

ελύσσοντος (δ)=πρελίκωτος, διελέκτωτος, διεξιλέωτος, δραπέ-
πειστος

ἀγταλγί (τὸ) ταλρι—σύντροφον,

πιάστα (ή)=κολπα, πιάρα λέγεται ἀσθενή, καὶ τὸ περιποτά-
ρεβοντα.

ἄλθιμος—θίμος τῆς θεοτοκίας, κυντά στὴν Πλήνε τὴν μετέρην
τῆς Ήλιούρου.

ἀκαταδάμαστος (δ)=άκαταπάθητος, ἀκιητος, ἔπειτο δὲ ἀκαδάμαστος

ἀκουγμάτωναι ποτὶ ἀφουγμάτιζαμαι—άκροθρεπτο—ἀκτέοντος

φωβδ=ἔκροσο.

φιλαλαγή (ή)=ἀλεθερός, θριαμβευτική, χρυσή.

φιλούπια—τὰ δέρικα τῆς οἰλενίας.

φίλυγεδω—θλαστό, φίλυτος

φρογκολίθητος—θλιγγός, τοῦ πλόρου

φιλή—πλέα.

φιλάρη (ή)=ράχη, έχιρα,

φιλοσι, φιλοτια-θέρατος θράτος

φιλοτικοτεσερίζαμετο—φιλίσσομαι στὸν πατέρα τοῦ

φιλοχαράδη—φρονιδητος, θεοδάτη, ἀπὸ τοῦ ποντικοῦ στὸν ποταμό

φιλομάρτυρας—φρονιδητος, θεοδάτη, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ στὸν ποταμό

Εἰ δργά, θήγανε φίλους την ἀνεξέστην
στὸ ἐργοδακτικὸν πεντεπότερον οὐαὶ δύναται, τὰς εἰδῆς
καὶ ἔργα περιείχειν, τούτοιςτοις καθόσιοι μόνο τοῖς ιδίῃ
μοι τοῦ περιεπιθυμητοῦ γένεται, υστερεῖ ἀρχεῖον μή τι τοῖς
υστερεῖσι καλύπτωσθαι τὸ κορετόναριδον, οὐαὶ τοῖς ιδίῃσιν
υστερεῖσι ἡ γράμμη τοῦ περιεπιθυμητοῦ.

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΙΩ.

ΔΝΟΙΕΙΑΤΙΚΟ ΧΙΟΝΙ

Μία στὴ λακκούκη ἑνὸς πρόγκου ἀνέγρυπνη
κρίδει τὴν ἀπορη τῶν θυρεῶν τοῦ γαλατοῦ γέλων.
Μονήγυνη ἀπολίτια γάρον τοῦ πατριότερον τοῦ,
καὶ τὸ γαλαζοῦ πλευρὸν παραβάσαι ἔκεινον τοῦ,
τοῦ τοῦ γαλάτη, καὶ τὸ πλευρόνατον τοῦ.

Τὰ περιστάσαι αὐτοῦ καὶ τὰ πακοκκαρίστα,
μὲν τὸ μεγάλην φέρει τὸν παλατίον,
μέσατο, διὰ τὸ διπλανόν, οὐδὲν, μὲν περήφραγμα
αποργεῖσαι τούτουσιν επεριειδῶν τοῦτον τὸν πατριότερον
καὶ μέσον τοῦτουσιν οὐδείς εἰ, θεραπεύει.

Οἱ πρότεραι προσωνύμειαι τοῦτον τοῦ γαλάτην
καὶ τὸ παρεῖλαν τὸν πεταλίναν τοῦ προτενεοῦ
εἰδυτοτες λόγοις πρέπεισαν, τοῦ περιφρέσκου πατριότερον
μὲν κατόπιν προσδόλλεισι πάνται ἀπορέσαιεις επεριειδῆς
εἰ, διὰ τοῦτο μετασῆν καὶ τὸ χρυσόν.

— 108 —
ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

— (δ) εολόλιτνα
— (ετ) μηδεμιτε

Α

ἀγανὸς=ἀπαλός, γτελικάτος, ὑφασμένος ἀραιός. — (δε) οὐσιανή

ἀγγελοκούνομαι, χαροπαλεύω, κρούνομαι=χτυπισθαι: μὲ τὸν
ἄγγελον τοῦ θανάτου=τὸ Χάρο

ἀγγλεονορας καὶ ἀγλεονορας (δ)=ψυτὸς ἀγκαθωτὸς φαρμακερός,
ἔνα ἀπὸ τὰ πολλὰ εἰδὴ τοῦ φυτοῦ ποὺς ἡ βοτανικὴ τὸ λέει
μὲ τὸ ἀρχαῖο ὄνομά του «Ἐδφόρθιον»,

ἀγκομαχητὸς=(τὸ) βογγιτό.

ἀγράμπελη=ψυτὸς ποὺ σκαρφαλώγει στὰ σπίτια καὶ κάνει ἀνθη
λευκὰ μὲ ώραία μυρωδιά.

ἀγριοκαΐοι (τὸ)=κακοκαΐαρια

ἀδράζω καὶ ἀδράχτω=ἀρπάζω καὶ κρατῶ σφιχτά.

ἀδυσώπητος (δ)=ἀμείλικτος, ἀγελεήμιων, ἀγεζελέωτος, ἀμετά-
πειστος.

ἀηταίραι (τὸ) ταλαι=σύντροφος.

αἰώρα (ῆ)=κούνια. αἰώρα λέγεται ἀκόμη καὶ τὸ κρεμαστὸ
κρεβῆτι.

Αἴθικες=ἔθιγος τῆς Θεσσαλίας κοντά στὴν Ηίδος ἢ στὰ μεθόρια
τῆς Ἡπείρου.

ἀκαταδάμαστος (δ)=ἀκαταπόνητος, ἀνίκητος, ὅπου δὲ δικιάζεται

ἀκουρδάζομαι καὶ ἀφουγκρέζομαι=ἀκρούμιαι=ἀκούω.

ἀκῶ=ἀκούω.

ἀλαλαγή (ῆ)=ἀλαλαγμός, θριαμβευτικὴ κραυγή.

ἀλούπια=τὰ δέρματα τῆς ἀλεπούς.

ἀλυχτάω=ὑλακτῶ, κλωτσῶ.

ἀλογολάτης=δ δδηγός τοῦ ἀλόγου

ἀμη=ἀλλά.

ἀμάχη (ῆ)=μάχη, ἔχθρα.

ἀνάραια, ἀνάραια=ἀραιά, ἀραιά.

ἀνακατοπτρίζομαι=φάνομαι στὸν καθρέπτη.

ἀναχαράζω=μηρυκῶμιαι, ἀνεβάζω ἀπὸ τὸ στομάχι στὸ στόμα
ἔνα μέρος τῆς τροφῆς, ὅπως τὸ βῶδι καὶ τὸ ἀλλα μηρικα-
στικὰ ζῶα.

ἀντάμα=μικρό.

ἀντάρα (*η*)=έμιχλη και θόρυβος· ἀνταριάζομαι=θορυβῶ.

ἀντίλαλος (*δ*)=ήχω.

ἀντιρρέμι (*τδ*)=έρεισμα, στήριγμα.

ἀπάντηχα και **ἀναπάντεχα**=ἀπροσδόκητα, χωρίς νὰ τὸ περιμένη κανείς.

ἀπλερο (*τδ*)=οχι πλήρες και τὸ ἀδύνατο πλάσμα· γιὰ τὰ πουλιά λιὰ λέγεται: σταν δὲν ἔχουνε βράλει: ἀκόμη φτερά=ἀπτέρο πουλί.

ἀπλογιέμαι=ἀπολογοῦμαι, ἀποκρίνομαι.

ἀποκαρωμένοι=παραταξαὶ σμένοι, ναρκωμένοι.

ἀποσβολώνυμαι=μένω σα νὰ μου ρίξανε λασθλη=στάχτη μένω ἐνεός, ἐκστατικός.

Αποσπερίτης. Ὁ πλανήτης Ἄφροδίτη που φαίνεται τὸ βράδυ.

‘Ο ἴδιος φαίνεται και τὸ πρωΐ και λέγεται Αὔγερινός.

ἀπόφωτο (*τδ*)=φωνὴ που ἔρχεται ἀπὸ μακριά, και φωνὴ στοιχειωμένη, ήχω, ἀντίλαλος.

ἀραγδεῖ (*δ*) [*Κρυστάλλης*]=δερμάτινο σακκούλι, που λέγεται και ταγάρι και τράστο.

ἀραποσίτη (*τδ*)=καλαμπόκι· καλαμπόκι σὲ μερικὰ μέρη σκουπόσπορο.

ἀργαστηροαρέοι=τεχνίτες.

ἀργολογῶ [*Μωραΐτιδης*]=φλυαρῶ.

ἀρμενα (*τά*) = πανιὰ τοῦ καραβίοῦ· (κυρίως τὰ πανιὰ μὲ τὰ σχοινιά).

ἀριφρητος=ἀναρίθμητος.

ἀρμολ (*οι*)=σύγδεσμος· τῶν μελῶν τοῦ σώματος και σύγδεσμος τοῦ πλοίου.

ἀρπάγες=τσιγκέλια, γάτζοι.

ἀσβόλη (*η*)=στάχτη.

ἀσπρα (*τδ*)=γομίσματα τούρκικα. . . .

“**Ασπρη**—θάλασσα=τοῦ Αἰγαίου και ἀντίθεσιν τῆς Μαύρης— θάλασσας τοῦ Εὐξείνου.

ἀστροπελένι=ἀστροπελένι και ἀστροπέλεκας, ἀστραπόβολος= κερκυνός.

ἀσθμαίνω=λαχανιάζω.

ἀτδες=μόνη=ἀτός μου=έγώ δ ἴδιος.

αὐλίζομαι=ξενυχτίζω, κάγω κωνάκι.

Αφοντότης [Βηγλαράξ]=ἀπὸ τότε.

ἀφιόνι=ὅπιον, ποὺ φέργει τὸν ὄπιον καὶ βγαίνει ἀπὸ τῆς παπαρούνες λατιν. papaver somniferum, ἀρχ. μήκων ὄπναφόρος.

ἀφρομανάω=κάνω μὲθυμὸν ἀφρόν.
ἀχθος (*τὸ*)=βάρος.

ἄχνα (*ἡ*)=παχερὸς ἀέρας που κατεβαίνει ἀπὸ τὰ παχνιασμένα βουγά.

ἄχνδ=ξέθωρο, ὀχρό.

ἄχλυς-ύος=δμίχλη.

ἄχολογάω=κάνω θήρο, θόρυβο.

ἄερικδ=κακοποιὸς δακμόνιο, ἀπὸ νεράδες, λάμιες, λίσκους κλπ.

ἄγλεαρη=δασκαλοφόρη αιγάλη=λιπιδοσθέα Η] αγλεαρη
ρεσινή=της ορεστηράδημαλες **Β** ογλεαρηνη=μυρινηστηλομυλη
σεμιδηνη και ξανθοτης (γρανιδηνη) επεξειδηνη νοσοδηνη

βάθυσμα (*τὸ*)=τὸ γάδγισμα, ἀλύχτημα, θλακή.

βαλμᾶς=ἐπιποτρόφος, ἐπιποφορόβρος.

βασεμένος (*δ*)=χτιπημένος ἀπὸ κάτι καὶ ἀπὸ

Βατούμ (*τὸ*)=παράλιος πόλις τοῦ Εὔξείνου.

βαυκαλίζω=ξεγελῶ.

βιδς (*τὸ*)=περιουσία.

βλιάζω [Κ. Θεοτόκης]=βληγχθμαι, βελάζω.

βολὰ=φορά.

βόλεσσε=ἀόριστος τοῦ «βολεῖ» ρῆμα οὐδέτερο τριτοπρόσωπο μόνον στὸν ἑνικὸν τοῦ ἑνεστῶτα καὶ τοῦ ἀστρίστου, σημαίνει δὲν εἶγαι δυνατό, δὲ μοῦ βολεῖ=δὲ μπόρεσα,

βολετὸ=δὲν εἶγαι δυνατό (νὰ γίνῃ κάτι), ἀδύνατο.

βοσκοτόπι (*τὸ*)=λιθάδι, τόπος ὅπου βόσκουν τὰ κοπάδια.

βότσαλο (*τὸ*)—χαλίκι (κυρίως τὰ κάπως στρογγυλωμένα τῶν ποταμιῶν καὶ τῆς ἀκροθαλασσιάς).

βρέκιον (*τὸ*)=τὸ σωστὸ σὸνομα εἶγαι «μπρίκι»=εἶδος πλοίου ἔλαχφρου· μοιάζει μὲ τὸ τρεχαγτήρι· οἱ ἀρχαῖοι τὸ ἔλεγαν «πάρων».

βρόχι (*τὸ*)=δίχτυ.

Γ [μητριούστηκη] (*έτ*) οροφήδιο

Γάμπια (*ἡ*)=παγὶ καραβιοῦ που βρίσκεται στὸ πιὸ ψηλὸ μέρος

Μπαντούνα—*Ἐλατου. Νεοελ. Αναγν. Β' τάξ. Εκδ. 1η* 11

τοῦ καταρτιοῦ λέγεται καὶ παρουσέτο ἀρχαῖο δόλων=δολώνιον.
γαλιστα=πλοῖο μεσαιωνικὸ ποὺ τὸ χρησιμοποιούσαν οἱ πειρατές.
γαλάρια=γαλατερά, ποὺ ἔχουν γάλα.
γαρδέλι (τὸ) = καρδερίνα, τουρκίτσα, ἀγκαθοπούλι: ἀρχαῖα = ἀκανθυθυλίζ.

γητεμα (τὸ)=καὶ γητειὰ=γοντελα μὲ ἐπωδὲς καὶ ἔστρικα καὶ ἄλλα μαγικὰ (γητειὲς) πιστεύει ὁ λαός, ὅτι ἀποδιώκονται ἀρώστιες ποὺ τὶς πιστεύει κακοποιὰ δαιμόνια.

γιαπὶ (τὸ)=ἡ οἰκοδομὴ ποὺ χτίζεται.
γιατάκι (τὸ)=κρεβάτι καὶ κυρίως τὸ στρωμένο κατάχαμα: γιατάκι λέγεται καὶ τὸ μέρος διπού κοιμοῦνται στὸ σπίτι.

γκρούζω [Κ. Θεοτόκη]=κάνω γκρού-γκρού=γρυλλίζω.
γλυκολυσπούμενη=πικρογελώντας Σολωμὸς πρόβλ. τῆς Ἰλιάδος δακρόσων γελάσσοντα (ή Ἀγδρομάχη).

γολέτα (ή)=εἰδος κακίου γλήγορου: ἡ ἀρχαῖα «γῆμιολία ναῦς».
γούρνα=τὸ βαθουλὸ σκαλισμένο μέρος μπρὸς στὴ βρύση.

γρεγολεβάντες (δ). Μεταξὺ τῆς τραμουντάνας (βοριὰ) καὶ τοῦ λεβάντε (ἀπηλιώτου, ἀνατολικοῦ ἀνέμου) εἶναι ὁ γρέγορος=βορειανατολικὸς καὶ μεταξὺ τοῦ γρέγου αὐτοῦ καὶ τοῦ λεβάντε ὁ γρεγολεβάντες, ὁ ἀρχαῖος «μεσαπηλιώτης».

γροικιῶμαι=ἄκοντοικαι, συναγροικιοῦμικι μὲ κάποιον=συμφωνῶ.

Δαιδάλαια κοπάδια=κοπάδια ποὺ ὅταν κιγοῦνται κάγουνε γύρους ὅπως οἱ γύροι τοῦ Δαειδάλου τῆς Κρήτης, ποὺ τὸν ἔφτιασε ὁ Δαιδάλος. Γεγικὰ κοπάδια πολυκινήτα.

‘Η σωστὴ γραφὴ εἶγι: «δαιδάλεα».

Δημοσάρι=χείμαρος τῆς Λευκάδος.

διάζομαι=ξετυλίγω τὰ νήματα καὶ προσδιορίζω τὸ μάκρος καὶ πλάτος τοῦ πανιοῦ ποὺ θὰ διάσημο, διάσιμο, διασίδι.

διάτα (ή)=διαταγή, προσταγή.

διαφεντεύω=καθοδηγῶ.

διάφορο (τὸ) [Παπαδιαμάντη]=τόκος. Καὶ τὸ κεφάλι διάφορο =ἀγκατοκισμός, τόκος τοῦ τόκου.

διειλίσσοντο=ἐδιπλώνοντο, ρημ. διελίσσομαι.

ΔΙΕΙΛΙΣΣΟΝΤΟ=επιπλώνοντο, ρημ. διελίσσομαι.

Διόνυσος [Ξενόποουλος]=συγοικισμέδιος στήν Πεντέλη οπου και:

Παλαιό γηταμάρι=λατομεῖον, μαρμαρωρυχεῖον

δόλιος (Βηλαρᾶς)=κκούμβοιρος: δύστυχος.

δρόλαπος ή δρολάπι (τὸ)=(ὕδωρ - λαίλαψ)=χνειμόρροχο, νεροπογτή.

μπόρα δυνατή=σφοδρότατος ἄνεμος μὲ βροχή, ἢ χαλάζι: κι αστραπές και βροντές.

δράνα=τὸ κρεβδέντι τοῦ βοσκοῦ.

δρυμόνι καὶ δρεμόνι=μεγάλο κόσκινο δερμάτινο ἢ μετάλλινο ποὺ καθαρίζουν τὸ σιτάρι στὸ ἀλώγι.

E

ἔλυτρον=τὸ σκέπασμα.

ἔξαμώνω καὶ ξαμώνω=τολμῶ ν' ἀπλώσω (θάλω) χέρι.

ἔρμητικῶς=σφιχτά.

ἔξιτηλος=ἀνεξάλειπτος.

ἔστια καὶ στιὰ=έστιά, γωγία ποὺ λέγεται και φωτογωγία και παραστιά.

ἔρυθημα=κοκκίνισμα.

Z οὐδὲν νοστιμόν—(δε) αρνούμενον

Ζαλίκι καὶ ζαλιὰ=φορτίο. Ρῆμα ζαλώνω=φορτώνω και ζαλώνημα.

ζάλογγα=τὰ δασώδη μέρη.

ζάω [Κρυστάλλης]=ζῶ.

ζευγολάτης (δ)=ζευγίτης, γεωργός.

ζόρκο ἀπὸ δάσα [Κρυστάλλης]=γυμνὸς ἀπὸ δάση: ζόρντρο.

ζυγώνω=πλησιάζω, σιμώνω.

Θ

Θαλασσοδάνειο=δάνειο μὲ ὑποθήκη τὸ καράδι ἢ τὰ ἐμπορεύματα ποὺ μεταφέρονται μὲ τὸ καράδι. Ἐπειδὴ δὲν εἶχι σίγουρα και τὰ δύο γίνεται μὲ ὑπερβολικὸν τόκο.

Γι' αὐτὸ δαλασσοδάνειο=ἐπισφαλές δάνειο.

θαρρῶ=γοητίζω, ὑποθέτω.

θράκια ή **θράκαια**=τὰ ἀναμμένα ξύλα.

Θέτις-ιδος=ἡ ἐπισημότερη ἀπὸ τῆς Νηρηΐδες, γυναικαὶ τοῦ Ηγελέα καὶ μητέρα τοῦ Ἀχιλλέα.

θράσος (*τὸ*)=θάρρος.

θωρᾶ=βλέπω, ξανοίγω, παρατηρῶ.

θύεια (*τοῦ*)=καὶ γυναικεῖα θυσία, θυσία προτάσσειν δειπνοῦντας εὐλογεῖν τὸν θεόν.

***Ιηρον** (*τὸ*)=ἡ σκηλωσιὰ γιὰ τὰ σπίτια ποὺ χτίζονται· καὶ γενικὰ κάθε πρόχειρο οἰκοδόμημα ἀπὸ ξύλα.

Ιερὸς=τὸ κατάρτι τοῦ πλοίου.

ικεστή ή **Ιεροτεμή**=τὸν τριπλάσιον τοῦ ιεροῦ στολὴν, οὐρανοῦ στολὴν, οὐρανοῦ στολὴν, οὐρανοῦ στολὴν.

Κανοτράχαλα καταρράχια=ράχες βουγῶν γεμάτες πέτρες, δυσκολοπέραστες.

καματερὸς=τὰ βρόδια ποὺ σέργουν τὸ ἀλέτρῳ=ἄροτρον.

καρδάρα (*ἡ*)=δοξεῖον ὅπου βάζουν τὸ γάλα, οἱ βοσκοὶ· ἀρχαῖα=γαυλός, κισούνδιον.

κανίστραι (*τὸ*)=κάγιστρον· λέγεται καὶ πανέρι.

κατακηλῶ=καταθέλγω, μαγεύω τὴν ἀκοήν.

κατίνεες=χοντρὲς ἀλυσθίδες.

κατάραχα=ἀκριδῶς ἀπάνω στὴ ράχη (κορυφογραμμὴ) τοῦ βουγοῦ.

κατσουφιάζω=ζαρώνω, μαζώνω.

Καστρίτσα=βουγὸς κοντὰ στὰ Ίωάννινα.

καυκὶ (*τὸ*)=κούπια ξύλινη, ἀρχαια=κύλιξ.

κειά=ἐκεῖνη.

κέλυφος=τὸ ἔξωτερικὸ περίθλημα.

κηροστάτες=ἐκεῖ ποὺ τοποθετοῦμε τὸ κερί.

κηλιδῶ=κάνω κηλιδες, λεκέδες.

κιβούρι (*τὸ*)=φέρετρο, ξυλοκρέθιτο.

καπρὶ=κάπρος=ἀγριόχοιρος.

κλεισούρα (*ἡ*)=κλεισώρια· στεγωπὸς διὰ μέσου δρέων.

κομπέσο=γαυτικὴ πυξίδα.

κλώσματα ποταμῶν=στροφές, ἐλιγμοί.

κλωνοφλίφισμα=θύρυσος τῶν κλώγων τοῦ δένδρου.

κοιτασμένος καὶ κοιταμένος=κατάκειτος στὸ κρεβάτι ἀπὸ ἀρ-
ρώστεια.

κοικέτα καὶ κοικέτα (ἡ)=κρεβάτι στὴν κάλυφα (καμπίνα) τοῦ
καραβίου.

κόδμοσδο σπίτι (τὸ)=καλοδαλμένο· μὲ δλα ὅσα χρειάζονται.

κοντοσύλλογη προσευχὴ [Κ. Θεοτόκη]=βραχύλογος προσευχή.

κοντρὸ (τὸ)=μεγάλη πέτρα, ριζιμιδ λιθάρι.

κοπῆ (ἡ) [Κρυστάλλης]=κοπάδι. (α) αργεῖον
κορδωτὸ (τὸ)=γτοῦρο, ἀλύγιστο.

κουπαστὴ (ἡ)=τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ παραπετάσματος τῶν καρα-

βίων ὅπου μπήγονται οἱ σκάρμοι καὶ στηρίζονται τὰ κουπιά.

κούρνια (ἡ)=φωλιά, κατοικία τῶν πουλιών. (α) αλλυφθεῖα

κουστωδία=συγδεία.

κουφάρι (τὸ)=τὸ ἄψυχο, τὸ γενέρο σῶμα.

κόφα=ἀδειανὸ μέρος.

Κράκονδα [Κρυστάλλης]=κράχτες (οἱ)=στὰ χρόνια τῆς Τουρ-

κοκρατίας χτυπώντας τὰ σήμαντρα ἀπὸ σίδερο ἢ ἔυλο καὶ

ψάλλοντας σιγαλιγὰ ἔυπνοιςσαν τοὺς χριστιαγοὺς τῇ νύχτᾳ τῶν

Χριστουγέννων τις ὀλογυχτίες ἀγρυπνίες καὶ τὸ Πάσχα.

▲

Δαγκάδι (τὸ)=ρεματιά ποὺ ἔχει πυκνὰ φυτά· λέγεται καὶ φρ-
ράγγι· ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο «φάραγξ».

λαρωμὸς (δό)=καταπράγματη.

λαυρὶδ (ἡ)=λαύρα, φλόγα.

λεβάντες (δό)=ἀγατολικὸς ἀνεμος, ἀπηλιώτης.

ληθαργίζω (Σολωμὸς)=πέφτω σὲ λήθαργο, δὲ γιώθω τὸν
ἔκυτό μου.

λιβας=ζεστὸς ἀέρας ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὴν Λιβīη τῆς Ἀφρικῆς.

λικνίζω=κουγιαρίζω.

λιμιῶνας=λιμάνι=λιμήν.

λιοβάρια=τὰ μέρη ποὺ καίγονται ἀπὸ τὸν γέλιο.

■■■

Μαδέρια (τὰ)=λέξη γαυτική. Τὰ μακριὰ σκιδιά ποὺ καρφώ-

νογταὶ κατὰ μάκρος τοῦ καραδιοῦ σὰν κατάστρωμα ἀρχαῖα
=ἐπιγγκενίδες πάτερ η πατερό, δοκάρι.

Μαζέπας=τὸ κύριό του ὅνομα Ἰελάν Στεφάνοβιτς Μαζέπα, Θρυ-
λικὸς γῆρωας τῆς Οὐκρανίας. Ἐδοήθησε τὸ Μ. Πέτρο κατὰ
τοῦ Ἀζόφ. Ἡ ρωμαντικὴ καὶ ποιητικὴ του ζωὴν ἔδωσαν
τροφὴ στὴν ποιητικὴ μοῦσα τῶν μεγάλων ποιητῶν Βύρωνος,
Πούσκιν κλπ.

μαῖστρος (δ)=βορειοδυτικὸς ἀνεμος. [Εργαλλούσα] **μάνι** (η) =ποιη-
μάνι·μάνι=γρήγορα, γρήγορα.

μάνητα (η)=μανία, θυμός, ἔχθρα. [Εργαλλούσα] **μάνικον**
μανίζω=ἀγριεύω, γίνομαι ἀγριος, θυμώνω.

ματόφυυλλα (τά)=βλέφαρα.

μαῦρος (δ)=ἄλογο, ὅταν ἔχει η τρίχα του χρῶμα μαῦρο λέγε-
ται καὶ βλάγκος.

μεσάλι (τὸ) [Κ. Θεοτόκη]=τραπεζομάντιλο λέγε καὶ τὸ πεσ-
κίρι, τὴν μακριὰ πετούτα ποὺ βάζουν μπροστά τους ὅλοι οἱ
δημοτράπεζοι καθισμένοι γύρω ἀπὸ τὸ σουφρά = χαμηλὸ
τραπέζι.

μιναρὲς (δ)=πύργος τοῦ τζαμιοῦ τουρκικοῦ τεμένους, στεγδὸς ψη-
λὸς καὶ μὲν ἐξώστες ὅπου ἀνεβαίνει ὁ μουεζίνης καὶ προσκα-
λεῖ μὲ τὸ ψάλσιμό του τοὺς πιστοὺς νὰ προσευχήθουν στὸν
προφήτη Μωάμεθ.

μανταλώνω=κλειδώνω

μισεύω=άναχωρῶ.

μόδι=κόσκινο μέτρο σιτηρῶν.

μονοκοπανιᾶς=μαζέ.

μονόχυτο=τὸ συγεχόμενο, τὸ ἀχώριστο.

μοῦτσος=γαυτόπουλο.

μπάτης (δ)=ἡ θαλάσσιος αὔρα ζέψυρος.

μπάρκο=μικρὸ πλοιό.

μπασιδ=τὸ ἔμπα, η εἰσοδις.

μετζίτιτι=τούρκικο νόμισμα.

μπεζέρισα=ἀπόκαιμα.

μπεζεστένι (τὸ)=μεγάλη θολωτὴ καὶ μὲ στοῖχος ἀγορὰ συνήθως
ξυλίνη.

μπέλκιμ=ίσως.

μπλάβα=μαυριδερή.

μπουνγάδα (η)=τὰ ἀπλυρά ροῦχα, ἀφοῦ τὰ σαπουγίσουν τὰ βά-

ζουν σὲ κοφίνα καὶ τὰ περιχύγουν μὲ ζεστὸ γερό· στὸ ἀπάνω μέρος ἔχουν ἴδιαίτερο πανί μὲ στάχτη γιὰ νὰ γίνεται ἀλυσίδα. Ὁλο ἀντὸ λέγεται μπουγάδα.

μπρατσέρα (ῆ)=εἰδος καϊκιοῦ, μὲ πλατύτερα τὰ πλευρά.

μπούκι (τὸ)=πλοιο, καράδι ἐλαφρὸ μὲ μικρή χωρητικότητα καὶ μὲ δυὸ κατάρτια ἀρχαῖα=πάρων.

μπριγκαντίνι (τὸ)=πλοιον, καράδι μικρὸ μὲ δύο κατάρτια καὶ μὲ μία γέφυρα· εἶναι γλήγορο.

Ρέμπατα (τὸ)=περιγράμμα τοῦ ποδοῦ τοῦ ανδροῦ, φύτο

N

Ναύκληρος (δ)=λοστρόβοις.

νιῶτα [Βαλαωρίτης]=γιᾶτα.

νοσταλγία (ῆ)=ψυχικὴ ἀρρώστια ἐκείνου, ποὺ ἐπιθυμεῖ δυγατὰ νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του· ἀπὸ τὸ νόστος=ἐπιστροφὴ καὶ ἀλγῶ=πονῶ.

νταγιαντίξω=ύποφέρω, ὑπομένω.

νταμάρι (τὸ)=λατομεῖνο.

Ξάγγαντο (τὸ)=ὑψηλὴ σκοπιά, ψήλωμα.

Ξάρτια (τὰ)=τὰ ἔξαρτήματα τοῦ καραδίοῦ.

Ξέγγοιαστος=χωρὶς ἔγγοιες, φρογύδες, ἀμέριψνος.

Ξέμετρο (τὸ) [Δ. Σολωμὸς]=τὸ μέτρο τοῦ ἀγαστήματος ἐκείνου ποὺ ἔχει τάξει νὰ ἀνάψῃ λαμπάδα ὡς τὸ μπόϊ του=τὸ ἀνάστημά του.

Ξένοπος [Κευστάλλης]=κατακουρασμένος.

Ξεσκελεῖδι=ἀπόκοιμμα ἀπὸ ξύλο, λιθόρι ἢ ἄλλο ποὺ χτυπιέται.

Ξεφρενωμένος (δ)=ἔξω φρεγῶν, μανιασμένος, φρεγιασμένος.

Ξέρκη (τὸ)=γήτημα, ἐπωδὸς νὰ φύγῃ τὸ κακοποιὸ δαιμόνιο, ἢ ἀρρώστια ἐπως πιστεύει ὁ λαός.

Ξυπνηγὸς (δ)=ἄγρυπνος.

Ξωθιὲς=τὰ ξωτικά, στοιχειά, λάμιες, γεράϊδες κλπ.

O

***Οδόνη=τὸ παγί.**

δλόγονυρμος (*δ*)=έγτελώς ώριμος, γοῦριμος, παραγινομένος.
δμπρίζω=βγάζω λίγο νερό.
δμμάνω=δινυμι=δρκίζομι.
δντάς (*δ*)=σάλα, αἴθουσα.
δσμαθιες=δειμάτια, δέσμεις.
δχ [Βηλαρᾶς]=άπδ.

Ιων κιταράτηνος εις τοντη τάσσεται νερού—(*δτ*) ιντερεντινη

Περιττη καταστάσεις

III

Πάγα [*Μωραΐτιδης*]=μισθός.

παξάρι (*τδ*)=άγορά.

παξάρμπασης (*δ*)=φύλακας τοῦ παξαριοῦ=άγορᾶς.

παλαμάρια=χοντρά σκοινιά τοῦ καραβιού.

πανιάζω=γίνομαι σάν τὸ πκνὶ (χλωμάζω) ἀπὸ φέρο.

παντοχή=έλπιδα.

παραδέρνω=περιπλανῶμι, τυρανιοῦμι.

παραμάσηλα [*Κ. Θεοτόκης*]=κοντὰ στὴ μασκάλη· παίρνω μὲ τὸ ἔνα χέρι χόρτο ἢ ἄλλο καὶ τὸ κρατῶ κοντὰ στὴ μασκάλη.

παραπέτο (*τδ*)=μέρος τοῦ πλοίου στὰ πλευρά· ἀρχαῖα=δρύφακτον.

παραστιάς=κοντὰ στὴ φωτιά, παραφωτιᾶς.

παρυφή=οὕγια.

πάρεξ=ἐκτὸς.

πασπατευτά=ψαχουλευτά, ψαχτά.

πατητήρι (*τδ*)=έκεινο ποὺ πατοῦγ τὰ σταφύλια.

πάτος θάλασσας=βυθός, πυθμήν.

πάχνη (*η*)=ἡ δροσιὰ ποὺ γίνεται πάγος ἀπὸ αὐτὸ καὶ ὁ κρυερὸς ἀέρας.

πέτασος=σκέπασμα τῆς κεφχλῆς.

πλατόνι=ἡλικιωμένο, μεγάλο ἐλάφι.

πλύμα (*τδ*)=πλύσιμο.

πλωριδ κατάρτι (*τδ*)=πρωρχίος ίστός.

ποδοβολή=κρότος, θόρυβος ποδιῶν.

πορεύω=περγῶ.

πόρπη=θηλικωτήρια, κόπιτσα

πουρνό=πρωτ.

πράχνω [*Σομωμδες*]=πράττω.

πρικοῦ=προτοῦ.

προγγάω=σκορπίζω μὲ φωνὴς καὶ ἀποπαίρω μὲ κοροϊδευτικὴς φωνές.

πρωτονυχτιὰ λαμπρόπλαστη [Σολωμὸς]=ὅπως φώτιζε τὸ φεγγάρι τὴν πρώτη μέρα τῆς Δημιουργίας.

πρυνάρι=μικρὸς πλοῖος.

P

Ρένασμα (τὸ)=στριγγιὰ φωνὴ πουλιοῦ.

ρεύω=καταρρέω, φθίνω.

ρηχδεῖς=ἀδικθύς.

ρέπια=οἱ σκέπες τῶν σπιτιῶν.

ριζιμὶ λιθάρι (τὸ)=τὸ ριζωμένο, τὸ χωμένο μέσα στὴ γῆς.

ροβολῶ=κατεβαίνω.

ριζοβούνια=πρόποδες τοῦ βουνοῦ.

ριζὰ βουνοῦ=πρόποδες.

ριπίδιον=βεντάγια ποὺ κάνει ἀέρα.

ρουπάνι (τὸ)=ἀγριοθελαγιδία.

ροδοβαθμῆς=κοκκιγωπός.

ρυάζομαι=ώρυομαι.

S

σαρκοδανιά=σαρκοδανιά.

σαλαράμ=σαλαράμ.

Σάβανο=τὸ νεκρικὸ παγὶ ποὺ νύγουν τὸν πεθαμένο.

σαγανάνι (τὸ)=ξαφνικὸ ἀεράκι ποὺ γρήγορα σῶγει.

σαΐτα=βέλος (Καρκαβίτσα)=ρουκέτα=πύραυλος μὲ βέργα μεγάλη (οὐρά) γιὰ τὸ ἀνεβαίνη φῆλά.

σακολέβα (ἡ)=γαυτικὸς ὄρος. παγὶ μὲ κοντάρι. ἀρχαῖα=ὅλοί παδοῖς, ἡ σακκολαίφη.

σαλαγῶ=δόηγῶ μὲ φωνὴς τὸ κοπάδι.

σάλι (τὸ)=τετράγωνο ὅφασμα μὲ κρόσσια στὶς ἀκρες ποὺ τὸ ρίχγουν στὶς πλάτες οἱ γυναικες.

σαράϊ=τὸ ἀγάκτορο τοῦ Τούρκου Πασά καὶ κάθε ἄλλο μέγαρο.

σαρακώνω=τρώγω ὅπως τὸ σαράκι, τὸ σκουλίκι.

σαστίξω=τὰ χάνω.

σβιντινέζω=φυσῶ.

σεντούνια=μπασούλα ξύλινα.

σήμαντρο (τὸ) καὶ σημαντῆρις=κομμάτι ἀπὸ ξύλου ἢ σίδερο ποὺ τὸ χυτοῦσαν οἱ κράχτες καὶ καλούσαν τοὺς χριστιανοὺς στὴν Ἐκκλησία, στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας.

σιάδι (τὸ)=ἐπίπεδον, λισιωμα.

σιγουράντσα=χοντρὸ σκοινὶ ποὺ δένουν τὰ καράδια.

σίγουρος (δ')=βέβαιος, ἀσφαλής.

σινίον (τὸ)=τεψὶ καὶ ταψί.

σιμά=κοντά.

σιντας=ὅταν.

σιρόκος (δ')=N.A. ἄγεμος.

σίφων=σίφουγας τὸ χονὶ ποὺ κάνει ἢ θάλασσα.

σκεληθρωμένος=ὅμιος μὲ σκελετό, καταβεβλημένος, ἀδύνατος.

σκευρωμένος=ζαρωμένος.

σκιάζω=φοβίζω.

σκουσμάρι (τὸ)=σκούσμα, σκούξιμο, στριγγιὰ φωνή.

σκούζω=κραυγάζω.

σκουτιά=χοντρὰ ράσιγα (μάλλιγα) ντόπια φορέματα, καὶ τὰ φορέματα γενικά.

σοδιά=ἔσοδεία, παραγωγή.

σούγλα (ῆ)=σούδιλα καὶ σούφλα=διθελός.

σουραυλῶ=παιζω σοραύλι, φλογέρα, αὐλῶ.

σπουδαχτικὰ [Σολωμὸς]=γρήγορα, βιαστικά.

σταλάζει=πέφτει στάλα-στάλα.

στηλίκι (τὸ)=πάσσαλος καὶ τὸ κοντάρι ποὺ ὁδηγοῦν οἱ Μεσολογγίτες τὰ πριάρια τους=βάρκες χωρὶς καρίνα=τροπίδια· γενικὰ κάθε πάσσαλος ἢ παλούκι, ποὺ μπαίνει γιὰ σύναρο.

στανιδ (τὸ)=βία.

σταυροδερφὸς (δ')=ἔνας ἀπὸ τοὺς βαθμοὺς τῶν μελῶν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας=πιστός, γκαρδιακὸς φίλος.

στοιβάζω=τοποθετῶ τὸ ἔνα ἐπάνω στὸ ἄλλο.

στοιβανιὲς φρύγανα, ἀφάγες.

στόλος (δ')[Κρυστάλλης]=ὅλα τὰ στολίδια, στολισμένος.

στοιχιμένος=καλλωπισμένος μὲ στόρι, παραπέτασμα.

στονδράρι (τὸ)=στονρυαρόπετρα=πυρόλιθος, πυρίτης λίθος.

στόφα=χονδρὸ μεταξωτὸ ὕφασμα.

στριμμένος=ἰδιότροπος, κακότροπος, ἀσυμβίθαστος.

στρογγυλοφέγγαρη φωτοχυστὰ [Σολωμὸς]=φωτοχυσία ἀπὸ παγισέλγηνος.

στρούγγα (*ή*)=στανοτόπι, τὸ μέρος ποὺ μέγουν τὰ πρόβατα.

σφαλίζω=κλείνω.

σφανταχτερδς (*δ*)=φανταχτερός, ἐκεῖνος ποὺ φαντάζει, κάνει: ἐντύπωση.

σφιλιασμένο=σφαλισμένο κλεισμένο.

σύγκαιρα=ταῦτόχρονα.

σύδαυλα (*τά*)=τὰ δαυλιὰ ποὺ βάζουν μαζὶ στὴ φωτιά.

συμβεβηδ=τὸ γεγονός.

συμφύρωματ=ἀνακατώνομαι.

σύρτη (*ή*)=ἀλμυρούδερή ξέρα.

σωτικά (*τά*)=σωθικά, σπλάγχνα.

T

Ταυλᾶς (*δ*)=φάτνη, παχγί, 2) ταυλᾶς λέγεται καὶ ὁ μεγάλος ξύλινος δίσκος, ὃπου ἔχουν οἱ κουλουρτζῆδες.

ταμπούρια (*τά*)=προχώματα.

τ' ἔ' εις; [Κρυστάλλης]=τί ἔχεις;

τὸ τάχα [Κρυστάλλης]=πολὺ πρωτ.

τούργτουρδας (*δ*)=σύγκρυο, ρίγος, τρεμούλα.

τρεμομανιάζω [Σολωμὸς]=τρέμω ἀπὸ τὴν ἔξαψη τῆς μανίας.

τρεχαντηράνι=μικρὸ πλοιο ποὺ τρέχει πολύ.

τρεχαρίκια (*τά*)=τρεχάματα.

τρέστρατα (*τά*)=ἐκεὶ ποὺ διασταυρώγονται οἱ δρόμοι σταυροδρόμι.

τρικούνθερτος=πρώτης τάξεως.

τρουνάνι (*τδ*)=κουδούνι πλακούτσι ἀπὸ δίδερο, λέγεται καὶ τσο-

κάνι: τὸ κρεμοῦνε στὰ πρόβατα.

τσονάνι=κουδούνι τῶν προβάτων.

τσαπράκια (*τά*)=θηλικωτήρια, πόρπατ.

Τ'

Τύποτονθορίζω=μιουρμουρίζω σιγανά.

ύποστατικό (*τδ*)=κτῆμα ἔξοχικό.

ύφαδια= (ὑφαίγω) ἐκεῖνα ποὺ θὰ ὑφάγη κανείς.

φαρμακῶν ἐπιστήμη στον γενικόν την παθοτεχνίαν = (1) παθοτεχνία
 φαρμακῶν περιστάσεων την παθοτεχνίαν = (2) παθοτεχνία
 φαρμακῶν περιστάσεων την παθοτεχνίαν = (3) παθοτεχνία

φαρμακῶν = εἰμιαὶ ἀκράτητος σὰν τὸ φαρμακόν = γαῦρο ἀλογο.
 φέρμελη = φόρεμα ἀγδρικὸν τῆς Ἐπαγγαστάσεως.
 φιρίζω (τ' αὐγὰ) [Καρκαβίτσας] = τσουγκρίζω τ' αὔγα τῆς
 λαμπρῆς.

φλοκάτη καὶ φλοκάτα (ἡ) = κάτι μὲν φλόκο ἀπὸ μέσα = κρόστικ
 καὶ ἔτσι φαίνεται σὰ γούνα ἀπὸ προθεά.
 φτδυρῶ = εἰμιαὶ ἄφθονος περίσσιος ἐπαρκῶ.
 φυσομανῶ = φυσῶ μὲν μανία, θυμός.
 φωλιάζω = μένω μέσα στὴ φωλιά μου ἢ κάνω φωλιά.

X

χάβω = τρώγω καὶ καταπίνω γρήγορα κι? ἀρπαχτά.
 χάξι (τὸ) = διασκέδαση κάνω χάξι = διασκεδάζω παρακολουθώντας ἢ κοιτάζοντας κάτι.

χαμπέρι (τὸ) = εἰδήση.
 χαψιά (ἡ) = μπουκιά = βλωμός.
 χαμόγι (τὸ) = τὸ μονόροφο καὶ χαμηλὸ σπίτι.
 χαρομαχῶ = πολεμῶ μὲ τὸ Χάρο.

χειμαδία (τὰ) = βαθιές, ζεστές, κοιλάδες ὅπου κατεβαίνουν τὸ χειμῶνα οἱ βοσκοὶ γὰρ ξεχειμάσουν, ξεχειμωνιάσουν.
 χθαμαλὸς = χαμηλός.
 χιμιζω = πέφτω ἐπάνω, ἐπιτίθεμαι.
 χλαλοὴ = θόρυβος.
 χουγιάζω = ἀπειλῶ, φοβερίζω.
 χωρατὰ = ἀστεῖα.
 χώρια [Βηλαρᾶς] = μόνο.

XI

ψυχομαχῶ = πολεύω μὲ τὸ θάνατο, ξεψυχῶ.
 ψυχοπονῶ = συμπαθῶ, συμπονῶ, συλλυποῦμαι.
 ψιλορωτάω = ἐξετάζω λεπτομερῶς.

μετακόμιστη πλέοντας πλέοντας ούτε ούτε ούτε
ίνα στην ιστορία της Ελλάς έχει μεταβολή μεγαλύτερη. Η μεγάλη¹⁷
επιτυχία της αποτελείται στην επιτυχία της πολιτικής της Ελλάς στην ιστορία της.
διαδικασία στην ιστορία της Ελλάς στην ιστορία της.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΑΘΑΝΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Ψευδώνυμο του Γ. Ὁθωνασιάδου. Γεννήθηκε στη Ναύπακτο στά 1893. Σπούδασε νομικά, διδασκαλία στη Δημοσιογραφία καὶ τὴν ποίηση μὲν ἀρκετὴ ἐπιτυχία. Ἐργα του. Ποιητικαὶ συλλογαί. Πρωτὸν ἔκπνημα, Ἀγάπη στὸν Ἐπαχτό, καιρὸς πολέμου, τὸ ηθικογραφικὸ μυθιστόρημα «τὸ καπέλλο» καὶ ἄλλα.

ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ. Γεννήθηκε στὴ Λευκάδα στὰ 1824 καὶ πέθανε στὰ 1879. Πρωτοστάτης στὴν ἔνωση τῆς Ἐπτανήσου μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ μετὰ τὴν ἔνωση βγῆκε βουλευτὴς τῆς Λευκάδας. Νωρὶς ἀποτραβήχτηκε ἀπὸ τὴν πολιτικὴν καὶ ἀφοσιώθηκε στὴν ποίηση. Ἐξῆγε τὸν περσότερο καιρὸ διάμεσα στοὺς δικούς του στὸ χτῆμα του τῆς «Μαδουρή» ποὺ εἶγε σ' ἔνα μικρὸ νησί κοντά στὴ Λευκάδα. Τὰ ἔργα του εἶνε «στιχουργῆματα» 1847, «Μημόσυνα» 1857, «Κυρὰ Φροσύνη» 1859, δ «Ἀθωνάσιος Διάκος» καὶ δ «Ἀστραπόγιαγγος» 1867.

ΒΗΛΑΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Γεννήθηκε στὰ Γιάννινα στὰ 1771 καὶ πέθανε στὰ 1829. Σπούδασε στὴν Ἰταλία γιατρός. Στὰ χρόνια τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντας μὲ τὸν Κεφαλονίτη Κρασᾶ κι ἀλλούς νέους σκέψης πῶς θὰ λευτερωθῇ ἡ πατρίδα τους. Φυλακίστηκε ἀπὸ τοὺς Ἐνετοὺς καὶ λευτερωθῆκε ἀπὸ τὸ Ναπολέοντα, διατηρούμενος τὴν Βενετία. Γύρισε στὰ Γιάννινα κι ἔκαμε τὸ γιατρό καλλιεργώντας ταῦτα χρονα καὶ τὴ φιλολογία. Εἶνε δ πρώτος κήρυκας τῆς ζωγραφίας δημοτικῆς γλώσσας κι ἔγραψε πολλὰ ἔργα σ' αὐτὴν. Τὸ ἔργο

του τὸ μελέτησε καὶ τὸ ξακολούθησε ὁ Δ. Σολωμός. Τυπωμένα του ἔργα, «Ἡ Ρομέγκη γλόσσα» στὴν Κέρκυρα 1819 «Ποιήματα καὶ πεζά» στὴν Κέρκυρα 1827, στὴ Ζάκυνθο 1871 καὶ στὴν Ἀθήνα 1916, Τὰ καλύτερα ποιήματά του δημοσίευτήκανε στὸ περιοδικὸ «Ἐστία» 1894.

ΒΙΖΥΗΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Γεννήθηκε στὴν Βιζύη (Βιζώ) χωριό τῆς Θράκης στὰ 1849. Φτωχὸς καὶ ὀρφανὸς πήγε σ' ἕνα θεῖο του στὴν Πόλιν γάρ οὐκέτης. Πέθανε ὁ θεῖος καὶ κάποιος τὸν ἔστειλε στὸ μητροπολίτη τῆς Κύπρου. «Ο μητροπολίτης τὸν προώριζε γιὰ ιερωμένο. «Οταν ἤρθε μὲ τὸ μητροπολίτη στὴν Πόλη σπουδάσε μὲ τὴν προστασία τοῦ καθηγητῆ Χασιώτη στὴ Θεολογικὴ σχολὴ τῆς Χάλκης. «Ο πλούσιος Γεώργιος Ζαρίδης τὸν ἔστειλε καὶ σπουδάσε στὴν Ἀθήνα φιλολογία καὶ ἀργότερα στὴ Γερμανία. Μετὰ τὴν ἐπιστροφή του ἀπ' τὴν Γερμανία διστυχῶς δὲ στάθηκε δυνατὸ γὰρ διοριστῇ καθηγητῆς σὲ κανένα Γυμνάσιο. Πῆγε στὸ Παρίσι καὶ Λονδίνο καὶ ὅταν ξαναγύρισε στὴν Ἀθήνα διωρίστηκε καθηγητῆς τῆς Αἰσθητικῆς στὸ Ωδεῖο. Στὸ μεταξὺ τὰ ποιήματά του εἶχανε βραβευθῆ σὲ πολλοὺς παιητικούς διαγωνισμούς. «Απ' τὰ πολλὰ ποὺ ὑπόφερε στὴ ζωή του ἔπεισε σὲ βιρειά μελχγχολία καὶ πέθανε τρελλὸς στὸ φρενοκομεῖο στὰ 1896. «Ἐργα του τυπωμένα εἶνε ὁ «Κέδρος» 1874, «Ἀθίδες Αύραι» 1884. «Τσερά ἀπὸ τὸ θάνατό του μαζὶ μὲ ὄλλα τέτοια ἔργα του εἶνε καὶ ὁ «Βρυκόλακας» δρᾶμα 1900 «Ιστορία τῆς Ρωμιοσύνης» 1901 «καὶ παλισὶ σκοποὶ» 1909.

ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Γεννήθηκε στὴ Ναύπαχτο στὰ 1568. Σπωύδασε στὴν Πάτρα στὸ Γυμνάσιο καὶ Ὀστερα στὸ Πανεπιστήμιο φιλολογία. «Εκτὸς ἀπὸ τὸ φιλολογικό του ἔργο κατάγινε καὶ ἔσωσε πολιτικότατα διλικὴ γιὰ τὴν ίστορία τῆς Νεώτερης Ἑλλάδας. Μὲ τοὺς ἀγῶνες του ἔγινε τὸ ίστορικὸ ἀρχεῖο τῆς Ἑλλάδας ποὺ σήμερα είναι, διευθυντής του. Τὰ λογοτεχνικά του ἔργα εἶνε ίστορίες 1893, τὸ «Σοῦλι» 1912 τὰ «Ἄρματα» 1912, «Με-

γάλα χρόνια» 1913, «Η πεταλούδα» 1920 «Τοῦ χάρου δ χωρισμὸς» 1923, «γύρω στὶς ἀνέμες» 1923, «Λόγοι καὶ ἀντίλογοι» 1925, «Ἐρμος κόσμος» 1927.

ΔΑΦΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ. Γεννήθηκε στὸ Ἀργος στὰ 1882. Ἐδίδαξε ως καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν καὶ ἔχρημάτισε τμηματάρχης στὴν Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη. Δημοσιογράφος καὶ λογοτέχνης. Ἐργα του «Ποιητικαὶ συλλογαι». Φθινοπωρινὲς αὐρες, μαγνῆτες, ἑλληνικοὶ ἀγῶνες, ὁ κύκλος τῶν δώδεκα θρύλων, ὁ ἀνθισμένος δρόμος, ἀνοιχτὸ παράθυρο ποὺ βραβεύτηκε στὸ Φιλαδέλφειο διαγωνισμό. Πεζά. Διάφορα διηγήματα ποὺ δημοσιεύτηκαν σὲ περιοδικά καὶ ἡμερολόγια· ἡ ψυχὴ τῆς μάννας, στρατιωτικὰ διηγήματα καὶ ἄλλα. Κριτικὲς μελέτες ἐπάγω στὴ δημοτικὴ ποίηση. Θεατρικὰ ἔργα. Πατρικὸ σπῆτι ποὺ βραβεύτηκε καὶ ἄλλα.

ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ ΙΩΝ. Γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα στὰ 1878 καὶ πέθανε ἀπὸ βίας θάνατο στὰ 1920. Σπούδασε νομικὰ καὶ μπῆκε πολὺ νέος στὸ διπλωματικὸ στάδιο. Υπηρέτησε στὰ προξενεῖα τῆς Μακεδονίας καὶ τελευταῖα στὶς Πρεσβείες τῆς Πόλης καὶ τῆς Πετρούπολης. Βοήθησε πολὺ τὸ Μακεδονικὸ ἀγῶνα στὰ 1904—1909. Τὸ λογοτεχνικό του ἔργα τὸ χαρακτηρίζει ἀγνή, βαθειὰ καὶ ζωγτανὴ ἑθυνιστικὴ ἴδεολογία. Ἐργα του τυπωμένα εἰναι «Ο Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς» 1913 καὶ σὲ ξεχωριστοὺς τόμους ἀπὸ τὸν ἀδελφό του Φίλιππο μετὰ τὸ θάνατό του «τὸ μονοπάτι» «Μαρτύρων καὶ ἡρώων αἴμα» «Σαμοθράκη» «ὅσοι ζωγτανοί» «τὸ Σταμάτημα» καὶ ἄλλα.

ΔΡΟΣΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ. Γεννήθηκε στήγη Αθήνα στά 1859. Συγκέντρωσε μαζί του τούς νέους της εποχής του και μαζί του φέργαψε τη λογοτεχνική έπανάσταση. Διεύθυνε περιοδικά και Έφημερίδες και σήμερα είναι Ακαδημαϊκός. Είνε πρό πάντων ποιητής άλλα έγραψε και πολλά έργα πεζό. Από τὰ ποιήματά του είναι τύπωμένα. «Ιστοί» 1902 «Φωτερά σκοτιάδια» 1914, «Κλειστά βλέφαρα» 1918 «Πύλινη ρομφαία και Άλκυονίδες» 1923.

ΕΦΓΑΛΙΩΤΗΣ ΑΡΓΥΡΗΣ. Ψευδώνυμο τοῦ Κλεάνθη Μιχαηλίδη. Γεννήθηκε στὸ Μόλυβδο τῆς Μυτιλήνης στά 1849. Γιὰ τὰ πρῶτα του γράμματα δάσκαλο είχε τὸν πατέρα του. Δέκα ἑπτά χρονῶν πήγε στὴν Αγγλία και μπήκε στὸ Εμπόριο. Διηγήθυνε ὑπερώτερα τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα τῶν ἀδερφῶν Ράλλη στὴ Βομβάζη τῶν Ἰνδιῶν και κατόπιν τὰ ὑποκαταστήματα στὸ Χόλι τῆς Αγγλίας ὅπου και πέθανε στά 1922. Μολονότι ἐμπορευόμενος έγραψε στὴ δημοτικὴ πεζό και στίχους. Ήργα του τύπωμένα είναι «νησιώτικες Ιστορίες» 1844. «Φυλλάδες τοῦ γεροδήμου» 1897 «Μαζώχτρας» διήγημα.

ΘΕΟΤΟΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Γεννήθηκε στήγη Κέρκυρα στά 1872. Σπούδασε στὴν Κέρκυρα και ὑπέτερα στὰ διάφορα Πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης ἐπιστημένες και γλωσσες, ἀπὸ τὶς ἀρχαίες τὴν Ελληνική, Λατινική, Σανσκριτική και Εβραϊκή, και ἀπὸ τὶς νέες τῇ γαλλική, τῇ γερμανική, τῇ Ιταλική, τῇ Ισπανική ήσως κι' ἄλλες γιατὶ ἦταν πολὺ μετριόφρων. Εκτὸς ἀπὸ τὰ μεταφρασμένα έργα του ἀπὸ τὶς ἀρχαίες και νέες γλωσσες ἔχει και πρωτότυπη διηγήματα και μυθιστορήματα. Τυπωμένα ἀπὸ τὰ τελευταῖα είναι:

δι Κατάδικος 1918, «ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος τοῦ Καραθέλλα» 1920 «ἡ τιμὴ καὶ τὸ χρῆμα» 1921, «οἱ σκλάδοι στὰ δεσμά τους» 1922. Πέθανε στὰ 1923 ὄντας γραμματέας στὴν Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη διωρισμένος ἀπὸ τὰ 1920.

ΚΑΡΑΒΙΤΣΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ. Γεννήθηκε στὰ Λεχαινὰ Ἡλείας στὰ 1866 καὶ πέθανε ἀρχίατρος στὸ Μαρούσι στὰ 1922. Σπούδασε γιατρὸς στὸ Πανεπιστήμιο μαζ. Στὰ πρῶτά του χρόνια ὑπηρέτησε γιατρὸς στὰ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια. Γι' αὐτὸν καὶ ζωγράφησε τὴν ζωὴ τοῦ Ἑλληνογαύτη οὗτος διηγήματογράφος στὸ ἔργο του «Ἄργια τῆς πλώρης» 1899. Ἐπειτα ἔγινε στρατιωτικὸς γιατρός. Στὰ διηγήματά του εἶναι τέλειος ζωγράφος τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσης καὶ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ κάθε ξένη ἐπίδραση. Ἐργα του είναι: «Διηγήματα» 1892, «Ἡ λυγερὴ» 1896, «Ο ζητιάνος» 1897, «Τὰ λόγια τῆς πλώρης» 1899, «Παλιὲς ἀγάπες» 1900, «Ο ἀρχαιολόγος» μυθιστόρημα 1905, «Διηγήματα γιὰ τὰ παλικάρια μαζ.» 1922. Ἀρκετὰ μένουν ἀδημοσίευτα «Ἀπὸ ἀνατολὴ σὲ δύση», στὴν ἐφημερίδα «Ἐστία» «Ο ἀρματωλὸς» πού ἡ ἀρχὴ του είναι δημοσιευμένη στὴν «Ἀκρόπολη» καὶ ἄλλα.

ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Γεννήθηκε στὸ Συρράκο τῆς Ἡπείρου στὰ 1869 καὶ πέθανε στὴν Ἀρτα στὰ 1894. Μαθητῆς ἀκόμη τοῦ Γυμνασίου ἔγραψε σὲ στίχους τὶς «Σκιές τοῦ Ἀδου» ὅπου δίνει μιὰ θαυμάσια εἰκόνα στὶς ἡμέρες τῆς ἀγωνίας τῆς πατρίδας του ἀπὸ τοὺς Τούρκους ποὺ γιαύτο ἔψυγε στὴν Ἀθήνα ὅπου ζοῦσε ὡς στοιχειοθέτης τυπογραφείου. Ἀπὸ τὴν μεγάλη βιοπάλη τὸν πρόσθιαλε φθίση καὶ πέθανε τόσο νέος, Ἐργα του «ὁ Καλόγηρος», ὁ Τραπεζοτούνα— «Ἐλατον Νεοελ. Ἀναγν. Β' τάξ. Ἐκδ. 1η

γουδιστής τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς στάγης» «Τὰ ἀγροτικά». Πεζά «τὰ μάρμαρ», «στὰ χαλάσματα» «ἡ εἰκόνα», «τὸ Πανηγύρι τῆς Καστρίτσας», «ἡ δασκάλα» κ.ἄ. Πολλά ἔργα του δὲν είναι μαζευμένα ἀκόμα καὶ είνε γραμμένα σὲ διάφορα φύλλα, Τὰ ἔργα του θεωροῦνται καλλιτεχνίματα καὶ ίδιας τὰ ποιήματα βουκολικής ἀριστουργήματα ἀνάλογα πρὸς τὰ ποιήματα τοῦ Θεοκρίτου.

ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ. Γεννήθηκε στὰ 1870 στὸ Μεσολόγγι. Τελείωσε τὸ Γυμνάσιο στὴν πατρίδα του καὶ γράφηκε στὰ νομικά. Ἐγραψε μόνον ποιήματα. Τυπωμένα είναι «Συντρίματα» 1899, αὔρες. 1903, «Ἡ Κυρά τοῦ Γιώργου» μονόπραχτα λυρικὰ δρᾶμα 1904, «τὰ πεπρωμένα» 1909, «Ἄσφρόδετοι» 1918, «ὁ Μποταριάς» 1919.

ΜΑΡΚΟΡΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ. Γεννήθηκε στὴν Κεφαλλονιὰ στὰ 1826.

Σπούδασε στὴν Κέρκυρα κι ἔπειτα στὴν Ἰταλία νομικά. Ἀποτραβήγμένος στὸ ἔξοχικό του χτῆμα στὴν Κέρκυρα ἔγραψε ποιήματα. «Όλα του τὰ ποιήματα βγήκανε σ' ἕνα τόμο μὲ τὸν τίτλο «ποιητικά ἔργα» στὰ 1890 καὶ στὰ 1898 τύπωσε ἄλλα—ποιήματα μὲ τὸν τίτλο «μικρὰ ταξίδια». Πέθανε στὴν Κέρκυρα στὰ 1911.

ΜΗΤΣΑΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛ. Γεννήθηκε στά Μέγαρα στά 1868. Ο πατέρας του ήταν καθηγητής και άγωτερος διοικητικός υπάλληλος. Έδραλε τό γυμνάσιο της Σπάρτης και γράφτηκα για δύο χρόνια στη γομική σχολή. Από μικρός έγραψε στίς έφημερίδες και στά περιοδικά. Τό κύριο έργο του είναι τά λογοτεχνικά διηγήματα του. Τυπωθήκαν τά έργα του σε δύο τόμους με τόν τίτλο «φιλολογικά έργα» στά 1920 και 1921. Πέθανε στά Δρομοκαΐτειο φρενοκομείο στά 1916.

ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ ΛΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Γεννήθηκε στή Σκίαθο στά 1850. Καθηγητής, συγγραφέας και διηγηματογράφος. Έρα του α' Δράματα. Κατασροφή τών Ψαρρών, Βάρδας Καλλέργης, β' έπικολυρικό Δημήτριος δ Πολιορκητής γ' διάφορα ηθογραφικά διηγήματα σε 5 τόμους, με τού βιορια τά κύρια, ταξιδιωτικές έντυπώσεις και περιγραφές.

NIRVANAΣ ΠΑΥΛΟΣ. Τό άληθινό του όνομα είναι Πέτρος Αποστολίδης. Γεννήθηκε στή Μαριανούπολη τής Ρωσίας τά 1866. Σπούδασε Ιατρική και ήταν πολλά χρόνια γιατρός του Πολεμικού νυκτικού. Είναι χρονογράφος στίς έφημερίδες. Έχει γραψει ποιήματα, διηγήματα, μυθοστορίματα, έργα δραματικά, μελέτες κριτικές και φιλολογικές και άλλα. Στά 1928 έγινε άκαδημαϊκός. Βιβλία του τυπωμένα είναι: «ἀπό τὴν φύσιν καὶ τὴν ζωήν» 1898, Γλωσσική αντοδιογραφία 1905, «Παγάλ λαλέουσα» ποιήματα 1907, «Τὰ χειλιδάνια δράμα 1908, «Μαρία ή Πεγταγιώτισσα» δράμα 1909, «Τό συγχρόνως 1901 «τοῦ μυστικοῦ», 1901 «ερεβάτη» 1901 ποιητικά

ξάρι τοῦ Παπᾶ—Παρθένη 1915. Τὸ βιβλίον του κυρίου Ἀσόφου 1916 «Ἡ ζωὴ τοῦ δρόμου» 1917 «Ἡ βιοσκοπούλα μὲ τὰ μαργαριτάρια» 1914 «Γύρω ἀπὸ τὸν ἔρωτα» 1920. Ὁ Ἀρχιτέκτων Μάρδας» 1921, «Ἡ εὐθυμη ἡ ζωὴ» 1923. «Τὸ ἀγριολούλουδο» 1924 «Ἐενητειά» 1925 «Οσα φέρνει ἡ ὥρα» 1915 «Εὐθυμοὶ περίπατοι» 1927. «Τὸ ἔγκλημα τοῦ Ψυχικοῦ» 1928 καὶ ἄλλα.

ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. Γεννήθηκε στὴν Πόλη στὰ 1867.

“Ομως ὁ πατέρας του τὸν ἔφερε στὴν Ζάκυνθο δύο χρονῶν. Ἐκεὶ ἔμεινε ὥσπου τελείωσε τὸ Γυμνάσιο. Ἐπειτα ἦρθε στὴν Ἀθήνα νὰ σπουδάσῃ μαθηματικά. Μολαταῦτα ἀφιερώθηκε στὴ φιλολογία. Ἐγράψε διηγήματα, μυθιστορήματα, δράματα, κωμῳδίες, κριτικὲς καὶ φιλολογικὲς μελέτες, χρονογραφήματα. Ἐξακολουθεῖ νὰ γράψῃ σὲ ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ καὶ διευθύνει τὴν «διάπλαση παιδῶν» καὶ τὸ περιοδικό «Νέα Ἐστία». Τὰ τυπωμένα του ἔργα πλησιάζουν τὰ 70.

ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Κατάγεται ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι

καὶ γεννήθηκε στὴν Πάτρα στὰ 1859. Σπούδασε νομικὰ μὲ ἀπὸ μικρὸς ἀφοσιώθηκε στὴ φιλολογία. Ἐχει τὴν πρώτη θέση ἀνάμεσα στοὺς σύγχρονους ποιητές. Μαζὶ μὲ τὸ Δροσίνη, τὸν Καρκαβίτσα καὶ ἄλλους ἀνοιξε τὸ δρόμο στὴ νέα φιλολογικὴ κίνηση. Υπηρέτησε πολλὰ χρόνια γενικὸς γραμματέας στὸ Πανεπιστήμιο καὶ σήμερα είνε πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας. Ἐχει γράψει ποιήματα, δράματα, μελέτες κριτικὲς καὶ φιλολογικές. Ἀπὸ τὰ ποιήματά του είναι τυπωμένα «Τραγούδια τῆς Πατρίδας μου» 1886 «Ὑμος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν» 1889 «Τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου» 1892, «Ιαμβοὶ καὶ ἀνάπαιστοι» 1897, «Τάφος» 1898, «Ἀσάλευτη ζωὴ» 1904 «Δωδε-

κάλογος του Γύφτου» 1907, «Ἡ φλογέρα τοῦ βασιλιά» 1910, «οἱ καημοὶ τῆς λιμνοθάλασσας» ώς καὶ τὰ «Σατυρικὰ γυμνάσματα» 1912. «Ο πρῶτος λόγος τῶν Παραδείσων» 1911, «Οἱ πεντασύλλαβοι καὶ τὰ παθητικὰ μελήματα». «Σκληροὶ καὶ δειλοὶ στίχοι» 1928, «ὁ Κύκλος τῶν τετραστίχων» 1929, «Ἐναντονισμένη μουσικὴ» 1930. Ἀπὸ τὰ διηγήματά του τὸ καλύτερο καὶ μὲ γνήσιο Ἑλληνικὸ χρῶμα ἀπὸ τὰ λίγα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας είναι «ὅ θάνατος τοῦ παλλικαριοῦ» 1901.

ΠΑΥΛΛΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Γεννήθηκε στὸν Πειραιᾶ στὰ 1851. Γράφτηκε στὴ φιλολογικὴ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου μὰ γρήγορα ἔφυγε γιὰ τὴν Ἡγγλία καὶ ἐπιδόθηκε στὸ ἐμπόριο. Ἐργάστηκε στὰ ἐμπορικὰ καταστήματα τῶν ἀδελφῶν Ράλλη στὶς Ἰνδίες καὶ ὅστερα ξαναγύρισε στὴν Εὐρώπη. Φαντατικὸς δπαδὸς τῆς ζωντανῆς μας γλώσσας ἔγραψε σ' αὐτὴν πολλὰ ποιητικὰ καὶ πεζὰ ἔργα. Τυπωμένα είναι. «Τραγούδια γιὰ παιδιά» 1889, «Ταξιπουρᾶς καὶ κόπανος» 1907, «Κούφια Καρύδια» 1915. «Μπρουσός, ταξιδιωτικὲς ἐντυπώσεις 1922. Ἐχει μεταφράσει τὴν Ἡλιάδα τοῦ Ὁμήρου καὶ ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ τοὺς νεώτερους Εὐρωπαίους.

ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑΣ. Γεννήθηκε στὰ 1877. Διακρίθηκε στὸ ζωντανὸ χρονογράφημα. Τὰ διηγήματά του τὰ ξεχωρίζει τὸ περίτεχνο ὕφος του. Τὸ πιὸ σπουδῆτο ἔργο του ἀπὸ παιδαγωγικὴ ἀποψη είναι «Τὰ Ψῆλο βουνά» μὲ γνήσιο βουνήσιο Ἑλληνικὸ ςφωμα. Ἐπίσης γὰ «χειλιδόνια» ποιήματα γιὰ μικρὰ παιδιά. Πέρυσι δραματοποίησε θαυμάσια τὸ δημοτικὸ τραγούδι: «Τοῦ νεκροῦ ἀδελφοῦ».

ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ. Φιλολογικό δημορφικό του Ι. Γιανγούκου δημοδιδασκάλου στις Σπέτσες, οπου θητευτεί ακόμη. Είναι άπο τούς πρώτους δημιουργούς πού άγραψε τη δημοτική γλώσσα και έγραψε μύθους για παιδιά. Έχει μεταφράσει και τη «Μήδεια» του Εύριπη. Για παιδιά έχει τυπώσει: «Παιδαγωγικοί μύθοι» 1910 και συγένεια στά 1916 και 1929.

ΠΟΛΕΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Γεννήθηκε στήν "Αθήνα στά 1862, και πέθανε στά 1925. Ήγραψε πολλά ποιήματα με αλεσθημα. Έργα του τυπωμένα είναι «Ποιητικές συλλογές» 1883, Χειμώνανθος 1888, "Άλαδχ-στρα-1990, τδ παλιδ βιολί 1909, παιδική λύρα 1914, σπασμένα μάρμαρα 1917, Ειρηγικά 1918, Εσπεριδός 1922. Δράματα. Βελισσάριος, βασιλιάς άγιλιαγος, γυναικα, στήν ακρη του κρημού, τδ μαχεμένο ποτήρι, δ πτωχοπρόδρομος, μιά φορά κι' έναν καιρό και αλλα.

ΠΟΡΦΥΡΑΣ ΛΑΜΠΡΟΣ. Τὸ ἀληθιγό του δημορφικό είναι Δημήτριος Σιψώμος. Γεννήθηκε στήν Χίο στά 1879, αλλ' άπο μικρός έζησε και ζῃ στήν Πειραιά. Τὰ ποιήματά του τὰ περασμένα έχει τυπώσει σ' έναν τόμο με τὸν τίτλο «Σκιές». Και σήμερα ακόμη δημοσιεύει ποιήματα σὲ περιοδικά. Τὰ ποιήματά του χαρακτηρίζει μιὰ γλυκιά και ηρεμη μελαχχολία και δ στίχος του είναι στρωτός και καλοδουλεμένος.

ΡΩΜΑΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Γεννήθηκε στὰ Βούρδουρα τῆς Κυνουρίας στὰ 1875. Γυιός δημαδιδασκαλού σπούδασε μὲν πιοτροφία, ἀφοῦ τελείωσε τὴν φιλοσοφικὴν σχολὴν Ἀθηνῶν, στὴν Γερμανία ἀρχαιολογία, ἔγινε ἔφορος ἀρχαιοτήτων καὶ σήμερα εἶναι καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐχει πάμπολες ἐργασίες σχετικές μὲ τὴν ἐπιστήμη του στὸ Δελτίο τῆς Ἀρχαιολογίας. Ἐκείνο δημιούργησε ποὺ τὸν ξεχωρίζει καὶ τοῦ δίγει: ἔξαιρετικὴ θέση στὴν Ἑλληνικὴ ἐπιστήμη, εἶναι δτὶ ἔχει τὴν ἴκανότητα νὰ ἐκλαϊκεύσῃ πραγματικά, δταν θέλη, τὴ δύσκολη καὶ ὅμορφη ἐπιστήμη του καὶ νὰ κάνῃ τὰ γραφόμενά του εὐκολονόγητα ἀπὸ ὅλους γράφοντας στὴ δημοτικὴ γλώσσα.

ΣΟΛΩΜΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. Γεννήθηκε στὴ Ζάκυνθο στὰ 1878 καὶ πέθανε στὰ 1857. Σπούδασε στὴν Ἰταλία νομικά. ἦρθε κατόπιν στὴν Κέρκυρα δημιουργός μέχρι τοῦ θανάτου του. Ἐδαλε τὰ θεμέλια τῆς δημοτικῆς γλώσσας μέσα στὴν ποίηση. Ἐργα του εἶναι «ὁ Ὄγκος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν», «ψῶδη εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λόρδου Μπάϋρου» «Ἡ Φαρμακωμένη» «ἡ Μάνυα» «Τὰ δύο ἀδέρφια» «Τὸ ἐπίγραμμα τῶν Ψαρρῶν» κ. ἄ. Τὰ ἔργα του ποὺ σώθηκαν ἐκδοθήκανε στὴν Κέρκυρα ἀπὸ τὸ φίλο του Ἰάκωβο Πολυλάζ, ἀκόμια δὲ στὴ βιβλιοθήκη Μαρασλῆ μὲ τὴ φροντίδα τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ.

ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ. Γεννήθηκε στήν "Τύρα στά 1867. Σπούδασε γιατρός μα το σχεδόν δέν εξάσκησε καθόλου τὸ ἐπάγγελμα γιατί ρίχτηκε μὲ μεγάλο ζῆλο στὴ φιλολογία. Εἶναι δὲ ἐκδότης τοῦ ιστορικοῦ περιοδικοῦ «Νουμᾶς». Ἐργα του είγαται. «Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμένοι» 1905, «δὲ ἀσωτοῖς» 1906, «Ἀλυσίδες» 1908, «στήν εξώπορτα» 1909, καὶ «Ἀκρόπολη». Θεωρεῖται σύμμερα ἔνας ἀπὸ τοὺς φωτεινοὺς ἀνθρώπους τῆς τελευταῖς ἑποχῆς.

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ. Γεννήθηκε στὸ Ληξοῦρι τῆς Κεφαλονιάς στὰ 1814 καὶ πέθανε στήν Κέρκυρα στὰ 1883. Σπούδασε στὴ Βερόνα τῆς Ἰταλίας, ἐπειτα στήν Κέρκυρα καὶ τέλος στήν Ἰταλία νομικά. Ἡτανε δικαστής στὰ «Ἐπτάνησα ἀπὸ τὰ 1836 ἕως τὰ 1863. Ἐγράψε ποιήματα ποὺ δημοσιεύτηκαν σ' ἔναν τόμο μὲ τὸν τίτλο «διάφορα ποιήματα» στὰ 1856. Τὰ ποιήματά του μᾶς θέλγουν μὲ τὴ μελωδία τους. Ὁ λαὸς τὸ ἀγαποῦσε καὶ τὰ τραγουδοῦσε.

ΦΙΛΥΡΑΣ ΡΩΜΟΣ. Τὸ ἀληθινό του ὄνομα είνε Γιάγκος Οἰκονομόπουλος. Γεννήθηκε στὸ Κιάτο τῆς Κορινθίας στὰ 1889. Εἶνε ποιητὴς μὲ ἔξαιρετικὸ ταλέντο. Ὁ στίχος του είνε μουσικώτατος.

ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΑΛΕΚΟΣ. Γεννήθηκε στήν "Άλεξάνδρεια στά 1870. Μένει τώρα στήν "Αθήνα. "Εξέδωκε συλλογή ποιημάτων «'Ανοιχτά μυστικά» τόμος Α' 1908, «'Εμμετρη δημοτική μετάφραση τής Ιφιγενείας ἐν Αὐλίδι του Εύριπίδη»,

ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ. Γεννήθηκε στὸ "Αγρίνιο στά 1868 και πέθανε στά 1921. "Έχει ἐκδόσει συλλογές λυρικῶν ποιημάτων «Τραγούδια τῆς Ἐρημιᾶς, ἐλεγεῖα καὶ εἰδύλλια, ἀπλοὶ τρόποι, βραδυνοὶ θρῦλοι καὶ γῆθικογραφικὰ διηγήματα. "Αγάπη στὸ χωριό, ὁ Πύργος του "Ακροπόταμου, Τάσω στὸ σκοτάδι καὶ ἄλλα διηγήματα καὶ τὸ λυρικὸ μυθιστόρημα «Φθινόπωρον». Μετάφρασε γιὰ χάρη του Βασιλικοῦ θεάτρου ἀπὸ τὸ Γερμανικὸ τὸ Φάουστ του Γκαΐτε, τὴν Ιφιγένεια ἐν Ταύροις κ. ἢ.

ΨΥΧΑΡΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ. Γεννήθηκε στήν "Οδυσσόδ ἀπὸ Χιώτικη οἰκογένεια στά 1854 και πέθανε στὸ Παρίσιο στά 1929. "Εκαμε τὶς πρῶτες του σπουδὲς στήν Πόλη και κατόπι στὸ Παρίσιο. "Εκεὶ διωρίστηκε Καθηγητὴς τῶν ζωγραφῶν "Αγατολικῶν γλωσσῶν στά 1904 και ἔμεινε ὧς τὰ 1928. "Ητανε γλωσσολόγος και λογοτέχνης, πεζογράφος και ποιητής. Κήρυξε μὲ τὸ ἔργο του «τὸ Ταξίδι» στά 1888 πὼς χωρὶς τὴν λαϊκὴ γλώσσα δὲν μπορεῖ νὰ διπάρῃ οὕτε και "Εθνος. "Απὸ τότε καλλιεργήθηκε και στὸν πεζὸ λόγο η δημοτικὴ γλῶσσα. Κατώρθωσε

έκεινο πού ἔπρεπε νὰ γίνη ἀπὸ πολλὰ χρόνια μὲ τὸ παλικαρίσιο
υῆρουμάτου, τὴν ἐπιμονὴ καὶ τὰ ἔργα του. Αὗται είναι. «Τὸ ταξίδι
«Ρόδα καὶ μῆλα» σὲ 6 τόμους 1902—1910 «τὸ διειρο τοῦ
Γιαννίρη» 1901, «γιὰ τὸ Ρωμέϊκο θέατρο» 1901 «ζωὴ κὶ²
ἄγαπη στὴ μογαζἰά» 1904, «τὰ δυὸ ἀδέλφια» 1910, «ἡ ἁρρωστη
δούλα» καὶ «ἄγνη» 1912, «στὸν ζωκιό τοῦ πλατάνου» 1911
«Κωστῆς Παλαμᾶς» 1927, «οἱ ψυχάριδες» 1928.

Απὸ αὐτῷ έπειτα εκρήκτης ζωγράφος της

«δύο ταχῖ» 1921 έπειτα Ιωάννης Μώκης
«δούρεις» τοπικῶν εἴκεδουλῶν ταχί³
χαλάδις Ιωάννης φέλικός εἶτα καὶ
«εκτῆς» Ιωάννης λοιπούς μοπθετούς τούτου
τοπικῶν δύο ταχῖ από την πατρίδα της λαϊκής
τέχνης από την Κεφαλληνίαν⁴ ποτέ παραγόμενό
τοπικός οικιακής καρπούρας μοπθετούς τούτου της Ελλάδας
τοπικής τέχνης οικιακής πατριάρχης της Βασιλείας⁵
τοπικής τέχνης οικιακής πατριάρχης της Ηλείας⁶
τοπικής τέχνης οικιακής πατριάρχης της Τριφυλίας⁷

τοπικής τέχνης οικιακής της Σπάρτης⁸

ιεζαπελής ιωάννης Μώκης οικιακής της Ζακύνθου⁹ ποτέ παραγόμενό
τοπικής τέχνης οικιακής της Κεφαλληνίας¹⁰ ποτέ παραγόμενό
τοπικής τέχνης οικιακής της Λευκάδας¹¹ ποτέ παραγόμενό
τοπικής τέχνης οικιακής της Ζακύνθου¹² ποτέ παραγόμενό¹³
τοπικής τέχνης οικιακής της Καστοριάς¹⁴ ποτέ παραγόμενό¹⁵
τοπικής τέχνης οικιακής της Καστοριάς¹⁶ ποτέ παραγόμενό¹⁷
τοπικής τέχνης οικιακής της Καστοριάς¹⁸ ποτέ παραγόμενό¹⁹
τοπικής τέχνης οικιακής της Καστοριάς²⁰ ποτέ παραγόμενό²¹

Α Τ Α Ν Η Ι Ο Π

26.	Καπρούς	Α Σ Ι Τ Ο Μ Η Δ Ά Κ Λ Ο Κ	143
27.	Ονειρού	Β Ε σ Α λ θ Ε Ν Σ	144—145
28.	Η Κλωτίδη	Β Ε σ Α λ θ Ε Ν Σ	145
29.	Φορέας των απομεινών ρομπονιών που έχει μετατραπεί σε έναν παραγόντα		
30.	Τα ουράνια	Α Π Η Ω Λ Ε Σ Χ Σ Ζ Η Π Η	152
31.	Ιανός	Α Π Η Ω Λ Ε Σ Χ Σ Ζ Η Π Η	152

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

32.	Η Βασιλική	Ε Β Α Λ Η Σ Τ Α Τ Σ Χ Σ Ζ Η Π Η	153
33.	Βραδιά	Ε Β Α Λ Η Σ Τ Α Τ Σ Χ Σ Ζ Η Π Η	153
34.	— Τελετές	Ε Β Α Λ Η Σ Τ Α Τ Σ Χ Σ Ζ Η Π Η	153
35.	Η Μάχη Σφραγίδων	Α Β Α Λ Η Σ Τ Α Τ Σ Χ Σ Ζ Η Π Η	153
	ανάδινα ασθιά την ασθιά θερίζει		
	Θεριστήρα		

Α'. Π Ε Ζ Α

Σελίς.

1.	Τῶν θαλασσῶν ὁ Ἀγιος	Αλ. Μωραΐτης	3— 17
2.	Τὸ Ξεστούπωμα	Α. Πάλλης	18— 19
3.	Οἱ δύο μικροὶ	Μ. Μητσάκης	20— 24
4.	Πάσχα στὰ πέλαγα	Α. Καρκαβίτσας	25— 26
5.	Ο Φιλοκτήτης	Α. Καρκρότσας	27— 30
6.	Ἡ Θάλασσα	Α. Καρκαβίτσας	31— 39
7.	Ναυάγια	Α. Καρκαβίτσας	40— 43
8.	Καντηλανάφτης τὸ οὐρανοῦ	I. Ψυχάρης	44— 46
9.	Προπέρσυγκα Χριστούγεννα	K. Κρυστάλλης	47— 52
10.	Πανόραμα ἀπὸ τὸ Βουνό	K. Κρυστάλλης	53— 54
11.	Οδοιπορικὴ Ἀνάμνησις	I. Δροσίνης	55— 57
12.	Τὸ μαρμαράδικο	Γρ. Ξενόπουλος	57— 63
13.	Ἐνας λαός καὶ ἔνας Βασιλιάς	Π. Νιρβάγιας	64— 65
14.	Οἱ Χυροκυνῆγοι	Δ. Ταγκόπουλος	66— 68
15.	Τὸ σπῆτι τοῦ δασκάλου	K. Χατζόπουλος	69— 73
16.	Στάχυς	I. Βλαχογιάννης	74— 75
17.	Σύνορα	I. Δραγούμης	76— 79
18.	Χωριάτικο Σπῆτι	K. Θεοτόκης	80— 84
19.	Ἀγάλυφο τῆς Θεσσαλίας	K. Ρωμαίος	85— 88
20.	Φιλέρια	Στ. Δάφνης	89— 91

Π Ο Ι Η Μ Α Τ Α

Α'. ΔΗΜΟΤΙΚΑ

Πεντηράγη 1901.

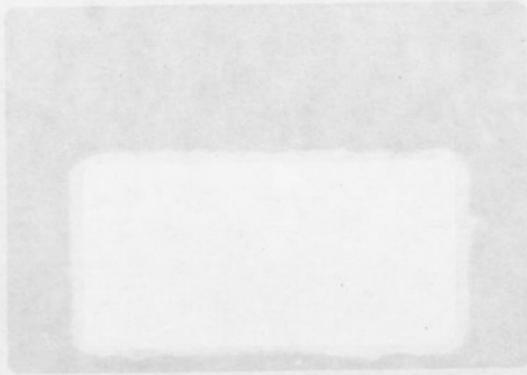
	Σελ
1. Ὁ Μάγης καὶ ὁ Χιεύπωρος	92
2. Ἡ Πέρδικα	93
3. Ἀποχαιρετισμὸς	94
4. Ὁ Σκλάδος	95
5. Παραγγελία	96
6. Τοῦ γενέροῦ ἀδελφοῦ	97— 99

Β'. Τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰώνα

7. Ὁ Ξωριάτης καὶ τὰ παιδιά του	I. Βηγλαρᾶς	100—103
8. Γέρος καὶ Θάγατος	I. Βηγλαρᾶς	104
9. Ἡ τρελλὴ Μάνα	Δ. Σολωμὸς	105—111
10. Ἡ νημέρα τῆς Λαμπρῆς	Δ. Σολωμὸς	112
11. Ἡ Πρωτομαγιά	Δ. Σολωμὸς	113
12. Σ' ἔνα καράβι	Ἰούλ. Τυπάλδος	114
13. Τὸ Ξερριζομένο δένδρο	Ἀρ. Βαλαωρίτης	115—118
14. Ἡ Μάγγα	Γ. Μαρκορᾶς	119—120
15. Τὸ ναυτόπουλο	Γ. Βιζυηνὸς	121—122
16. Νοσταλγία	Γ. Βιζυηνὸς	123—124
17. Τὸ πανηγύρι τοῦ Ψαρρᾶ	Κ. Παλαμᾶς	125—126
18. Ἀπὸ τὸν Τάφο	Κ. Παλαμᾶς	126—129
19. Σκύλος	Ἄλ. Πάλλης	130—132
20. Ὁ ἐτοιμοθάγανος Βοσκὸς	Κ. Κρυστάλλης	133—134
21. Ἡ λιοθασίλεμα	Κ. Κρυστάλλης	135—136
22. Στὸ σταυραχητὸ	Κ. Κρυστάλλης	137—138
23. Σύμων Πέτρος	Λ. Πολέμης	139—140
24. Ἡ Γοργόνα	Δ. Δροσίνης	140—141
25. Χῶμα Ἐλληνικὸ	Γ. Δροσίνης	141—142

	Σελίς
26. Ἐσπερινὸς	Γ. Δροσίνης 143
27. Ὁνειρο	Ἐφταλιώτης 144—145
28. Ἡ Πατρίδα	Ἐφταλιώτης 145
29. Οἱ μάννες τῶν πολεμιστῶν	Γ. Ἀθάνας 146
30. Τὰ σύγνεψη	Δ. Πορφύρας 147—148
31. Νεφέλες	Ν. Μαλακάσης 148
32. Ἡ σπορὰ	Κ. Χατζόπουλος 149
33. Χαλάσματα	Ζαχ. Παπαντωνίου 150
34. Ἄρχοντισσα	Ζαχ. Παπαντωνίου 151
35. Ἡ Μάννα ξαγρυπάει	Ἄλ. Φωτιάδης 152—153
36. Φθινόπωρο	Ἄλ. Φωτιάδης 153—154
37. Ἡ Βαρκούλα	Περγιαλίτης 154—155
38. Ὁ θάγατος τοῦ βοσκοῦ	Ρ. Φιλύρας 155—156
39. Ἄνοιξιάτικο Χιόνι Λ ε ξ i λ ó γ i o Β i o γ ρ α φ i e s Περιεχόμενα	Μ. Καλαμᾶς 156—157 159—172 173—186 187—189

Σελ.	ΠΟΙΗΜΑΤΑ	
181	πρωτότυπη η μοτίκα	σύνταξη Η' 182
181—182	εγγόνιστρη Ε'	αριθμ. 183
181	εγγόνιστρη Ζ'	σύνταξη Η' 184
1.	τη λίστη προσέδωλη Μήτρα, νάρκαρδαν νότι γανκάριο	185
181—182	παρέργονταρχος Η' Δ	αριθμ. 186
181	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 187
1.	τη λίστη προσέδωλη Ζ	188
181—182	παρέργονταρχος Κ	αριθμ. 189
181	παρέργονταρχος ΧΔ	αριθμ. 190
181	παρέργονταρχος ΣχΔ	αριθμ. 191
181—182	παρέργονταρχος ΛΑ'	πάτωση ζενέλη Η' 192
181—182	παρέργονταρχος ΛΑ'	αριθμ. 193
181—182	παρέργονταρχος Φ Ψ	αριθμ. 194
181—182	παρέργονταρχος Α	αριθμ. 195
181—182	παρέργονταρχος Β	αριθμ. 196
181—182	παρέργονταρχος Α	αριθμ. 197
181—182	παρέργονταρχος Β	αριθμ. 198
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 199
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 200
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 201
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 202
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 203
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 204
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 205
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 206
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 207
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 208
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 209
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 210
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 211
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 212
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 213
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 214
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 215
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 216
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 217
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 218
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 219
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 220
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 221
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 222
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 223
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 224
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 225
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 226
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 227
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 228
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 229
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 230
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 231
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 232
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 233
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 234
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 235
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 236
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 237
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 238
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 239
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 240
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 241
181—182	παρέργονταρχος Ζ	αριθμ. 242

024000027984

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27 Ιουλίου 1931

Ἄριθμ. πρωτ. 34942

Πρόσδεσμος

τὸν ἐκδοτικὸν Οἰκον. I. Δ. Κολλάρου καὶ Σας

Ἄνακοινοῦμεν ὅμινον ὅτι δι^ο ἡμετέρας ταυταρίθμου πράξεως ἐκδοθείσης τὴν 10 Ιουλίου ἑ. ἔ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 16ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τὸ ὅπερα 89 φύλλον τοῦ τ. Β' τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὸν νόμον 3438 τὸ ὅπερα ὃνδιπολιθημένη πρὸς κρίσιν βιβλίον τῶν κ. κ. Δ. Μπατούνα καὶ Ν. Ἐλατού νόπο τὸν τίτλον *Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα* διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν γυμνασίων καὶ τῆς Β' τάξεως τῶν ἡμιγυμνασίων διὰ μίαν πενταετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τὸ σχολικὸν ἔτος 1931—1932 ὅπο τὸν ὄρον ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ληφθοῦν ὅπερα ὅψει καὶ ἐκτελεσθοῦν αἱ τροποποιήσεις αἱ διοῖαι ὑπεδείχθησαν ὅπο τῆς οἰκείας ἐπιτροπῆς διὰ τῆς αἰτιολογικῆς τῆς ἐκθέσεως.

Ο Υπουργός
Γ. Παπανδρέου

Ἀρθρον 9 τοῦ ἀπὸ 26 Ιουλίου 1929 Προεδρικοῦ Διατάγματος.

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακράν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῆς ἀνοτέρᾳ κατὰ 20% τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος διατάγματος κανονισθείσης ἀνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πηδὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς, τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὅπο τὸν ὄρον, ὅπως ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ἔξωφύλλου ἐκτυποῦται ιδὶ παρόν ἀρχόν.